Obwód Brzezański

Miast 3 przedm. 5 miasteczek 16. wsi 324 domów 33904 famil. 43370. ludn. stoi. 192452 (męż. 95891 Kob. 96561) Obc. 335 Raz. 192787 Między temi Księży 284 Szlachty 2184 Honor. 84 Mieszcz. 43 Włości. 22696 Chałup. 225 Żyd. 11129 (męż. 5353 Kob. 5776) Kon. 15602 Wol. 17864 Krów 20516 Owiec 11609

r. 1810.

San. W Rozdole szpit. Miłosier. pan. na 48 łóżek w Brzeżanach szpit. dominikalny na 20 łóżek Apteki w Brzeżanach 1. w Bursztynie 1.

Pszczelnictwo jest tu wszędzie ulubionem zajęciem cyrkuł ten wiele wosku i miodu wywozi [illegible] robią tu wiele sieraków, kocow lasy dość wiele drzewa [illegible] do opału: ledwie tyle płótna robią ile sami potrze[bują] lasy znaczne Kraj dość równy z małemi wzgórzami gleba bardzo urodzajna bez gnojenia wydaje wszelkie gatunki zboża lnu konopi, [illegible]

Brzeżany Lat. 49° 30' 25" Longit. 42° 21' 30"
Ormianów 90 domów 793. miasto podług Gwagnina miasto
drewniane należało do województwa podolskiego miało zamek
murowany na górze. ma ładny i piękny murowany kościół parafialny
[illegible] leżało w równinie, którą rzeka Rohatynka przepływała, miasto:

Rohatyn nad Lipą miasto handlowe podług Gwagnina na wzgórzu miasto
to drewniane ogrodzone wałami zamek wśród bagien
Rozdoł z klasztorem karmelitów i panien mito:
siernych tudzież szkołą dla dziewcząt.

Monasterzysko nad Koropią gdzie w bitwie z Tatarami
Czarniecki ranny został.

Podhajce tutaj Jan Sobieski marszałek W. Koronny
z 20000 Polaków r. 1667 zbił Tatarów pod Dowództwem
Szyrym Giereja Gałgi i hetmana Doroszenki i
dnia 16/19 Października 1667 zawarł traktat z Ta-
tarami R. 1675 oblegali Tatarzy z Turkami lecz
ich odparł ~~[illegible]~~ Jan III Kość. łac. założył Jakób z Brzezaja województwa i Starosta podolski i Stanisław Skarbek de Szaranczuchy r. 1490

Sokołówka włość dziedziczna Mrozowickich
znamienita dla wzorowego rolnictwa, kształtnych
budowli, ogrodów i fabryki burakowego cukru

Dźwinogród włość duża w ~~[illegible]~~ ma urodzajne
grunta i cerkiew zamek był gdzie teraz dwór na sypanej
górze z graniastej z wałami grunta urodzajne, gospo-
darstwo wzorowe budowle porządne. Tatarzy tu
porażeni kamień o tem z napisem łacińskim (w Łańcucie)
malowidła. Byli tu: Kozacy za Chmielnickiego.

Nowosielce jest tu źródło siarczyste zawierające podług
D[ra] Rhodius: Schwefelwasserstoffgas natron —
Schwefelsaures Natron, Kohlensaures Natron —
Schwefelsauren Bittererde, Kohlensaurer Kalk
brak na wygodzie.

Adamówka przedmieście nad Złotą Lipą przy Brze-
żanach otrzymała nazwę od X. Adama Czartoryskiego
Feldmarsz. W. Ces. Król

Augustówka wieś o. gran. Koniuchy przy Potoku m. 2 Brze-
żany

Babince przedmieście w Rohatynie dawniej wójtostwo
pt. kw. 38 zB p. nad Rzeką Lipą pod Rohatynem

Baczów w. od Mieleckich dla Colleg. S. J. we Lwowie nadana
Bł. rz. Lipy m. i od Narajowa.

Bakowce w. była to Królewszczyzna, która pt. kw. 1277
zB p. ½ m. od Strzelisk piękna włość imienia Kalinowskich
nazwa podobno od Starostów Tatarskich którzy się zwali Baska-
kami a p. skrócenie Bakami.

Nagrobki Brzeżańskie Starowolski monum.
p. 481.

1) Adam Hieronimus Sieniawski magn. regni Dapifer + 1619.
2) Alexand. Sieniawski + 1622.
3) Procop. Sieniawski Magnus regni Poloniae Signifer + 1626
4) Nicol. Sieniawski Palat. Russiae + 1569.
5) Hieronim Sieniawski Palat Russiae + 1579. Wołyński
6) Albert Srzedziński + 1623.
7) Nicolaus Sieniawski + 1636
8) Stanisl. Domaniewski

Baranówka w. nad potokiem Koropec bl. Brzeżan.

Białokrynica w. bl. rzeki Koropiec blizko Podhajec Brzezińskie pagórki kredowe.

Bilka w. porażeni Tatarzy przez Lanckorońskiego r. 1512. Tu i potok tegoż imienia wpada do Lipy m. 1 od Przemyślan.

Błotnia w. byśa drzwa Król. płac. kw. 1205 ſp. przy gośc. robionym bl. Narajowa.

Chlebowice wielkie w. bl. Bóbrki przy potoku Suchodołka w. dzd. Potockiego Alfreda tu hamernia miedzi, wzorowe gospod. gorzelnia Pistoryusza.

Chodorów mit Przybisłówka m. jarmarki główne niegdyś gniazdo Korczaków Chodorowskich teraz dzd. Rzewuskiego. Chod. z cerkwią Par. Tac. dusz 386.

Demnia w. wójt. Król. pł. kw. 943 ſp. kopią rudę żelazną, tu jest kuźnica.

Dusanów w. nad rzeką Lipą bl. Firlejowa m. 1. od Narajowa m. 6. ode Lwowa db. im Kalinowskich gdzie założono fabryki fajansów i naczyń kamiennych doch. roczn. urzęd. 1900 fr. M. K.

Dzwinogród w. dzd. Potockich; tu ciekawa machina angielska do młocenia i czyszczenia zboża młyn razem o 1 kole kosztuje 500 #

Hrusiatycze w. ½ m. od Podkamienia i od Strzeliſk staw obszerny było dziedz. Lityńskich które dali w zamian

Hulków w. drzwa pł. kw. 100 ſp. nad Lipą bl. Firlejowa

Litwinów w. w wieku XVII własność Lanckorońskich był tu dawniej kościół łaciński którego więcej niema: założony r. 1476 per Joannem haeredem de Litwinow alias Buczacki et Joannem Skarbek de Szarańczuchy; odnowiła go r. 1483 Anna de Litwinow.

Staresioło w. kościół tutejszy S. Trójcy i P. Maryi parafialny łaciń. założył Jan Zawishicz de Garbów alias de Staresioło Starosta zamku Koło r. 1454 feria 6 ante festum epiphanias fundacyję powiększył Jan Tarnowski Wojew. Krakow. z żoną Barbarą haerede de Staresioło r. 1486 feria 4 ante purificatio: nem Mariae z Tarnowskich przeszło to w dziedzictwo Xiąt Ostrogskich r. 1617 był dziedzicem Janusz

Nże na Ostrogu Kasztel. Krak. który osobnego w zamku starostę osadził.

Świerz ma stary zamek gniazdo Świrskich Kośc. Łac. założyli bracia Andrzej Mieżnik Lwowski i Marcin dzie=dzice na Świrzu r. 1484.

Firlejgrad[a] Kośc. Łaciński fundo=wał Piotr z Dombrowicy Firlej r. 1648 pelonie winnem cyrkule

Kąkolniki w. Kośc. Łac. tuteyszy założył Jan Rze=szowski Arcyb. Lwowski r. 1421.

Horożanka w. tu był w XVII wieku Kościoł Łaciński.

Rohatyn m. ma duży murowany kościoł do którego w XVII wieku proboszcz tamteyszy Albert Perliczki wieżę dobudował. Kościołowi temu czyli mansyonarzom tegoż Otksa de Chodecz Woiewoda Krakowski, Lwowski, Halicki, Kolomyjski, Śniatyński, Łabaczowski dał wieś Podwinie i mylo, co Zygmunt I r. 1533 potwier=dził. Jest tu także drugi Kościołek S. Barbary erygo=wany r. 1665. W XVII wieku dziedzictwo Adama Żołkiewskiego niegdyś bogatego domu Łabęckich starostwo w 18w. za Dobromil zamie=nione przez Zofię z Korninow hrabiny Krasińskich z ynę Lubomirska kasztelanowa Krakowska.

Wasiuczyn w. tu był Kościoł Łac. założony per Stiborium hæredem in Wisiczyn r. 1455. teraz go nie ma

Chodorostaw. tu był Kościoł Łac. fundowany per Georgium alias Turscha hæredem in Chodorostaw. 1460 szpital zaś założony 1651 gniazdo Chodorowskich.

Brzozdowce w. Kośc. Łac. tuteyszy założył Bencio hæres in Brzozdowce r. 1410. fundacyję pomnożyła Małgorzata hæres in Łakaski et Milczyce r. 1439.

Sokolówka Kośc. Łaciński założyły: Anna Stadnicka kasztelanka Przemyska i Zofia Oleśnicka dziedziczki r. 1595.

Bóbrka w. niegdyś dobra królewskie Kościoł tuteyszy Łac założył Piotr Starzechowski Arcyb. Lwowski r. 1547.

Czartoria Kościoł Łac który tu był niegdyś założyli małżonkowie Chodorowscy r. 1651.

Buszcze w. dobra Sieniawskich Kośc. Łaciński założył Joannes hæres in Boszcz r. 1433.

Firlejów Kościoł Łac. fundował Mikołaj Narajowski sędzia Lwowski burmistrz tuteyszy r. 1573. co Król Stefan r. 1576 potwierdził. Kościoł wymurował z początkiem XVII wieku Kowalski były to dobra Krolewskie należące do starostwa Rohatyńskiego

Tenczyn dobra Król należące do Star. Rohatyńskiego tu był stary Kośc. Łaciński

Przemyślany tu był klasztor Dominikanów de observantia.

R. 1386 Władysław Kr. polski wieś Dunajów w ziemi Lwowskiej Generoso Denhart darował. R. 1592 Arcybisk. Solikowski sołtystwo w Dunajowie ustanowił. R. 1470 Król Kazim. Arcybisk. Gregorzowi pozwolił w roku 2 jarmarki po 8 dni każden w miasteczku Dunajow. R. 1470 Kupił Gregorz z Sanoka Dunajów Oppidum. R. 1365 Dunajow a Urman vel Irmanow donatio. pałac zimowy Arcybiskupów lwowskich

Dunajów Kość. Łacin. założył Jan Arcybisk. Lwowski r. 1485 co potwierdził Bernardyn Wilczek r. 1514 i Stanisław Słomowski r. 1575 Arcybiskupowie mansyonarzy przy tym kościele wyposażył Michał Schemberg de Reichenberg r. 1599 zapisawszy im w Lwowie na kamienicy Gaspra Galińskiego 1200 fl.

Strzeliska m. tu był Kość. Łaciński założony przez Prokopa heredem de Strzelice (?) r. 1444 fundacyja pomnożona przez Annę de Olesko haeredem in Podhorze alias Strzelice r. 1532

Brzeżany stary zamek niegdyś Sieniawskich przekształcony na browar tu według domysłów J. S. Bandtkiego miała być drukarnia prywatna.

Siemikowce w. Szlachetny Klemens de Siemikowce r. 1448 Nobili Petro de Dobrostaw wieś tę za 100 grzywien sprzedał Arcybiskupo Gregorz r. 1466 Generoso Petro de Dobrzów w tej wsi i w dobrach Meżyhorce zapisał dożywocie R. 1590 Arcyb. Jan Solikowski zapisał na Siemikowcach dożywocie

Wiączeń vel Bręczeń Elżbieta Gołogórska Arcybiskupowi Gregorzowi za 600 grzywien zastawiła.

Podusów w. darował r. 1382 Król Władysław cuidam nobili

Biała w. Nobilis Nicolaus Bielski wieś Biała u Gregorza Arcybiskupa za 70 czerw. złł zastawił 1460.

R. 1532 Król Zygmunt zapisał na dobrach Kozłów Nobili Dobrogostowi Bełka 40 grzywien które tribunus Żydaczoviensis miał wypłacać.

Kozłów m. R. 1577 d. 22 Septembr. Arcybiskup Jan Sieniński mieszczanom Kozłowskim po niewoli Tatarskiej nowe dał przywileje.

Tarnów R. 1572 Król Zygmunt August potwierdził dożywocie na tej wsi dane r. 1570 od Arcybisk. Słowowskiego Nobili Szadłowski wraz z mocą w okręgu 3 mil sprawy sądzić R. 1467 Król Kazmierz Nobili Alberto Borowski zapisał 200 grzywien super bonis Kozłów, Grodzisko, Taworów, Kropiwna, Olszanka, temuż Król r. 1468 zapisał 200 grzywien super bonis Kozłów temuż Król in villis regalibus Kozłów, Taworów, Kropiwna, Krasna Olszanka et Grodzisko 100 grzywien a w r. 1474 temuż super Kozłów et Taworów 50 grzywien zapisał

7

Inwentarz Klucza Brzeżańskiego maiętności dziedzicznych Jaśnie Wielmożnego
JMci Pana Adama Mikołaja z Granowa Sieniawskiego Hrabi na Szkłowie i Myszy
Wojewody Bełskiego, Lwowskiego Generalnego Rohatyń Starosty Pułkownika
Woysk JKMci i Rzpltey Spisany i verifikowany przez nas niżej wyrażonych
Commissarzów na gruncie w każdej maiętności przy podaniu Ekonomiey
JM Panu Waleryanowi Anikiniemu Miecznikowi Żydaczowskiemu die Ultima
Martij Anno Millesimo Sexcentesimo Nonagesimo Octavo. (fol. kart 146)

Zamek Brzeżański Przed mostem Rewelin z fossą wał ziemny sypany za fossą na nim
z baterye od których środ wał niższy popod wały zewnątrz palisady na wałach wewnątrz
przyspu chrustem podpleciona w przygródku (?) po pod wał wozownia, ostrog przypierał
do jednej bateryi dalej stajnia wpośród wału kudwowa baterya z 2 harmatami podniemi po:
most wpośród wału niższego wycieczka drzewem stęplowana wśrodku zamek murem obwie
dziony do bramy zamkowej most z poręczami, zwodem czopami i ryfami żelaznemi Brama
potężna dębowa koło niej wbramie komora wrotnego, kurdegarda w niej kłoda niewolnicza z
wrzeciądzami i skoblami z bramy w zamek po prawej ręce pod gankiem schody murowane na
górę okna krągłe w ołów oprawne z kratami wpióro rąbanemi pod gankiem między filarami
dwie drewniane komórki w nich marmury wyprawne w murach zamkowych baszty cekauz
wśrodku filar murowany za nim ciemne komora prochowe pod cekauzem sklep i loch. Kościół
w kaplicy boczniej
przy ścienie pod oknem okrągłym Epitafium 3 osobom drugie przy drugiej ścienie jednej osobie
z czerwonego i czarnego marmuru excellentissimi operis z różnemi osobami Ołtarz wielki
z czarnego marmuru nad ołtarzem kopuła ładna Po prawej ręce ołtarza wielkiego forma
długa epitafium 2 osobom z czerwonego szarego i białego marmuru w rogu ołtarza obraz
w ramach z drzwiczkami złotostem N. P. pstoo złociste malowanych Po lewej ręce ołtarza
wielkiego forma epitafium z szarego i białego marmuru jednej osobie okien w kościele 5
ambona, chór z pozytewem zakrystyja skarbiec za nim strzelnica. — Po lewej ręce z bramy
zamkowej pod gankiem schody na górę prowadzą do ciemnej baszty, także jest ballustrada kamienna
na ganku W pokojach pańskich ramy do okien złociste okowy pobielane izba ~~poko~~ stołowa w niej
duży stary piec polewany z herbami z tej izby drzwi do skarbu, do kredensu i do innych appar.
tamentów ściana do Gabinetu szklanna wcyrze złocistej oprawna posadzka z szarego marmuru
ściel i ściany różne reprezentują metamorfozy, wielka kuchnia z ganku prowadziła balustrada
do kościoła, schody na mur gdzie były strzelnice Wyższe piętro zrujnowane wśrodku średni vulgo
złoty pokój posadzka z szarego marmuru na ścieli w ramach złocistych drewnianych akta wo
jenne malowane od złoty części popsowane i podarte okien 4 ~~dalej~~ pokoj narożnego z posadzką z sza
rego marmuru ściel sztukatorska złocista robota wyraża wojne Gigantów i inne metamorfozy
figury niektóre ~~to~~ popsowane z nowu średniego pokoju wchód do trzeciego ściel taka jak

w narożnym insze wyraża Akta posadzka z marmuru szarego i czerwonego Okien 4 z tamtąd drzwi do biblioteki w której okien 4 ściel sztukatorska ale nie ~~marmurowa~~ pozłacana drzwi malowane posadzka marmurowa w półkach Księgi różnych Autorów. Nad Balustradą daszek nad pokojami złotemi i galeryja zły dach. Wieża zegarowa do niej od strzelnicy schodki drewniane piętr 2 bania z zegarem najwyższa pod dachem wieży małe basztegki na najwyższej wietrznik. Z całego opisu widać że zamek duży z wieloma pokojami lecz możno nad rujnowany bo wszędzie prawie okna potłuczone drzwi popsute piece i posadzka

Miasto miało rynek cerkiew murowaną S. Trojcy był i rynek nowy na nim znowu cerkiew szkoła: szpital ruski Bramy Lwowska, Adamowska, Rohatyńska Miasto dzieliło się na stare i nowe otoczone wałami i parkanem Każdy mieszczanin musiał mieć strzelbę co ćwierć roku odbywał się popis w pośrod miasta drewniany ratusz przedmieścia: Adamówka, Miasteczko, Siotko. W mieście mieszkali Żydzi, Ormianie pan miał swego Cejkwarta, Kierzyste Wrotnego masztalerza ipa: cholków, doboszy szypaszy, kozaków, Draganów, Hajduków za ~~Ogrodem~~ zamkiem był Zwierzyniec Ormijanie wali się: Sefer, Axenty, Bogdan, Elijasz i t. p.

Wsie Łosuchow, Zapszyn, i Szybalin, Raj (w ogrodzie był tam zwierzyniec palisadami obwarowany) Połutor – Saranczuki ~~wiaty~~ zameczek około wodą oblany nad stawem wał i ostrog w około 1 brama (był to dworek obwarowany) Trostianiec – Narajów miasteczko parkanem z ostrogami pobitym dokoła otoczone bram 2 Brzezańska i Dunajowska nad każdą drewniana baszta wieżyczki 2 jako Amunicyja, miało 1 działo 3 funtowe 5 hakownic, Organki o 5 praych Tu było stado Czerkieskie w niem klacze tureckie – Wieś Narajów – Miasto Przemyslany z zamkiem w wale z parkanami w około z bramą, mostem podworem, ~~brama~~ baszta murowana dom murowany miasto wałem i parkanami otoczone bram 2 jedna murowana procz tego 1. forta Amunicyja działo funtowe żelazne na lewecie hakownic 5 Kozłów okowanych 6 Prochu baryłe Stadnina Obora Jałownik – Wieś Borszow – Wieś Lipowce dwór oparkaniony z 2 basztami Hakownic 3 – Hart potażny na Majdanie – Miasto Bursztyn obostrożone około ostrogiem bram wiejznych 2 Zamek około niego Wał sypany w Kwadrat około fosy na bokach belluardy na każdej Beluard sie baszta drewniana dwie baszt z piętrami na słupach w bramie na boku Kordygarda na bramie izba w której mieszka puszkarz przed bramą Kobylica ~~rogata~~ alias fossa która się spuszcza Zabudowanie w zamku drewniane Działo 3 funtowe działo 2 funtowe hakownic 11. organki 1. – wieś Nastaszczyn – Tenietniki

Wieś Dźwinogród – Zamek otoczony wałem fossą podgrodzoną i wodą napełniona mostów 2 przy pierwszym blakmant drewniany Brama drewniana w niej przy boku Kordygarda nad bramą izba z alkierzem o 3 oknach ganek na 3 części koło bramy deszczkami obstawiony wyżej nad izbą baszta z strzelnicami po lewej ręce od bramy wałem parkan drewniany po prawej ręce ostrog stary przy nim słodownia w ostrogu wrota do ogrodu w którym sklep murowany nienakryty o dedrwi i dawna zawalony na rogu wału ku Kocorowu forta w parkanie, obora drewniana w zamku Budynek Z. Podstarościego drewniany Stadnica – Spiklerz stary – słodownia stara – stajnia wielka = Zamek Górny w około niego sypią się

teraz wały most będzie murowany po prawej ręce pomost z drzewa na Armatę i po lewej. Budynek 8
z oknami w ołów oprawnemi był to pojedyńczy dworek w dziedzińcu głęboka murowana piwnica po lewej ręce wjeżdżając
na górę zamkową budynek drugi przy pomogie w nim izdebka teraz na cekauz obrócona budynek ten mały był drew
niany – stodoła nowa dalej: szpikler, Karczma, winnica i browar każdy poddany na półdworzyszczu siedzący
odrabiał latem na tydzień dni 4 na zimę dni 3 kapłonów 3 jaj 6 przędze 1½ łoa czynszu 7½ groszy owsa osypu
pół miarkow Lwowskich 4 kmini ½ kwarty byli i Czwiertelnicy którzy połtego płacili Zrozstego
Podsadkowie zarówni z Czwiertelnikami (Cretennicy) Oprócz tego wszyscy wychodzą na
Żarenki, Obżenki, Żakoski, Stokoski (Półdworzyszczanie) (Czetwiertyne) Podsadkowie obie latem
po 1 dni zimą po 2 dni oprócz innej daniny (Chałupnicy) (Komornicy) (Mielnica prócz mlyn robił
z Siekierą do dworu co potrzeba. Dworzyszcze puste wały się pola dworskie puszczone poddanym
z których czynsz płacili. Arenda czyniła 2200 zł p. Stawy 1) Żukowski 333 zł 10 gr 2) do
wierzbelny 233 zł 10 gr. Co trzy lata prócz tego jezioro co się nigdy nie spuszcza. Sady
dwa 50 zł Zapiekowie 79 zł Stado 29 sztuk Bydła z cielętami 22 Świń 41. Indyków
25 Gęsi 47 Kur 36 Podstarości brał 150 zł ——— jarzyny na mięso: korzenie 20 zł prócz
tego ordynaryji

Amunicyja Zwinogrodzka i te rzeczy które na miejscu Cekauzu złożone.
1. Armata żelazna 3 funtowa na lawecie dębowym okowanym ze wszystkim koła obadwie nie kowane
tylko po dwie ryfie na kole. Przy tej Armacie nakrywka drewniana i skurka do nakrywania
zapałów: klinów drewnianych 2 – 2 Śmigownic półwierciowych żelaznych na lawetach Larmat=
nych okowanych koła tylko bose. Przy tych śmigownicach nakrywki nad zapałami drewniane i skur=
ki i po klinów 2 przy każdej – 4 Szufel Armatnych miedzianych porządnych – 3 Forszlaków – 1 Kraj=
car do wykręcenia nabojów z Armaty – 2 Krajcarow do wykręcenia nabojów z śmigownic – 2 Szufel
blaszanych do śmigownic – 1 Forszlaczek do śmigownic – 3 Stemplow z Kraycarami dobrych do
tychże – 5 Hakownic krzosowych z zamkami porządnych ze wszystkim z steplami i osadą nową
1. Jarczarka z wiekiem kołowym i kluczem do niego z Kraycarami przy steplu do wykręcania
ze wszystkim porządna – 3 Fuzyj krzosowych porządnych ze wszystkim – Na strychu w budynku
jest laweta od Armaty okowana porządnie dobra prozna – 10 Kozłów pod hakownice nowych
ze wszystkim jak należy nowo okowanych – 1 Miarka blaszana od śmigownic – 1 Miarka bla=
szana od Hakownic – 3 Szufel blaszanych nie osadzonych do Hakownic – 1 Szpansgrot z żelaznemi
bodzcami – 2 formy żelazne jedna na kul 5 druga na 6 – 3 Zatyczek do Armaty – 2 Form do
rozmierzenia kul – 12 Karteczy tryfuntowych dobrych – 12 Karteczy czterofuntowych dobrych –
1 Ława gdzie złożone karteczę – 34 Kul 5 funtowych – 48 Kul 4 funtowych – 10 Kul 3 funtowych –
53 Kul pół trzecia funtowych – 32 Kul 2 funtowych – 22 Kul funtowych – Szuflada w 4 przegrody
na ziemi budowana – 24 Kul żelaznych do Hakownic – 7 Głusow Hakownicznych żelaznych
– 258 Kul Muszkietowych – Prochu Olenderskiego beczka poczęta gdzie jest kamieni 2 i funtów
10 – Prochu harmatnego beczka poczęta kamieni 2 funtów 15 – Maczki prochowej do pod
sypki funtów 8 – Lontów bunt 1 Kula drewniana 1. Młotek żelazny – Pulwersak do
prochu nowy 1. Faseczka prozna 1 Krubek w których kule 2 – Kajdan żelaznych dobrych
6 Rychew żelazna 1. Motyk 4 Rydlów 5 Chomątów ze wszystkim 8

Kar z podoskami 9 — Taczek z Cropami i Ryfami przy Cropach zeleznemi 16 — Łopat drewnianych 9 — nakrywka do zapadu Karmaty — Leweta od Karmaty ze wszytkim okowana bez Kół 1. — Bęben z pałkami piechotny 1.

Inwentarze te Brzezański, Narajowski, Przemyślański, Lipowiecki i Bursztyński przez nas niżej wyrażonych prawdziwie spisane i z gromad weryfikowane d[ie] ultima Martii 1698 — Jan Kazim. Brodzicki Miecznik Żytomirski Komorn[ik] Ziemi Vicesgerent i Burgrabia Grodzki Lwowski do tego Actu Komissarz deputowany mp — Mateusz Theodor z Brzeżna Iliak Regent Grodz. Lwowski Comiss ad

Commissa mp

Brzezowska bydła: Skrebeta, Pierwiastka, Grabanista, Siwula, Ryzowata, Krasia, Bachrena, Zerestenka, Murzocha, Kruchta, Kozula, Krudłocha, Merchanista

Urzędnicy dworscy zamku brzezańskiego: Podstarości, Łowczyk, Puszkarz, Indzimer, Ogrodnik, Hawniczy, Kościelny, Kozacy, Szyposze Kapela, Hawniczy.

Brzeżany nad Koropią urodził się Adam Burski żyjący od 1560 - 1627 rektor lwowski krewny Szymonowicza piszący po grecku. W farze pochowany Jakób Strzemieńczyk w 17 w. pułkownik pod hetmanem Sieniawskim poległ w bitwie z Tatary pod tem miastem. Zraniony gdy do Kościoła zaniesiony był wyrwał strzałę z piersi i taki sobie sam nagróbek wypisał: Tu leży Jakób co miał za herb Strzemię - Puślisko się urwało a on skop o ziemię. Napis ten na białym marmurze złotemi litery za wielkim ołtarzem. Zarubieńce tu mieszkał Samuel Twardowski Chodaczków miejsce Eugeniusz Brodzki

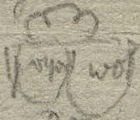
w Dunajowie kamernia prywatna (brzezań)

Nowosiółce } wody siarczyste mineralne w Brzezańsk

Bursztyn }

Od końca pawęży do 1 schodu 100 kroków 10
schodów do 2gich schodów " 92
" " do komórek " 97
" " do rozdziału " 68
" " do kościa " 62

Schodów drugich 11 komorek 22
1 krok = 3 stopy prawy oddział idzie na
dół do wody do stawy, lewy do góry
pod kościół szerokość gurtów 112 tyleż
wysokość przesto żeby gdzie niegdzie

D. O. M. pamięci

D. O. M. Konstancyja z Czartoryskich
Poniatowska Kasztelanowa Krak. Umarła
17 ~~[illegible]~~ 8bris 1759 Comes

Ego Venceslaus de Boguslawice Sierakowski
Archiepiscop. Leop. consecravit hanc ecclesiam
sub titulo SSmae Trinitatis 1774 Maj [illegible]
Praesidente tunc huic ecclesiae Adalberto
to Boneşowski Archidiakonus Zołkie
wiensis

str. 13 I owa to Roxolanka
Co to całym trzęsła wschodem
Była nasza Podolanka
Z Czemerowiec rodem

Roxolana podług [illegible]
p. 14
I myślała zapewne, [illegible] być
drewnianą,

Kiedy, podbity blaskiem jej lica,
Tron jej oddał i pił wino
Dumny [illegible] [illegible]
Zawsze dobra, zawsze przytomna,
Zawsze hoża, miła
Drogich pól ojczystych pomna;
Tylekroć wymierzony na nię cios
odbiła

Podług podania podolskiego
była Roxolana córką parocha
Lisowskiego z miasteczka Czeme-
rowiec

Poezye Xa. Gosławskiego
w Warszawie 1828.

August III załozył w Drezno akademią malarską i galeryję

11

Jerzy Samuel Bandtkie Dzieje Narodu polskiego Tom II w Wrocławiu 1835. 1) Jan III Sobieski Kupetzky pinx. C. Böhme sc. w kontuszu, szerzyj podgolony czuprynie 2) Króla Zygmunta Obraz nad jagielońską Kaplicą w Kościele Katedralnym na zamku Krakowskim G. F. Vogel junr. sc. Norimb. 3) Krolowa Anna Jagielonka żona Stefana Batorego w świetnym stroiu nad kaplicą Jagelońską J. Sonntag del: C. Mayer sc: 4) Krolowa Anna Batorowa jako wdowa odmalowana nad kaplicą jagielońską w Krakowie Sontag del. C. Mayer sc: Nbg.

Bonszowiec klasztor karmelitów fundował Marcin Kazanowski hetman polny Koronny † 1636 tamże leży.

1766 Nuncyusz Visconti żąda aby Dyssydentom wolności nie pozwalano

1767 Konfederacyja Radomska 1768 Konfederacyja barska pod Józefem Putawskim Starostą Wareckim

Rzeź na Ukrainie ~~1765~~ Charko 1765 Gonta Żelezniak 1768 Tymen-ko 1769.

1770 opanowanie Starostwa Spiskiego

1772 Lanckorona d. 6 Czerwca a d. 20 Tyniec trzymane przez Konfederatów Austryi się poddaje

1773 pierwszy podział Polski

Rada nieustająca w Polsce od 1776 – 1788

1788 Sejm czteroletni zaczęty

1788 Zniesienie departamentu wojskowego uchwalenie Komissyi wojskowej

1789 Zniesienie rady nieustającej i Komissya o bunty Ukraińskie

1792 konfederacyja Targowicka d. 14 maja bitwy z Rossyjanami przyłączenie się Króla do Konfederacyi i ~~ge~~ poselstwo do Petersburga generalności konfederacyi w Grodnie.

1793 Podział drugi.

1794 d. 17 Kwietnia powstanie w Warszawie a 19 Kwietnia w Wilnie

Zawadzki Al

Kaganek gliniany średnia części znaleziona w Bukow

Ujejski Erazm 1) Siekiera Kremienna 1827 w Beremianach na gruncie gliniastym

Pewny wieśniak chcąc skarb odkryć zbierał Kamienie na budowle wnowu odkopał wieśniak na drugi dzień Umarł - Pan Ujej rozkopawszy znalazł trumnę z 6 płyt kamiennych u góry 3 w dole 2 części przy każdej siekiera. w obw. Czortk. przy ujściu Strypy do Dniestru

2) Lewien srebrny znaleziony we wsi Zawiśnia między Krystyanpolem a Sokalem w mogile przy drodze koło dworu nad rzeką znalez r. 1809.

Zawadzki fuhr 1832 beim Zusammenflusse in einem Brunnen bei Sereth in der Bukowina gefunden

R 1837 Jabłon. Grzymała Ludwik 1) Kelt ? grot żelaza Rogoż 2) starosz ostrogi w kamieniu

Julia z Dzierzkowskich Cienska 1830

Urna z kośćiami i popiołem w Galicyi wykop z masy Dzierzkowskich

Kończerz w Kurhanie pod Haliczem 1828 Lubom

Załuski Józef brał z jesieni 1837
z małe Garnuszczki gliniane w starem
grobowisku we wsi Igołomi 2 mil od
Krakowa w powiecie proszowskim

Het. Czarniecki
Zjazd Jana III w Jaworow.
Kardynał Radziejowski
Maryja Kazimira
Xżna Ostrogska
Zygm III
Fryderyk Kardynał
Stanisław Koniecpolski głowa blacha u Kilisz[illegible]

Dzwinogrod

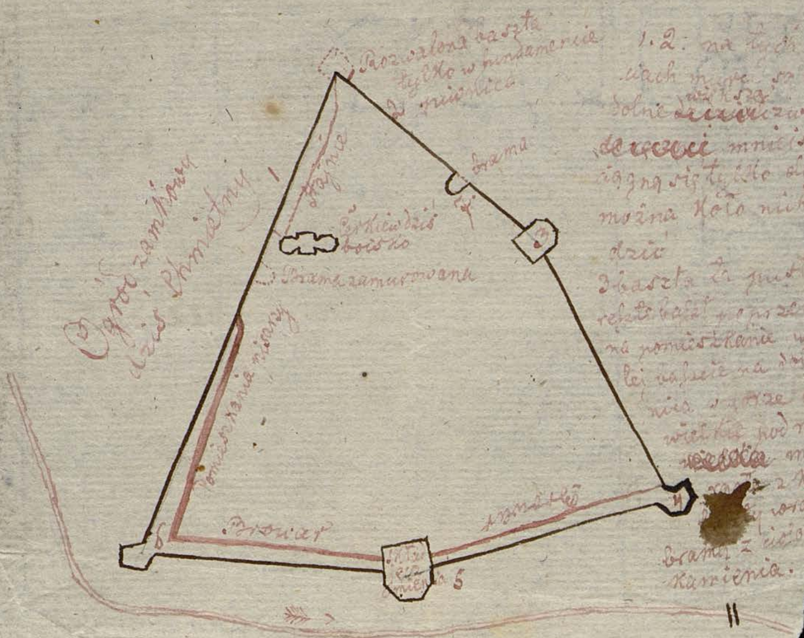
Szołomyja Za manastyr gora z pogostem
za nim horozanka pole z
kopcem ku wschodowi ku
Dzwinogrodowi – zrodło z cu:
downey woda koło niej krzyż
pole Krzywi i załęzi
pod lasem i mohylki

Pole z Głuchowic
zwane Chmielnik
mogiła
wał
Potok
Bagno
pole Kurzina

Firlejów. – Tu był r. 1754 plebanem Benedykt Chmielowski sławny autor en-
cyklopedyi pod tytułem Nowe Ateny r. 1754 w 4 tomach wydanéj; Plebanię
z pięknym ogrodem w Firlejowie wystawił on r. 1740–1750 mierzył i ziemski lw.
Kościół w Firlejowie fundował za Króla Stefana, Mikołaj Narajowski Sędzia
Kościół wymurował (bo w przody był drewniany) Stanisław Kowalski darisen. [illegible?] Starosta roha-
tyński Chmielowski był herbu Janina urodzony z matki Rzeczyckiej chodził
do szkół jezuickich w Lwowie

16

Rohatyn; z tąd byli rodem: Strasz, Roksolana i Hali-bej renegat r. 1665.

1. 2. na tych częś=ciach mury są bresze dolne większe [illegible] zawieszone [illegible] mniejsze ciągną się tylko do bram można koło nich cho=dzić
3 baszta też pusto stoi reszta baszt poprzerabiane na pomieszkanie w jednej lej baszcie na drugim [illegible] nia wyższe okno wielkie pod niem zaś [illegible] małe ok[no] z kratą — oraz z [illegible] z [illegible] bramą z ciosowego kamienia.

baszta 3 i 5 ma w górze ozdoby z kamienia jakoto ~~[illegible]~~ słupce na których piramidy i kule kamienne stoją

herb nad bramą w ciosie:

chłope z Szołomyi mówił że gdy karczmę budowano ~~[illegible]~~ miał 104 lat zamek wprzód się spalił.

w Szołomyi: zamanastyrek pod nim źrodło
stary mogielnik

w polu kyrmycia koło niej krzyż
woda uzdrawiająca jest
koło tego zwiągowie krywi
z tu horodyszcza dziewno
grodzkiego miu zwie, się horożan-
ka pod lasem co [illegible]
mogiły pole zwie [illegible]

się mogiłki koło
niego zaś [illegible] zawdzi.

(1) Na wierzchu taki herb:

Ballustrada w baszcie średniey N$^{6}_{5}$ -ze srodka (do połowy)

Tylko dusze

8

Gawiędz wiersz głęboko
Czucie i wiara silniej mowi do mnie
Niż mędrca szkiełko niż oko
Martwe znasz prawdy nieznane dla ludu
Widzisz świat w proszku w każdej gwiazd
iskierze
Nieznasz prawd żywych, nie zobaczysz cudu
Miej serce i patrzaj w serce.

Nadzunowy
imiona Miejsc w Galicyi —

komnata staro niemieckie Kemnate.

Po borodi potekło a w rot nie popało.
Cur ~~ta~~ pek widnecs
mni
spek o seni
czasynoczka = minuta

~~Dribny p. 89.~~
~~Horlycia p. 91.~~
~~pisni . . . p. 100~~
Opis rana p. 120.
Wyznanie
miłości p. 138.
Zaręczyny p. 173. p. 222
~~Petriwka p. 2[illegible]~~
~~Kusatyckiwyjscie p. 255.~~
~~Pogreb . . . p. 291.~~

Nedaleko wid Kolybcia jabłuszko
wid jabłuńkyi)
Zredo porosiat koły swynia smalut.
Horbatoho i mohyla ne zprawyt.
Z pisni słowone wykydajetsia.
Cur duornia ta masła krudka!

W Szołomyi pytałem grabarza - chłopca bo
nie ma osobnego grabarza ten mówił że pod
nie wykopywał garki
białą lecz nie
Wieszka Kolor czerwony niebieski
ciupejszy — dalej lampa gliniana
w Głuch urny bez glazury same kawałki wyjęte
lampa nóż, szklanny kawałek - Taniuszek posagi
gliniane urny i posagi niepolewane posagi z dobrej
gliny. Osobno urny w mogile (?) że w cmentarzach
- w Szołomyi Krzemień, urny kawałki - Kafle
ozdoby dziś niezwyczajne może był drewniany
zamek jakoż lud mówi bo niema śladu muru
ostrogi pod Szołomyją w Dwinogrodzie z mogi
ły - horodyszcze w Dwinogrodzie - W Szołomyi
pod lasem mogiły - W Gajach rozkopane mo
giły - spod urn mały bardzo grube kości z zie
mią spaloną osteocolla kości na proch spalone w
urnach z ziemią cienką w kwasach szyczaty co dowodzi
że je palono, kalcynowane. Kawały wyjęte nie
polewane farba ich różna. Węgle gwoździe
Taniuszki mały

Cornel
Noveau dictionaire
Guthrie dissertations
Meidingera gramat
Histoire des Bohemiens

[illegible]
Gracca mata.

Karsz poezyi.
Ksiega ormianska
Serbska perela
Jose [illegible] put
Serbske wierzte
Porzekadla slowacke
Kollara piesni
Rosoyjski piesennik
Sorabskie modlenja
Stary manuskrypt slowiansk
Elementarz Wołoski
Chodakowski
Maciejowski
Łoziński wesele ruskie (? ? ?)
Ormianski Elementarz
Contes des fees
Schaffaryka Starożytności III Tyt
Opis pogorzelizka
Lexicon graecum
Rozmowy w VII językach
[illegible]
[illegible]
Gołębiowski 4 tomi i dodat
Lat
Sequin.

Wyprawa Igora
Rękopism Królodworski
Zatem [illegible] wielkiego [illegible]
Święcki z Łomy
Surowski kilka piesni
" Uwagi nad piesniami
Ksiażka Królowej Jadwigi
Marczyński Statystyka
Odd Korsak: Chodźko
Piosnki sielskie
Baszka Kronika
Pamiętnik Sandomirski
Dzien
Ludgarda Kropińskiego
Dziennik Warszawski 1921826
Tygodnik polski z 1833.
Czasopism Ossolinskich 1833 2 zeszyty
Sielanki polskie
Balicki
Galicja
Ziewonja
Piesni polskie
Korsak
Dante
Domy i dwory Gołębiowski
Dnich
Zaleski piesni
Spiewy historyczne
Rękopis Gramat hebrayska
Rękopis Królod.
Lelewel Zygmunt historya
[illegible]
Görres 3 Theilen

Gellnerin den Abet: [illegible]
Wersch Gottes [illegible] Altertümer
Schaffarik Slaw. Litteratur
Geschichte der Slaven
Kryna u Geschichte von [illegible]
Sitten der Morlacken
Deutsches Gedicht
Slawin
Sanders Sprachmerkwürd 2 Th
[illegible] Rechtsgeschichte
[illegible]
Zur Geschichte des Psalters
Muttersprache
Lewicki Grammatik
Romantische Dichtkunst
Meyer
Geschichte Gedichte
[illegible] 3 Th
Böhmische Grammatik
Wörterbuch
Gothische Schrift [illegible]
Eckarts Schriften
Russische Volksmärchen
Volksmärchen v. Lüthr
Luther
[illegible] Gedichte
Beschreibung der Münzen
Russische Volkslehre
[illegible]: [illegible]
Herzog Geschichte
[illegible] leben.
[illegible] nach dem [illegible]
[illegible]
Darley [illegible]
Etymologicon
[illegible]
Zawadzki Enumeratio

Obwód Czortkowski

Kraj równy prócz południowej części między Dnie- Cyrkuł ten równie jak Tarnopolski i Złoczowski części
strem i Prutem gdzie się wzgórza Bukowiny zaczynają. Austr.-Podole może słusznie śpichlerzem Galicyi być
Grunta urodzajne i prócz innych płodów tabakę, anyż nazwane Robią wiele koców i sieraków
kukurudzę melony, arbuzy i winograd wydają. Lasu
dosyć, bydła mało, pasieki liczne. Cyrkuł r. 1809 od
stąpiono Rosyi r. 1815 nazad Austryi. Lud tuteyszy
nosi koszule których rękawy, rozporek koło piersi
i kołnierz pstrą wełną są wyszyte, czarną wełnianą
kapotę włosnego przędziwa lewy bok jest przypięty
do pasa. Cyrkuł ten należy do najpiękniejszych
w Galicyi natura go hojnie wdziękami obsypała
Bardzo urodzajny. Orne pola wynoszą 98,000 □
sążni na nich się rocznie rodzi koło 2666,290 -
korcy zboża działają tu południowe wiatry i poło-
żenie południowe robi to że zwykle 2 lub
3 tygodnie wprzódy tu żniwa, jak w północ-
nych cyrkułach. Uprawiają tu wiele kukurudzy
(Zea Mays) z niej robią mamałygę. Lud piękny
mocny, zdrowy. W tem cyrkule właściwie się Podole
zaczyna. Rzeka Dniester (Danastrus, po turecku Turle) wiele
gipsu z którego by duże figury robić można, koło rzeki
Sereth: Dniestru są duże szyfry z których płyty są [illegible]
dobywać można. Koło Czortkowa wiele żyta nim uprawiają
który przy sortowaniu dzieli się na dobry średni i zły. W piasz-
czystych okolicach rośnie Scleranthus perennis na którego
korzeniach znajduje się polska koszenilla (Coccus polonicus
lecz ta nie tak dobra i szukowana jak indyjska (Coccus cacti)
Koło Zaleszczyk wiele krzemieni

Choroszkowieś jest tu ładna stadnina

Czerwonygród od którego Ruś czerwona nazwisko wzięta leży na wzgórzu nad [illegible] który 2 rzeki tworzą są tu ruiny okopów bram i murów.

Okopy S. Trójcy naprzeciw Chocima blisko ujścia Zbruczy do Dniestru Jan Sobieski długie oblężenie od Turków wytrzymał Okopy te za Stanisława Augusta nieco odnowione jeszcze nie zupełnie zniszczały. Fortecę tę za pierwszej połowie 18 wieku na rozkaz hetmanów restaurował Adam Tarło Generał major wojsk koronnych mający tamże kommendę tu był jeszcze 1718 sławny arsenał polski.

Bilcze w pieczarach tamtejszych jest jedna duża sala (?) wysoka do 6 stóp można by w niej wozem i końmi obrócić ku południowi we wsi wzgórza dziko powalone skały na nich w dolinie wieś w środku wsi na małej górce ruina zamku i domy świeżo budowane

Zaleszczyki (Sz. 48°43 L. 43°25' 50'') w bardzo przyjemnem położeniu nad Dniestrem w okolicy są kremienie i ziemia (terra viridis) domy niewielkie lecz czyste ulice ładne, rynek z pięknym ratuszem piękny pałac Barona Brunickiego, za pałacem ogród należący do najpiękniejszych w Galicyi Okolica nad Dniestrem na granicy Bukowiny przecudna dzikie skały, ładne miejsca zdobią wielce tę stronę nad Dniestrem są miejscami Gloriety w dolinie leży miasteczko założone przez Stanisława Poniatowskiego ojca Króla Stanisława Augusta porządne i chędogie na dole płynie Dniestr spokojnie. Naprzeciw na drugiej stronie ~~Dniestru na Bukowinie~~ jest na gorze skale (?) klasztor (Monastyrska) i Kaplica z zimnym czystym źródłem. ~~Tkalce~~ Przed rozbiorem Polski była tu wielka fabryka sukna w której niemcy protestanci pracowali. Miasto założone w XVIII wieku miało 4 wielkie jarmarki na bakalie wschodnie, bydło, konie tatarskie wołoskie i tureckie, tiutuny. Stanisł. Poniatowski kasztelan Krak. nabył je od Lubomirskich i sprowadził wiele fabrykantów zagranicznych krosna płócien i sukienne wystawił Kościół Ewangelikom za Dniestrem kupiwszy do tego grunt od hospodarów wołoskich.

Tu pielgrzymują.

Dźwinogród wieś nad ujściem potoku Dźwiniaczki (dawniej Dźwan w XVI zwanej do Dniestru. Dniestr tu dzielił Ruś czerwoną od Rai chocimskiej stąd 3 mile do Kamieńca podolsk. U Nestora zwany Zwenihorod w innych latopismach ruskich Swinihorod; wspomniany już w X wieku stanowił dzielnicę Książąt ruskich już r. 1097 był grodem w którym Wasylko Ks. Trembowelski wzięty i oślepiony został. R. 1126 dzieląc się synowie Wołodara Włodzimierz, i Rościsław Włodzimierz otrzymał Trębowlę i Dźwinogród który od tąd był posiadłością [illegible]. Zazdrosny Rościsław chciał bratu odebrać i Księstwa przybrat [illegible] i oblęgał dwa razy twierdzę Dźwinogrodzką 3000 żołnierzy obsadzoną lecz nic nie zrobiwszy musiał ustąpić około 1129. Karamzyn sądzi że to był odrzywek Xtwa Halickiego - Siarczyński zaś że odd Xtwa Podolskiego. R. 1211 Wszewołod brat Alexandra Bełskiego tu panował. R. 1212 Książę Roman mężnie się w tym zamku bronił Gdy Mścisław Ks. halickie ożenił Królewica Węgierskiego

R. 1321 Gedymin Xże prawie całą przeddnieprską Ruś opanował — Tatarowie trzymali Podole rządząc niem przez Basrakie gdy Litwę napastywali Olgerd z Xiążętami Koryatowiczami wszedł na Podole i Tatarów do Perekopu wyparł r. 1331. Rząd mieli nad Podolem polecony Xiążęta Koryatowicze płacono podatki do skarbu Litewskiego R. 1339 po śmierci Xiąząt Konstantego i Jerzego Koryatowiczów — brat ich Fiedor Koryatowicz osiągnął Podole i nie chciał hołdowac więcey Litwie. Olgerd poszedł na Podole dobył zamki Fiedor uciekł do Węgier. Olgerd uczynił Piotra Gasztolda Wojewodą podolskim R. 1340 przyłączył Kazimierz Podole do Korony. Ludwik Król dał lennem Prawem całą Ruś odstąpił. Jagiełło odzyskawszy podole wypuścił go Witołdowi (ten Witołd wypuścił Korybutom Bracław, Winnicę, Sokolec, Krzemieniec — Korybutowie wystawili tam Wiśniowiec i Zbaraż) Koryatowicz Theodor jeszcze panował na Podolu Olgerd odebrał mu zamki Smotrycz Czerwonogród Skałę i Bakotę i pobił go. Odebrał Jagiełło część Podola z Zamkami Kamieniec, Smotrycz, Skała i Czerwonogród Witołdowi bez mu musiał 40,000 złp. za prowadzoną woynę z Tatarami zapłacić. Pożyczył tey summy na zamki Kamieniec, Smotrycz, Skałę i Czerwonogród Królowi Jan Spytek z Melsztyna wojewoda Krakowski. Król wykupiwszy nazad te zamki 1396 dał je w dzierżawie bratu Swidrygałowi wraz z Stryjem i Żydaczowem i 1400 grzywnami z żup solnych lecz gdy Swidrygał chciał Panem Podola r. 1431 zostać i gdy powiaty Trębowelski i Połski spalił, złupił i z Krzyżakami się złączył Król odebrał mu Podole a Starostą r. 1406 Piotra Szafrańca uczynił. R. 1433 Zygmunt Xże Starodubski dostał Litwę ale musiał odstąpić rozszerzeń do Oleska, Ratna, Lopatyna Horodła. Jagiełło oddał całe Podole w lenność Bo-rowiczom. Po śmierci Jagiełły w lenność od Króla dostał Swidrygiełło Zbaraż, Winnica, Chmielnik i Sokolniki. R. 1467 Tatarzy pobici od wojsk polskich pod Trembowlą

Grudetum oppidum cum arce ad modum munitum

Andrzejaz z swą córkę dał mu r. 1229 w posagu X two Halickie sam w Podolu osiadł. po śmierci jego zdobyli Podole Węgrzy — Daniel Romanowicz posiadał Kamieniec stolicą był Dzwinogród Włodzimierz Rurykowicz chciał mu wydrzeć to dziedzictwo ale odparł go Daniel mając posiłki Polaków pod Pakosławem wojewodą Sandomirskim i uwet Kijowowi pogroził r. 1220. Roku 1267 oddziedziczył wszystkie te kraje Lew Xże Za czasów Sarnickiego stał tu jeszcze zamek pusty mieszkanie Xcia Konstantyna Ostrogskiego mieszkowego starosty. Dzwinogród był głównem miastem powiatu należącego do Podola i starostwa dawało rocznie kwarty 3432 złp. Teraz z zamku i śladu niema Dzwiński pisze w kalendarzu na rok 1749. Gdy zamek dzwinogrodzki r. 1716 Adam Seniawski Kaszt. Krakow. Hetm. W. K. zlecił poprawić Janowi Campenhausen pułkownikowi Wojsk Kor. rownając zwaliska dawne znaleziono tak wiele w nich kości ludzkich iż ledwie na 1000(!) wozów zabrane być mogły. Między temi stała wpośrodku trumna marmurowa długa łokci 8½ w niey kości spruchniałe wierzch czaszki tak szeroki jak roz pszczonego kapelusza okrągłość. Dowiedziano się z rękopismów biblioteki brzezańskiej, iż pod tym zamkiem stoczyli krwawą bitwę ~~bello~~ synowie Włodzimierza Wielkiego: Włodzimierz mając za sobą [braci] Węgry i Rościsław mający Ruś pograniczną r. 1016 (Czyli to moje Dzwinogród w Orzejańskim.) Podług Latopisca Wołyńskiego r. 1220 Xże Mścisław po zawojowaniu Halicza za pomocą Leszka Sudysławowi jego wojewodzie Dzwinogród darował. Toż pismo sławi waleczność Iwana Wojewody ~~tego~~ który gdy r. 1122 Xże Wsiewołod gród ten obległ, ostrokoły spalił, i każąc mu wie się wsi do poddania się wrócił. trupy ich z murów na nieprzyjaciół rzucić kazał. Musieli nieprzyjaciele odstąpić widząc to.

Xięża.

Skała ruiny zamku w XIV wieku posiadali Koryatowicze

Kołodrobka ruiny zamku

Gródek tu musiało być wielkie miasto bo są wały sta rożytne i porozrzucane nagrobki.

Babińce pieśń przy goście publ. nad reką Niezławą bl.

Krzywcze

Balina w. w Podol Zygm. I Mikołajowi Sieniawskiemu nadał u Balina był popis rycerstwo Wojewodz. Podol.

Berezanka wieś drzewa pt. kw. 626. bl. rz. Zbrucz bl. Skała.

Biała w. tu i potok tegoż im wpada do Seretu bl. Czort. [tu był Kośc. Tainski założony przez Dawida do Buczacz Wojewodę Podolskiego 1484 r. były dobra Xiążąt Zasławskich]

Kowal Kamer. ma dn. c. 2808 par jednoprzęgłych 3744 piesz 3219 drzewa pt. kwarty 1590 ff

Białobożnica w. na goś. poczt. mill. od Czortkowa. Łukian Smiotanka za rycerskie zasługi od Władysł. Jagiełły darem otrzymał. tu był Kośc. Tainski

Budzanów m. nad Seretem dusz w m. 2302 dz. Gło: wackich Kośc. far. tac. stąd Budzanowscy zamek.

Czortków stary w. fabryka cesar. tabak.

Drwiniacz w. bl. goś. bity.

Jabłonów w. dzd. Dzieduszyckich w tej wsi saletrarnia.

Skała na bregu kamienistym są tu zabytki niegdyś wa: równego zamku

Ułaszkowce nad reką Seret podolski który tu ma wyso: kie kamienne bregi na wzgórzu ładny klasztor Bazylianów

Pętlikowce był tu dawniej Kościół polski założony r. 1421 przez Albertum heredem in Pętlikowce były około XVII wieku dobra Koniecpolskich

Liczkowce u podnoża gór Miodoborskich wieś tu się urodził 18 Kwietnia 1799 Tymon Zaborowski autor Dum Podolskich i dramatów: Bohdan Chmielnicki, Borys i Milwiana i Um: wid. Umarł tu r. 1828 dn. 20 Marca. był tu Kośc. i mieszkanie z Jezuitów misjonarzy.

Czortków dawniej Czartków własność w XVI wieku Xiążąt Zasławskich tu Stanisław Gólski wojewoda Ruski: Starosta Barski Dominikanom klasztor założył tu r. 1765 był dziedzictwo Potockich był tu : zamek

Filipka wieś czy Filipce (?) należało do biskup. Kamie: nieckiego tu r. 1729 blisko miasteczka Ušcia rzeka wymy: ła wiele kości między innemi ząb na piędź gruby któ: ry Królowi Augustowi II do Warszawy posłano.

Podhajce miasto z pałacem kościołem sławne batalią Pod: hajecką kupione od Potockich przez Bielskiego kasztelana ha: lick w 18 w. potem własność Rogalińskiego wojew. inflantskiego kawalera orderów polskich.

Orynin miasto Kościół zrujnowany od Turków pola okryte mogiłami Turków i Polaków sławne wyprawą Żółkiewskiego w. 1... Kierdejów w 18 w. domu Orłowskich.

Bilcze pieczary tuteysze składaią się z dużych kawałów szpatu gipsowego (Marienglas) nieczystego żółtawego wielu mieyscach osiada na górze i na dole gips synter jako trzę:stnin Alabastru (gypsum densum) małe tylko kawałki widać. Przy świetle bardzo piękny widok te pieczary przedstawiaią. Powietrze wprawdzie wilgotne: gęste jednak można niem oddychać świece palą się jaśno bo jest dosyć Brunnenstuffgas. Na polu stan Termometru Reaumura był 27° w Jaskiniach 9 1/2 tylko. Najwyższa wysokość pieczar w niektórych mieyscach ledwie 7 stóp, gdzie niegdzie ledwie przeczołgać się można. Nie widać nigdzie śladu dłuta widać z śladów i wydrążeń że powstały z rewolucyi wód co niema tu i owdzie przy W Bilczu stawiona potwierdza. Podobnych pieczar szczególniej nad Dniestrem wiele. Werzywosy laska dudni jakby głębsze pieczary były, i spódtych jaskiń od kapania sintru mokry.

Opisanie Jabłonowa

w Cyrkule Czortkowskim położonego, przy Gościńcu Murowanym, czyli
ſ. Chaussée. ſ idącym z Tarnopola do Zaleszczyk, od obydwoch tych
Miast Cyrkularnych na połowie drogi będącego, bo tak do Tarnopola
jako i do Zaleszczyk jest z Jabłonowa po Mil pięć, który także
w Srodku między Miastami Trembowlą a Czortkowem, przez
ktore także Murowany Gościniec przechodzi, od których obydwoch
oddálony na Mil dwie. ——

Jadąc z Tarnopola do Zaleszczyk nowym Gościńcem Murowanym,
niemasz ani iednego Domu Gościnnego procz żydowskich
azatym będący na Ukończeniu w Trembowli, przez hrab: Wawrzyńca
Dzieduszyckiego Murowany, maiący zawierać wszelkie Wygody,
w Naypięknieyszym z Całego Miasta położeniu, na Zamczysku
dawniey do Potockich należałym, z którego Całe to Starożytne
Miasto i Okolice widać, tym jest pożądańszym, że i Szczęś=
liwa Myśl nazwania go Domem Gościnnym pod Bohaterką
Chrzanowską przypominaiąc Sławę tey Polki, przy oblężeniu
Miasta tego przez Turkow, uczyni go tym Ulubieńszym dla
publiczności —

Wszystkie Wsie na tym Trakcie dość Smutno wyglądaią, będąc
z Drzew Ogołocone, gdy nawet w Niektorych rzadkie Są
Wierzby, tym bardziey więc wieżdżaiąc do Suchostawu
a tym bardziey do przyległego z prawey Strony Jabłonowa,
własności tegoż hrabiego Dzieduszyckiego, podruzuiący
jest zachwycony, Sądząc Się bydź przeniesionym w obce
jakie wzorową kulturą odznaczaiące Się Kraie. ——

Bo tu dopiero postrzegać liczne Drzewa i Sady, z pomiędzy
których zaledwo Budynki widać, i tu raduie Się oko widokiem
Mas z rozmaitych Drzew tak liściowych jako i Szpilkowych
roskosznie rosnących, chociasz było mniemanie o Szpilkowych,
że na Podolu Się nie udaią. —— Wszędzie widać Ulice
w rozmaitych Dyrekciach z rożnych Topol, noszących Nazwiska
od Gatunkow ktoremi wysadzone —— Przeto są tu Ulica
zwane Włoska — Balsamowa —— Srebrna —— Kanadyiska &c ——

Wyieżdżaiąc z niedawno zgorzałego Miasteczka Suchostawu
w którym teraz murować Się maią Domy, ku Jabłonowi, a
gdzie także pożądana była by porządna Austeria, zwłaszcza że
Jabłonow iest mocno zwiedzany, nayprzod wpada w Oczy przy
Samym Gościńcu z prawey, Młyn po Hollendersku z drobney
Cegiełki Murowany, tym pięknieyszy Sprawuiący widok, że
drugi taki w przyległym Stawie, i całe Miasteczko jakby
w Zwierciadle Się pokazuią. —— z Lewey zaś przy
Gościńcu niedaleko Młyna, zastanawiały liczne Burty
z Ziemi w rzędach wysypane, z których wyrabiaią Saletrę. ——
Jest to w całey Gallicyi iedna tylko Saletrę wyrabiaiąca i
lutruiąca fabryka, ktorą się opatruie Artylleryczny Magazyn
we Lwowie. —— Ktore pierwsze postrzeżenia Ciekawego
badacza. ——

zatrzymuią, i pociągaią z Gościnca wprawę do Jabłonowa dla obeyrzenia tey Okolicy Ktorą pierwszy rzut Oka jusz tak mocno zaymuią, a gdzie im daley postępuiąc, za każdym krokiem postrzegać dobry Gust właściciela i nie zmordowane iego pracowitość — Co gdyby znalazło wielu Nasladowcow w krotce kray nasz Stał by Się Rajem. —

— Cała Wieś Jabłonow podobna do Ogrodu będąc Massami Drzew Okryta, wszędzie wnieу postrzegać czyniące Się upiększenia i wiele Murowanych Domkow, maiących porządnie złożone z dobrych Owocowych Gatunkow Składaiące Się Sadki — w Srodku ktorey Zostawiony plac obszerny Kwadratowy dwoma rzędami pięknych Topol ozdobiony, do Zbierania się fur, Trzod Bydła, i na rożne z Gromadzenia Wieyskie wymagaiące obszernego Mieysca przeznaczony — Ktory Plac przypiera do Starożytnych Wałow, Ktore własnie plantuią, do znaydować Się maiącego na Ich Szczycie nowego Mieszkalnego Domu, z ktorych widok jest przepyszny, bo nie tylko cała ta piękne Wieś, i Okrążaiące Się w Amfiteatr Lasy, ale nawet aż do Rossyiskiey Granicy do Husiatyna z nich widać. —

— Ogrod tuteyszy chociasz jeszcze nie Ukończony, nie mniey przez to jest Interessuiącym — Dom Mieszkalny tymczasowy znayduie Się wpośrod Ogrodu, do ktorego się zbliża krążąc kanał w Sposobie Rzeki Urządzony, put Ćwierci Mili długi, zawieraiący Kilka kęp Drzewami ozdobionych, piękny Widok Sprawuiących, jak i Sam kanał, w ktorym mnostwo karpi widać pluskaiących się, po ktorym pływa rożne Wodne Ptastwo i Łabędzie. —

— Lecz nayprzod po tey Stronie kanału udaymy się w lewo do przeciw ległego wzgorka na ktorym przed przybyciem jeszcze do Jabłonowa, jusz z daleka postrzegaliśmy Wyniosłe tam Smerki, za ktoremi owe powyżey wspomniane Wały, po pod ktory Wzgorek przechodzi Artyficialna Pieczara, przez ktore jest przejazd podziemny do rozległych Treybhauzow, w ktorey przy wstępie, z lewey jest Lodownia, a z prawey mieszkanie Pustelnika, warte odwiedzenia u ktorego zapisuią Się odwiedzaiący. —

Przed pieczarą jest Ogromny Cierklasty kamień, formuiący Siedzenie do Spoczynku z Wielkim Otworem, w ktorym na pamiątke dla przyszłych pokoleń posadzony Dąb, maiący kiedyś ten Otwor wypełnić, i Okrywać Cieniem rozłożystych Gałęzi Spoczywaiących pod niem prawnukow — Do nad to, z odległych Zrodeł Sprowadzona Woda, będzie z tey Pieczary Spadać, do ktorey weszedłszy od Strony Wałow, i wyszedłszy na Zachod

gdy =

gdy nieś podziwianie przedstawia się Oku rozległy Kanał z
Kępami, a naprzeciwległym brzegu iego, obszerny z Klumbami Gazon,
daley Dom z pięknym Narożnikiem zawieraiącym Oranżerye
a za tym wielkie Massy Drzew Owocowych, i część Woli Lasu
który szczególny Widok wart pędzla doskonałego Malarza —
Zbliżaiąc się do Treybhauzow, przechodzi się przez wzorowe
Szkółki z Siedemset Gatunków Drzew i Krzewów Zagranicznych
złożone, u nas Zimę wytrzymuiących z Ich Nazwiskami —
Tu umieszczona także Osobna Szkółka 200 Odmian Róż pełnych
zawieraiąca, które w Miesiącu Czerwcu wczasie Kwitnienia warte
są widzenia. —
Także piękny Zbior Georginiow pełnych czyli Daliow się tu znayduie,
Kwitnących w Wrześniu, także wtenczas widzenia wartych —
Jako też Zbior Drzewek Karłowych Owocowych w Wazonach rodzących,
przeszło tysiąc Sztuk wynoszących, zdobiących na Wiosnę Kwiatem,
a w Jesieni Owocem —
Jest to iedyny Sposob doczekania się w lat kilka nowych Owocow,
które by w Gruncie i za lat kilkanaście nie rodziły —
co ułatwia Naukę Pomologiy, i formowanie Zbioru Owocow
z Wosku tu znayduiącego się, o którym będzie mowa
po niżey, Nakoniec bez tey procedury naśladowania warty,
nowo otrzymane z trudnością z za Granicy Gatunki, które ostatnia
nadzwyczayna Zima zniszczyła, były by dla Kraju stracone,
gdyby z zachowanych w Wazonach Exemplarzy, nie pozostawał
Zarod do nowego Ich rozmnożenia —
Treybhauzy i Szklarnie zawieraią tu Wybor Roslin rzadszych —
Między któremi postrzega się Camelie — Banksie —
Magnolie — Piwoniowe Drzewa — Strelitzie — i
wiele innych Gatunkow, po części przez Samego
Właściciela z Angliy i Francyi przywiezionych —
Weyście do tych rozległych kilkaset Łokci długich
Szklarniow, przy otwarciu Drzwi wszystkich,
przedstawiaiąc Oku w perspektywie długie Szeregi
Zagranicznych Roslin, zachwycaiące sprawia wrażenie —
— Toż Samo i Szklarnia Winogradarnia zwana
na Wzor Angielski do pędzenia Wina urządzona,
gdzie, tak jak u nas Winogrona pod gołym Niebem
nie dochodzą — w tey Szklarni cały Dach Szklany,
a Latorośli winne zewnątrz będąc posadzone, do
Budynku otworami w Murze są powciągane, który
Budynek będąc corocznie wewnątrz cały, Okryty rozmaitemi
Gronami, między któremi celuią Olbrzymi Astrakański zwany,
z Gronami blisko łokciowemi, i tak słodkiemi, jakie tylko bywaią we
Włoszech lub Hiszpanii, maiąc czas do doścignienia w Lutym
iuż kwitnące, przeto ta Winogradarnia każdemu do widzenia się poleca —

Opuszczaiąc

Opuszczaiąc z naywiększym zadowolnieniem te rozmaite Szklarnie dla widzenia innych części Ogrodu, iusz nie przez Pieczarę powracamy, ale udaiemy Się prosto po przy wspaniałym Gospodarskim Składzie produktow, to iest Magazynie, zostaiącym ze Strony prawey, a ktorego nawet zewnętrzne Mury, nie zostaią bez użycia, będąc Okryte Szpalerowanemi Morelami — Pigwami — i rannym Winogradem —

— W czym przyznać należy że mało Maiętności podobnemi Magazynami Szczycić Się mogą, a ktory nieszczęśliwie w R. 1814. ledwo co Ukączony, zniszczony był przez Ogień, i na nowo musiał bydź restaurowanym — Teraz, opatrzony iest Konduktorem, zawiera z Piwnicami piąter pięć, z ktorych 2 piętra maią Krzyżowe Sklepienia, iest on akcessowym wszystkich produktow całego tego Klucza, w ktorym wewnętrzne Urządzenie zasługuie bydź widzianym —

w tey części iego gdzie Skład na Trunki, znayduiących Się w kufach iedney Miary, po tysiąc garcy Zawieraiących Zelaznemi Obręczami opatrzonych, znayduie Się także wielka Waga na ktorey ciekawi zwykli Się ważyć —

W tey Stronie Ogrodu pryncypalne części zwiedziwszy, udaiemy Się bliższą drogą, na drugi brzeg Kanału ku Dworowi chociasz mielibyśmy i insze w lewe, okrążaiące Kanał drogi, tu przechodziemy przez tymczasowy Mostek (: gdzie poźniey będzie Bacik przeciągany na lincei :) i idziemy przez Wschodnie Kępę, na ktorey zwodnicze są Scieżki, pomiędzy rozmaite Zagraniczne Krzewy i Róże wydaiące na Wiosnę Kwiat rożno Kolorowy i zapach, Uprzyjemnione ieszcze odgłosem Słowikow —

Opuściwszy tą Kępę iesteśmy na drugim brzegu Kanału, zostawuiąc za Sobą widok tego cośmy widzieli, i znayduiemy Się na rozległym Gazonie na Dziedzińcu po ktorym rozrzucone nie liczne, ale pięknie Urządzone z Krzewow i Kwiatow Klumby; ktory Gazon przypiera od Wschodu do Kanału, a od Zachodu do Domu Mieszkalnego, ktory do Owocowego Ogrodu wraz z Dziedzińcem przypiera, oddzielonego Murem niewidomym Krytym w Ziemi, po ktorym Ciągnie Się Płot Żywy z Głogu, Crataegus Oxyacantha wzdłuż ktorego, w odstępach pięciu Sążni, stoią na przemian wyniosłe Topole i Smereki iakby na Straży; i ochraniaiące Drzewa Owocowe od Wiatrow i Sprawuiące imponuiący widok, iakie zamknięcie iest naytrwalsze i naydoskonalsze — Lecz =

Lecz niem się udamy daley do Owocowego Ogrodu, warto jest wprzod odwiedzic Domek Własciciela będący, tym czasowym Iego mieszkaniem, Ktory chociaz zewnątrz bardzo Skromny, nie mniey przez to wewnątrz Interessuiący, bo wiele Ciekawych zawiera rzeczy, a gdy przytym z Uprzeymym Sercem dla każdego otwarty, tym bardziey go minąć nie należy —
Będąca przy niem Oranżerya do Ktorey naypierwod idziemy każdego zadowolni — Bo Koneßor wniey znaydzie nietylko piękny Zbior roslin, i wkażdey porze wiele Kwiatow, ale i Urządzenia ich Gustowne wKlumby, a nie zwykłym Sposobem ustawione na półkach, przez co ona mały Ogrod Angielski wyobraża —
Nie Amatorowi zas niemniey zaś wszelako, zastanowi Olbrzymi Exemplarz Bluszczu hedera helix zwanego, zwłaszcza że ta roslina Krajowa rozrosłszy się na 40 kilka łokci, cały Sufit i wszystkie Sciany tak latem jak i zimą zielonym liściem ~~Budynek~~ wewnątrz Okrywa, o ktorym jako o rzeczy osobliwszey, była nawet wzmianka przed kilko laty w Gazecie Niemieckiey —
Także gdy z pokoju Bawialnego Są iedne Drzwi Zwierciadlane Ku Oranżeryi, a drugie tym przeciwległe, Wchod do Oranżeryi, Są z Tafel rożno kolorowych, przez co każdy mimowolnie zapędza Się do drugiey przeciwległey wydaiącey mu Się Oranżeryi, więc to omamienie każdego zabawia —
Połączenie Oranżeryi z Domem tym więcey naśladowania warte, że oddalone po Ogrodach Służą tylko dla Ogrodnikas, bo w Zimie on tylko ie odwiedza, a w Lecie niemasz po co iść do nich, bo Są wyproznione, będąc zas z Domem połączone, tym więcey Zieloność i Kwiaty Sprawuią nam Ukontentowania, im bardziey Są Zima Sroży i dokucza —
— W tym Domku obfitującym w ciekawości, Interessuiące Są także pierwiastki Krajowego Zoologicznego Muzeum, zbierane w Okolicy, co gdyby znalazło we wszystkich Cyrkułach Naśladowcow, wkrotce powstać by ztego mogło wielkie Muzeum Narodowe —
Między innemi znayduią Się tam Kości i Zęby ze Słonia przy Kopaniu fundamentow na Młyn nad Seretem wtych Dobrach wydobyte — Także Jelenie zpetryfikowane Rogi, i jakieś nie wiadome Zęby — Rożne Kamienie na ktorych iednym osobliwość z Kamieniałego Gadu, i innych wiele rzeczy jest Ciekawych ale nad ktoremi Granice pisma tego nie dozwalaią się rozszerzać
z Ptastwa Wypchanego są rzadsze Pardwy — Tetrao Lagopus — Wspaniałe Dropie, Otis tarda. Głuszce Tetrao Urogallus. Kraski Coracias Garrula dla piękności Pior Papugami Krajowemi mogące bydz nazwane — Wilgi — Oriolus Galbula żołte piękności Szczegolney — Ponury Morskie — Colymbus Arcticus — rzadkie

bo

bo tylko przez nasz Kray przelatuiące — Siewki.. Charadrius Auriatus — tylko w Jesieni krotko ziawiaiące się — Snieguty. Embriza Nivalis, i Skowronki z Alpow, Alauda Alpestris u pospolstwa Wroble Moskiewskie zwane, tylko Ostrych Zim u nas rzadko ziawiaiące się — Gęs Warzecha Platalea Leucorodia, i Bąk Ardaus Stellaris. Szczegolna z Kapturkim Sowka Stryx flameas, tudzież Ogromny Dniestrowy Puhacz Stryx Bubo — Ponury Kozy Podiceps Cristata — Kulony zwyczayne Numenius Longirostris, i Kulony bronzowe Tantalus falcinellus ktore wszystkie w Okolicy strzelane i w Jabłonowie nayDoskonaley zostali wypchane, między innemi zachwycaiący jest Jastrząb Falco Accipiter dużący Złowionego Gila — Są tam i Zagraniczne niektore Ptaki, między ktoremi przesliczne dwa Bażanty Złoty i Srebrny — Phasianus pictus i Nyctemnus ktorym dość napatrzyć się nie można. —

Oprocz tego początkowego ale dla krajowcow wielce Interessuiącego Zbioru, widzieć tam można Szczegolny wtym rodzaiu Zbior Pomologiczny Owoców Ogrodu tuteyszego podlug Natury z zadziwiaiącym podobieństwem, z Wosku wyrobionych, między ktoremi mało znane jeszcze u nas, przednieysze Gatunki, można się nauczyć poznać — Jako to: Gruszki — Beurré d'Aremberg — Napoleon — Diel — Kaiser Alexander — Prince Ferdinand d'Autriche — Suprême Coloma's — Delices hardenpont — i Perskie Gatunki — Dey Armoudi — Houssain Armoudi — i Schehin Gheri Armoudi — Gruszke Sickle Pear przez Moreau z Ameryki sprowadzone i wiele innych —

z Jabłek. Carmin Calville — Calville blanche d'Hyver — Reinette Triomphante — R. d'Orleans — Grosse Casseler R. — Gold Parmäne, und Gold Pepping — Granat R. — R. v. Middelbourg — Quitten R. — Diel's R. — Bischofs R. — Dietzer Mandel R. &

Wiele odmian Sliwek — Wiszen — Morel — i Brzoskwiń — Jako i Zbior odmian krajowych Kartofli —

Także Zbior rożnych Gatunkow Drzewa w Sztukach politerowanych z fladrem i Korą, w kształcie książek urządzonych, jako Biblioteczka dla Nauczenia i obeznania się ze Zdatnością każdego Gatunku Drzewa wielce jest Użyteczna zawiera ona dołączone opisanie i Rysunek każdego Drzewa w stanie Jego naturalnym. —

Znayduie się tamtakże Zielnik Herbarium Vivum ze wszystkich Klass Lineusza Roslin zaonszonych —

Interessuiące są także Pszczoły w Ulach Szklanych na Sposob Czaplowica Urządzone —

Tudzież —

Tudzieisz niektore Widoki Ogrodu Jabłonowskiego na Papier przeniesione —

Między ktoremi wieloma Objektami zasługuiącemi widzenia, przepomnieć nie należy, o rzadkiey doskonałości Teleskopie Dolanda z Londynu przez Właściciela przywiezionego i zwykle w Muzeum na Gorze Ustawionego, przez ktory w Odległości Mili Objekta rozeznać można, idących lub iadących, Gatunki Bydła, i ilość Sztuk i rozroznić Kolory. —

Do Domu i Obszernego Dziedzińca powyzszym Sposobem w Ogrod przemienionego, przypiera rozległy Owocowy Ogrod, zawieraiący do 5,000 Drzew w Odległości Łpięcia Sążni od Siebie Wysadzonych, zdobranych Gatunkow, iak iusz powyzey o Woskowych wzorach nowięc nadmieniono było, Składaiący Się, a Ktorych każdego Drzewa Gatunek Oznaczony na Planie, co tak Systematycznie Urządzono, że z Numerem na każdym Owocu Woskowym Wyrażonym, każdy trafić może na Planie do Gatunku, a z Planu do Właściwego Owocowego Drzewa, tak iak w Dykasteriach z Numerem trafia się do Exhibitu —

Ten Sam porządek zachowany i w Owocowych Szkołkach, Ktore wszystkie wysadzone w krotkie Rzędy na przekopywaney Ziemi, czego u nas powszechnie zaniedbuią, i z ktorych każdy zawiera tylko Jeden Gatunek dla Uniknienia zamieszania, Ktore Szkołki podobnież na Planie zawieraią te Same Numera, będące w Katalogu, w Szkołkach i na Woskowych Owocach, przezco i tutay każdy z Planu i Katalogu bez przewodnika trafić może, iaka Manipulacia że wszech Miar zasługuie bydz naśladowana, wczym i Cudzoziemcy daiący dotąd w Ogrodnictwie i w Pomologiy Nauki, wtym względzie nic lepszego wymyslić nie potrafiliby iak ten porządek naśladować, gdy zwykle i wnaysławnieyszych Szkołkach iak Się to Stało w Christa — Masconała co nastąpi i u Diela, że ze Smiercią Właściciela, zaginęła cała wartość Szkołki, Ktora Się zasadzała na pewności Otrzymania bez Oszukaństwa zażądanych Gatunkow, dla tego że Sam tylko Właściciel żyiący, bez wprowadzenia wzwyż wyrażonego porządku wiedział gdzie iakiego Gatunek Szukać! —

— Ktorych to zalet Jabłonowskich wzorowych Szkołek, widać że Gazeta Lwow: Ogrodowa nie zna, kiedy w Nrze Swoim 16 w Czerwcu 830 wydanym, wyrażaiąc że więcey podobnie Urządzonych Systematycznie Szkołek Owocowych w Galliciyi Się znayduie, takowych nie wymienia, a nawet wzywaiąc publiczność o doniesienie Jey o nich, i nie udzielaiąc dotąd Ich opisania, tym Samym daie powod do powątpiewania o takowych —

— Znayduie Się w Jabłonowie Aktualnie 367 Gat. Jabłek — 232 Gruszek — 72 Śliwek — i 63 Wiszeń i Czereszni —

Ktorych

Ktorych w Umiarkowaney Cenie w Gatunkach zażądanych dostać można. —— Jako i innych Drzew i Roślin taniey niż u Baumanow lub zkąd ingd z za Granicy, z oszczędzeniem znacznego Kosztu na transport, i z pewnieyszym przyjęciem Gatunkow w Naszym Kraju już Aklimatowanych. ——
— Nareszcie zapisujące z za Granicy, wprowadza się Cudzoziemcow w Uprzedzenie Ubliżające niesłusznie Krajowi naszemu, gdy oni inaczey sądzić nie mogą, jak tylko że w Kraju niemasz tego, co się z za Granicy sprowadza ——
— Poddanym tegoż Państwa, wszystkie wytrwalsze Owocowe Gatunki, corocznie Gratis rozdawane bywaią —— przez co wielu już używaią z nich Owocow. ——
Jeszcze i o tym nadmienić tu należy, że Otrzymuią tu Szczegolnym Sposobem Drzewa Samorodne Owocowe / to iest że tak Korzeń jak i Drzewo tego samego dobrego jest Gatunku: / przez Szczepienie na Urzynkach Korzeni, z ktoremi na kilka Oczek w Ziemie wsadzone Zrazy, do dwoch, a naydaley do trzech lat, puszczaią własne Korzenie, w ktorym czasie dziki się odcina, a zraz z Samorodnym wysadza. — Taki Sposob uczyni wczasie wszelkie rodzaie Szczepienia niepotrzebnemi, gdy każdy Korzonek z Samorodnego takiego Drzewa wysadzony, taki sam Gatunek wyda, jakim był pień Macierzysty —— Jak łatwy Sposob Otrzymania dobrych Gatunkow, osobliwie dla pospolstwa, ktore mało gdzie ze Szczepieniem Obeyść się Umie, stanie się dobrodzieystwem —
Do wspomnionego Owocowego Ogrodu prowadzi od Domu Szeroka Srodkowa Ulica, ktora jako i druga poprzeczna, ta Kwiatow rocznych a tamta z Korzenia trwałych, zawieraią Botaniczne Szkołki z Tabliczkami ich Nazwisk. —
z ktorey Srodkowey Ulicy prosta droga przeciw Domu prowadzi do Zwierzyńca. —
Ta wlewą do Owocowych i innych Szkołek ——
a w prawą wychodzi się ku drugiemu Końcowi wzwyż wyrażonego Kanału przeciw wspaniałey Zachodniey Kępy, w atley także odwrodzenia, będąc wzorowym Sposobem Drzewami Cieniowana zasadzonemi w Massy, gdzie Laski Modrzewowe — Topolowe — Swierkowe — Brzozowe Akaciowe zdaią się między sobą Walczyć o pierwszeństwo —
Jak ten Kanał zostanie ze wszystkim ukończony, przy będzie przyjemność, że na nim będzie można odbyć promenadę po Ogrodzie oprocz lądem i wodą ——
Niedaleko od tey Kępy widać mieszkanie Ogrodnika Nestora tego Ogrodu, będącego na Łaskawym Chlebie —
Doziera on jeszcze tam będące Menażerie z Żywego

Ptastwa

Ptastwa Składaiącego Się z Łabędzi — Bocianow Białych Pawiow — Bażantow — i rożnego innego —
w Zwierzyńcu znayduią Się Sarny i dość rzadkie u nas, Białe Daniele — w Ktorym pomiędzy Sady i Łąki pięknie prowadzone są drogi, ktoremi Cały obiechać można, co mu daie postać Angielskiego Ogrodu, tym powabnieyszego że co moment spotyka Się trzody wspomnionego zwierza — w Głębi Zwierzynca całą Szerokość Jego zaymuie Lasek Modrzewiowy, wydaiący iuż własne Nasienie zasiewane w tamtey=szych Lasach — Czym na Całym Podolu tylko Jabłonow Szczycić się może Zasiewem w Lasach ze Swego Zbioru Modrzewiny —
W tym Zwierzyncu Są nasladowania godne Murowane Suszarnie do Suszenia Owocow bez Dymu
Do tego co Się tu powiedziało o Jabłonowskim Ogrodzie to ieszcze Charakteryzuiącego go Szczegolnie przydać należy, że gdy w innych Ogrodach na pierwszym Wstępie zaraz, poznać można iaki rodzay Ogrodnictwa naywięcey Własciciela zaymuie, to jest czyli Angielszczyzna — Rosliny Exotyczne — Pomologia — Drzewa lub Kwiaty, to w tym tego doyiść nie podobna, widząc wszystkie Gałęzie Ogrodnictwa rownie Utrzymane — W ktorym wzorowym Ogrodzie zawiodł by Się ten Ktoby go Sobie wystawiał bydź Ogrodem dla Ozdoby, i Szukał w niem Swiątyn, Kiosków, Obelisków, Ruin, Statut, Pomników, Domkow i Altan, lub tym podobnych żadnego użytku nie czyniących, i tylko koszt na Budowle i Utrzymanie Sprawuiących Ozdób, a Ktory jest tylko własciwą Szkołą wszystkich części Ogrodnictwa —
Komu by zostawało czasu, ten zwięcey Szczegułami powinien to wszystko co wyżey opisano, obeyźrzeć, a procz tego nie powinien zaniedbać / opatrzyć / rożne Gałęzie Gospodarstwa — Między innemi iak wyrabiaią z Ziemi i rafinuią w nay białszych Krysztalach Saletrę, zwłaszcza że nigdzie więcey w Galicyi nieznaydzie do tego Sposobności —
we Względzie Gospodarskim powinien także widzieć tam Hiszpanskie Owce —
Także Blicharnie Wosku — Oleyrnie do wybiiania Rzepakowego Ozimego Oleju / Colsat / i rafinowanie onego, Ktorego tu znaczne czynią Zbiory —
— Chodzą tu także Jedwabne Robaczki, pomnażaiąc co roku ich ilość, w Miarę przybywaiących w tym Celu przymnażanych Drzew Morwowych —

Gorzelni

Gorzelni tu jest dwie, z ktorych iedna w Samym Jabłonowie o dwoch Klarowych Aparatach z Maszynerią do Zacierow — a druga Drewniana Parna —

— Młocarni Konnych w tym Panstwie niemasz z przyczyny że więcey kosztuią niż pożytku w naszym Kraju przynoszą, gdzie robotnik jest tani, a reparacya Machin dla braku zdatnych Rzemieślnikow trudna i Kosztowna — Młocarnia zaś po dwoch latach użycia zwykle ustawiczny reparacyi wymaga, co do ktorey rachuią, że z potrzebną na Umieszczenie Jey Budowlą do 500 # Kosztuią — że potrzebuią do całodziennego Młocenia Koni 12, ktore i tak prędko Się niszczą — Redukuiąc te Ciągło na ręczne robotę, uczyni dni pieszych 24, dodawszy do tych potrzebnych ludzi 12, wynosi na dzien robotnikow 36. — Że zaś taką Młocarnią naywięcey wymłocić można, w lecie Kup 40 a w zimie w ktorey zwykle Się młoci, przynaymniey o Cwarte część mniey, więc tę Kup ilość, 36. ludźmi, i bez Kosztu na Machine i Konie, na dzien wymłocić można — Zbyteczna iest więc Młocarnia — Od ktorego wydanego znacznego na te Kapitału, jeszcze procent rachować należy, procz tego dla Okłotow potrzeba wszelako osobno młocic, i iakby to powiedziano, ponosic Ambaras trudney zawsze reparacyi, ktora Się nareszcie tak Sprzykrzy, że ludźmi Się młoci a Machina nie użyta Stoi — Tam więc tylko gdzie Zbiory Są wielkie, a rąk mało, i gdzie żeden folwark rady dać sobie nie może w Młoceniu, albo gdzie Woda zastąpić może Konie, i gdzie obfitość zdatnych Rzemieślnikow, Młocarnia Użyteczną bydź może —

Całe to Panstwo używa Owocow pożyteczney i wszędzie życzyć należącey regulacyi Gruntow, jako duszy porządnego Gospodarstwa, przez ktore wszystkie Grunta tak Dworskie iako i Chłopskie są na Cztery ręce podzielone — Drogi we wszystkich dyrekciach poprostowane — Co Cwierc Mili, czyli co 1000 Sążni Miary Wiedn: odległość na Słupach oznaczona, a między każdemi dwoma Słupami, po 10 Kamiani Sztorcowych zakopanych, ktore oprocz odznaczenia podziałow co 100 Sążni, Służą przy tym Stereżąc w Zimie nad Sniegiem za przewodnikow podrożnym, ktorych zachowuią od błądzenia —

"Ktorych Dobr Mappa zdaie się raczey wystawiać Obraz rozległego Ogrodu, aniżeli bydz Mappą Gruntow —

Wszelkie Błota w tym Panstwie Są rowami Osuszone —

— Porządek Lasow tamteyszych niemniey jest wspomnienia Godny, gdy one bez wątpienia należą do naydawniey w Galicyi na Wrzęby podzielonych, bo od R: 1789 Są według prawideł Lasowych podzielone — Lecz nie tylko tu co rok wyrębuią przypadaiące Wrzęby, ale także maią Staranie takowe Nasionami Szacownieyszych Gatunkow zasiewać, w skutku czego posiadaią te Lasy Siane Modrzewine i inne —

i inne Szpilkowe Gatunki — Buczyne i t. p. których w Lasach Podolskich nie masz — Znaydowie się wszych Lasach swego Siewu Dębina rodząca jusz Żołądź —
Przez cały ten piękny Las kilka tysięcy Morgow wynoszący i przez Wieś Jabłonow, ciągnie się prosta 10 Sążni Szeroka i z trzy Cwierci Mili Długa Topolowa Ulica, wychodząca na Cesarskie drogę, i przyczyniająca się niezmiernie do Upiększenia tey posady, i Sprawująca Impomujący Widok —
Kończąc te ile możności Skracane opisanie, mogące służyć ciekawym do Obeyrzenia tey Okolicy bez przewodnika, przydać tu jeszcze należy, że nic prawie z tego przed rokiem 1812 nie exystowało, zostawszy dopiero odtąd przez wzwyż wspomnionego Właściciela podług ułożonego przez niego Planu Uskuteczniane, ci więc ktorzy od tego czasu w Jabłonowie nie byli, przybywaiąc teraz, nie mogą wyiść z zadumienia, rozumieiąc się bydź przeniesieni w Obce wcale Okolice, co wszystko przekonywa, ile może dokazać chęć ludzka przez prace i wytrwałość. —

Udaiąc się z Jabłonowa murowanym Gościncem daley ku Zaleszczykom, pominąwszy Kopyczynce i Czortkow znowu przedstawiaią się Smutne Ogołocone z Drzew Wsie i Okolice, i dopiero Zaleszczyki pięknym Swym położeniem te nieprzyjemności wynadgradzaią

Jazłowieccy pisali się z Buczacza. jest to zamek obronny między Stryppą i Seniersolą to Wacław Jazło=
wiecki Ruski i Podolski Starosta Tatarów gromił
potem wystawił Kaplicę S. Katarzyny osadził Benedykty=
nami i na puszczy mieszkał Vadingius Annal.
Minor. t. 7 ar. 1477 Niesiecki T. V. f. 421.

33

Jazłowieccy

Krasinski pisał: Grób rodziny Reichstalów powieść
oryginalna z dziejów wojny trzydziestoletniej w
Rozmaitościach Korespondenta Warszawskiego 1828 z
tamtąd: osobno w 8ce — Władysław Herman
i dwór jego powieść historyczna z dziejów naro
dowych 3 tomy w Warszawie 1830 — R. 1830 w
drukarni banku polskiego mały reskrypt: Ułamek

Urok Jazłowiecki

Na Rusi czerwoney są zabawne wcale odmienne od naszych zwyczaje.

W niedziele po pierwszej pełni za powrotem wiosny zbierają się dziewczęta; strojne w kosy przewiązane harasówką, zkąd spadają różne wstążki po koszuli z ustawkami. Z popod koralów i paciorek wyzywa wstyd dziewiczy chłopców co igrzysk swawolnych, lecz oko spuszczone a czoło warzonem dziełem zasępione, przykracają rozpuście. Stopa w żółtem obówiu, a wysmukłe ciało osłonione fartuszkiem szlówkowym i spodnicą w pasamany, żal w nich za świętem Partenopy obudza.

Stają wiencem i z wyboru jednej kosę rozplatują. Ta jak serce w środku dzwonu staje w kole i żało s nim tonem puka do serc towarzyszek:

> Po nad góry leci sokół,
> I sokoła matka,
> Płacze smutka i pyta się
> Gdzie ojczysta chatka.

A wdzięczny odgłos z żywego wieńca:

> Ach na górze szumi jawor,
> Na dolinie łoza;
> Unoś żale do rodziny,
> Wobcém sercu zgroza.

A dziewica ująwszy się za włosy, zasłania niemi swe oczy i w koło obchodząc podsłuchuje natchnienia dokąd się serce przechyli: dziewczęta tym czasem w kanon śpiewają:

> U mnie chatyńka

U mnie cieliczka
U mnie ogródek
U mnie barwinek,

i z domysłu każda bogactwa i zamożność swoją wyli-
cza. Ale dusza w natchnieniu nie bogactw szuka

Ach chacina, nie dziecina;
Ach cieliczka, nie da mleczka;
A barwinek dla dzieweczynek,
Kiedy z ranka, na kochanka

A chór przejęty prawdą wyrzeczoną dodaje:

Czekają w ogrodzie.

Uniesione wspomnieniem, przenoszą się myślą w
chwile rozkoszne i wieńcem w koło na dwa w takt skaczą:

Chodźmy, chodźmy na pagórek,
Gdzie się dziecię zjawia;
Nam oznajmia szczęście ludu
Z niedoli wybawia.

Na co środkowa rozpuszczeniem na wiatr włosów
żegna właśnie się z przeczuciem, a wznosząc oczi
rękę ku niebu, do wróżbiarstwa się udaje:

Na mojej zagrodzie rosną cudne kwiaty
Których się poradzę jak przyjdą we swaty.

I wyjmuje z zagłowy gałązkę różaną, ognik i rutę i mówi

Tam w obłokach dziecię jasne
Nadzieją nam ciechce;
Przyjmij róże, ognik rutę,
Daj co serce zechce.

I skubiąc czarowne zioła, rzuca je pod niebo, a chór
w tańcach odpowiada:

Stary zamek, czarna chmura,
Nad Jastowcem stoi;
Zwiędnie róża, ognik spali,
Ruta ran nie zgoi.

Nad Jastowcem czarna chmura,
Nad ludami dola;
Dla męszczyzny wolny wybór,
Dla dziewcząt niewola.

Lecz za klaśnięniem ręki wróżki, nagle tamują śpiewy i pląsy i słuchają głosu wyroczni.

Gołąb, jastrząb się nie zgodzi,
Choć w powietrzu żyje;
Wiara wiary nienawidzi,
Grzech grzechu nie myje.

18

Wolny gołąb jak dzień boży,
A jastrząb go dusi;
Wolna dusza wszelkiej zmazy
Pokutowcać musi.

Przerażone dziewczęta przeznaczeniem, kładą jedna drugiej lewą rękę na głowę opłakując niedolę wzajemną; a prawą od serca do nieba podnoszą w ofiarze boleści i smutki, którymi dusza ich gorze i wspólnie:

Zdejm plecionkę czarnobrywa;
W polu len wysycha;
Serce tęchnie, dusza płacze,
Matka próżno wzdycha;

Bo dla dziatek nie ma szczęścia,
Schnie ojczysta niwa;

Obwód Jasielski

od Józef Hibl C. K. Vice Protomedyk Krajowy

Miast 5 miasteczek 11 wsi 370 domów 28523 familii; 45409 Ludn. swojska 193857 (męż. 94437 Kob. 99420) Obcych 395 Razem 194252 Między temi Xięży 175 Urzęd. i honor. 90 Szlachty 547 Mieszcz. 1129 Włościan 15662 Chałupn. 143 Żydów 4610 (męż. 2273 Kob. 2337) Koni 9800 mułów 13 wołów 13131 Krów 25106 owiec 4313 –

R. 1802 ludn. 183460
R. 1807 – 192638
Liczba narodzonych ma się jak 1 do 24 umarłych zaś jak 1 do 33 W epidemicznym roku 1809 umierał każdy 29 człowiek
1810
Wsi 1808 było 378 nad rzeczkami są, a domy zwykle od siebie oddalone

Okolica podgórska Podbieszczadzie

San W Gorlicach lekarz dystr. Miasta Krosno, Biecz, Ciężkowice mają miejsk. Chirurg. Miasta: Krosno Kołaczyce Gorlice miejsk. Akuszer. Aptek 2 w Jaśle 1 w Krośnie 1.

Cyrkuł ten leży w podgórzu Karpat z a część na samych górach. Oprócz licznych małych strumieni z gór karpackich płynie 4 rzeki Jasiołka, Dębowka i Ropa łącząc się pod Jasłem tworzą znaczną rzekę Wisłokę która w Tarnowskim wpada do Wisły, równie jak Wisłok który początek bierze od granicy Sanockiego cyrkułu i w Rzeszowsk. wpada. Klima nieśtałe. Upał czasem do +24° Ream. a zimno – 23° R. dochodził, wiosna nieregularna czasem w Marcu robią koło ogrodów czasem z końcem kwietnia śniegi jeszcze r. 1800 dn. 12 Marca było – 16° R. a r. 1801 tegoż dnia +12° R. Lato chociaż ma dnie najgorętsze przecież chłodne noce termometr między 3 i 4 popołudniu największy ma stopień Jesień przyjemna r. 1801 dn. 28 Paźdz. było +9° R. a r. 1807 dn. 2 Grudn. +10° R. Wiatry nieregularne najczęściej zachodnie; południowe najczęściej w Listopadzie i Marcu jeżeli 3 dni wieją to przynoszą deszcz który śnieg topi Cały cyrkuł wzgórkami okryty dość urodzajnemi udaje się tu wszędzie oprócz gór pszenica, żyto, jęczmień, tatarka, konopie, i owies. Kartofle w dobrych latach 25 razy w średnich 12 razy więcej jak posadzono wydają. Kapustę siekają i w beczkach kwaszą lub w głowach

Grunta chude krzemieniste przy niedostatku zboża kartofle głównym pożywieniem Wyrabianie drzewa. płótna najwięcej ich zatrudnia robią też flanele i grube sukno wielki handel z Węgrami prowadzą

bogate pagórkowate drzewami obrośnięte wzgórza z bujną wegetacyją – cyrkuł urodzajny i miły chów drzew, lnu, tkactwo i bliczy wygurowato wszędzie czynny ludzi pilny.

Jasiołka rz. pod Jasło i od Jaśliska.

Chłop miejska nędznie w niskiej izbie z chudobą i królikami okna małe co jest przyczyną wielu febr zaraźliwych — Góral ruski prowadzący gorzelni życie pasterskie handluje bydłem nie robi piwo... miejska lepiej je żur i owsianki Żyd je ryby, kugle nieporządnie żyje stąd często dostaje parchy i caco: chymia ...

Mineralne wody : Wysowa ... Siarczyste w Wapiena Samoklęski, Połok, Biezdziedza, Zanetówka (Johannotówka) vel Podziemcze (4 łazienek) Zamowa, Zeteczynka.

(Naftowe źródło w Krośnie w Rówie ...)

w dołach zakopują. Najwięcej żyją kartoflami, niejeden drzewowa zbiera po 1500 korcy, najlepszy gatunek i najwięcej sadzony są szwaby największe ... W r. 1808 minęło 15 lat jak zaczęto sadzić kartofle a 8 lat jak je w obfitości sadzono. W strumieniach z gór płynących pstrągi, w rzekach szczupaki i okonie węgorze w znacznej ilości w Jasiołce, sumy w Wisłoku. Raków mnóstwo. W górach sarna rzadko, na płaszczyznach często zające kuropatwy kwiczoły. Śliwki bardzo gęsto koło domów, wiśnie, smaczne bardzo jabłka. Przedniejsze gatunki gruszki brzoskwinie morele wymarzają przy -15° R. który tu nie rzadki. Lasy w górach prawie wszystkie jodłowe po wzgórkach tu i owdzie buki rzadsza brzezina dąb, klon, świerczyna i sośnina. Roślin aptekarskich dziko rosnących 73 gatunków. Wody siarczyste w Pielgrzymce, Wapiennym, Pierzyńsku, Połoku i Dęborzynie ale nigdzie nie ma kąpieli. W Wysowy kwaśna woda do Bardyjowskiej podobna w Żarnowie źródło słone olej górny płynie w 3 miejscach państwa Seńkowskiego używają go do garbowania skór i smarowania wozów. Bydła rogatego pod dostatkiem gatunek mały, niknący i ~~pow~~ mało pożyteczny bo zła pasza i jeszcze gorsze pielęgnowanie. Owce w górach ~~...~~ Przestrzeń 50 6/8 mil □ na każdą milę □ po 3800 ludzi. Między rzemieślnikami wiele tkaczów niejedna wieśma ich do 500. — Północno zachodnią częścią ciągnie się pasmo gór pokrytych skałami, ruinami i ...

Odrzykoń podług aktów Konsystorskich zwał się Eremberg kościoł tutejszy miał mieć dzwon z napisem: MCII (1102 r. jest z r. 1502) zamek zwał się Kominiec. Chłopi rusini za Rymanowem zwiąc go Kitczy zamok jeżeli w chmury się sichowa to mówią że będzie dészcz. Samorodne skały tylko co kolwiek sztuką podparte kształtca ~~po~~ ściany pomieszkania starowego plemienia Firlejów. Z kamieni zamku wystawiono kilka domow i piwnic w Krośnie nawet stajnie dla ogierow.

Krosno probostwo tutejsze przyłączono do stołu Kapituły przemysk. r. 1391. [Wład. Jagieł i dawniejsze] Papież potwierdził 1424 Marcin V Więc fundacya bardzo stara. Roku 1598 Wawrz. Goślicki bisk. przem. plebanię Krosieńska wyniósł na prepozyturę, miasto było wtedy okazałe napływ ludzi wielki spaliło się 7 kwietn 1427 i 11 Septemb 1638 Kościoł farny stawiany przez Kazimierza budowa gotycka okna i drzwi ostre wązkie zewnątrz ściśniony 13 kolumnami z ciosowego kamienia i cegieł, pokrycie częścią z miedzi częścią z dachówek i gontów Wewnątrz sklepienia z lukami sztukarskiemi spoczywa na 8 kolumnach. W środku było 18 ołtarzy starych mocno wyzłoconych wiele malowideł między innemi misztrowskich, drogie sprzęty i bogate apparaty. Wieżę Kościelną zdobił 1745 bijący zegar i dzwon który teraz 20 chłopów porusza. [r. 1745] Żydom nie wolno tu mieszkać. R. 1745 należało to miasto Staroście Branickiemu Chorążemu i Hetmanowi mieszkali tu niektórzy bluźniercy (Blasphemi in Deum – Kacerze) przeciw którym 1745 Marsyonerze skarżyli – Goslicki bisk. przem. 1598 zaprowadził tu 6 Mansyonarzy tym Zygmunt III w Warszawie 1631 nadał beneficyum Królewskie Kollacyi we wsi Haczowie. Proboszcz brał dziesięcinę z Białobrzegów Krościenka Niżne) z Suchodołu, Głowienki po beczce żyta i owsa z tam r. 1740 zamieniono je na pieniądze. Biskupi przemyscy mieli obronny zamek w Krośnie gdzie się schraniali przed najazdami Węgierskich opryszków. Łukasz Grochowski darował r. 1626 Kapitule ten zamek. R. 1634 Zofia de Bobrek Skotnicka nabyła od Kapituły wyreperowała [Kasztel. Połaniecka.]

Tak śmiało zbudowany że sklepienia dwóch ganków po 20–30 stóp długich na jednym ledwo stopę w średnicy mierzącym słupku kamiennym zawieszone przetrwały mimo tylu burzy

Trzystad.

R.

Przed Krosnem ku ~~[illegible]~~ południowi są mogiły w polu – Na równinach tych podług podania ma się rozstrzygnąć tutaj bitwa która rozstrzygnie los Polski (była bitwa ze Szwedami)

R. 1379 Eryk Mora Franciszkanów osadził

Przywilej wzbraniający ~~[illegible]~~ osiadanie Żydom w mieście otrzymało Krosno od Króla Zygm. Aug. r. 1569.

Krosno miasto murowane podług Gwagn. rzeka Jasiołda otoczone przez środek miasta płynęła rzeka Wisłok niedaleko z tamtąd mocno warowny zamek Kamieniec. Kazimierz W. podług Kromera murem opasał fol. 318 Lib XII obraz Krosna u Cellariusa

W Skarbcu farnym na jednym obrazie wizerunek podwój-
ny Stanisława Tarła biskupa raz klęczy przed Krucyfixem
drugi raz stoi

R. 1474 dzielnie się to miasto przeciw najazdo-
wi ~~boon~~ węgrów broniło mimo tego że już
zdrajcy bramy miejskie najezdcom otworzyli
pag. 430 p. 430
D.O.M. | Heu! Quisquis | Revertere | Serram quam tegit brevis
lapis | Ut abeas non obeas | Ubi 8 disce mori. | Robertus
Britius Scotus D.L. Civis Crosnen. | Sumptu proprio fieri fecit |
Anno Domini 1648.
D.O.M. | Heu viator | Vive ut iterum vivas | Non vixit qui sic
non moritur | Non moritur qui sic vivit | Ubi | Vive laetus | Me
mor laethi | Robertus Scotus de Lampet Scotus Civis Crosnen.
Sumptu proprio fieri fecit | Anno Domini 1648.
Starowolski Monum pag. 426 wspomina napisy
z nagrobków w Krośnie: Samuela z Sienna
Sieniawskiego Kamerariusziemi Sandomirsk.
+ 1643.
Piotra z Dąbrowicy Firleja Castell. Camenecensis
Capitaneus Trembowlens syna Piotra Firleja Kasztel.
Zawichost. Biecens. Voinicens. i Jadwigi Włodkowny
walczył z Turki pod Kamieńcem, z Kozaki + w Jasie-
nicy 1650.
Mikołaja z Dąbrowicy Firleja syna Piotra
i Jadwigi Włodkowny + 1640.
Adama Victora + 1646
Mikołaja Farureja de Garbow walczył z ~~[illegible]~~
moskale Turki, Kozaki + 1638.
Adama Chrzastowskiego + 1631.
Matthaeus Vaisglicius Mansionarz Krośnienski Kapellan
u S. Anny. ~~w~~ Krośnie + 1642 (malowany)
Simon Nowakowic Praepositus Hospit. S. Spiritus w Kro-
śnie + 1648 (malowany) Mansionarz.

Π Starow. wspomina pag. 431.

Przy Krośnie za Kościołem S. Wojciecha gdzie teraz
cmentarz publiczny opodal miasta jest źródło z którego
ropa do smarowania skór prostych płynie.

i Rorantystów 4 w nim osadziła którym dała
wyderkaf o 11000 złł które dała Janowi Franciszkowi
Stadnickiemu Wojew. Wołyńsk. na Lesko albo raczej
początkowo na Łonnę z zamkiem, na Kamienne,
Wysoczany połowę Wisłoka, Szczybyszowa: Oflawit (?)
Dała im prócz tego 2000 złp. na wsi swej dziedzicznej
Zglobień w powiecie Pilzneńskim. Odbudowała im na-
nowo pomieszkanie gdy się spaliło R. 1692 zapisała im
Urszula Kalinowska 1o voto Dębska Kasztel. Biecka
2o Zamojska wojewodzina bełzka ~~[illegible]~~ na Mo-
derówce i Szebniach 4000 złp. Prócz tego było
w farze kilka Altaryi, baccalaurea czyli dom
dla żaków 2 szpitale jeden większy i Kościołem S. Ducha
na przedmieściu erygowany 1479, drugi w mieście dom
s. Łazarza dla ubogich naprzeciw Franciszkanów
Bractw było 5. Św. Skałpierza (?) S. Józefa S. Trójcy. S. Anny
i S. Jana Nepom. Cechów mających przywileje v. 1747.
było 5 krawcy, garbarze, kowale, bednarze, szewcy, którzy
mieli bardzo starożytne przywileje w języku niemieckim.
Prócz tego było tu Kollegium, Kościół szkoły wyższe i niż-
sze OO. Jezuitów, Franciszkanie, Kościół na przedmieś-
ciu zwany Węgierski prebenda S. Jakoba i Jana Apostołów.
W farze od rogu ewangelii kamienny nagrobek na nim
pastorał infuła i herb topór do koła gocki napis: Jacet.
hic. rmus in ~~[illegible]~~ Cro pr(ater) dois (dominus)
Sta=ns=us Tarlo Misnen divinaru humanarumq
reru peritia insignis qui obiit A. d. 1544 die 14.
Decembre. Dalej nagrobek marmurowy na kształt ołtarza
z dwoma Kolumnami w górze wizerunek zmarłej i
oznaki śmierci trupia głowa i kości napis w środku
głosi że go Marcin Kanafolski syn szlachetn. uro-
dzonego Tymoteusza Kanafolskiego położył żonie
swej Zofii córce szlachetn. famili Franciszka Kellara
consula Krośn. i Reginy Piotrowskiej która 8 Aprila
1640 zmarła w 38 roku. Na lewej stronie od epistoły
pomnik z ~~[illegible]~~ marmuru piękny kolumnami ozdobio-
ny od góry w ozdoby i herb famili w środku obraz Boga
ojca niżej Krucyfix przed którym ~~m~~ kobieta w habi-

cie zakonnym i męszczyzna w pancerza letm jego u stop Krucyfixa Ktory Napis po prawej stronie*: Defunctus patrii obsequiis magcam Zophiam de Bobrek magci olim Nicolai de Bobrek Ligeza Castellani visecien: antiquissimae et nobilis: prosapiae conjugem asciuit filiam fatis abreptus substituta in locum sui posteritate sua amicis domui patriae Deo a carissima conjuge et liberis cum parentibus lachrimis communi omnium perditus est parentis obiit Christi 1621 aetatis suae 59 Anno mensis Julii 10 die. po lewej stronie. Illustris ac magnificus D. D. Joannes de parva Skotniki Skotnicki Castell. polanecen. vetustissimae ac clarissimae gentis Grimaliorum mgcorum olim D. Dnorum Pauli de parva Skotniki Skotnicki vexilliferi Haliciens et Catherina Saparowska parentum filius perlustratis Germania Gallia Italia, Hispania expolitus moribus et ingenio juvenis remuneratis majoru. suoru. meritis eai. mium adjecit ornamentum justiori justiore aetatis devota salute et supplibs patriae auspiciis Serenissimorum Stephani et Sigismundi III regum Poloniae bellis Moch (moscos) Livoniam Vallachiam affligentibus clarissimis editis facinoribus prisnipili functus munere emeritus tandem laticlaviorum adscitus numero multis *

U Franciszkanów po lewej stronie z ciemno czerwonego na poduszce w zbroi z brodgleżu napis:

Ex procerum almo Sarmatiae Kamieniecki Joannes
Virtutum fama clarius ubique loci.
Debita naturae persolvens astra petivit
Annum bis ternum terdecimum qui ferens
Mensis secundi Nonarum nocte recessit
Annum labentem littera Magna Docet
Spiritus aeterna fe L i X in pace quiescit
Krosnensis templum nobile corpus habet.

Dalej nagrobek w ramkach trumna na niej w stroju zakonnym kobieta leży, — z jasnoczerwonego marmuru

Siste gradum viator, ecce in hoc tumulo molli composita pace quiescit Hedvigis Firleowna in quam natura, virtus, fortuna certatim omnia summa congesserant, antiqua domo progenita patre Stanislao Włodek Palat: Betzen. Halic. et Colomien: Capit. matre Elisabeth. Magni Joannis Zamoscii Cancellarii atque exercitus ducis sorore in Firleorum nobilissimam innupserat domum quam secunda prole beavit pietate morum, suavitate animi magnitudine rara

vide na dole

Starowolski p. 431.

wspomina Starowolski Mon Sarmat. o tem nagrobku pag. 426.

(1560)

napis ten jest u Starowolsk Monumento p. 425 jednak nie kompletny bo niema nistrza.
Trautwein

O nagrobku wspomina Niesiecki Starowolski

. Po lewej stronie kobieta koło niej Karjatydy z marmuru białego porządku jonickiego na głowie stroj w fałdy suknia długa w fałdy starannie pierśi portugał geniusze z alabastru herby Pilawa, Dembno, Abdank, Jelita pewnie to jest pomnik K. Kamienieckiej, Marcina Kamienieckiego wojew. podolsk. żona a Jana Sieninskiego Podkomorzego przemysk. córka co dowodzą herby Pilawa (Kamienieckich) i Dembno (Sieninskich) — Kościelny mówi że to Królowa Bona (rectius Bonnarowna) [?] i 6 dystychów łacinskich.

jest napis u Starowolsk. Monumenta p. 427.

pod Stanisławem i Anną napisy z hymnu Dies irae

que prudentia super faeminam excelluit) Sed proh! dolor inter media connubia atque charissimorum pignorum solatia vi morbi extincta ex hac vita ad immortalem migravit Anno Domini 1609 die 2da Maji aetatis 30) Petrus Firlei Castell. a nut Zawichostensis charissimae conforti hoc perenne desideriique amoris monumentum totus in lacrimis effusus posuit. — Lugano Rettino de Lugano italiano fecit A. D. 1611. Cracoviae F. . . . Dalej z kamienia z mieczem w ręku, w zbroi w naturaln. wielkości: Tu leży urodzony Pan Jan Jędrzejowski z szlachetną Elżbietą małżonką swą dziedzic Potoka Arendarz Klucza Bickiego z cnotliwych postępków wielkiej przyjazni i zachowania u ludzi człowiek umarł w leciech 47 dnia 6 Stycznia 1691. Dalej napis: Perenstud sacellum primum confederunt pati es et fratres conventus hujus de licentia Illustrissimi ac Reverendissimi Domini Dni Henrici More ex eodem ordine episcop. premisl. — Kaplica Oświecimów duża troskliwie utrzymywana drzwi żelazne w kraty grób przednia schody marmurowe kopuła pokryta miedzią, ozdobiona marmurami. Napis: Deo uni trino Sanctissimae virgini deiparae annuntiatae S. Stanislao ep. et mart. omnibusque Sanctis Patronis aeternitati et piis manibus generosae Anna de Kunowa Oswiecimowna dilectissimae sorori moestissimus frater Stanislaus de Kunowa Oswiecim Ssmi Wladislai IV Poloniae et Sveciae regis aulicus in signum perpetui nec morte ipsa extinguibilis amoris simul et doloris tum et majoribus sibi posterisque suis vivis oratorium mortuis reconditorium a fundamentis extrui fecit Anno a partu Virginis 1647. Obrazy w niszach pod każdym na czarnym marmurze 3 wiersze z hymnu dies irae. Po lewej stronie Żółte botyrosti [?] srodnie szerokie opięty kolet w ręce laska trzcina kołnierz haftowany bródka hiszpańska: Stanislaus de Kunowa Oswiecim fundator 2) portret głowa podgolona niebieski żupan płaszcz czerwony z sobolami. Joannes de Kunowa Oswiecim 3) Portret wąs biały siwy, biała delia ferezyja niebieska z złotemi guzami: Florianus de Kunowa Oswiecim pater fundatoris Po prawej stronie: W białej sukni bufy rąk. Anna de Kunowa Oswiecimowna Charissima fundatoris soror 2) starej kobiety portret ubrana w płaszczu czarnym z rękawiczkami, na głowie kaptur: Regina de Kralice Oswiecimowa Mater fundatoris 3) Portret średniego wieku kobieta w gorsie zielonej sukni i szarfa ręce kawy [?] koronkami obszadrone trzyma książkę włosy pilnie uczesane: Barbara de Szarroti Oswiecimowa.

F R. 1474 Węgrzy [illegible]

Wyssowa jest tu papiernia, huta, tartak wody kwaśne
i wapienne mineralne
Dukla robią flanellę, bajs i grube sukno.
Gorlice gdzie wełnę (baję) i płótno wyrabiają handel na zboże
Dębowiec gdzie cienkie płótno robią (Dembovecia) F
Strzyżów nad Wisłokiem z przędzą bawełnianą. dawniej Strzezow. [illegible]
Zanotówka (skąd) od zmarłego właściciela Achillesa
Johannot albo Jeannot tak zwana leży
we wsi Podzamcze (w Nieglowicach niema ruin)
dawniej zwała się Zamek Golesz (Długosz mówi
że zamek Golyesch leżał na skale przy ujściu
rzeki Jasieł do Wisłoki) należał do opactwa
Tynieckiego R. 1474 w czasie najazdu Węgier-
skiego za króla Macieja przez noc całą
oblegany dzielnie od Polaków był broniony Należa-
ł do klasztoru Tynieckiego ten zamek
Ulaszowice tu stary zamek (raczej w Krajo
wicach)
Kotaczyce z przyległościami w XV wieku
należały do opactwa Tynieckiego
Potok pół mili przed Krosnem jadąc z Jasła. Kilka
set kroków ku północy od gościńca jest źródło
gazowe leży w mokrej dolinie ocembrowane
woda brudno żółta słychać z niej zapach palących się
węgli ziemnych ma saduy [illegible] Na dole czar-
ny muł z piaskiem który ma nieco bituminoszu
[illegible]. Woda w studni się burzy wyglądałby kto że naj-
mocniej wre bulki (Blasen) wysokie i zbierają się
na kraju cembrowania studni gdzie pianę tworzą
jeżeli do tej piany zbliżymy płomień to zapala się po
wietrze w pianie będące, i płomieniem ciemno
żółtym czasem 3 stopy wysokim oblatuje koło
cembrowania i gaśnie. Można to co sekundę powtó-
rzyć bo się prędko bulki zbierają. Czasami źródło
cudkiem wysycha a wtedy muł się burzy i z szumem
do góry się rzuca co dowodzi że to nie źródło
tylko woda zebrana jest i że to skutek gazu.
Przy źródle jest chata gdzie mieszka kobieta u któ-
rej można dostać światła do zapalenia źródła.

pomiędzy wsiami Potok a Turaszówka koło Krosna
jest to źródło zwane Kipiączka opisał go
L. Zeischner. w Tygodnik Krakowski pismo poświę-
cone literaturze 1834 Nr. 28. gaz tego źródła
Zeischner trzyma za palący się do siarki podobny
źródło to leży w równinie nakształt sadzawki
małej woda bańkami wynika piany zapalają się
i prędko gasną podczas pełni woda podnosi się podczas
nowiu ubywa pijąc tę wodę ospała wrzodami
Duniewski (1768) podobne źródło jadąc z Krosna do
Frysztaku miasteczka znajduje się niedaleko drogi na
płaszczyźnie

własność Jordanów Stojowskich.

[R. 1474 złupili Węgry.

[R. 1474 Węgry w nocy oblegli zamek zdradą zdobyli potem wałami i basztami obwarowali.
dziedzic tutejszy Karol Xże Radziwiłł (panie Kochanku) wojewoda wileński ordynat nieświeski ołycki kawaler orderu S. Andrzeja S. Alexandra S. Huberta i Orła białego po zaspokojonej burzy z konfederatami polskiemi powracając z zagranicy był witany od mnóstwa obywateli z Polski i Litwy i do Żółkwi odprowadzony.

szkoły tryw. z folw. Glinki d.c. 4134. d.p. 312. roli dwor. 375 [illegible] K 24 pastw. 57. dla handlu zwano parwa Cracovia t. dzd. Sieminski podług Kromera [illegible] Kopano tam w górach Koperwas, i że z piany rzeki Ropy siarkę warzą podług Gwagnina. Mil 15 od Krakowa. Odbywały się tu sądy ziemskie. Młyn do miasta r. 1549 nadany sejm 1631 potwierdził. Niektórzy sądzą że tu siedzieli Bessowie horda która najprzód w Bessarabij siedziała potem pełniła od Chazarów podług Jabłonowskiego (L'Empire des Sarmates) całe Podgórze, Kraków aż po wieś Podhorce w Przemyskim lub Stryjskim zajęła; od nich góry Beskidy lub Bieszczady dostały nazwę. Biecz należał do bisk. Krak. stracił go Zbuszka ta że go dobrze niebronił a potem otrzymał zań Przeczycę wieś. — Biecz (Becia) tam podług Kromera Kopano vitryol i gotowano z niego Koperwas. Cellar mowi że z piany gotowano tu siarkę z piany rzeki Ropy. (Ów witryol dobywano z Wasserkies.) Sądy ziemskie Bieckie według Konstytucji z r. 1569 odbywały się po przewodach w poniedziałek

R. 1474 Węgry złupili Jasło, Brzostek, Kołaczyce, Frysztak, Lisko i koło 200 wsi wiele ludzi w niewolę zabrali.

Dukla od sławiańskiego Dikla (dziura) ma synagogę. ~~[illegible]~~ dwór c.k. Bergbau Commissariat Post u. Wegzollamt, Tabak Verschleissamt, Zoll und Salz Verlag? Bolletenamt herrschaftliche Verwaltung i Justycjariat. Jest tu wiele rzemieślników. Jasiołka powstaje na górze Cergowej wzbiera i zalewa szeroko w czasie deszczu

Żmigród ma murowany parafialny kościół, szkołę trywialną synagogę, znaczne jarmarki i targi mieszkańce po większej części żydzi nie ochędożni i niejaki handel prowadzą. Ekrazów wiele również w Jedliczę, Niebylec

Biecz (nagrobki według Starowolskiego p. 660
Nicolaus Ligęza de Bobrek. Castellan Vislicen. Biecensis Capitaneus + 1603. — Joannes a Wielopole Wielopolski + 1640. Andreas Jemielnicki de Jemielnik walczył pod Chocimem w Prusiech w Moskwie z Zygm. III i Wład. IV + w Lubusa 1638. — Petrus Cieklinski de Cieklin Tribullator terrae Cracoviens. Secretarius regius poseł do Szwecji, Rzymu, Turek Musis addictissimus quas Polonicas versibus illustravit + 1604 Aet. 46 — Andreas Gnorawiec de Myslow + 1616. — Nikodemus de Bobrowniki. — Erasmus Wolski Propos. Biecens. + 1553. — Jacobus Janusshowic Pinderowic Scholae Biecen. Studiosus — Joannes Spatovius Consul et Notar. Biecen. — Stanislaus Stezyca Spitconis Jordan. — Paulus Sliwowski Consul Biecens. + 1563. Alexius Glambovius Altarista + 1560

Samoklęski jest tu źródło które podług rozbioru chemicznego zawiera:

freie Kohlensäure ..	20 Cub Zoll
feuerbeständiges Schwefelwasserstoffgas	70 — —
Kohlensaurer Kalk ...	9 Gran
Kohlensaure Magnesia ...	1 — —
Schwefelsaures Soda / Schwefelsaure Magnesia } ..	15 — —
Schwefelsaurer Kalk - -	31 — —
Extractivstoff - -	1 —
Schwefel - -	1/3 — —
Schwefelleber Erde (Schwefelkalk oder hydrothionsaurer Kalk) - - -	1 1/3 — —
Thonerde	Spuren.

także zwane Skrzoklęski od herbu Mniszchow hrabiow nazwane ma dom starościński murowany huty szklanne w których niegdyś wyborne szkło wyrabiano wł. hrab. Ossolińskich.

Babica w. dzd. Zinińskich rozległa nad Wisło-
kiem pod Łączem
Bączal dolny w. par. dusz 3816. bl. Wisłoki Jasła
i Kołaczyc. Przywilej Kazimierza III r. 1456 w
liczbie włości opactwa Tynieckiego mieści Bączal
dzdc Chojnowskich.
Bączal górny dzdz Łętowskich, na nim się
pisali - był dom Bączalskich h. Gozdawa
Bączalka w. do opac. Tyniec dzdc Stojowski
w położeniu mało dostępnym w gruntach lichych
bl. Brzostka.
Barwinek r. 1618 dztwo Męcińskich Komora tu pierw-
sza od Węgier
Bielanka dzd. Branickich W. 16. są huty szklanne
bl. rzeki Roppy m. 1. od Gorlic.
Biesdziedza tu groby Romerów pisze Niesiecki od
2 wieków par. d. 1800 bl. Kołaczyc i Wisłoki
Bystra (Stara) bl. Gorlic i rzeki Ropy była w Król.
w powiecie Bieckim pt. Kw. 671.
Czarnorzeki w. m. 1. od Krosna kamień piaskowiec
z ziarna drobnego ale ścisły i twardy.
Dębowiec w. wody siarczyste blisko Wisłoki.
Januszkowice w. do Tyńca zaięta szlachta pisze
Szczygiel 1408 o co klątew Rzymu wypadła. Szczygiel-
ski w spisie dóbr opac. z r. 1354 zowie ją po łacinie
libertas Januszonis snać iż pozniejszą była osada
zwaną Wola. Dziedziczyli Skarbkowie Gogolow i
Glennik w w. 15.
Jaszczew w. są ślady wody siarczystej mieszanej
przy rz. Jasiel mila od Krosna.
Klecie w. dzd. Rychterów grunta wyborne, leży nad
Wisłoką, którą spuszczają budowane tu szkuty i dubary
dla wielości lasów w nich wiele gontów wyrabiają.
Kobylanka o m. 1 od Gorlic dobrzy Garncarze.

Nawsie R. 1809 była tu c.k. uprzywil. Nawsier
Kottontüchel = Tüchzeug = und Nankinfabrik
założył ją najprzód Karol Joseph von Eder r. 1786
przyjął wtedy do Kompanii Pana Hrab. Fries ro-
biono wtedy w małej ilości tu Pluche, Nankinet, Obru-
sy, wstążki, pasy i.t.d. R. 1792 wystąpił Eder z
Kompanij robiono teraz same Kottony, bawełnę
przędzono tam na miejscu i w okolicy, pracowało
wtedy 90 ludzi, wyroby sprzedawano do Wiednia
R. 1803. Fries przyjął do Kompanii Achilles von
Johannot który tam na miejscu był dyrektorem
fabryki. R. 1806 fabryka zatrudniała w Nawsiu ją-
koteż w swoim faktorstwie w Dębowcu R. 429
ludzi wyrabiano 5000 tuzinów chustek bawełnia-
nych 500 sztuk obrusów 15,000 Nankinu i inne
towary bawełniane. Wyroby przedawano w Wiedniu
w kraju i zagranicą. Przędzę bawełnianą sprowa-
dzano z Anglii i Wiednia. Przy tej fabryce było jeszcze
a) turecka farbiarnia gdzie bawełnę po turecku
w czerwono trwałym kolorze farbowano b) wielki
chemiczny blech z nowym angielskim Kottem pa-
rowym i pięknie urządzonym maglą (Walken) c)
mechaniczna maszyna która za pomocą jednego
człowieka poruszana robiła na dwóch warsztatach
tkackich, a na każdym warsztacie były z [illegible]
brzegami. Fabryka ustała gdy towary do Wiednia
do pieczętowania posyłać musiano.

Ropa tu pewnie była drukarnia Aryjanów bo
wszędzie w pobliżu mieszkali Aryanie, a Lichowinsz
(Wyklęcie ministrów aryańskich) wyraźnie mówi że
w Ropkowie (w przyległych Podgunu) drukowali.

Trzciana wieś do państwa Dukli przy górze jest kaplica
nad studnią przy której wiódł życie pustelnicze S. Jan z
Dukli

Zboiska most murowany na arkadach pod dachem. na
rzece Jasionce.

Kąbornia (Kaltborn) sławna fabryka dym. płócien i
obrusów wł. Urbańskich

Rybno dziedzicami tej wsi w XVII w. byli Libiccy herbu
Jelita.

Wiśniowa w. wł. hr. Jabłonowskich pałac nowy mu=
rowany Ogród Austerya murowana.

Wielopol miasto z murowanym Kościołem dom z ogro=
dem zewsząd prawie nieprzystępne wł. hrab Jabłonow=
skich.

Biecz dz. Hrabiów Siemińskich zamek grodowy z wieżą pusty
ratusz stary zwalony wystawiono nowy z wieżą stara w zamku był
skład akt ziemskich grodzkich i podkomorskich, fara miedzią pobita
od X. Kaszewicza Kanonika tarnowskiego officyała i proboszcza bieckiego
Kościół S. Barbary przy nim pusty bez okien i drzwi marmoryzowany
w imitacyją mozaikową. Kościół i Klasztor X. Reformatów za miastem
Kościół i rezydencyja proboszcza szpitalnego dość porządna szpital
najbogaciej fundowany w Galicyi i Polsce całej – Załawie przedmieś-
cie za Ropą tu przy ekonomii wspaniały browar i pomieszkania.

Trzcinica z pięknym ogrodem w którym gotycki domek, chińskie
altany i pałacem w nim różne ciekawości na wsi piękny domek
Annopol zwany od Anny żony Xięcia Stanisława Jabłonowskiego Starosty
wiśniowskiego.

Skołyszyn w. Wodzickich teraz Zborowskiego z pięknymi szpalerami
topoli ładny browar ~~i gorzelnia~~ ~~w gustie~~ w guście gotyckim i gorzel-
nia w Lisowku – w Skołyszynie był dawniej sławny ogród z samych
karłowatych drzew.

Szymbark własność Siedleckich zamek starożwiecki w którym jeszcze
w XVIII w. mieszkano tu r. 1784 uwiezła się góra z lasem który
pokruszony został.

Szałowa hr. Krasińskich w Kościele pięknym cudowny obraz S. Jana
Kantego.

Siary w. hrab. Kuropatnickich wiele łkaczy i źródło ropy tłustej.

Sękowa w. hrab. Kuropatnickich wiele łkaczów z kościołem parafialnym.

Lipinki hrab. Kuropatnickich piękny kościół z końcem XVIII w. ~~[illegible]~~ wymuro-
wany z mauzoleami wielu wieżą wysoką blachą pobitą, i porządna ~~[illegible]~~ ple-
bania.

Rozdziele wieś ruska hr. Kuropatnickich ma cerkiew porządnie wymuro-
waną.

Wapienne wieś ruska do hrabstwa Bieckiego z źródłem siarczystym.

Krempna wieś ruska do Żmigroda miasta należąca, sławna szklanna
huta i lasy niedostępne.

Uscie miasteczko pograniczne od Węgier domu Wiktorów

Błażowa hr. Fleminga obfita w tkacze

Targowiska w. z urodzajnemi gruntami.

Kobylanka w. 1 milę od Gorlic w równinie wł: hrabiów Wielopolskich dziś Xiążąt Jabłonowskich obok rolnictwa mieszkańce trudnią się garncarstwem i z odpustów są tu porządne domy zajezdne i dobre piwo. Kościół murowany w XVI wieku za-stał na miejscu starego drewnianego kościoła, dosyć obszerny poświęcony r. 1701 Michała Runickiego suffragana biskupa i opata z Mogiły. Wielki obraz w którym cudowny Ł. Jezus malo-wany, jest z czarnego marmuru po bokach wiszą 2 dobre obrazy zawierające zdarzenia z życia Zbawiciela. Dwa marmurowe nagrobki nowe Teressy i Krystyny hrabianek Wielopolskich w kwiecie wieku zmarłych Kościół otoczony murem w którym wiele konfessiona-łów kościół miedzią pokryty na wieży zegar na murach kilka tysięcy imion pobożnych pielgrzymów różnych narodów. Odpus-ty główne 6 razy do roku największy w czasie świąt zielonych widać tu rolników i kobiety okoliczne w białych płótniankach Krakowiaty, w pstro wyszytych karazyjach, górale, Rusini w białych górskich płaszczach, niebiescy Słowacy z Węgier z proporcami idąc na linie, kramarze śpiewy, dzwony dodają życia.

Cieklin gniazdo Cieklińskich tu robią z kamienia posadzki staw-ne [illegible] w Galicyi w Folusie wsi ruskiej do Cieklina należącej oraz statuy z kamienia który dobry. hrab. Ossolińskich.

Tarnowiec w. hr. Kuropatnickich dom porządny w nim obfita domowa biblioteka ogród, kościół z z kazalnicami i gankami do koła malowanie ładne tu są groby Kuropatnic-kich plebania ładna wystawił swym kosztem X. Walenty Rawicz Karwowski r. 1785 Kanonik katedralny liwoński i dziekan Jasielski proboszcz tuteyszy ogródek przy plebanii ładny. na gruntach Tarnowieckich są węgle ziemne kamień wapienny, margiel i kamień ~~do~~ muru.

Szebnie z kościołem ~~[illegible]~~ wł. Ozoryusiów Bukowskich

Łęki w. z pięknym domem Łętki Kasztelana małogoskiego Kawalera orderu S. Stanisława. z ogrodem z statuami fontanną: zwierzyńcem była niegdyś ozdobna.

Łączki w. z murowanym Kościołem w którym cudowny obraz N. Panny.

Żutków w. Stojowskich z domem pięknym widokiem ogrodem i winnica.

Tarnowa w. Dydyńskich z wodami mineralnemi.

Gogolow w. Dydyńskich z hutą szklanną.

Klecie w. Rychterów z wybornym gruntem fabryka gontów z kąd dopiero z Wisłoki mogą iść szkuty i dubasy próżne które tu niegdyś z obszernych lasów budowano.

Strzyżów miasto Xiążąt Radziwiłłów ordynatów Kleckich z wspaniałym Kościołem bożnica żydowska przedtym żydzi tu bogaci byli i handel hurtowy prowadzili nad miastem góra na którą wyjeżdżać i zjeżdżać potrzeba.

Serzyny miasteczko Uniatyckich z pięknym domem i ogrodem z statuami fabryka płócien.

Jodłowa wieś mająca nad trzysta osady obfita w lasy i tkaczów, bogate probostwo; dzierżawa z Morsztynów Dębińskiej starościny Olbromskiej.

Rzepiennik w. dłuższa nad półtorej mile z kamieniem wa-piennym obfita w lasy i tkaczów.

Ołpiny domu Męcińskich kościół bardzo porządnie i pięknie ozdobił X. Bentkowski proboszcz tuteyszy scholastyk kollegiaty sądeckiej.

Olszyny w. hr. Ankwiczów lny tu się obficie rodzą; wiele tkaczy.

Gazeta Lwowska (1 rok 1812)
Obacz strona 1?? 153–156. 165–166 i 180–182

Cyrkuł Jasielski

Co tylko iest naygodnieyszem uwagi w tym Cyrkule, to wszystko w sprawdzie światła, w Nrach 43, 45 i 46 Gazety Lwowskiey r. 811 umieszczona rosprawa iuż w sobie zawiera. Leiz gdy i ia w nim wielką część życia strawiłem, a podczas licznych podróży w rozmaite strony tegoż Cyrkułu odbytych niejeden interessujący uważałem przedmiot, a o niejednem dowiedzieć się mogłem, przeto sądzę iż mogę podać bliższy opis tego, czem ten Cyrkuł celuie.-

Liczą w tym Cyrkule 3 miasta królewskie: Jasło, Krosno i Biecz; 7 miast municypalnych: Dukla, Gorlice, Strzeżow, Frysztak, Kołaczyce, Dembowiec i Brzostek; 4 miasteczka: Zmigrod, Osiek, Czudec i Błażowa; 152 Dominiów, 400 wsi, 30219 domow, a podług naypoźnieyszey rachuby 194274 dusz.

W Polanach, Gogołowie i Bielance są huty szklanne, w Sękowie Papiernia.

W tym Cyrkule robią bardzo wiele płótna, które stanowi ważny artykuł handlów ościenne kraie. Naywiększe bleichy są w Gorlicach, Sękowey, Szymbarku, Załawie i Kołaczycach.

Włościanie dzielą się: na Rolników całogruntowych, połgruntowych i ćwierciowych; na zagrodników, którzy albo bardzo mało grunta posiadaią, albo

wcale bardzo małe grónta posiadaią, albo wca-
le żadnych nie maią prócz tyle ziemi, ile ich
domy zaymuią, na Komorników, którzy tyl-
ko w cudzych domach mieszkaią. Na nizinach
odrabiaią włoscianie panszczyznę w naturze,
w gorach zaś naywięcey czynszami opłacać
się zwykli. Po wielu mieysach znayduią się sz-
pichlerze gromadzkie. Ksiegi grontowe nie wszę-
dzie wprawdzie są zaprowadzone, lecz maią
i znacznieysze Dominia, miasta i miasteczka.
Oprocz Urzędników zdrowia w samem cyrkulowem
mieście ustanowionych, iako to: cyrkulowego
Fizyka, Chirurga i Akuszerki, znayduią się ieszcze
w Łękach Lekarz, w Gorlicach Lekarz dystryk-
towy, a w Jaśle pensyonowany Chirurg cyrkulo-
wy: w Bieczu, Krosnie, Gorlicach i Kozuchowie
mieszkaią Chirurgowie prywatni; procz tych
iest dwoch Chirurgów w Dukli, a ieden w Łopsi,
którego dziedzic dla Poddanych swoich utrzy-
muie. W Jaśle i Krosnie iest także Apteka.
W Bieczu, Krosnie i Dukli są instytuty ubo-
gich; pierwszy ma 4000 Reńskich dochodu,
z którego się 50 ubogich na 5 klassy podzielo-
nych utrzymuie. Na dobrach Gogołowie iest znacz-
ny fundusz zapisany na edukacyę dwoch wy-
chowanców ze stanu szlacheckiego. —
Dziewiętnaście szpitalów 1. klassy składaią swe ra-
chunki C. K. Kraiowey izbie rachunkowey; szpitalów
2 klassy iest 4 a 4. klassy iest 5.

Jasło Krosno i Biecz maią uregulowane magistra-
ty, Dukla i Kopa Iustycyariuszów: wszystkie zaś
inne Dominia są w sprawach sądowych trzem
Magistratom przydane.
Względem Duchownym podzielony iest Cyrkuł Jasiel-
ski na 3 dziekanie rzymsko katolickiego, a na
2 greckokatolickiego obrządku; pierwszym podle-
ga 72 parafii 7 kościołów filialnych, drugim zaś
41 parafii i 23 kościołów filialnych. Oprócz tego
iest w Krośnie Klasztor Franciszkański i Kapu-
cyński, w Bieczu Reformacki, a w Dukli Bernar-
dyński.
Żydzi maią swoie synagogi w Dukli, Żmigrodzie,
Strzyżowie i w Gorlicach.
Co do instytutów edukacyinych: iest w Jaśle cyrkuło-
wa Szkoła normalna, a w Bieczu, Krośnie, Gorli-
cach, Dukli, Kołaczycach, Brzostku, Dembowicach
i Strzyżowie, są szkoły trywialne.
Obiedwie dystryktowe werbownicze komędy pułków
Lindenau i Wirtemberg maią swe stacye w Jaśle
a oddziały piechoty lenionowey są prawie zawsze w
cyrkule tym rozłożone; na cały Cyrkuł iest tylko
ieden szpital woyskowy w Krośnie i ieden skład
żywności.
Poczty są w Dukli, w Jaśle i w Bargyzie.
Ponieważ Jedlowa, Żarnowice, Długie i dożywotnie
wóytowstwa Kamienica i Zagórze sprzedane
bydź maią, przeto w tym Cyrkule żadnych dóbr
skarbowych nie będzie.—

~~Gminy żydowskie~~ znayduią się w Dukli, Żmigro-
dzie i w Strzyżowie, a liczba Żydów wynosi około 1055 dusz.
Cyrkuł Jasielski prowadzi bardzo zyskowny han-
del płodami, należy go się naybardziey przypi-
sać wielom na rozległości 48 mil porozkłada-
nym gościncom, które Cyrkuł ten we wszyst-
kich przecinaią kierunkach, i prawie wszyst-
kie miasta połączaią. Goścince te są wzglę-
dem kunsztownego ich założenia dwoiakiey
własności, to iest cesarskie bite goścince, drogi
cyrkułowe, które pod rozrządzeniem znawców
nakształt powyższych gościnców porobione
zostały. Do pierwszych należy główny gościniec
handlowy, który się w Barwinku koło węgier-
skiey granicy zaczyna, a przez Duklę i Ba-
rycz do Przemyśla ciągnie. Gościniec ten był
zrobiony za panowania Maryi Teresy kosztem
Rządu, i po większey części pracą żołnierzy; iest
on naymocnieyszy, naywygodnieyszy i naypię-
knieyszy w całym kraiu. Z niego ciągnie się z
Dukli środkiem samego Cyrkułu przez Jasło
do Pilzna ku główney drodze szląskiey gości-
niec związkowy, który podczas głodu r. 1787 i
1788 przez oycowską troskliwość nieśmiertelney
pamięci Józefa Cesarza II. za chleb i mąkę był
założony; iest on naypięknieyszym pomnikiem

ludzkości i mędrości tego Wielkiego Monarchy, i
zasługuie w dziejach swego czasu na świetne dla
siebie mieysce. Do tych gościnców wpadaią na-
stępuiące cyrkułowe drogi a) z Targowiska
przez Krosno, b) z Krosna do Jasła, c) z Jasła
do Gorlic, Ropy ku Sandeczowi, d) z Gorlic do
Komierny ku Węgierskiey granicy, e) z Gorlic
do Zmigroda, f) z Zmigroda do Grabu ku Wę-
gierskiey granicy, g) z Biecza przez Olpiny ku
Tuchowi, h) z Olpin do Pilzna, i) Kołaczyce
do Bierdziaczka ku Fryszstakowi. —
Wdzięczność za te dogodne i użyteczne założenia
dróg cyrkułowych Szlachta cyrkułu tego przyzna-
ie; honor zaś i zasługa w zarządzeniu temi
robotami, byłemu Jasielskiemu, a teraz Lwow-
skiemu Staroście i Radzcy rządowemu J. W. Hra-
biemu Castiglioni, którego prawość, godność i
uprzeymość, w pamięci cyrkułu tego Obywatelów
nigdy nie wygaśnie.
Lud tutayszy w ogólności iest mocnieyszy, weselszy,
zdrowszy i przystoynieyszy, iak w okolicy stoli-
cy. Chociaż góry po naywiększey części przez
Rusinów po sławiańsku węgiersko sławiań-
skim dyalektem mówiących są zamieszkane,
iednakże na płaszczyznach czysty iezyk polski
panuie. Od kilku lat staraią się tam z górli-
wością o udoskonalenie chowu bydła, wciąż zatem

w Cuklinie, Trzciennicy i Kobylance na łączkach do szwaycarskich podobnych, wsamey rzeczy tyrolskie i szwaycarskie bydło, iednakże zrobiono doświad„czenie, że dobre polskie bydło należycie karmione i doglądane tenże sam przynosi pożytek.
Wychowaią także bardzo znaczną liczbę owiec wgo„rach do Węgier przytykaiących, dokąd nawet Szlązcy handlarze dla kupienia owiec przychodzą; przy„czym zaś nieluczą tu tak wołów, iak w pogranicz„nym Cyrkule Sanockim. W gorach wysokich udaią się naysmacznieysze ziemiaki, czerwone zaś drobniey„sze na chudym gruncie. —
Godnemi uwagi są pierwiastkowe niemieckie nazwi„ska wszystkich mieysc w Gorlickiey okolicy, iako to, Gorlice, Görlitz; Rożenbark, Rosenberg; Szymbark, Schönberg; Kryk, Krieg; Rychwałd, Reichwald; w ktorych to mieyscach zupełnie teraz spolszcze„ni mieszkańce, po naywiększey części niemiec„kie maią nazwiska.
Że poprzedniecze ogolne uwagi, mogą być nay lepiey wyiaśnione przezto, co następuie:
Krosno miasto Krolewskie 3/4 mili od węgier„skiego głownego gościnca odległe, leży w roman„tyczney i żyzney okolicy nad Wisłokiem i Morą wą. Gdzie teraz miasto, był niegdyś las; Z obwodu i murow dawnych murow w nocu można

że to miasto kwitnącem między i znacznem bydź musiało. Dotąd ieszcze bywaią tu nayważnieysze iarmarki, w obwodzie mil dziesięciu, na których się cała okolica, szczególniey zaś Cyrkuł Sanocki w artykuły zbytkowe i w mody opatruie. Pomiędzy większemi gmachami, godzien iest uwagi Klasztor Kapucynów, który zmarły Gwardyan Innocenty Barski, podług planu przez siebie zrobionego z ciosanego wystawił kamienia, którego dostał z pobliskiego zamku Odrzykonskiego. Klasztor Poiezuicki, mógłby ieszcze bydź użytecznym. Na posadach starożytnego Kościoła Aryanów, stoi teraz piękny Kościół parafialny w gockim guście zbudowany. Godnym uwagi iest Klasztor Franciszkański przez następuiące zdarzenie. Podług świadectwa Kroniki, Franciszkanie iako pierwsi Missionarze założyli tam Kaplicę; obok którey Henryk Mora z grona ich na Biskupa Przemyskiego wybrany i poświęcony, Kościół i Klasztor wystawił. Poźniey przybudował do niego Ferdynand z Kunowa Oświęcim drugą Kaplicę, i wymurował w niey grób z szczególnieyszego powodu. Kochał on z wielką namiętnością siostrę swoią Annę i pragnął ią sobie poślubić; ona zezwoliła na

to. /

a Oświecim pospieszył do Rzymu dla otrzymania w tey mierze zezwolenia kościoła, i pozyskał ie. Anna wątpiła zawsze o pomyślnym skutku, a niespodziana ta wiadomość tak wielkie na niey uczyniła wrażenie że z zbytnièy radości śmierci spadła ofiarą. Ferdynand w żalu nie ukoiony, pospieszył w krótce za nią; zwłoki ich razem w iednym przez niego wystawionym grobie zostały złożone, dotąd ieszcze zapisami na podwaliny, a wizerunki tych kochanków można do dziś dnia widzieć w pięknem przedsieniu kościoła.

Mieszkańcy Krosieńscy dobrze się maią przez szynki, iarki i handel winny, który iak to się z wielu piwnic okazuie, w czasach dawnieyszych celnieyszym był źrodłem lepszego bycia.

Czerzykon, wielka wieś Hrabiego Jabłonowskiego z prawey strony Wisłoku położona, ma się dobrze przez uprawę roli i robienie płócien; na gorze stoi okazały zamek w którym kilka ścian naturalnych skalistych szczęśliwie na boki tego zużyto; był on ieszcze w czasach, w których iedynie prawo oręża władało, przez pożnego Polaka Firleia wystawiony, a przez Rakoczego zburzony. Od tego to czasu familia Firleiów tak dalece upadła; /

że tylko ieden z niey pozostał się starzec, który do-
tąd w Sobniowie iako rolnik żyie.
Kręsienko i Suchodół koło Krosna, są dawne
osady szwedzkich brańców woiennych, którzy się
przez swoią rześkość, odzież i pilność od zwycz.
sąsiadów wielce różnią. Oprocz tego, że ryżne
grunta swoie iak naylepiey uprawiać sta-
raią się, bawią się także furmanką; wożą
płótna do Węgier, z tamtąd zaś wina spro-
wadzaią; ~~oni~~ iako też blisko nich osiadli
mieszkańcé Haczowa, Iskrzyna, Rogi i
Iwanicza w Cyrkule Sanockim, którzy równie
ze Szwedów pochodzą, ieżdżą do Wiednia, Pe-
sztu Wrocławia i Moskwy, gdzie innych
obyczaiów, zwyczaiów i ekonomicznych do-
świadczeń nabywaią; co wyraźnie postrzegać
można w chowie ich koni, w pasiekach w są-
dach, a nawet w ich mieszkalnych i gospo-
darskich budynkach, które są czyste i
obszerne. —
Korczyna miasteczko przeciw Krosna na
prawym brzegu Wisłoki leżące liczy 900 fa-
milii mieszkaiących w 518 domach, gdzie
prawie wszędzie są tkackie warsztaty, na któ-
rych nayciensze nawet płótna, ludrées obru-
sy i serwety robią. Z tamtąd i z pobliskich
wsi wywożą co rok krocie sztuk do Węgier

Dukla dawne pograniczne miasto przy głów-
nym węgierskim gościńcu położone, ma pa-
łac bardzo wielki, dawnym francuzkim gustem
założony ogród. kościół parafialny iest god-
nym widzenia dla gustownego wewnętrzne-
go urządzenia; iest ón w tym względzie ie-
dyny w cały Galicyi. Klasztor Bernardyński
iest celnieyszą tego miasta ozdobą. Znayduie
się tam także kilku sukienników. Handel
winny iest w ręku Żydów którzy go hurtownie
prowadzą tak daleće, że co rok do kilkukroć
sto tysięcy złotych w obieg puszczaią. Z ilości
i wielkości piwnic iako też geograficznego
położenia wnosić trzeba, że handel winny
od niepamiętnych iuż czasów musiał bydź
główną gałęzią zarobku tameczných mieszkańców.
Okolice tego w dolinie leżącego miasta są do
malowania, szczególniey zaś powabnemi
nad Jasielską naprzeciw Cergowey i pod górą
Cergowską ku Lipowicom i Trzcianie, gdzie
dotąd ieszcze widzieć można kaplicę B. Jana
z Dukli, którego Relikwie w Lwowskim ko-
ściele Bernardyńskim są złożone. –

Górale odprawiaią w Dukli naylepsze iar-
marki, zbywaią oni na nich prócz własnych
płodów też samo i bryndzę, które ich owce
znachodzą. –

Barwinek z strony południowey Dukli na
głównym gościńcu i granicy węgierskiey po-
łożony, godnym iest uwagi dla dosyć dużego
lasku modrzewowego. Wiadomo iest, że to
drzewo dostarcza dobrey żywicy na terpentynę,
i pomiędzy drzewami borowemi iest nay-
trwalsze. Dowodem tego iest Kościół w Łę-
kach, który iuż kilkaset lat nienadpsuty
stoi.
Żmigród, w średnim punkcie gościńców Du-
kielskiego, Jasielskiego, Gorlickiego i Gra-
beckiego nad Dembowką położony, prowa-
dzi znaczny handel bławatnemi i wełniane-
mi towarami. Biele tam także przedaią wie-
le nici.
W lasach do Dominium Łysogurskiego na-
leżących, rośnie drzewo cisowe, tak i znaczniey-
sze niż gdzie indziey, poławiaią się w Potoku
Toka.
Krempna i Małastów maią dobre i wielkie
pstrągi. W Krempnie są naylepsze młyńskie
kamienie, które aż do Przemyśla dostawiaią.
Dembowiec, miasteczko przy Jasielskim go-
ścińcu nad Dembowką iak naypięknie
położone, ma wiele rąbkarzów, którzy nawet
dla Nawsieyskiey fabryki rąbków dostarcza-
ią. —

Jasło, miasto cyrkułowe, nie może się do-
tychczas wielkim miejskim szczytem przemy-
słem, ponieważ największa część mieszczan
(małą bardzo liczbę wyjąwszy) jedynie upra-
wą roli i ogrodnictwem się trudni; za nay-
większe dobrodziejstwo w tem mieście mogą
być uważane rumem wysypane, a przez
to czyste ulice, po których wygodnie cho-
dzić można. Jak mało przyjemnem jest to
miejsce dla obcych, tak wielce powinno być
interessującem dla mieszkańców z powodu
położenia swojego i okolic. Leżąc nad ~~brzegiem~~
zbiegiem trzech znacznych rzek: Jasiołki, Dem-
bówki i Ropy, które na tem miejscu wczesto
spławną Wisłokę wpadają, tudzież nad pun-
ktem połączenia tez 5. gościńców, mogłoby się
stać przedmiotem zazdrości dla niejednego
głównego miasta. Dobrze uprawne pola i
rozległe z przyrodzenia żyzne okolice,
szczególniej zaś część dawnych gruzów
Firlejowskiego zamku w Podzamczu i Ma-
głowicach, rzadki sprawiają widok. Z wyż-
szych miejsc tego miasta widzieć można
odległe Nowego Targu Karpaty, a z rynku
gruzy zamku Odrzykońskiego. Okolica Jasła
słynie dobremi końmi, które są bardzo
mocne.—

Patrząc z tego mieysca w okolice Gorlicy, po-
kazuie się Trzcinnica w powabnem poło-
żeniu, którey piękne założenie zamku, ogro-
du i gospodarskich Budowli, więcey jeszcze
dodaie wdzięku. Przed niedawnemi laty zna-
leziono tam w ziemi bożyszcza pogańskie
dawnych Polaków, maiące od 2 do 3 cali
wielkości, iako to: Dziewannę, Pochwista
i t. d. które w gabinecie starożytności Xię-
żny Jabłonowskiey złożone zostały. —
Królewskie miasto Biecz nad Ropą, przed-
stawia nam teraz szczątki możnego i znacz-
nego w dawnych czasach miasta, które do-
tychczas jeszcze piękną wieżę ratuszną, mu-
ry mieyskie, dawny królewski zamek, kla-
sztor reformacki, i wielki gotyckim gustem
wystawiony kościół posiada, w którym spo-
czywaią zwłoki sławnego Dziejopisa Krome-
ra. Niegdyś celowało to miasto w tey okolicy
przez swe grodzki i bogactwa, teraz zaś mie-
szkańcy onegoż mieszkaią w drewnianych
~~wystawionych domach~~ na murowanych
fundamentach wystawionych domach, i są
bardzo ubodzy. —
Zulawce iest właściwie siedliskiem Dominium
Bieckiego, utrzymującego wielkie blichy płócien
wraz z maglami. —

Kobylanka o pół mili od Biecza nad Ropą
leżąca, iest sławne z odpustów miejsce, gdyż
tam co rok blisko 50000 pielgrzymów ze
wszystkich okolic, a nawet z części dawney
Xięstwa Warszawskiego i Węgier przychodzi.
Gorlice, miasteczko nad Ropą położone, na-
zywa się także małym Gdańskiem, czyli
głównym składem zboża; a to dla tego, że
wszystko zbytnie, z płaszczyzn zwożone
zboże do mnogich szpichlerzów swoich
przyimuie, a z tamtąd w góry i do Węgier
przedaie. Równie znaczny iest handel tamże
wina i płócien. Miasteczko to iest nayma-
iętnieyszym z pomiędzy wszystkich miast
tego Cyrkułu, dla tego też łatwo do lepszego
swoie stanu przyiśdź może. Dla ułatwie-
nia kommunikacyi, został tamże przed
kilkoma laty 50 sążniowy most na palach
z dwiema wielkiemi szlabami do wiazdu,
kosztem dziedzica Hrabi Pana Kaunickiego i
miasta wystawiony. Kilka lat temu
spaliła się tam wieża kościelna, w któréy
kopule podczas samego pożaru blisko
tysiąc czerwonych złotych znaleziono. Jedna
część tego miasta wspiera się iak Malta
na skałach, w których nawet piwnice są
wykowane.

Niegdyś żyli tam Aryanie, których grobe wzna-
sione dotychczas okazują mogiły. Że tamże
tygodniowe targi bydź muszą, potwierdzaią
te artykuły handlowe, i topograficzne górzy-
stego mieysca tego położenie, gdzie cztery
razem schodzą się gościńce. —
Od tego mieysca ku Ropie, pokazuie się roman-
sowa całą milę ciągnąca się dolina, którą
bieżąca rzeka Ropa zlewa. W lecie cała pra-
wie ta dolina płótnem bielejącem się ust
zasłana. Mieszczanie Gorlicy płótnem han-
dluiący, a nawet odległe Dominia i tkacze
posyłaią tam płótna swoie w wielkiey ilości
ponieważ ta woda której dostęp w prawdzie
jeszcze chimicznie nie rozbierana, nayspie-
kniey i nayprędzey bieli tak dalece, że tamże
co rok dwa razy płótna się biela.
Kto chce widzieć bardzo piękną górzystą
okolicę, niech na drodze do wsi Krynicy
wstąpi do Ropy, którą Hrabia Szeminski
przez szlachetne zamiłowanie budownictwa
w nayprzyiemnieyszą wieyską zamienił sie-
dzibę. W tey samey dolinie leży Szymbark
z którego się wznosi dawny zamek przez
Rakoczego zburzony, iednakże po części
jeszcze mieszkalny, który tey okolicy więcey
jeszcze przyiemności i znaczenia dodał.
Cztery obok siebie leżące wsie: Rzepienniki
Olpiny, Olszyny, Szerzyny i ich okolice

dostarczaią mnostwo umołuchów. Po wszy-
stkich wsiach, trzy te ostatnie mieysca
osaczaiących, robią płotno w wielkiey ilości
i tak doskonale, że płotniarze kupuią ie
w sklepach bardzo często za szląskie, i
po cyfrach swoich poznaią. Cudzoziemcy
bowiem zakupuią tamże, lub na Jarmar-
kach tey okolicy płotno surowe, które po-
tym sposobem swoim przyprawiwszy, rzędem
polskim za niemieckie płotno przedaią.
Często się trafia, iż ci kupcy zaliczaią naprzód
wielkie kwoty pieniężne, zastrzegaiąc sobie
kontraktem dostarczania zamówioney ilości płotna.
Znaczną ilość płótna i bielizny stołowey
wyrabiaią w Sołtowey, maiącey koło 321 do-
mów i 635 familii, które się prawie wszy-
stkie tkactwem zatrudniaią; mieysce to
wzy pół mili od Pilzna. —
W miasteczku Kołaczycach żywi się nay-
większa część mieszkan z garncarstwa; gli-
ny dostarcza im pograniczna Bierzdziadka
okolica. Prowadzą oni swoie towary czę-
ścią przez Wisłokę i Wisłę do Gdańska,
zkąd nawet do Anglii bywaią posełane;
częścią zaś wozą ie brykami do Węgier, i
Siedmiogrodzkiey ziemi. Życzeby tylko
należało, ażeby te ich fabrykaty na nadobni-
eysze osobliwie zaś na hetruską robione były
formy, ile że glina iest takiego gatunku
iż naylepszy można z niey wyrobić. W tem miasteczku robią
także dosyć dobre kosę. —

Naybliżey Kołaczyc, prawie w połączeniu z nie-
mi leży wieś Nawsie w nayprzyiemnieyszey
dolinie, która przez liczne fabryczne budynki
bardziey ieszcze interessuie. Główne budynki stoią
na wysokiey górze, zkąd iest nayrozkoszniejszy
widok na wielką Wisłoki dolinę. Tu wielkie
wielomą wężykami przerzniaiący strumień, tam
wznoszą się ozdobione lasami pagórki i góry,
na schyłkach których wieś koło niey leży, na do-
le widać gościniec i miasteczko, z daleka lśniące
się śniegiem Karpaty, a wszędzie są ludzie
i ślady nay większey pracowitości, która iednakże
w C.K. Fabryce Kartonu, obrusów serwet i nan-
kinów, nay bardziey panuie. Fabryka ta powsta-
ła w czasie, gdy Hrabiowie Fries & Compagnie
dobra Brzysk w spólnie z P. Ederem kupili;
lecz była zawsze nie znaczna, ponieważ nią ma-
ło co znaiący, a do tego ieszcze bardzo opieszali
maystrowie zarządzali. W takim rzeczy położeniu
nie można było tego założenia fabryką
nazwać, gdyż do tego potrzeba było dzielnego,
oraz zarządzenia czynnego znaiącego się na
rzeczach męża. Znaleźli go Hrabiowie Fries
& Compagnie w Panu Achillesie de Johannot
którego nakłonili do opuszczenia Frankfurta
nad Menem mieysca iego urodzenia, przyię-
cia wspólki i objęcia nad tą fabryką Dyrekcyi

Odtąd zaczęła się naymłodsza i naywaźnieysza
epoka; podczas ktorey w przeciągu dwoch lat nay-
większą część budynkow fabrycznych i farbiarni
wymurowano, potrzebne sprzęty i narzędzia
fabryczne przez umyślnie osadzonych rzemieśl-
nikow posprawadzano, czerwony sposób turecki
farbowania do naywyższego stopnia doskona-
łości, a farbowanie nankinow na wzor prawdzi-
wych wschodnio-indyjskich, iako też inne spo-
soby farbowania, przez umyślnie wyuczonych
maystrow i czeladnikow do zupełnego ruchu
przywiedzono. Jednem słowem po upłynieniu
lat pięciu zatrudniała iuż ta fabryka 641 ludzi
W tę czas iuż wyrabiano w tey fabryce około 6000
tuzinow chustek madrasowych znakomitą ilość
sztuk płócienek i perkalów na wzor wschodnio-
indyjskich, i t. d. iako też około 12000 do 15000
sztuk nankinu, ktory do prawdziwego wschod-
nio-indyjskiego, dobrocią i mocą zupełnie iest
podobny. Hurtownicy Wiedeńscy, i Czescy zaku-
pują bardzo te towary, i wyprowadzaią ie nawet
za granicę.—

Ponieważ wyrabiane w tey fabryce towary przez
doskonałość farb, fabrykacyi i wyprawienia
wyrównywaią Angielskim, a czasem nawet
przewyższaią, przeto fabryka ta wszystkie
Krajowe, i wiele innych zagranicznych celuie.

Od roku 816 stał się Pan Johannot przez ku-
pno większey części dóbr Brzyk i fabryki,
iednym właścicielem tych obojga. Brak an-
gielskiego przędziwa, przesadzona cena onegoż
i niemożność zbywania płodów fabrycznych
w stosunku drożyzny przędziwa, zmusiły fa-
brykę w ostatnich dwóch latach do ogranicze-
nia nieco robót takich; które to ogranicze-
nie większem by ieszcze być musiało, gdyby
Pan Johannot przeszłey zimy znakomitem
nakładem naynowszych i naydoskonalszych
machin angielskich do przędzenia nie był
kupił, i onychże do Nawsia nie sprowadził.
Machiny te, dla których w krótkim czasie
przyzwoite mieysce urządzono, nadeszły ieszcze
w Kwietniu roku 817, a w Czerwcu samym
tylko robocy tak się iuż z niemi dobrze obcho-
dzić umieli, iż znaczny zapas bawełniany
przędzy, która angielskiey w niczem nie ustę-
powała został przygotowany. Skuteczność
tych tak sztucznie złożonych machin godna
iest podziwienia, ponieważ za pomocą 19
ludzi więcey cieńkiey dają przędzy, niżby iey
900 ludzi rękami uprząść mogło; przyczem
i to ieszcze uważać należy, że przez ręczne
przędzenie nigdy tak cieńkiey i mocney nici
otrzymać nie można, iaka się za pomocą
tych machin zyskuie. Oprócz tych machin

do przędzenia, widać tam cztery angelska 6 stóp i 18 cali grube polerowane stalowe lub też z prostego szarego papieru zrobione cylindrowe walce; a dwa takowe magle mogą być za pomocą, znayduiący się w nich mechaniki, przez iednego tylko człowieka bardzo łatwo do ruchu przywiedzione. Szczególnie zaś godną iest uwagi nieposppolita z natury zdolność tamtejszych ludzi prostego stanu. Ci ludzie posiadaią tyle zręczności i zdatności, iż tak wielką łatwością obrotę ręczne poymuią, że nauka ich prawdziwa sprawia ukontentowanie. Tkacz na p. tak się w 6. miesiącach w sztuce nayczeńszego tkania wydoskonalał, iż obok każdego wyćwiczonego cudzoziemca, który zazwyczay 4 do 5 lat uczy się, postawionym być może. Przy pomienionych nowych machinach, muszą przędzący dla nabycia należytey zręczności i wprawy przynaymniey 3 lata się uczyć, tutejsi tak się w przeciągu 4 niedziel wyćwiczyli, iż żadna przędząca machina zdolnieyszych okazać nie może. Poosadzano w prawdzie z samego początku, zanim tamtejszych ziemianów dobrze doświadczono, z wielkiem kosztem zagraniczne familie; lecz gdy dostrzeżono, że swoi przewyższaią cudzoziemców pilnością i zdatnością, i że ci obcy do kraiu przewy-

knąc niemogli, przeto poodsłano ich naraz.
Nikt wprawdzie nie odmawia zdolności
Polakom, kto tylko miał sposobność uwa-
żania ich w różnym względzie, pewną iedna-
kże iest rzeczą, iż bodźcem tey zdolności iest
sposób nauki i nawyknienie młodzieży tey
okolicy do przędzenia. Jak wielka praca i do-
bry przykład człowieka uszlachetniaią, iest
tego dowodem chlubne świadectwo, które Pan
Johannot fabrykantom z pilności ich, praco-
witości, trzeźwości i obyczayności z tą daie uwa-
gą: że ludzie którzy się przed wstępem swoim
do fabryki lenistwu i pijaństwu oddawali,
teraz na żadne nie zasługuią napomnienie.
Lecz i to prawda, że przy otworzeniu fabryki
wiele baczności i surowości na wniesione
występki użyć potrzeba było. Pilność i uczu-
cie honoru zbudzone zostały nadgrodami, a
każdy żonaty tkacz lub prządek, zalecaiący
się podług reguł fabrycznych pilnością i oby-
czaynością, otrzymał kawał gruntu na sa-
dzenie ziemniaków. Oprócz tego maią fabry-
kanci i robotnicy równie z innemi podda-
nemi dóbr Brzyk w przypadku choroby
kosztem dziedzica pomoc lekarską i lekarstwa
doznali oni tego wielkiego dobrodzieystwa w r.
806 podczas panuiącey epidemii, za co N.
Cesarz i Król Pana Johannota wielkim dla
cnoty obywatelskiey zafundowanym meda-

lionem ze złotem łancuchem, zaszczycić raczył.
Godnym uwagi iest także zwapniały i skamie-
niały szkielet ~~skamieniały~~ słonia w dolinie
Wisłoki, tudzież znalezione tamże w głęboko-
ści dwóch do trzech sążni niezmierne dęby,
topole i klony, które ~~nie~~ chociaż zupełnie
iuż czarności przeszły, przecież ieszcze bar-
dzo dobrze obrabiane bydź mogą. –
Od wschodu i na milę od Jasła, leży wieś
Tarnowiec posiadaiąca obraz N. Maryi,
do którego niemnieysza iest pielgrzymka,
iak do Kobylanki. –
Niedaleko ztamtąd utrzymuie się w Win-
nicy, wsi do Dominium Moderówki nale-
żącey dosyć wielki winogród, w którym
często obfite i dobre dościgaią grona; iest
to dowód, że i w Galicyi szczep winny ~~nie~~
osobliwie wcześnieyszego gatunku, udawać się może.
Freysztadt, teraz Frysztak miasteczko nad
Wisłokiem, na wysokiey górze zbudowane
a nad cyrkularną drogą Rzeszowską leżące, opa-
sane iest zewnętrznemi dawnemi szańcami,
i było niegdyś naywięcey przez Szwedów
obciążone. Mieszkańce przez ostatni pożar
bardzo zubożeli. –
W Strzyżowie nad Wisłokiem iest naywię-
cey żydów, którzy z zysków targowych
żyią, z chrześcian trudnią się niektórzy

rzemiosłem garncarskim, reszta zaś żyie z upra-
wy pól i ogrodów. Kościoł tameyszy iest
dawny i na gocki sposób wystawiony. Okoli-
ca tameysza iest równie piękna iak uro-
dzayna. —

Czudec miasteczko, wielce iest porządnem.
Mieszkańcy robią czapki, kożuchy i gunie
dla włościan. Pański zamek, ogród i Ko-
ściół, są przyiemną mieysca tego ozdobą,
szkoda tylko, że dawny zamek na górze
zwalono. Poławiaią tam w Wisłoku sumy
nadzwyczayney wielkości, iako też dobre
węgorze i miętusy. — —

Pisano we Lwowie w Końcowi roku
1812. X. C.

Obacz str. 1041. — 1
Gaz. Lwow 1811.

Ułomek

Topografii Cyrkułu Jasielskiego pisany w roku 1808. (*)

Cyrkuł Jasielski w samém podgórzu karpackiém położony ma tylko część trzecią na górach leżącą. graniczy od wschodu z Sanockim od północy z Tarnowskim, od zachodu z Sandeckim Cyrkułem, od południa zaś z ~~[illegible]~~ Węgrami, które przedzielają Karpaty.

Oprócz licznych małych strumieni i potoków, które się wzdłuż i szerz całego wsią Cyrkułu płynie tu 4 rzék właściwie z gór karpackich wytryskujących. Jasiełka, Dembowka i Ropa łącząc się pod Jasłem, formują znaczną rzekę Wisłokę, która w Tarnowskim Cyrkule do Wisły wpada. Wysłoki zaś ~~[illegible]~~ przebiega Cyrkuł począwszy od granicy Sanockiego aż do Rzeszowskiego, w którym ostatnym wpada do Sanu.

Klima bardzo iest niestałe, upa-
ty podczas lata zdarzaią się tak
wielkie iak we Włoszech; ale rów-
nie i nocy podczas zymowey pory
co do zimna, mogą równiać się nocom
w Kamczadce. Uważałem, że w prze-
ciągu lat 23, naywiększy upał był
10 i 22 Sierpnia 1807. Ciepłomierz
Reamura o północy postawiony
doszedł nad 0 do 24 stopni. Naywięk-
sze zimno mieliśmy w powyższym
przeciągu czasu dnia 18, 20 i 26
Stycznia r. 1803, ciepłomierz spadł
na 23 Gradusów niżey 0. rośliny
niezmiernie przez to ucierpiały,
sama nawet tak trwała śliwina
tu i owdzie wymarzła. Wiosna
nieregularnie przychodzi, nieraz
w pierwszey połowie Marca za-
czynamy koło naszych robić
ogrodów, które często w drugiey
połowie Kwietnia iescze są
~~zup~~ zupełnie śniegiem pokryte.
W roku 1800 pokazał ciepłomierz
dnia 23 Marca 16 stopni niżey 0.
a tegoż samego dnia w roku na-
stępnym 1801, 12 stopni wyżey 0.
różnica 28½ stopni.

Lato chociaż by było naygorę-
cieysze, ma przecież chłodne nocy
między 3 i 4 godziną po południu
dochodzi cieplomierz do naywy-
zszego stopnia. Jesień przynosi
nam prawie zawsze nayprzyiem-
nieysze pogody, iakoż w przy-
ciągu z 23 lat dwa tylko były wy-
iątki ciepło w tey później porze
roku, bywa ~~rotta~~ równie nad-
zwyczayne; tak roku 1801 dnia 28
Października, było ciepła 9, a r. 1807
2 Grudnia, 10 stopni.

Równie i wiatry niemaią
swego regularnego kierunku; nay-
częstsze są zachodnie i południo-
we, te ostatnie podług moich po-
strzeżeń od lat 10 są co raz rzadsze i
mniey gwałtowne; nayczęściey zry-
waią się w Marcu i Listopadzie.
Jeżeli wiatry południowe przez 3
dni ciągle i mocno wieią zazwyczay
dnia 4go następuie deszcz, bez
którego śnieg w górach leżący nig-
dyby niestopniał. Wiatr wschodni
sprawia suchą pogodę, a zachodni
słotę.

Cały Cyrkuł iest wzgórkami
okryty, które chociaż mniey
od nizin rzecznych tu i owdzie
szérszych lub węższych są żyzne,
przecież sowicie rolnika na-
gradzaią pracę, a osobliwie
gdy na mieysce wymulonéy po
grobląch ziemi, gnoiu nawieść
niezaniedba. Pszenica, żyto,
ięczmień, tatarka (hreczka) ko-
nopie i owies wyiąwszy góry
udaią się zupełnie. Kartofle
wydaią w dobrych latach 25
razy, w średnich zaś 12 razy tyle
ile posadzono. Oprócz kapusty
którą na zymowy użytek albo
siekaią, albo tylko w poroz=
rzynanych główkach w beczkach
kwaszą, a tu i owdzie w ziemi
zakopuią, nie sadzą tu żadney
inney iarzyny; nawet jak przed=
tém lubiona sucha rzepa, musiała
ustąpić ziemniakom, z których
różne są w tym Cyrkule gatunki,
a między niemi tak zwany
szwaby są naywiększe, z natury
swoiey sypkie i mączne, a te nay=
więcey sadzone bywaią.

Zdaie się bydź niepodobieństwem
Za przecię iest nayprawdziwszą
rzeczą, że nie ieden dzierżawca go-
rzelni, po 1500 korcy takowych
zbiera, a wieśniak tuteyszy przez
całe 9 miesięczy tym tylko żyie
owocem; bo często się zdarza, żego
iescze w miesiącu Czerwczu, pod-
czas obiadu przy przeszłoroczney
Kartoflach zastać można. Że przez
ten produkt wiele zboża a oso-
bliwie żyta zachowuie się do gorzelni
jest iuż rzeczą ważną; że zaś nie
jeden rok nieurodzayny, który
nam mógł głodem zagrażać, tylko
przez Kartofle został nieszkod-
liwym, iest nayważnieyszą rzeczą.
Piętnaście teraz lat upływa, jak
zaczęto tez szczególnie sadzić tę
roślinę; osim zaś lat miia, jak ią
iuż wielkiey sadzą obfitości. Lubo-
aż nam tyle iuż razy o szkodliwym
używaniu Kartofli mówiono i
pisano, przecież niedostrzegłem
dotąd żadnych z używaniem onych
szkodliwych skutków, lub też za-
wodu takich chorób. —

W naszych z gór płynących strumieniach, zyia pstrągi; w naszych rzekach znayduią się szczupaki i sómie; węgorze pokazuią się znaczney ilość w Sasiełce, a w Wisłoku Sumy; iednakże rybołowstwo dzieie się tutay bez żadney sztuki; więcierz i wędka, są wszystkiemi narzędziami przez które przypadkiem zdarzy się łapiącemu co schwytać. Raków pokazuią się tu mnóstwo. Z zwierzyny rzadko. Kiedy w górach przytrafi się sarna; na płaszczyznach zdarzaią się zaiące, kuropatwy i kwiczoły.

Z owoców mamy tu śliwki, wisznie i bardzo smaczne iabłka. Każdy prawie dom rolnika obsadzony iest śliwina, która przez niektóry lata wielkie niesie pożytek; mógłby on być iescze większy, gdyby drzewina rzadziey sadzona była. Przy wielkiey obfitości tego owocu świeżo się niespotrzebuie, na powidła się obraca albo też na zimę suszyć się zwykło. Przeszłey iesienie dla znaczney mnogości śliwek, palono z nich wódkę która chociaż ze śliwowicą węgerskich równiać się niemogła, iednakże iak na pierwszą próbę dosyć się smacznie udała. Przednieysze gatunki owoców iako to: gruszki, brzoskwinie, morele wymarzaią zazwyczay przy 15 i 20 tym stopniu zimna który tu nie iest rzadkie

Winna latorośl, chociasz iuż
z roznemi gatunkami proby czy=
niłem, w żadney okolicy Cyrkułu udać
się niemoże; dopiero koło połowy Lipca kwit,
nąć zwykła, a winogrona chować się gęsto
pokazywać zwykły, doyrzałości nigdy niedo,
chodzą. —
Lasy nasze wgorach, są prawie ~~wszystkie~~ wygnane
iodłowe; po wzgorkach tu i owdzie znayduią
się buki, rzadsza iest brzezina, dąb, swierczyna
i sosna.
Roślin aptekarskich dziko rosnących, znay,
duie się tu i owdzie 73 gatunkow.
Gory nasze po naywiększey części składaią
się z kamienia piaszczystego i kiztu; metal,
lurgiści śledząc wnętrze gor naszych, znaleźli
rudy żelazne, ktore iednak dla małey ilości
żelaza nie nadgrodziłyby kosztow ani ponie,
sioney pracy.
Wody siarczyste mamy w Pielgrzymce, w
Wapiennym, i Pierzynska, Polokul i Dęborzy,
nie, ale nigdzie nieznayduią się kąpiele.
w Wysowie ma się znaydować kwaśna
woda do bardyiowskiey podobna. W żabney
wsi znayduie się zrzodło słone; oley gorny
płynie w trzech mieyscach państwa Sen,
kowskiego; używaią go do garbowania
skor i smarowania wozow.

Salvo ser bydz

Bydła rogatego iest podostatkiem w Cyrkule Jasielskim, iednakże nie iest takowe z paszą w żadney proporcyi; gdyż przy wczesnie nadeszłey zimie, spoźnioney wiosnie, lub tylko, lub tylko przy miernym zbiorze słomy, przychodzi takowa do nadzwyczayney drożyzny tak dalece, że w krotkiem czasie iedna krowa zieda drugą, to iest: że trzeba iedną przedać, ażeby drugą utrzymać; nałęczas obdzierają dachy, do bywaią z gniłey słomy dając onę za paszę bydłu zatem tehnie nayzwyczayniey niszczeie i zdycha zawczasu naywięcey z głodu; to co pozostaie, w przyszłym nawet roku pokaznie ieszcze poniesiony brak paszy.

Gatunek bydła iest mały, nikczemny, i mało przynoszący pożytku; czemu tedne chowanie, zła pasza, a ieszcze gorsze pielęgnowanie iest winno. —

Chowanie Koni, na żadną niezasługie uwagę.

Owce są tutay rzadkie, wyiąwszy małą liczbę, ktorą gdzie tylko przez dobo trzymaią i to więcey ze względu na mleko, niżnaż zbierać wełny.

W tym samym rzędzie idzie tu też same chowanie nierogatego bydła; właściciel takiego tylko przychowuie, ile mu iego szczupła wystarczyć może potrzebę. —

Cyrkuł Jasielski którego przestrzeń $50\frac{6}{8}$ □ mil wynosi, a w którym na milę □ po 3800 ludzi mieszkaią, miał w roku 1802, 183460 mieszkańców. W roku 1807 przy weryfikacyi pokazało się 192638, a zatem we czterech latach przybyło 9178 ludzi; że zaś te przybywaiącą liczbę iedynie szczepieniu ospy przypisać należy, żadney niepodpada wątpliwości; gdyż jak ten dobroczynny wprowadzono Instytut, od roku 1802 do 1807, 22595 dzieciom zaszczepiono ospę, z którychby podług moich postrzeżeń podczas srożenia się ospy naturalney czynionych, czwarta część, a zatem liczba 5648 ludzi była ~~um~~ umarła, ponieważ tak się w tym cyrkule z dziecinną ospą obchodzono, że nayłagodnieyszą w naygorszą przemieniano. —

Liczba narodzonych ma się w proporcyi iak 1 do 24; liczba zaś umarłych, jak 1 do 33. W roku epidemicznym 1806, umierał z 29 [illegible] [illegible].

Mieszkańców całego Cyrkułu można ze względu na ich ~~życie~~ życie, ich zatrudnienie a ztąd wynikaiących słabości na 5 klass podzielić: a) na właścicieli dóbr, b) na rzemieślników c) na włościanów d) Górali (rusinów) e) Żydów. —

a) Klassa pierwsza iest maiętna życie wygodnie, niektórzy iednak mieszkaią w drzewianych, niewygodnych, wiatróm dostempnych domach, podlegaią katarowym reumatycznym i febrowym chorobom, przy stopcznim zapaleniu cierpią na ~~h~~ hemoroidy, puchliny, kurcze i innych słabości.

Niektóre z płci piękney hołduią ~~się~~ szczególniey modzie, wśród gór śniegami okrytych ubieraią się tak lekko iak włoszki, nie karmią swych dzieci, ale też zato rozlicznych doznawać muszą słabości.

b) Naywiększa liczba naszych Rzemieślników składa się z tkaczów, nierzedna wieś ma takowych do 500. Ci ludzi mieszkaią po nayiwiększey części ciasno siedzą bezustannie, żyią z źle pieczonym chlebem, grochem, kartoflami, ięczmienną ~~lub~~ albo tatarczaną kaszą, mięsa gdy prawie nie jadaią, a swoie potrawy maszczą skromnie zgorzkłą na wietrze suszoną słoniną, sól jest ich całą przyprawą, zioła aromatyczne niemieckie i korzenia są im zupełnie opce. W tym stanie zdrowia zostaią wyglądaią

Kakeksyomie, ich zwyczane chorroby są; plucie krwią, kaszel, suchoty, asthma (cięnkość na piersi) Reu=matyszmy rozne nieporządki w reprodukcyjnym systemacie, puchlina, wrzód po nogach, i rozny złe febry.

Pomiendzy innemi naszemi rze=mieślnikami, jest bardzo wieli pijaków, którzy swoy dzienny zarobek niosą w ofierze Bachusowi, który na=wzaiem właściwych im udziela defektów.

(Reszta potem.)

(*) Życzećby sobie należało, że a
żeby maiący znaiomość rożnych
części tego kraiu, przy odpowie-
dnych zdolnościach i zdarzaiącey się sposobności, raczyli po-
dobnie opisania innych cyrkułów
galicyiskich, do gazety Lwowskiey
przesłać. Zyskałaby przez to
Statystyka tego kraiu nie-
skończenie wiele, a wszyscy,
którym na znaiomości naszego
kraiu zależy, wielceby im za to
byli obowiązani.

(**) W roku 1801 rachowano w
Cyrkule Tarnowskim (obaczyć
Nro 12 Gazety Lwowskiey) 193857
Ludności, przybyło zatem od roku
1802 | 10397 Redakcia Ludzi.

Rozmaitości. 1832.

Lipski prefekt w Bochni kończy na czeskie przekład Iliady całej

Sonet Mick: Czatyrdach przetożył na perskie najlepszy nt poeta Mirza Dżafer bawiąc w Petersb. poznał się osobiście z Mick: i bardzo go chwali

W Żywcu ogrody arcyksięcia Karola – Babia góra wznosi się 5,000 stóp nad morze bałtyck:

Szymbark z zamkiem na pół od Rakoczego zburzonym

Wokolicy ~~Szczawnicy~~ Jasła urocze skały Ułaszowic i stare zamczysko z którego widok na rozwaliny Podzamcza Męgłowic i Odrzykowa.

Krosno ma stary zamek w Drohobyczy kościół parafialny od 500 lat stojący

Przy Delatynie przy wsi Dora Wodospad cudowny

Maciejowski wydał: „o prawodawstwie u Narodów Słowiańskich"

w Londynie Niemcewicz i Bohdan Zaleski bawi

w Dubrowniku 1826 wyszło: Osmanida poema Epiczne w dyalekcie sław: raguzańskim p. Jana Gondolę syna historyka starożytka umarł Jan + 1638

Fayot wydał w Paryżu Historią polską: 3 tomy z notami Chodźki i Lelewela: poprzedziem Kosińskiego p. Oleszczyńsk:

Piotr Semenow poeta rossyjski + 1832

w Obwodzie cesarniejszym Bocheńskim Myślenickim i Sandeckim osiedli pierwotnie Gepidowie, koło Radymna Radymiczanie, Biesowie koło Biecza. O Haliczanach nad Dniestrem

wspomina Herodot może to Haliczanie. Wendowie czyli Wene=
dowie osiedli część większą toczarniejszej Galicyi. W okolicy
Halicza który do Dacyi należał Skordyskowie szczep Gallów
wygnanych z Grecyi po bitwie pod Delfi osiedli. W rocznikach
polskich i węgierskich Halicia Gallatia zwana. O Haliczu
pod nazwą Galtis wspomina Jornandes. – Georgius Codi=
nus Curopalata (Galitza). Nad Bugiem mieszkali Hyppomolgowie
czczący rzeki stąd nazwa rzeki Bug może od Boga ub ojczys=
tej. Drewlanie i Dulewianie mieszkali na Podolu. Ułtynowie
przy źródłach Bugu w okolicy Lwowa. Rozmajt 1832

Ewangelija sławiańska z Rheims (p. Szaffarzyk) na której
Królowie francuscy przysięgali, zginęła w burzach rewolucyi
miała być z daną w podarunku Ludwikowi świętemu między
r. 1250–1270 przez królowę serbską Helenę podług niektórych
córkę jego żonę Velikijego Kralja Urosha Dragoslawa,
Nemanitzka V. Była bardzo pięknie pisana na 2 kolum=
nach z jakiemi literami na jednej stronie kyrylicą na
drugiej glagolicą. Obita była blachą złotą osadzoną nie
szlufowanemi dyamentami. Rozmai 1832

W bibliothece w München jest dzieło: der [illegible] der kroa=
tischen Sprache [illegible] Polock drukowane 1680
tam najstarsza forma spowiedzi słow: którą Kopitar
za serbską czyli kroacką trzyma. – ~~Uniwersytet~~ we
Lwowie Akademia fundowana od Jana Kazimierza ma
już z r. 1400 przywileje. Rozmajt 1832

Urban Jarnik wydał: Versuch eines Etymologicons der
slovenischen Mundart in Inner-Oesterreich, aus den verlässli=
chen Quellen bearbeitet 1832

36 R

Kaplica w Jaśle od S. Wojciecha założona z źródłem
z Węgier tędy szedł S. Wojciech nad Unigrodem
Kościołek gdzie kilkanaście dni spoczywał
~~Lebarstygan Lubomirski~~ jakiś przodek Lubomirskich
Zygmunt Starosta Jasielski dwoch Karmelitow z Krako
wa do Jasła przy kaplicy S. Wojciecha sprowadził

Statua z Węgier do Jasła przeniesiona
przed r. 1400 był w Jaśle klasztor Karmelit

Janusz Korybut

Strzała z Saydaka Pana Szczęsnego Herborta
którą Korona Polska śmiertelna iuż matka straża ob=
łożona ciężkiego wiszenia swego do dziatek swych stanu
Rycerskiego ku przestrodze wypuszczona

p. 624 – 635

Zebranie rożnych mów r. 1649. (Rękopism należny
Konstant: Olizarowi

No.. 226.

Tamże str: 485 – 508 Diariusz Chocimskiej ex
pedycyi Ao 1621. Die 31 Augusti Zostatniego noc
legu pod Kamieńcem we wtorek stanął Królewic
– aż do 8 Octobris – ryjechaliśmy że za co
Panu Bogu wiek będzie chwała.
str. 508–513 Pacta z Cesarzem
Tureckim Sultan Osmanem 1621.
my Stanisław w Chocimiu 9go Octobris
1621. —

Bractwo Antoniego S. wprowadzone
do kościoła Kalwaryjskiego 1687 Aplauz na
to od Mikołaja Łaszczykowskiego Pleb
w Markowej Porębie przy Kazaniu
Bern. Łogiewicza: Róża z napisem
Rzeczypospolitej Uczciwej i ciesiel w Krakowie
1687 (4to

Kościoł parafialny w Bieczu (podług wizyty dekanalnej z d. 1 Octobr. 1782)

Kościoł parafialny pod tytułem Bożego Ciała, kollacyi biskupów krakowskich murowany, ma dach w połowie blachą miedzianą a w połowie dachówką kryty na kaplic 8 gontami pokrytych. Kościoł ten wyreparowano r. 1773 i wybielono wewnątrz. Sklepienie gotyckie spoczywa na 8 filarach. Ołtarzy 18 to jest w samym kościele 10 a w kaplicach 8. Ołtarze 1) Wielki ołtarz ma ołtarz włoski z obrazem Zdjęcia z Krzyża przeniesionym z kaplicy Sułoskich. 2) Niepokalanego Poczęcia, złocony od strony ewangelii. 3) S. Stanisława od strony epistoły z statuą rzezbioną świętego. 4) Przemienienia Pańskiego nad zakrystyją. 5) Rożańca św. w chórze wielkim 6) P. Jezusa związanego przy słupie – na pierwszym filarze fundacyi Michała Bochniewicza rajcy; na drugim filarze ambona. 7) S. Antoniego Padewskiego na 3 filarze, nowo fundowany przez Ignacego Betdowicza rajcę. 8) S. Anny (naprzeciw Różańca św.) 9) S. Michała (na 5tym filarze) fundacyi Michała Bochniewicza rajcy. 10) P. Maryi loretańskiej (na 7mym filarze) fundacyi Sebastiana Wiktora – na 8mym filarze wisi obraz S. Sebastiana. – Drzwi do kościoła 4; Okien w kościele 17; Zakrystyja z skarbcem. Nad stalami mniejszy chór muzykalny z pozytywem. Nad głównemi drzwiami chór wielki z organami na 31 głosów. – Kaplice: 1) Płócienników czyli Tkaczów z ołtarzem N. P. Maryi Suchowskiej. 2) Cechu wielkiego rymarzów, stolarzow (bednarzy i t. d.) z ołtarzem N. P. Maryi. 3) Krawców ma ołtarz przeniesiony z kaplicy Sułowskiej z Krucyfiksem. Jest tu kielich 6 kamykami nasadzany, wewnątrz i zewnątrz w karkadzie i wgałce pozłacany, na wierzchu i zewnątrz z herbem i napisem Martini Kromeri episcopi varmiensis 1585. 4) Szewców z ołtarzem starym w którym rznięta statua N. P. Maryi bolesnej. 5) Kowalów z ołtarzem starym w którym z obrazy S. Józefa i Misericordiae. W tej kaplicy wisi na ścianie obraz rznięty N. P. Maryi i malowany który niegdyś w kole wisiał

Przy kościele bieckim od XVI wieku był proboszcz i 6 wikaryych czyli mansyonarzy, kazania polskie i niemieckie, szkoła, szpital

R. 1880 było 14 ołtarzy i 4 kaplic.

wpośród Kościoła. 6) Olszowska z ołtarzem w którym obraz N. P. Maryi Śnieżnej. 7) Sutowska z ołtarzem przeniesionym z Kaplicy Krawieckiej w którym obraz S. Jana Kantego. Nad stalami obraz fundatora. 8) Wielopolskich z ołtarzem rznietym S. Katarzyny w którym jest twarz P. Jezusa. Na ścianach dwa wielkie obrazy fundatorów.

Rzeczy Kościelne: a) Ornaty białe parterowe z kwiatami srebrnemi zielonemi i fioletowemi, kitajkowe z kwiatami srebrnemi, morowe, Terzynelowe, Perubianowe, Lamowe białe z kwiatami złotemi i axamitnemi, Atłasowe z kwiatami złotemi, Półrojkowe, Półlamkowe, tabinowe, Szagrenowe w paski srebrne. b) Ornaty czerwone axamitne z złotemi haftowanemi kwiaty, Lamowe, Adamaszkowe karmazynowe, Z tureckiej materyi mającej na dnie karmazynowym złote kwiaty, Trypowe. c) Ornaty zielone, parterowe, adamaszkowe. d) Ornaty fioletowe parterowe w kwiaty srebrne, terzynelowe w kwiaty złote, kitajkowe, axamitne. f) Ornaty czarne axamitne, rojowe, gredytorowe w kwiaty, adamaszkowe, szkotowe, kamlotowe. Ornaty miały kolumne z innej materyi lub haftowane (w dawnych nie było kolumn) galony, frędzle podszewkę kitajową, płócienną lub kromrasową. g) Dalmatyki gingasowe białe, partyrowe, manszwestrowe (bez kolumn) h) Kapy srebrne lite, białe parterowe z kwiatami srebrnemi, białe nędzowe, czerwona z tureckiej materyi, listwy i szczyt odmienny. Komponka biała szychowa; czarna gęwiejskórynowa, czerwona grodetorowa. i) Baldachimy kitajkowe z frędzlą złotą. k) Antepedia lamowe; Sukno czerwone na gradusy, Opony kromrasowe, Firanki terzynelowe, gingasowe, nędzowe, kitajkowe, grodytorowe; Umbraculum muszlinowe, Opony szkotowe. l) Alby muszlinowe rąbkowe z koronami. m) Humeraty muszlinowe, płócienne, Komeszki rąbkowe. n) Stuły, Manipularze, Bursy, Welony, Palki, Puryfikarze Korporały złotem wyszywane, Kapsule, Ręwalnie złotem wyszywane. o) Obrusy, ręczniki, pasy kapłańskie.

Mobilia srebrne i złote. Monstrancye 2 jedna z napisem x. Piotrowickiego, Krzyż wielki, Lichtarzy 6, Ampułek 2, Taca, Turybularz, Łódka, Berło, Łyszki 2, Kielichów z patynami 13, relikwiarzy 3, Krzyżów ręcznych 2, Lamp 2 Puszka ad infirmos, Vasa pro oleis sacris, Mszał srebrem oprawny, Księga różańcowa srebrem oprawna.

Bractwo różańca św. założone przez Sebastiana i Bartłomieja Zagrodzkich proboszczów w Binarowej r. 1632.

Na cmentarzu Dzwonnica murowana i Kostnica.
Kościołek S. Barbary tamże pokryty dachówką i gontami w nim
3 ołtarze 1) Ołtarz wielki S. Barbary 2) N. P. Maryi z zasuwą 3) S. Jana
Kantego. W Kościołku 4 okna i Grób.
Do parafii bieckiej należało Miasto Biecz z 2 przedmieściami oraz
wsie Strzeszyn, Kwiatonowice, Klęczany z Potową, Korczyna, Belna,
Potoki, Sciborka, Wilczak i Harta.
Plebania murowana, do której należy Folwark zaropski z gumnem.

Proboszcze w Bieczu od r. 1472: Stefan Spieg (plebanus biecensis 1447 – 1472 fundator 2 ołtarzy
w Kaplicy S. Barbary. – Jan (de Miedźwiedź) Craidler z Lublina (1473) – Stanisław
z Gorlic – Józef Gatka (1515 Ł) – Józef (Art. et medic. Dr.) Zbikowski notariusz Kon-
systorza Krak. – Erazm Wolski (1551 – Andrzej Prusżkowski –
Piotr (z Piotrowic) Piotrowski 1599 – Piotr Kłociński – Andrzej Tarło
Kanonik Katedr. Krak. – Jan ~~[illegible]~~ Nowodworski
1638 – Wojciech Zaleski (J. U. Dr. 1645) – Jan Rzepczyński (1652) – Wojciech Szmo-
niowski 1670 – Jan (Antoni) Krodner (Dr. Fil. 1726 – 1733) – Wojciech Karszewicz + 1752
Jan (Jur. U. Dr.) Domański (Г Ł) 1768 – Józef (Jerzy) Bętkowski z Bętkowic Dr. Teol.
Kanonik sandecki proboszcz w Dębnie + d. 1 lutego 1789; z nim skończył
się urząd Oficyała Bieckiego – Maciej Zachemski od r. 1790.
Oprócz proboszcza było 6 wikaryuszów przy Kościele parafialnym.

Ł canonic. Sandec.

Г Kanonik sandecki
Ł Kanonik inflantski i sandecki

Ołtarze w Kościele farnym bieckim w XVII wieku:
1) Divisionis Apostolorum 2) Pannificum 3) S. Annae 5) S. Stanislai
6) S. Nicolai. 7) S. Catherinae 8) Magni Contubernii 9) Fraterni-
tatis B. Mariae V. 10) Transfigurationis 11) Cromeriani Sacelli
Prócz tego wspomniane są w aktach XVII wieku ołtarze: a) B. Ma-
riae V. Assumptionis, b) B. Mariae V. Annuntiationis c) ~~S.~~ S. Bar-
barae d) Corporis Christi.

Kaplice w Kościele parafialnym bieckim w XVII wieku: 1) Magni Con-
tubernii 2) Textorum. 3) Pellionum. 4) Pannificum. 5) Fabrorum.
6) Sartorum 7) Sutorum – Capella Madrowska fundationis Stanislai Madrowic
a) Altare S. Annae fundat. Nicolai Spytek. 2) Altare S. Catherinae
fundat. Joannis de Wielopole Wielopolski in capella Wielopolsciana.
Dzwony w Bieczu 1) Urban – na nim z 2 stron Chrystus na Krzyżu i 2 osoby
pod Krzyżem stojące napis: + anno * domini * millesimo * CCC * LXXXII *
2) Median – na nim napis + jesus * neserenus * rex * judeorum *

Nagrobki w Kościele paraf. w Bieczu.

1) Szlachetna Katarzyna Furmankowiczowa z Krakowa córka niegdy Stanisława Mączki rajce bieckiego i Heleny, postawiła synaczkowi swemu Pawłowi, ośmioletniemu w Bieczu zmarłemu, d. 13 Lutego 1637 (i 8 wierszy polsk.)
(: po prawej stronie :)

2) Nagrob: Mikołaja Ligęzy z Bobrku kasztelana wiślick., bieck. i żydaczows. starosty który... on sobie za żywota postawić kazał R.P. 1578 wieku na ten czas jego 49 — (Mikołaj Spytek Ligęza z Bobrku dziedzic na Rzeszowie, kasztelan czchowski) napis wierszami polsk. rymowanemi głoszący iż był na dworze królewskim najprzód pacholęciem, potem dworzaninem, chorążym nadwornym, starostą żydaczows. kasztel. czchowsk., starostą bieckim, ~~...~~ zawichost., kasztelanem wiślickim.
(alabastrowy — po prawej stronie :)

3) relig. Alberto Fabricio Soc. Jes. Beciae causas Collegii Crosnensis expedienti d. 2 Aprilis 1637 mortuo, posuit Jacobus Roguski discipulus.
(po prawej stronie w drugiej kaplicy — na blasze miedzianej.)

4) Anna Martini Barian aromatarii et consulis Biecensis consors +.. Novembr. A... (i 4 wiersze łacińsk.)
(z alabastru pod krzyżem klęczą 3 osoby — po lewej stronie)

5) Laurentius Ditricius altarista Biecens. + 5 Januar. 1591 (i 8 wierszy łacińsk.)
(na drewnie z postacią księdza klęczącego w komży — przy drzwiach bocznych)

6) Valentinus Chodor Art. et Phil. Baccal. Senior Vicariorum et Mansionariorum Biecen. + 17 Julii 1670, aetatis 45 an.
(na drewnie z postacią księdza modlącego się

7) Bar... Hibner Consul Biec. qui aram B.M. ad Nives fundavit + 1663, aetatis 63 an.

8) Stanisław Czechowicz rajca biecki + 7 Listop. 1621 wieku 70 lat, położyła żona Agnieszka. (i 8 wierszy polsk.)

9) Alberto Nigritio Plocensi Med. Doct. + 18 Julii 1585 posuit Adam Rożen (i 8 wierszy łacińsk.)

10) Paulus Kowalovius (i 4 wiersze łacińsk.)
(z alabastru. Pod krzyżem klęczy kilkanaście osób

11) Stephanus Chelpovius cantor Biecensis + VI Idus Maji 1568 (i 26 wierszy łacińsk.)
(na tablicy drewnianej)

12) Laurentius Piotrowic Becensis Acad. Cracov. studiosus, alumnus fundationis Cromeri + d. 1 Maji 1616. (i 26 wierszy łacińsk. authore Felice Golankowski Art. et Phil. Baccal. — scripsit Remian Koawieński Biecensis frater patruelis defuncti.)
(na tablicy drewnianej pod chórem)

[Biecz]

13) Bartholomeo Cromero avo et Gre/gorio Cromero patri, viris consularibus et sacelli hu/ius conditoribus / Annae Binaroviae / aviae et Agneti / Cimensciae matri / matronis nobili/bus et honestis / Martinus Cromerus V. J. Doctor Craco/viens. et Varm. / Can. / et Secretarius Regius / suis desideratis / p. Anno M. D. L VII.
(tablica bronzowa pojedyncza z wypukłemi literami pod Chórem w Kaplicy P. Jezusa ukrzyżow. 18 Cent. wys. 12 Cent. szer.

14) Nicodemus de Bobrowniki; Stanislai M. D. Litho. stabuli praefecti filius + d. 24 Septembr. 1644 – posuit frater Victorinus.
(na tabl. marmur. czarn. – na filarze przy chórze)

15) Josephus Russek civis Becensis + d. 18 Maii 1585 (i 4 wiersze Tanisk.)
(na stronie lewej)

16) Joannes Czaplic Collegiatae eccl. OOSS. Cracoviae Canonicus, Praepositus hospitalis Becensis ad S. Spiritum A. 1620.
(portret sam bez nagrobka po stronie lewej)

17) Stanislaus Pawłowski Art. et Phil. Baccal. Vicarius et Mansionarius Becensis + 8 Aprilis 1642 aetatis 48 an.
(na filarze)

18) Andreas Czaplicz civis et consul Biecensis + d. 9 Decembr. 1627 – posuit coniunx Anna Kutalikowna.
(tabl. na której pod krzyżem klęczą osoby) (po stronie lewej pod Tęczą)

19.) Petrus Piotrovitius consul Biecensis + 1621 et ejus uxor Anna + 1629 – posuit Jacobus Piotrovicius S. Th. Doct. Praepositus S. Spiritus Biecensis cum fratre suo Andrea consule Biecen A. 1605 (?) d. 19 Decembris.
(po lewej stronie przy wielkim ołtarzu)

20) Albertus Lipnicki episcopus Laodicensis, Suffraganeus Officialis gener. et Canonicus Cracov., Praepositus Sandomir. + d. 4 Junii 1657 aetatis 80 an. (po lewej stronie)

21) Nicolaus Cieklinski burgrabius arcis Cracov. de armis Habdank, militavit sub Carolo V. Imper. Rom. contra rebelles, peragravit Angliae, Scotiae regna, Germaniam et Flandriam miles, a Sigismundo Augusto burgrabius creatus + d. 5 Maji 1591 – posuit nepos Stanislaus Cieklinski patruo.

(po lewej stronie)

22) Marcin Sarnecki rajca biecki urodzony w Dębowcu, ozdobił kościół biecki + 19 August. 1697 – położył Kazimierz Sakowicz.

po lewej stronie.

23) Catharina de Kuzowskie uxor Michaelis Bochniewicz mater Joannis Praepositi Biecensis + 1769 –
Michael Hiacintus Bochniewicz consul Biecensis, pater Joannis Bochniewicz Praepositi Biecensis + 1779 aetatis 74 ann.

(z 2 portretami)

24) Katarzyna z Sobieczurskich Skrzyszowska parafianka + 1 Marca 1790. (tabliczka)

25) Józef i Anna Bętkowscy. (tabliczka)

26) Hoc opus effigiei Jesu Christi crucifixi, studio Advocati et Scabinor. Biecens. 1650 sculptum. (na tęczy)

27) Agnieszka Słowakowna małżonka p. Szarnockiego + 1673 d. 18 Maii mając lat 68.
(wierszem polskim – przy tęczy)

28) Petrus Bakia + 24 Martii 1583.
(na tablicy kamiennej na posadzce).

29) Nagrobek rycerz leżący wykuty z kamienia z herbem Strzemie, podpis zakryty.
(według podania ma to być nagrobek jakiegoś Becza (?) (Sutowskiego?)

66

Biecz, o 15 mil od Krakowa, miasto piękne i niegdyś obro-
nne, stolica powiatu, na dolinie przyjemnej poło-
żone. Tu się urodził sławny dziejopis polski Marcin
Kromer, Biskup Warmiński.
ob. Enc. powsz. Tom III Zesz. VII. str. 385.

[illegible]

Trzęsienie ziemi w Dukli

z Dukli 17go Lutego

Dowiedzieliśmy się tu z Nru 19go Gazety Lwowskiej, iż „o godzinie 12tej w nocy z 8go na 9ty b. m. dało się uczuć u nas, osobliwie u OO. Bernardynów, mocne trzęsienie ziemi; że trwało dziesięć minut, że rzeczy w celach i pokojach z miejsc swoich usunięte zostały, i żeśmy, przebudziwszy się, w trwodze o życie noc przepędzili."

Odczytawszy tę okropną wiadomość, włosy mi na głowie stanęły! Podziękowałem opatrzności, że mnie przy życiu zachować raczyła. Że też to człowiekowi czasem ani się nieśni, jakie niebezpieczeństwo, jaka śmierć mu grozi!.... Musiałto zapewne, rzekłem do siebie, Sty Jan z Dukli wstawić się za mną i czuwać opiekuńczo, że, podczas gdy spółmieszkańcy moi o północku „i pobudzili się i w trwodze o życie noc przepędzili:" ja wyśmienicie całą noc przespałem. ~~Z [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tępującego lata przy pogodzie odwiedzić źródło i Kapliczkę Sgo Jana położoną na Trzciańskiej górze za Duklą~~.

Zatrudnienia powołania mojego, właśnie przez kilka dni poprzednich trzymały mnie w domu; niewiedziałem więc co się około mnie działo — to tylko było pewne, że ja jeszcze żyję, i że dom, w którym mieszkam calutenki stoi. Ale co się z miastem stać mogło, lub stało — któż mógł o tem wiedzieć?.... Dziesięć minut mocnego trzęsienia ziemi — to nie bagatela! I Piramidy egipskie w gruzyby runęły, niedopieroż te szabasowe klejonki, z których po największej części Dukla się składa. — Któż nieznał tego na pograniczu Karpackiem najhandlowniejszego miasteczka?.... Kiedy rubaszny sąsiad zacisański zpuszcza się z Bieszczadu i wstępuje w cieśniny naszego podgórza, ono pierwsze wita go urokiem okolicy, śród której na lewym brzegu Wisłoki u stóp olbrzymiej góry Cergowskiej, wdzięcznie się rozłożyło. Któż nieznał miejsca urodzenia Sgo Jana z Dukli? Jeden z tegoczesnych pisarzów,

pisarzów naszych mówi o Dukli tokiem Krasickiego listów:

Śród gór rozległych, gdzie się rwą ~~obł~~ obłoki,
Śród czarnych lasów, na brzegu Wisłoki,
Leży, gdzie Węgier Karpacka granica,
Dukla, sąsiedzkich win sławna piwnica.
W piętnastym wieku dumnemi napady
Zniszczył ją Węgrzyn, teraz ma w niej składy.
Tu się Jan z Dukli w skromnej chatce rodził,
Po tem miasteczku, po tych górach chodził.....

W tych kilku rymach mamy i położenie Dukli, i jej starożytność hi-storyczną, i sławę Kościoła bożego, i główną gałąź przemysłowości wiernie napomknione; ale rys charakterystyczny w tych dopiero zawiera się słowach:

Na każde sto Chrześcian, tysiąc Judy synów,
Ogromny klasztor – w nim dwóch Bernardynów.

Szkoda! pomyślałem. Tak dawne miasto, tyle epok losu i dziejów krajowych przypominające, ten zamek z parkiem, gniazdo starożytne Mniszchów, Stadnickich, Męcińskich, ten kościół farny ✓ klasztor zako-nu Bernarda, te składy zboża, wódki, te piwnice, a te wina, te wi-na!.... Wszystko zaginęło, przepadło, zniszczało!

Z dokumentem tego zniszczenia, to jest, z N^rem 19^tym Gazety Lwowskiej, wychyliłem się za drzwi, aby obaczyć powszechną ruinę. Patrzę – Dukla stoi. Jako! zawołałem – dziesięć minut mocnego trzęsienia ziemi, a Du-kla stoi?... Posuwam się dalej. Przecież, kiedy się „mieszkańcy pobu-dzili i noc przepędzili w trwodze": trwoga ta najprędzej żydków o-biegnąć musiała. Pytam jednego, drugiego, trzeciego. Każdy się na mnie wypatruje, żaden mnie nie rozumie. Ja im pokazuję, mówię, że to dru-kowane – daremnie. Żaden się w nocy z 8^go na 9^ty nieprzebudził, żaden się nietrwożył.

Rzecz jasna, że to było jakieś parcyalne trzęsienie; a że korespondent mówi „że się czuć dało osobliwie OO. Bernardynom i kilku domkom koło

✓, a obok niego ta błogosławiona ulica, gdzie się S. Jan rodził, i która dotąd żadnemu żydkowi zamieszkać niewolno, ten

koło tychże dalej leżącym", byłem pewny, że ani Bernardynów, ani dom-ków, koło tychże dalej leżących, niezastanę na miejscu. Obawę tę popierał mój domysł tym oczywistym wnioskiem: jeżeli w Kronsztadzie – gdzie także podług Siedmiogrodzkiego Korespondenta, mocne było trzęsienie ziemi – w przeciągu jednej minuty i trzech sekund „domy i sprzęty jak balon się chwiały, półmiski ze stołów spadały, mury pękały, kominy, dachy z ogromnym trzaskiem się waliły": tedy w Dukli, gdzie według Dukielskiego Korespondenta, również mocne trzęsienie ziemi dziesięć minut trwało, ziemia OO. Bernardynów i owe domki koło tychże bliżej stojące, przynajmniej pochłonąć musiała. Wpadło mi też zaraz na myśl, że to pewnie to samo trzęsienie ziemi, które niedawno Lwowianów zmieszało. Prawda, że od czasu owego we Lwowie trzęsienia, już dwa tygodnie minęły; ale też to 26 mil odległości, zła droga, śniegi, zaspy – łatwo więc być mogło, że się odpoźniło, i że w tej drodze dwa upłynęły tygodnie, zanim trzęsienie na OO. Bernardynów przyszło.

Klasztor OO. Bernardynów leży, odosobniony od miasta, na pochyłości wzgórza, skąd widok na całe miasto rozległy i piękny. Z celi Gwardyana oko bujać może po romantycznych dolinach, i sięgać aż do cieśniny gór, w którą droga ku Węgrom, wijąca się po grzbiecie pionowej nad Wisłoką skały, zapada i ginie. W pobliżu Klasztoru stoją dwa domki; w jednym z tych poczta Dukielska. Nakręcając z miasta ku mostowi, ukazuje się w pięknej perspektywie gmach Klasztoru, w swojem położeniem i wieżami panujący miastu. Po trzęsieniu ziemi, które dziesięć minut trwać miało, mógłżem się spodziewać że go ujrzę jeszcze na swojem miejscu stojącym?.... Lecz Sty Jan z Dukli silną ręką nietylko mnie, ale i Klasztor śród trzęsienia trzymał. Ostała się ta siedziba ubogich Ojców – a owe krzyże na wieżach Klasztoru, owe poopadane mury, szczerby i otwory, któremi Klasztor o niedoli swojej, jak często wiek westchnieniem, przemawia; mnie przynajmniej mieszkańca Dukielskiego, niemogły na myśl trzęsienia ziemi wprowadzać: dato bowiem dawne gmachu naywyknienia, któremi w żałobie wspomina przechodnia, że duch pobożności utraca w naszym wieku coraz więcej.

~~coraz więcej przyjmiot ... szczodroty~~!

I jakże odgadnąć zagadkę tego trzęsienia ziemi w Dukli? Jak rozwiązać zadanie, że trzęsienie ziemi, którego w Dukli niebyło, przeszło do Gazety, mocne i dziesięć minut trwające?... Ojciec Gwardyan ten węzeł rozwikłał.

Pewien Telembecki, bez funkcyi, jak to mówią, zostający, człek nabożny, przykładny, schronił się do cichéj celi klasztornéj. Blizko roczny, czytujący zapewne Gazety, lub słysząc od innych o tych trzęsieniach ziemi, które, jak morowa zaraza, od Odessy i Bukaresztu nadciągając, aż do Lwowa już sięgnęły, rozgrzał fantazyą bliskim końcem świata i ostatecznym Sądem. Z 8^{go} na 9^{ty} Lutego, wicher, który tu ze szczelin cieśnin pogranicznych często z gwałtownością nieslychaną wypada, potrząsał starémi murami, huczac i łomocąc po korytarzach klasztoru. Budzi się Telembecki, i w trwodze o życie noc przepędzając, Bogu duszę oddaje i paciórki odmawia. Podwajszy, ~~...~~ niepowołany Korespondent, zapewne w jednym z domków „koło klasztoru dalej leżących" także przebudzony, przepędziwszy noc w trwodze, zebrał rano gadki Telembeckiego, a dołączając do nich swoje uczone uwagi, dał nam z nich „uczoną porcyą trzęsienia ziemi, któraby nie tylko na Duklę, ale na całą Prowincyę wystarczyła. Oznakto tylko retorycznego ostraszenia; bo jużcić, ktoś Korespondent Kronsztadski przez jednej minucie i trzech sekundach mógł — i bez wątpienia z największą skrupulatnością —

ścią – pisać: „że drżące ręce same się do modłów składa-
ły, że śmiertelną bladością powleczone usta błagały o
koniec tego zjawiska przyrody, że każdy człowiek z
czuciem przygotowywał się na śmierć, i widział grób
przed sobą otwarty" – toć Korespondent Dukielski przy
dziesięciu minutach trzęsienia miał prawo niezawodnie
straszliwie opisywać rzeczy. Dzięki więc Korespondentowi
Dukielskiemu, że poprzestał na przebudzeniu i trwodze,
a nie kazał, przynajmniej, jak Kronsztadzki swoim
przebudzonym mieszkańcom, myśleć ciężkie myśli „nad
nicestwem ziemskiego życia i nad znikomością dóbr
doczesnych."

Na dniu 16. b. m. i następnych, to jest, po odebraniu
Gazety Lwowskiej, Dukla w niezwykłym była ruchu.
Niemówiono o niczem, tylko o trzęsieniu ziemi. Znajo-
my odwiedza znajomego, żydkowie po sklepach, po
piwnicach biegają, patrzą, czyli rzeczy, podobnie jak w
celach i pokojach, z miejsc swoich nie zostały usunię-
te? jeden drugiego pyta, czy się przebudził w nocy z
8go na 9ty, czy w trwodze o życie nocy tej nie przepę-
dził? i t. p.... Wnet ta wieść runęła po okolicy
całej, a tam najprędzej biegała, gdzie zwykle nie biega
gazeta. Wkrótce napewne odbierzemy tę wieść, skoro jak
wzrastająca lawina obiegnie krainę, w drugiem, po-
mnożonem wydaniu. Dukla szeroko rozsłynie – a

pisma

pisma zagraniczne, budując domysły na tem <u>Dzie=</u>
<u>sięciominutowem</u> trzęsieniu ziemi, wywróżą nam
wulkaniczny wybuch, który Duklę pochłonie, lub
z niej przynajmniej drugie Herkulanum i Pom=
pei zrobi.

Obywatel Dubiecki.

70

Kobylanka

Zneta Zbawienia ludzkiego pod drzewem żywota wyznaczona to jest nabożeństwo do ukrzyżowanego Pana Jezusa na przebłaganie sprawiedliwego gniewu boskiego, a na uproszenie łaski przy cudotwornym obrazie swoim wielkimi łaskami w Kobylance słynącego dla wygody ludzi w różnych potrzebach i utrapieniach swoich o ratunek tam się garnących pod imieniem Jaśnie Wielmożnych PP. Jana i Maryanny z Jabłonowskich na Leśkowej skale i Żywcu Hrabiów Wielopolskich Wojewodów Sandomirskich Lanckorońskich i Zagwojskich Starostów &c. &c. przez Łukasza Rozworskiego mieszczanina i bibliopole Krakowsk. z różnych approbowanych Autorów zebrane i do druku podane W Krakowie w drukarni Michała Dyaszewskiego J. K. M. Typografa Roku Pańskiego 1754. 8o. na drugiej stronie tytułu P. Jezus na dole klęczy Wielopolski z żoną i 4 córkami nagrabnie przez Jana Surmackiego rytowany dalej wiersze i dedykacyja (kart 4 i str. 161.

Collectio nonnullarum notitiarum de imagine gratiosa crucifixi domini nostri Jesu
Christi in ecclesia parochiali in Kobylanka, cum additamento nonnullarum devotionum
in dicta ecclesia peragi solitarum, ad commodum visitantium hunc sanctum locum; cura
perillustris admodum reverendi domini Josephi Francisci Gorski utriusque juris Doctoris
ecclesiarum Collegiatae Infulatae Tarnoviensis Archidiaconi, Parochialis in Kobylanka Curati
sumptibus vero edita Spectabilis ac perillustris Domini Emerici Bárczy de Bárczy-Haza
sac. caes. et. apost. reg. maj. consiliarii incl. comitatus Tornensis ordinarii Vice-Comitis et complurium
Tabulae Judiciariae Primarii Assessoris. Cassoviae ex typographia Landereriana

pisemko to wydane r. 1782 jest przekład znanego polskiego dziełka jest 8o. str 52 : kart 4)

ukrzyżowanego Chrystusa Pana w Kościele Farnym Kobylańskim
Zebranie niektórych wiadomości o obrazie … nabożeństw w tym Kościele odprawujących
z łaskami ku wiernym wylewającego się. z przyłączeniem niektórych … Franciszka Gorskiego archi
się. Ku wygodzie odwiedzających to święte miejsce służące. Staraniem W. J. X. … do druku podane. w Krakowie w
dyakona Tarnowskiego plebana Kobylańskiego obojga prawa doktora … Effigies imaginis Crucifixi D. Koby=
drukarni Akademickiej R. P. 1780. in 8o. na drugiej stronie: … Wielopolskiemu hrabi na Pieskowej skale starościcowi
lanensis gratiosae dalej dedykacyja J. W. Ignacemu
lanckorońskiemu Syndykowi OO. Reformatów w Bieczu (Kart 5 i stronn. 43.

~~Stanisław Tarło herbu Topor alias Starza R. 1543 wspierał budowę kościoła zajmować się ma gorliwie kanonicy rekurowali do J. Króla i Arcybiskupa który nakazał wyrokiem aby jedną części biskupa nato lub sukcessorowie jego z testamento. Izabellę z Piotrem Opalińskim Kasztel. Gniezn. do węgier odprowadzał Poświęcał kościoły parafialny we wsi Prysiecznica 1541 w Domaradz 1542.~~ W Krośnie fundował 2 ołtarze 1546 S. Katarzyny i S. Anny także S. Fabiana i Sebastyana. Testamentem legował 1300 złp. na fundacyę Mansyonarzy w Krośnie za którą summę kupiono census u Andrzeja Stadnickiego fl. 65 in bonis Zmigrod r. 1545. ~~Umarł 1544 die Solis 14 Decembris~~ Niesiecki mówi że 1546. ~~Nakielski Miechov f. 640 mówi Vir excellenti virtute et studio divini cultus ardentissimus~~ Po jego śmierci był nominowany na biskupstwo ~~Jan~~ Bieliński herbu Junosza lecz gdy już r. 1546 został biskupem płockim więc nie siedział na katedrze po nim Jan Dziaduski stemate Jelita.

był Tarło XX bisk. przemyskim.

Series Illmorum et Reverdmorum Episcoporum Premisliae nonnulla ordinationes ac gesta eorundem ex obvia lectione jurium ecclesiae Cathedralis Premisliensis compilata atque descripta Anno 1744 fol.

Zamek Odrzykoński.

Wyjątek z ~~rękopisu~~ „Podróży po Galicyi.”*

Tak ów syn wędrowny
Ogląda zamek ojców, co niegdyś warowny
Brzmiał przodków turniejami, chmury dźwigał wieżą,
Dziś gruzy sklepów jego roztoczone leżą,
Całuje złamek cegły, łzą rosi i rzuci,
Bo już gmachu dawnego żadna dłoń nie wróci.

Kazim. Brodziński

Pół mili za miastem Krosnem ku północy leżą na wysokiej górze gruzy niegdyś mocnego zamku Kamieńca, który dawniej przyjął obłoki swemi szczytami dzikiemu najezdcy harde stawiał czoło, ~~dziś zaś jako smutny obraz przeszłości i nagi kościotrup olbrzymiego wieku na ścielące się u stóp jego młodsze kadłubowate pokolenie ze wzgardą spoziera~~. Mozolna wprawdzie i żmudna droga prowadzi na wierzchołek góry, lecz cudny za to widok sowicie wynagrodzi poniesione trudy. Przed sobą widzisz ku południowi urocze Podbieszczadzie w najrozmaitszych kształtach: najprzód u stóp góry młodzieńczy Wisłok w srebrzystą rozlany wstęgę, w którego objęciach ginie rozkoszna Lubatówka; tuż za nim gotyckiemi upstrzone kościoły smętne miasto Krosno, siedzące na wzgórzu jak wdowa w dawnowiekie przybrana szaty; dalej w głębinie modre góry w rozlicznych postawach, pomiędzy któremi poważna, w powieściach ludu podbieszczadzkiego ~~[illegible]~~ zawołana Cergowa, odznaczając się szczególniejszą swą barwą, w tym krajobrazie celuje. Więcej ku wschodowi dostrzeżesz białe mury i w słonecznym blasku połyskujące dachy miasteczka Rymanowa, ujrzysz jak w dalekiej odległości ~~[illegible]~~ Bieszczad mgłą owianemu ~~[illegible]~~ Beskitowi ~~[illegible]~~ bratnią podaje rękę, rozradujesz się jasno-zielonemi smugami Kąborni i kwitnącemi gajami Krościenka. Ku pół-

nocy widok większej nabiera jednostajności: głęboka dolina dzieli cię od pasma dzikich gór, niosących na sobie tu i owdzie nagie wystające skały i drzymiącemi borami pokrytych. Za to ku zachodowi cała okolica tym więcej posiada barw i życia: oko twoje nim w dalszą puści się podróż ukołysze się na złotych falach urodzajnych niw odrzykońskich bujnemi kłosami porosłych, spocznie nieco na dymiących strzechach wioski Odrzykonia, zwiedzi po drodze ładną Zmoderówkę, strojną jak dziewica w wianek drzew świeżych, piękny Tarnowiec, spoglądający jak zbudzony z marzenia kochanek, dalej miłe Warzyce, Ułaszowice, Gorajowice i tyle niezliczonych piękności, któremi matka przyroda okolicę ową hojnie obdarzyła, skąpie się w mnóstwie szemrzących strug, potoków i wspaniałych rzek, wzniesie się nad rozległym Jasłem i pogoni w dalekie przestworze, dopoki w mgłach i obłokach lekko na południowo-zachodnią stronę spuszczonych nie utonie. Słysząc do tego okolicę tę ożywioną dźwiękiem skowronka wzbijającego się pod błękity nieba, rykiem bydła powracającego z zwykłej paszy do cienistej obory, brzękiem migocących się wśród łanów, kos i sierpów, głosem rolnika pracującego koło żyznej niwy i wesołą piosnką dziewicy, zajętej grządkami koło zagród wiejskich: wtedy z radosnem okiem i pogodnem czołem zapomnisz na chwilę że się znajdujesz w miejscu, które szyderczy czas srogiem napiętnował zniszczeniem, zapomnisz że otaczająca cię przyroda służy tylko za całun temu niememu trupowi upłynionych wieków.

Gruzy zamku zajmują dosyć obszerną przestrzeń na samym wierzchołku góry; prócz niedostępności miejsca, którą z kilku stron sama natura gród ten obwarowała, bronił go jeszcze od południa przed napadem niespodzianym dosyć znaczny okop. Widać dotąd ślady jego, równie jak drogi prowadzącej do zamku. Zachodnia i północna część najwyżej wzniesiona na wysokich i stromych spoczywa skałach, umiejętną ręką budowniczego sztucznie za ~~x~~ spodnią część budowy użytych. Do znacznej wysokości wywiedzione mury śmiało wiszą, jedynie na tej skalistej posadzie oparte,

pomimo tylu gromów, które burza przez wiele wieków z wściekłością miotając o te mury rozbijała, dzisiaj jeszcze podziwiane bywają od wszystkich znawców budownictwa. Zachodni koniec zamku nieco niżej leżący, więcej ku południowi warowną wzmocniony basztą, obejmował czterograniaty dosyć obszerny dziedziniec, sklepione stajnie dla koni, oraz piwnicę. Tuż za nim wznosi się gmach wysoki o kilku piętrach, niegdyś pomieszkanie pana zamkowego. Z widocznych śladów można rozeznać iż tu obszerne były pokoje i komnaty. Duże okna i drzwi z pięknie wyrabianemi kamiennemi osadami dotąd jako zabytek dawnego przepychu pozostały; przy nich w kamieniu kuty herb dawnej rodziny Kamienieckich: Pilawa, który tutaj i przeszłego wieku X. K. Niesiecki *) oglądał. Na wierzchu w murze znajdują się wązkie ganki i strzelnice, służące niegdyś do oporu przeciw najazdom nieprzyjacielskim. Na spodzie popod wspaniałemi pokojami, co się tutaj dawniej wznosiły jest w śród opok kamiennych w głębi miejsce więzienia, do którego w skale ciesane schody prowadzą. Za tym gmachem widoczne ślady dużej trzyrożnej sali, na zbrojownię pewnie przeznaczonej; z tąd wiedzie piękna gotycka brama do miejsca dawnej kaplicy teraz całkiem zniszczonej, gdzie się wznosiła kamienna kazalnica i ołtarze. Jeszcze z końcem przeszłego wieku służbę bożą w niej odprawiano; potem zaś rozebrali ją zyskuchciwi właściciele, oddawszy obrazy wraz z sprzętami do parafialnego kościoła we wsi Odrzykoniu, której dziedzicowi obecnie połowę gruzów zamkowych przynależy. Wschodnia część zamku daleko znaczniejszemu uległa zniszczeniu: z dziko powalonych gruzów trudno już dociec wewnętrznego składu, jednakże można tam oglądać obszerny dziedziniec zamkowy, a w nim nader głęboką studnię w kamieniu kutą, dziś zupełnie prawie rumowiskiem zasypaną, i główną bramę wjezdną. Z tej strony obwarowany był gród wysokiemi murami, potężnemi basztami i dużą kamienną wedetą, składającą się z wysokiej potężnej skały, w niektórych miejscach dłutem ogładzonej, gdzie się także kapliczka znajdowała, z której obraz do kościoła w miasteczku Korczynnie zabrano.

Założenie zamku tego słusznie w najodleglejszej starożytności szukać potrzeba. Zdaje się że go na posadzie pogańskiego grodziszcza i świątyni wzniesiono, co potwierdza owa kamienna wedeta, mająca kształt pogańskiego ołtarza skalistego. Jeżeli zważymy iż dawni Sławianie szczególniej podob=

*) Korona polska. Lwów 1743. T. II str. 469.

ne skały i wyniosłe wzgórza ku czci swych bożyszcz obierali; jeżeli dodamy
że w kilku miejscach tej góry, równie jak w Czorsztynie, ~~w innych odległych~~
~~grodach dawnej Polski~~, można napotkać ślady zgliszcz i potłuczone
kawałki popielnic: wcale nam się to mniemanie dziwne wydawać
nie będzie, zwłaszcza gdy przezorne chrześcijaństwo zwykle dla łatwiej=
szego wytępienia pogaństwa na świętych uroczyskach potężne grody
lub pobożne kaplice i kościoły stawiało. Skaliste położenie grodu tego
dało powód do nazwania go Kamieńcem, którą nazwę za czasów
Kazimierza wielkiego na niemiecki Ehremberg przemieniono; tak go
mianują bowiem ówczesne przywileje i pisma klasztoru francisz=
kańskiego w Krośnie. Obecnie słynie pod imieniem zamku odrzy=
końskiego lub Korczyńskiego, ponieważ wschodnia część gruzów do
małego, u stóp góry leżącego miasteczka Korczyny należy; Rusin
zaś w odległych południowych górach mieszkający zwie go Kiczy
zamok i z ubrania się jego w płaszcz mglisty wróży na słotę nastą=
pić mającą. Musiał być dosyć potężnym i z swej piękności zawołanym
kiedy go Stanisław Sarnicki dziejopis XVI wieku w swym opisie Pols=
ki do znaczniejszych grodów liczy; a nawet i dzisiaj co do pięknego
i malowniczego położenia gruzy zamku odrzykońskiego słusznie
w pierwszym rzędzie stanąć mogą. Już w XIII wieku wspominają
dzieje Kamieniec jako własność hrabiów Moskorzewskich herbu
Pilawa, z których Janusz wojewoda krakowski dziedzic Moskorzewa,
Kamieńca i Połoka za rządów Bolesława wstydliwego posłował do
Węgier, sprawując oraz urząd dziewosłęba przy zaślubinach tegoż
monarchy z węgierską królewną Kingą. R. 1408 przybrał Klemens
z Moskorzewa któremu się działem zamek Kamieniec dostał, od
tegoż miejsca nazwę Kamienieckiego i dał początek sławnej i wielce
zasłużonej rodzinie Kamienieckich. Ktokolwiek odczytywał dzieje
Polski, ten wie jaką cześć w królestwie odbierali za Zygmunta I
Kamienieccy, odznaczający się zawsze walecznością i rozsądkiem. Wi=
dział ich naród w ciągłych bojach z niewiernemi Turkami, dzikie=
mi Tatarami i zdradliwemi Wołochami zapuszczającemi po Rusi
czerwonej łupieżkie swe zagony. Jan Kamieniecki kasztelan lwowski r. 1507

na czele 500 jazdy napadł na niezliczone hufy Tatarów Wołyń pustoszących, z których 2000 w srogiej walce na Woronowem-horodyszczu na placu położył. — Mikołaj Kamieniecki wojewoda krakowski hetman wielki koronny strzegąc się za najazdy hospodara Bogdana zniszczył aże po Suczawę Wołoszczyznę, a pod Łopuszną wraz z Xiążęciem Konstantym Ostrogskim, skruszył walecznie pięć razy silniejszą przemoc tatarską. Przezorność i roztropność zjednały mu taki szacunek u Króla i senatu, że mu Zygmunt I wyjeżdżając do Wiednia r. 1515 Królestwo ~~[illegible]~~ w opiekę oddał. — Marcin Kamieniecki wojewoda podolski poraził r. 1516 Tatarów pod Trębowlą i mężnie w nieszczęśliwej bitwie pod Sokalem z wrogiem się ucierał. — R. 1528 służyły mury zamku Kamieńca nieszczęśliwemu Królowi węgierskiemu Janowi Zapolij, wyzutemu ~~z Królestwa~~ za przytułek.*) Ostatnim męskim dziedzicem z rodziny Kamienieckich, był ile się zdaje Jan syn owego Marcina, zmarły r. 1560 i w Krośnie u Franciszkanów pochowany F

Następnie posiadali Kamieniec Bonary i Firleje. Owych to czasów sięga pewnie następująca powieść miejscowa: — W ciemnem, skalistem więzieniu zamku Kamieńca jęczał dorodny młodzian, przez pana zamkowego w wyprawie wojennej pojmany. Jedynym przyjacielem jego było mdłe światełko dzienne, lub też srebrzysty promyk miesiączka, wkradający się w to okropne miejsce szczeliną, dotąd jeszcze w północnej grubej ścianie z samorodnej opoki widoczną; a samotne chwile przerywał mu raz na dzień łoskot otwierającego się zamku i surowy wzrok dozorcy, który mu kawał czerstwego chleba z dzbanem wody przynosił i w skale na ten cel wykutej framudze stawiał. Sam leżąc na wpół przegniłej słomie, skracał sobie więzień długą tęsknotę śpiewaniem lubych piosenek, jakich się w dziecinnym jeszcze wieku na kwitnących niwach ojczystych był nauczył. Miły i harmonijny głos jego obijał się o skaliste ściany i wilgotne sklepienie więzienia i z dźwiękiem przez szczelinę ulatywał na wolne powietrze, gdzie się mu nieraz wczasach spokojnych osada zamkowa z zachwyceniem przysłuchiwać lubiła. Czarujący śpiew zwabił także hożą córkę pana zamkowego; często ~~[illegible]~~ porzuciwszy krosienka wybiegała wieczorem pod szczelinę, skąd się słodka, w tych stronach niesłychana dumka odzywała. Przemówiła ona do niewinnego serca dziewicy a czułe politowanie zmieniło się później w miłość dręczącą tak iż oszukawszy czujność straży zamkowej całe noce na słodkich rozmowach z nieszczęśliwym więz-

F W czasie bezkrólewia po ucieczce Henryka trzymał ten zamek w zastawie od potomków rodziny Kamienieckich Węgrzyn Andrzej Balassa, mąż — jak pisze ~~[illegible]~~ współczesny Swiętosław Orzelski — surowy, bogaty, przytym stronnik dobru rakuskiego; co niemałą ~~[illegible]~~ obawę szlachty polskiej wzbudziło, zwłaszcza że Kamieniec leżał na pograniczu Węgier.

*) Kronika polska Marcina Bielskiego w Zbiorze pisarzy polskich. Warszawa 1832. Tom XVII str. 4.

niem trawiła. Nie uszło to jednakże baczności pana; rozjuszony owym postępkiem, chcąc oraz córce wrócić dawną spokojność, wydał rozkaz zamordowania zuchwałego jeńca, który się odważył zatruć wiosenne dni córki. Po spełnieniu tego surowego wyroku miasto spokoju tak wielka rozpacz ogarnęła dziewicę po stracie kochanka, iż skoczywszy z najwyższego gmachu zamkowego miłość swą okropną zakończyła śmiercią." —

Za czasów nieszczęśliwego panowania Króla Jana Kazimierza kusił się także burzliwy Xiąże siedmiogrodzki Jerzy Rakocy, którego zwycięzki oręż tyle warownych grodów ~~[illegible]~~ Krajny naszej w gruzy rozsypał, o zdobycie zamku Kamieńca. Przez długi czas wstrzymywała dzielnie wszelkie zapędy szczupła osada, dopóki się jej niedostatek żywności uczuć nie dał. I w tej nawet potrzebie rzucano z zamku — według podania — ostatki suszonych ryb, mięsiwa i sucharów, chcąc przez to niejako ukryć wzmagający się brak żywności i pokazać leżącemu pod murami nieprzyjacielowi możliwość dłuższej jeszcze obrony; sama zaś załoga zmuszona przez głód uszła tajemnie podziemnym długim chodem, który się ~~[illegible]~~ w Krośnie w tak zwanym zamku Skotnickich miał kończyć. Później okropniejsza jeszcze klęska dotknęła zamek Kamieniec: cała ludność jego padła ofiarą strasznego powietrza morowego. Unikano z bojaźnią miejsca, gdzie sobie śmierć siedlisko obrała, a mury warownego niegdyś grodu niczem już nie strzeżone z czasem podupadać zaczęły. Chciwa ręka bardziej je rozrzuciła, szukając ukrytych w pośród nich skarbów i dobywając zdolne do innej budowy kamienie. Tu ~~[illegible]~~ i kilka domów w Krośnie, oraz kościół i większa część kamienic w miasteczku Korczynnie wystawione są z dużych kamieni ciosowych ~~[illegible]~~ zabranych z tak zwanego zamku odrzykońskiego. Dotąd jeszcze nieprzestają obojętni właściciele bez wszelkiej czci niszczyć ten szanowny pomnik, który świętokradzką naruszony ręką coraz bardziej chyli się do swego upadku.

w Hanczowie wsi (stono) Chwarzna woda

Osiek miasteczko nad Jasiołką niegdyś forteca
pod tymże Osiekiem są okopy obozu szwedzkie-
go ~~z~~ z czasów panow. Jana Kazim. ~~st~~ wiele
zrujnowane, ob. Żmigród

pod Żmigrodem w Jasielskim znajdują się okopy
obozu polskie wojen
z czasów ~~napadu~~ szwedzkich panów. J.
Kazimierze . ab. Osiek przeciwnej strony
szwedzkiej okopy

w Jasielskim obwodzie prawie co wieś wody mineralne najwięcej Kwaśnych wód

Wysowa wieś w cyrkule Jasielskim są wody
mineralne kwaśnia woda podobna
Bardyjowskiej, o kilka sążni w bok
woda słona, w lesie za hutą szklanną
wysowy ~~[illegible]~~ jest woda siarczana
pojenia i kąpiele w wodzie kwaś-
nej, i trzęz (co [illegible] [illegible])
w Wysowy w północnej stronie na gorze naprzeciw
lasku zwanego, Jaworyna (po rusku) znajdują się
szczątki okopów z konfederacyi Barskiej oddziału
Xiążęcia Sołtyka Bisk. Krak.

Zanetowke ruiny zamku należy do
wsi Nawsie gdzie Żona Ko. pol. prze
mieszkiwała, na dole pod zamkiem
Zanotowki jest woda wyrzezana
niegdyś używano tych wód: dziś cał
kiem zaniedbane, Dzieiwki budynej
pozostał jeszcze

Ropa rzeka wychodzi z 11 głównych źródeł w Wysowey wsi, najgłówniejsze źródło z tych w Blechnarce wsi obfituje w Pstrągi Jelce &

Rusini zamieszkują następujące ostatnie wsie za Wisłokiem: Wróblik Królewski, szlachecki, Ładzin (koło Dukli) ~~wielkę~~, Zawadkę, Trzciane, Chyrowe, Myscowe, Konty nad Wisłokę, Skalnik, Beszowe, Pielgrzymkę, Kłopotnice, Folusz, Wolę Cieklińską, Bednarkę, Męciny, Rychwald, Bielankę, Łosie, Klimkówkę, Laskowe, Florynkę, Binczarowe, Królową ruskę, Bogusze, Maciejowe, Barnowice, Wierchomlę, i Żubrzyk nad Popradem. Są to kolonie rusinów którzy uciekając przed Tatarami tu osiedli.

Obwód Kołomyjski

Zwał się r. 1810 jeszcze cyrkuł Śniatyński. Statystyka
taka była: Miast 1 Miasteczek 7 wsi 107 dom. 16126
famil. 19034 Ludn. ogó. 84929 (męż. 42168 Kob. 42761)
Obi. 217 Raz. 85146 Między temi Duch. 117 Szlacht.
655 Honor. 49 mieszcz. 794 włości. 9230 Chałupn.
2605 Żyd. 6570 (męż. 3218 Kob. 3352) Koni 3216
wołów 15466 krów 16134 owiec 28105

(r. 1800)

W Śniatynie 1 Chir. miejs. i 1 Apteka

Mieszkańce prawie samem rolnictwem zajęci w równinach tyle zboża dostarczają że go i Góralom u których się sam owies rodzi dostarczyć mogą. Bydła dosyć utrzymują; w owce ten cyrkuł nad inne bogatszy. Co do przemysłu są garbarnie Ormianów i płótno wyrabiane od Górali. Południowa górzysta część zwie się Pokucie. Pokucianie różnią się w stroju i obyczajach od innych Rusinów. Garbarnie Ormianów, i wiejskie sukno robią.

[marginal note:] przędzy, lnu

Cyrkuł górzysty tylko w północno wschodniej części równiny idące do Dniestru. Kraj prawie całkiem górzysty tylko w południowo wschodniej stronie równiny. Z góry Czarnagóra powstaje rzeka Czeremosz Niegra.

F podług Gwagnina miasto drewniane ~~murem otoczone~~ wałem otoczo: tu r. 1718 był arsenał jeszcze polski
ne leżało na pograniczu Mołdawii były dobra królewsk.

Sniatyn F 4000 mieszkańców między temi 516 Ormia:
nów garbarzy i handlujących żywo (Sz. 48°39' Dł. 40°28') [
i orm. kościoł

Kutty nad Czeremoszem 4010 mieszczan między temi 520 Or:
mian jest tu żupa solna, handel znaczny od tego
miasta ma imie Pokucie Ormianie rocznie 72000 kozłów
skór na safian wyprawiają

Horodenka nad Głowką 2000 mieszkańców z tych 425
Ormian safian wyprawujących i orm. kościoł jest tu rzod:
to zwierzyste krzewiste mało używane

Obertyn sławny zwycięstwem Jana Tarnowskiego nad
Piotrem wojewodą wołoskim 1530. małe miasteczko z pięknym
pałacem Wołochów było 22,000 Polaków 4000 [

[miasteczko niedzne między prowadzono stąd wielki
handel wołmi i końmi do Wołynia co roku bywał
tu wielki jarmark na który wiele Tureckich i Or:
miańskich kupców zjeżdżało to trwało do r. 1589 do
póki Turcy nie spalili miasta tego przez co kupcy wiele
szkody ponieśli, Jan Sobieski w wojnie przeciw Tur
kom miał tu głowną kwaterę. Spalił to miasto równie
jak koło niego Piotr Wojew. Wołoski 1530

[Bitwa trwała 1½ godziny wzięto dział
50 jeńców nad 1000 było to 22 sierpnia
odprawiał Tarnowski w Krakowie wjazd try
umfalny i bito medale na pamiątkę.

Chocimierz [miasteczko z pięknym kościołem tacinym pa
łacem i dobrze założonym ogrodem ~~[illegible]~~ [Kość. łac. ~~[illegible]~~ wymurował z początkiem XVIII wieku
Chocimirski starosta lubecki

Tyśmienica miasteczko po pożarze 1820 pięknie odbudo:
wane są tu już domy na piętra. Miasteczko prawie całe
przez żydów zamieszkałe tylko w przedmieściach niektórzy
mieszczanie. Spalił to miasteczko Piotr Wojew. Wołoski 1530

Kołomea (Colomia) podług Gwagnina miasto
drewniane podgórą, tu warzono sól. były
dobra Królewskie. Klasztor Dominikanów
fundował Król Władysław Jagiełło r. 1413.

Kamionka wielka miasteczko przy potoku Kamionce
dolzerniawy uchodzącym położone o dwie mil od Koło
myi przez Stefana Batorego 1576 Iwanowi Kali:
nowskiemu w nagrodę zasług wojennych w dziedzic:
two dana, z niej przeto pisał się dom Kalinowskich,
przyległa jest lasowi wielkiemu Chorosna

Kamionka mała przyległa osada przy innym poto:
ku mającem ujście do Prutu w pobliżu jej węgle ziem:
ne odkryto.

Gwoździec (u Bielskiego Gwoździk) zamek tutejszy [
odebrał Wołochom Jan Tarnowski 1530 [

[w wieku XVI własność Potockich był tu dawniej
kościoł łaciński założony r. 1475 per Procopium
Gozdziecz Subpincernam Haliciensem

Zabokruki źródło siarczyste (Schwefelquelle) są tu nowo założone
kąpiele (Torosiewicz posiada schriftliche Auskunft)

Burkut koło Kossowa niedaleko granicy Węgierskiej jest
źródło kwaśne Burkut zwane Theod. Torosiewicz rozbierał
wodę (Mnemos Nr. 73. ex 837.) in ℔ = 12 Unzen enthalten

Kohlensaures Gas Kubikzoll		28,05
	gr	1,063
Kochsalz		1,031
Kohlensaures Natron		3,189
do. do. Kalk		2,002
do. do. Magnesia		0,305
do. Eisenoxydul mit Mangan		0,021
Kieselerde		
		7,611.

[illegible]

Akreszora wieś w wieku XIV osada Wołochów granicców wojennych, którą gdy wśto lat prawie rozmnożono Tatary wycięli, inne osiadli – same góry mil. 1 od Jabłonowa.
Albinówka w. dawniej w cyrk. Zaleszczyckim gniazdo Albinowskich herbu Jastrzębiec.
Babin w. nad Rybnicą blisko Kossowa m. 1 od Pistyna.
Balince w. nad Czerniawą.
Bania Swirska lub Cwirska w. i nazwa i rzeczywistość wskazuje tu niegdy zdroje wody słonej nad rz. Łuczą m 1 od Jabłonowa góry wielkie.
Barszczów w. nad Prutem gość soln. m. 2. Kolomea.
Ben. Chmielowski pisze o pieczarach pod Barszczowem ale wyraża że te już są zapadłe.
Berezow niższy i wyższy wsie – Berezow niższy w wielkich górach przy rz. Łuczka, Bania bl. m. 2. od Jabłonowa m. 1. Jabłonow. – Berezow niższy i Bania Berezowska gość bity m. 1. od Jabłonowa.
Gwozdziec stary w. u Rusi Hwozd żupa solna razem z Sopowem wydaje rocznie soli beczek 8000 w hurmanach własność hrab. Łotockiego biorą czynsz ze skarbu 4/m fr.
Jabłonow m. Studnia i opuszczona studni 8 sążni głębok wody 3. m. kamer. szkoły trzyw. z Kościoł farn pa. Tac 2100 wody 24 soli na 1 panwi 15400 cetn.
Kabaki ob. Kubaki w. przy m. Kutty bl. rz. Czeremosz od Kuttych m 1 od Pistyna
Kamionka wielka m. postrzeżono tu węgle kamienne kopalne.
Kluczow niższy w. bania solna wydaje rocznie z banią Utoropin 11,818 beczek w hurmanach.
Kosmacz w. bania solna, studnia i na gruncie gromady skarb jej płaci z bani czynszu 500 fr wydaje rocznie do 1000 beczek soli i hurmanów bl. źródeł rz.
Pistynki m 1/2 od Jabłonowa.
Kossow m. myto drog. ces. nad rz. Rybnica z Kość. farn. Tac. bania solna szkoły tryw. dz. Dziedziczyckich było. Kossow nad rzeczką Lunga w dolinie tu warzą sól na 12 kotłach rocznie 10000 do 12000 cetn.

Berezow z dużym murowanym domem i Kościołem farnym fabryką prostych sukien Sadowski starosta potym dziedzic Roberyc nabył to miasto od Marcina Dydyńskiego kasztel. lubaczowskiego.

Tu był Kość. farn. założony przez Procopium Gozdziecz podczaszego halickiego r. 1475. klasztor Bernardynów. było kalinowskich potym Łomińskich. Dziedzic tutej szy Łomiński starosta piotrkowski był za Augusta III posłem do Anglii, Francji Hiszpanii i Portugalii; od króla portugalskiego otrzymał order krzyża Chrystusowego.

Kutty miasto leży na wysokim brzegu rwącego Czeremoszu w cudnym położeniu w ziemi z tąd jest kilka źródeł słonych z których w 6 Kotłach rocznie 6-9000 Cetn. soli warzą

Pistin tu są 2 Kokturny na których rocznie 8000 Cetr. soli warzą biorą solę z 2 studni

Uterop tu jest 7 studni z 8 Kokturami; można by tu rocznie do 60000 Cetr. warzyć soli ~~[illegible]~~ tu jest 12 panwi robią tu do 30000 sołek soli.

Jabłonów 2 Kokturny z 2 studniami warzą rocznie 10000 Cetr. mit Urbanowrutkum Czwirska Klucznowi Bańka wydaje 18-20000 sołek rocznie

Peczeniżyn tyleż Koktur co w Jabłonowie; studni robią rocznie ~~1000 Cetr. soli~~ F bania wieś Młodiatyn

Lanczyn warelnia z 8 Kotłami: wydaje do 30000 sołek rocznie

Delatyn warelnia mit 14 Pfannen, rocznie robią tu 12 do 20000 Cetr. soli w Naliwankach beczkach obejmujących 115 ℔ i Za-jących 140 ℔ w Roschutkach mających pięk-ankach 94 ℔ studnia głęboka 8 sążni

Młodiatyn koło miasta Peczeniżyn wyrabiają rocznie do 20000 Cetr warzonki na 4 panwiach

Gwoźt, Mołodkowa i jeszcze jedna Warzonka rocznie 30000 sołek bez sól bardzo suka wiele w niej gipsu i selenitu

Rosolna tu jest Einwässerungs[?] / szyft wydaje Kavartalnie

1531 Let manek (à 154 ℔) 1113 sołek hurmanow (à 140 ℔)

20 Cetr. Schlankensalz, 39 Cetr Pfannenstein

Kraśna tu są 2 panwie co 24 godzin wydaje 38 sołek soli

Żukow w. Kość. Łac. fundował Nicolaus alias Mo-czylo heres de Zukow r. 1458.

Zabłotów m. Kość. Łaciński założył na początku XVII wieku Stanisław Wołczycki de Bogusżyce Chorąży Rawski w 18 w. wł. Książąt Jabłonowskich.

Wołczkowce w. tu był Kościoł Łaciński

Kołaczkowce m. Tu był Kość. Łaciński w XVII wieku.

Michalce (?) tu był Kość. Łaciński założony przez Mężdonem de Buczacz Starostę Śniatyńskiego i Kołomyjskiego r. 1439.

Śniatyn na restauracyę zamku dozwolono tutejszemu Starostwie pobierać clo przez lat 10 (Constit. r. 1598 fol. 708)

Suchostaw miasteczko do Jabłonowskiego starostwa należące w 18 wieku kupił Marcin Lipski podmarszałek Galicyi

(Kosow. Tu robią rocznie podług Hagueta 18-20,000 sołek w jednej sołce 100 hurmanów czyli 140 40) Centner jest 8 (panwi)

Horodenka tu Mikołaj Potocki Wojewodzic Bełski wystawił piękny Kościoł z cegieł r. 1765 dla pisarzy ruskich Teatynow unitow ktorym 70000 złł pol na dobrach Niezwiszcze zapisał

Sapochow w Wojew. Podolskim z Starostwem płacącem Kwarty 658 niedaleko Dźwinogrodu

Obwód Lwowski.

Miast 4 przedm. 10 miasteczek 2 wsi 148 domów 18279 famil 31463 Ludn. śr. 134656 (męż. 64750 Kob. 69906 Kob) Obc. 2353 Raz 136909 Między temi Xięży 313 Szlachty 1468 Honor. 977 Mieszcz. 1280 włości. 11188 Chałupn. 496 Żyd 17609 (męż 8624 Kob 8985) Koni 13577 woł. 6725 Krów 19226 owiec 13315

Sanit. 2 Kam Chir i 2 Kam Akusz w Gródku i Szczercu przysięgłego 2 fizyk miejsk. 2 Chir 2 Aptek 1 Akusz miejsk. w Gródku 1 Akusz miejs. Szpital powszechny w Lwow na 360 łóż 2) Siostr. mił. na 140 łóż 3) Szpit żydowski na 60 łóż 4) Szpit. dla Krymin.

Grzeda wieś tu jest torf (turphus)

Kraj z lekka górzysty i lesisty grunta kamieniste i piaszczyste w ogólności mało urodzajne Chów bydła dość znaczny, większa część mieszkańców żyje z handlu w stolicy. Mała część ku Złoczowu bardzo urodzajna. Rzeki żadnej.

r. 1810

W Lwowie 1810 w mieście 4 przedmieście domów 2,454 Wohnparteien 10,748 Ludność swojska 41,365 (męż 19,085 Kob 22280) Obcych z innych prow. austr. 1463 z zagranicy 694 Razem obcych 2,157 Ludność cała 43,522 Między temi 200 Xięży 774 Szlachty 926 Honorat 1053 Mieszczan Rzemieśln. i Artyst. 14,574 Żydów (7113 męż 7491 Kob) Koni 720 woł. 49 owiec 997.

W Lwowie zaczęła się cholera 22 maja 1831 trwała do 24 września przez 18 tygodni zachorowało wszystkich 5013 wyzdrowiało 2392 umarło 2621. najwięcej umarło 5 tygodnia bo 415 dusz

Podług spisu z r. 1529 należało do Arcybiskupstwa Lwowskiego 350 łanów duchownych

Zniesienie mała wioska pod Lwowem gdzie r. 1674 Jan Sobieski zniosł Nuradyna w wąwozach podług innych zniosł Jabłonowski. | miał 5000 wojska Tatarów było 300,000

Winniki w fabryce pracuje do 900 robotników (?) razem w mieście wyrabiają towaru za 100000 Reinsgulden

Jaryczów 70000 cent. tytuniu z fabryka koców R. 1695 Chrystofor Latany należało

Nawarya Sobieskim Kościół farski założony r. 1630.

Zawadów z papierniami

Ikle

Lisienice za Łomem wielkim kamiennym który Lwów opatruje kamieniami wznosi się czartowska skała z niej piękny widok na północną urodzaj: na równinę; podług podania miał tu stać zamekle z niemasz żadnych śladów

Żurawniki także Concordia zwane wieś bardzo porządna, pijaństwo tu karze się dla tego też wieśniacy dobrze urządzeni i majętni domy z kominami, obsadzone drzewami owocowemi urządzenie winno to L. Francisz: Kowalikowskiemu dziedzicowi. Jest tu ładna willa z oranżeryą

Lubień czyli Lubienie R. 1824 było tu gości 490 w R. 1825 = 482 a r. 1826 = 513 używających kąpiele nie rachując ubogich co bezpłatnie używali kąpieli piękna sala z bilardem park ogród, kaplica woda ich, za pomocą pumpy idzie do wanien jest tu kropelista i parowa kąpiel. Zdroj dostarcza na godzinę 21,657 garcy to jest na 541 kąpieli. Temperatura wody w lecie + 8,2° R. Smak wodo ziemno solny zrazu gorzki potem słabo siarkający zapach wody podobny do jaja zepsutego Ob: Physikalisch-chemische Analyse der mineral. Schwefelquelle zu Lubień von Theodor v. Torosiewicz Wien 1828.

Źrodło tutejsze już r. 1795 rozbierał Haquet staranością tu przeszłego wieku kopać siarkę i robić atun co było niewydatne. Źrodła są bardzo skuteczne w wyrzutach skórnich przez kąpanie i picie, w Gichtkrankheiten, dawnych wrzodach, gdzie ni ema zapalenia) Drüsen, w niektórych syfilitycznych stanach w kurczach, dla brzemiennych kobiet dobre lub osłabionych, Verstopfung der Glieder i zadawnionych reumatyzmach

Dmytre Rudno Herzyska, Sroki Schwefel Mineralquellen używane do domowych kąpieli

Zubrza, Krotoszyn Eisenquellen.

Sokolniki

Tauschenthal osada niemiecka Menonnistów.

Artaszów lub Artyszów wieś tutejsza góra kamienna dostarcza szuter do drogi Cesarskiej przy Gródku – Kulbajowice nad stawem

Gródek na równinie podług Guagnina murem otoczone miało zamek na równinie wśród bagien w zamku tutejszym klasztor Franciszkanów założony od Jagiełły r. 1429

90

Bitka Krolewska w. drzewa z Suchorzycą czyli (Duchorzycą) pt. kw. 1207 przy gośc. bl. rz. Pottew.

Statejszy tac. kościoł założył Włodek de Bietka i Jan heres de Hermanow r. 1441. fundacyję pomnożył Hryczko de Pomorzany Wojewoda podolski 1454.

Bitka szlachecka mit Dol Jasłowice, Kleparow, Zagranice, Tarnawka, Werbnik i Zakościołom w. z kośc. mur. dzd. Branickich na wielk gośc. m. 2 od Lwowa. Porażeni Tatarzy r. 1512 (ob cyrk. Brzeżański)

Bogdanówka attynencyja do miasta Lwowa Krakows: kiego przedmieścia od Bogdana Ormianina w W XVIII założone.

Bratkowice w. Tu płynie rzeka Rak pod Gródkiem: tu woda siarczysta, na gościńcu bitym

Brodki mit Advocatie w. przy rzece Zubrzy Wójt Król. pt. kw. 336 sp. Wgórze kamien. kopalnia do drogi Cesarsk. 1½ mili do Szczerzec.

Dobrostańska wola mit Grünthal w. Staw znaczny.

Grzybowice w. m. 1 ode Lwowa na gośc. warsz. przywat z kamienołomem

Janow m. cesarsk. drzwa kr. pt. kw. 6491. sp Wójt. osobno 1891 sp. Ciekawe tu pieczary które wykopane są w górze na której cerkiew stoi za miastem W nich na skałach dają się widzieć różne napisy charakterem nieznanym. Podług podania tamtejszego dochodzą te pieczary aż do Kijowskich. Tu w kośc. tac. leży włożki matki Króla Stan. Poniatowskiego Konstancyi Janowski staw ma morg ☐ 900. Z tąd fam: Chwalibogów się pisała z dawna które dobra Król Kazimierz r. 1437 prawem teutońskiem nadał a przyległe puszcze korczować i wsie osadzić pozwolił. Stąd potym wyszli Janowscy i dziedziczyli w 17 wieku par. dusz ob. Tac. 1193.

Statejszy z Xiążąt Czartoryskich Klnowej Krak.

Jaryczów m. m. 2½ odeLwowa nad rz. Jaryczówką z wsiam. Jaryczów stary, Zerpytow, Podlaski, Xiążę Nassau. fabryka sukien w różnych gatunkach. Pod Jaryczowem jest wielki staw podobny do jeziora Brzezin płynie rz. Jaryczewka rozlewając często swe wody tworzy moczary na gośc. pocztowym ku Brodom. dzd. Gos kich. Jarmarki dobre. par dusz. ob. Tac. 1495.

Kośc. Tac. założył Mikołaj de Kniahynicze in Jaryczow 1451 w XVII wieku należała ta wieś Adamowi Zołkiewskiemu starości Rohatyńskiemu.

Jaryczow stary w. kilkadziesiąt postenoów rocznie robią.

Kampianowska wolka w. do m. Lwowa ma roli dwor. morg. 30 tąk 8.

Kleparów w. słynie obfitością wybornych czereśń.

Dobrzany koło Szczerca. tu był Klasztor baylianów który Stanisław Bonifacy Mniszek Starosta Generalny Lwowski pozwolił wystawić zakonnikowi Hrehoremu Panasiowskiemu rodem z Dobrzan który powrócił z Kijowa monaster ów wyposażył lepiej syn jego Wandalin Mniszech r. 1663 a Król Jan III r. 1680 potwierdził tę fundacyję.

Horpin tu r. 1712 wystawił Bazylianom monaster Stanisław z Pohorec Korytko podczaszy Czernichowski

Krasnopuszcza. tu jest w cerkwi obraz w ołtarzu sławnego Altamontego. Tu podczas polowania znalazł Sobieski domki pustelnicze, pustelnikom tym dał grunta i kazał je oznaczyć znakami.

Postomity 2 mil od Lwowa na Południe tu jest na równinie blisko moczaru dobre źródło siarczyste

Wolica w. założył ją r. 1503 Bernard Tryszka.

Czyżyków w. Osiadł Mazurów którzy dla niedostatku żywności opuściwszy swój kraj r. 1551. wśród wiosek ruskich osiedli zachowali dyalekt mazurski.

Dornfeld osada założona przez Komissarza Dornfelda z końcem przeszłego wieku.

Dawidów w. należąca klasztorowi Dominikanów we Lwowie kościół łac. S. Stanisława założył Stanisław hæres in Dawidów sędzia ziemski lwowski 1439 feria 6 ante festum S. Martini.

Rakowiec w. kośc. łac założył Mikołaj Zarajowski miecznik lwowski 1598

Zimnowoda w. kośc. S. Katarzyny założył 1453 Jan hæres in Zimnowoda sędzia ziemski lwowski kościół został wymurowany kosztem Jakoba Szpa Szarzyńskiego subdapifer. Leopol. który testamentem pieniądze na to legował wieś ta należała Jezuitów Lwowskim.

R. 1461 za 30 grzywien sprzedano sculletiam in Zimnawoda cum suis adjacentiis R. 1479 Jan Zimnowodzki ~~[illegible]~~ zastawił połowę wsi Zimnawoda za 40 grzywien. R. 1534 generosa Hlinkowa sortem suam in Zimnawoda Generoso Golombek donat.

Malczyce w. kośc. łac. założył Waszko Moszoncycz hæres in Malczyce 1428.

Kościejów w. dominikanów lwowskich ma kościół murowany

Prusy wieśniacy tej wsi są to osadnicy Prusacy mówią dobrze po polsku chodzą po chłopsku kośc. łac. założył Król Kazmierz r. 1485 Die dominica post festum undecem millium virginum

Malechów Kośc. tuteyszy łaciński S. Michała założył
Jan de Chomentowszdria lwowski 1521. wieś ta nale=
żała do szpitala S. Ducha we Lwowie i stała pod rzą=
dem Magistratu Lwowskiego Kośc. łac.
Czyszki osada Mazurów założony przez Mikoł. Dy=
mitrowskiego dziedzica Czyszek 1420 poźniey dostała
się ta wieś Franciszkanom lwowskim probostwo również
Franciszkanom darował D. Solikowski bisk. przem. r. 1592
co papież Klemens VIII r. 1602. potwierdził
Rodatycze dobra niegdyś Królewskie które marszałkowie
posiadali Kośc. łaciński założył Król Zygmunt I r. 1521.
Szczerzec m. niegdyś Królewskie fundacyję Kościoła
odnowił Zygm. August 1556 r.
Siemianowka w. Kośc. łac. założył Król Zygmunt
r. 1532 były dobra Królewskie. Krol. Zygm. r. 1532
Kościoł parafialny przyłączył do Kościoła Szczyrzeckiego.
1791 był tu pałac Pelagii z Potockich Potockiej kasztelanowej lwowskiej.
Kuhajow w. sprzedał ją r. 1442 Król Władysław za 100,
grzywien Nobili de Młodow. R. 1464 pozwolił Król zamiany wieś za=
mienic pro campo et sylva sub castro superiori Leopoliensi
Czarnuszowice R. 1463 Mikołaj Gołogórski kasztel. halicki
wsie Czarnuszowice et Olenczyce swej corce Elżbiecie na=
daje. ~~[illegible]~~

Winniczki R. [illegible] 1350 Lembergae feria 3 intr Octavam festi
Assumptionis B. V. Mar. Król Kazmierz donationem molen=
dini et villae Mali Vinik zwanej pro re discreti viri Ber=
tholdi et ipsius successorum factam approbat.

Winniki państwo skarbowe składa się z ruskiey i polskiey
włości Winniki z osady niemiecka Weinberg i z włości Pod
bereżce z osada niemiecka Unterberg ma 416 domów 708
rodzin mieszkalnych 3204 mieszkańców t. j. 1647 mężczyzn
1557 kobiet bo obeych jest tu kościoł, cerkiew, szkoła trywi=
alna, szkoła ruska cerkiewna, szkołka akatolicka dla osad=
ników. Browar skarbowy wydaje rocznie do 9000 beczek piwa
Koloniści dostarczają dla Lwowa chleb i jarzyny. Ulubione miej=
sce spacerów ze Lwowa. Ma nazwę od Winnic które tu
dawniej były.
Bruchnal dziedz. Herburtów w XVI wieku którzy się z tąd
pisali potym. Szeptyckiego biskupa przemyskiego

Rozdół miasto Rzewuskich z kąpielami siarczystemi kościół i klasztor Karmelitów trzewikowych, z pałacem

Bóbrka w dzierżawie niegdyś Rudzińskiego wojewody mazowieckiego teraz dziedzictwo hrab. Krasińskiego oboźnego w. koronnego kawalera orderów polskich.

Chodorów miasto Rzewuskiego z pałacem i kościołem

S. Spas monaster Bazylianów

Kłodno z kościołem murowanem dziedzictwo Orla-nickich.

Wyżniany z sławnemi stawami z kościołem pięknie ozdobionym od Samuela Ożgi biskupa kijowskiego który tu był proboszczem, dziedzictwo Klussów potem Olszewskich od których te dobra nabył Xże August Czartoryski wojewoda Generał ziem ruskich.

Kukizów miast. osada Karaimów dziedz: Anny z Sapiehów Xiężny Jabłonowskiej wojewodziny brac-ławskiej;

Lubień z źródłem siarczystym dziedz: Anny z Rzewuskich Humieckiej miecznikowy koronnej.

Obroszyn pałac letni arcybiskupów lwowskich w którym ciekawe portrety; tu umarł Wacław Sierakowski arcybiskup lwowski.

Nawaria dom Wiśniowskich piękny kościół wymurował Stefan Mikulski archidyakon katedralny i official generalny lwowski swoim kosztem, równie jak w Bruszkach i Łopatynie.

Doliniany gniazdo Baronów Dolińskich

Krzywczyce w 18 w. Potockich z pięknym dworem fabryka cukru stawy spacery z Lwowa.

Przestrzelce niedaleko Janowa przy gościńcu murowanym cerkiew drewniana od kilkuset lat stojąca a opodal stawa podziemne pieczary.

930

Starości lwowscy

Stanisław z Chodcza Marszałek 1512

Piotr Odrowąż

umarł we Włoszech

Dra zygm. Aug.

Przedbor Koniec polsk. 1499.

Sienko de Siennow castell. Leopol. 1438.

I Grycko Kierdej Kasztel. lwowsk. 1436.

Zygmunt Ligęza w XVI w.

Jędrzej Bogusław Fredro Kaszt. telan lwowsk 1682

Stanisław Józef Fredro Kaszt. lwowsk. +1724.

Michał Łoś Kaszt lwowsk. 1757

Feliks z Paniowa herbu Godziemba Kaszt. lwow. +1488.

Wacław Zamojski Kaszt. lwow. +1642

Jan Siemieński kaszt. lwowsk 1738

Sienko z Siennowa herbu Korczak Kaszt lwow 1438.

Jędrzej Krupski Kaszt. lwowski.

Rafał Grochowski kaszt. lw. 1650

Marcin Zamojski Kaszt lwow. 1628.

Jędrzej kr
Sądecki S
kowski mi

4

Stanisław z
Chodcży kasztelan
i starosta lwowski
1515.

Stanisław Włodek.
kaszt. lw. 1592.

Mikołaj Kmita
kaszt. lwow. 1457.

Otto z Chodcza
1530.

Jan Daniłowicz
kaszt. lw. za Zygm III

Mikołaj Daniło:
wicz kaszt 1613.

Татары воювали 1502 под возами Mengli-Girej w 90000 ludzi spustoszyli Lwów i doszli aż pod Kraków.

94

wichtig wollen, wird wem Kinder wissen Weber weiß Wolf; Wörter wehren

Wer wird wollen   welche werd wieder weiter Winter Weg Wagen Wasser wem

Weib

Wicht

üstmutter

r. 1554

Zygmunt August potwierdza przywilej na prośbę nobilium Michaelis Andruszkowicz et Jakow Srzebieczki et alios przywilej Króla Kazimierza w którem mówi że na przedstawienie Andrzeja Odrowanskich de Sprawa Palat. Russiae Capit. Leopoliens. który zabrał z waleczności w bojach przeciw niewiernym Stanka i Iwanka Dawidowicz darował im Król vastitatem iaczniszcza dictam in districtu Leopoliens aby sobie tam wieś wystawili wiecznemi czasy r. 14..

za pod Kanclerza Przerembskiego nominati Episcopi Chelmensis

Jan z Przeręba Przerembski podkanclerzy Król.

Ad Kazanowsk. 1647

E. Stuszczanka 1654

~~Radziejowsk. 1650~~

~~Jan Wychowsk. 1661.~~

~~H Karnkowsk. 1584~~

~~P. Maciejowsk. 1598~~

H Caetani 1596

~~Radziwill Grzegorz Kard 1599~~

Aldobrandyni 1601

Rutski Velamin 1615

Barberini 1633

[illegible] 1639

Szczerbicz
Konst. Królewicz
Birkowius
Stan. Grochowski

5 Roz

5 Kom.

21 4
3

Opisanie

fabrycznego zakładu biłeckiego

w zawodzie przemysłu, rękodzielni

i rolnictwa.

r. 1839.

w miesiącu Lutym.

Krótka wiadomość

o zakładzie wyrobów krajowych, o odlewach z żelaza i bronzu, o budowie różnych machin i przyrządzeń w zawodzie przemysłu, rękodzielni i rolnictwa przedsięwziętym przez

Seweryna Uruskiego i spółkę;

we włości Bilka szlachecka, leżącej w obwodzie lwowskim, o półtrzeci mili od Lwowa odległej.

Przeważne korzyści krajów, okwitych w przemysł i handel, tak mocno przemawiające do ducha obywatelskiego, by też raz przecie i w naszym kraju nadać życie owej błogiej narodowej sile, ogólnej pomyślności - do której powszechnie i najszczególniej istnienie rozlicznych fabryk prowadzi - stały się najgłówniejszym celem i początkiem bileckiego zakładu.

Wzorowe zaś poświęcenie się przedsiębierców, nieszczędzących najznaczniejszych wydatków, przy niezłomnej usilności, w samym zawiązku trudnego dzieła, już w tej chwili swoje ważne zajmuje stanowisko i obszerny wytyka zakres przyszłych skutków i korzyści tej fabryki. Szósty dopiero albowiem księżyc jest świadkiem, iż, jakoby za pomocą czarodziejskiej dźwigni, wzniosły się w Bilcze szlacheckiej nietylko wielki gmach fabryczny, obejmujący w sobie różne do wyrobów najpotrzebniejsze dzielnice i składy, ale oraz z wielkim kosztem z zagranicy sprowadzone machiny, werki i narzędzia, są w tym gmachu tak dokładnie i skutecznie umieszczone, że obecnie cała fabryka, zatrudniająca blisko parę set osób, w zupełnem i

rozlicznem zostaje ruchu i wyrabianiu, a to tak dalece i tak czynnie, gdy przy znacznych obstalunkach, już wiele ukończonych przedmiotów w różne odesłano miejsca, z zadowoleniem z dobroci i nader umiarkowanej ceny. *)

Najżywiej przejęty ważnością tego fabrycznego zakładu, który nadto w sobie pojawia dążność przewodniczenia, by przynajmniej cząstkowe w całym Kraju naszym upowszechnić zaprowadzenia fabryczne i przez to ożywić i ułatwić powstanie i wzrost przemysłu; spodziewam się dogodzić także życzeniom ciekawych czytelników, gdy im tu udzielę krótkiego rysu zewnętrznego i wewnętrznego

*) Jeżeli kto czego odebrać lub obstalować...

urządzenia tego zakładu, gdzie na przemian panuje dobry zarząd i dobra chęć wszelkich usiłowań.

Gmach fabryczny.

Jestto budowa czworoboczna z obszernym we wnątrz dziedzińcem. Pierwszą wstępną ścianę czworoboku tej budowy, formują dwie poboczne wjazdowe bramy, w po„ środku których, znajduje się pomieszka„ nie o dwóch komnatach, przeznaczonych na strażnię. Przez środek tej strażni na przestrzał, prowadzi korytarz do wnętrza tej budowy czyli na dziedziniec. Na frontowej wysadzie tej strażni od wchodu świetnieje napis:

„ Fabryka wyrobów żelaznych,
„ przemysłowych i rolniczych."

wszedłszy na dziedziniec, spostrzega oko główny oddział budynku o jednem piętrze w przeciwległym kierunku, z dwoma uboczą„ nemi wchodami, pomiędzy témi zaś, zajmuje

trzeciń część środkowę, na dziedziniec wy-
sadzone przybudowanie poziome o dwóch
izbach.

Po lewej i po prawej stronie leżą pawilony
poziomo zbudowane, i zamykają czwo-
robok owej budowy.

Główny oddział, czyli piętrowa budowa ma
w przestrzeni swojej długości łokci sto, sze-
rokości łokci dwadzieścia.

Każdoboczny pawilon zawiera zaś w sobie
długości łokci siedemdziesiąt, szerokości łokci
dwadzieścia.

Gmach główny mieści w sobie dwie wielkie
i jednę pomniejszą salę. Pierwszą wielką
salę obejmuje całe piętro; drugą zaś tej
samej rozległości dół cały. Mniejsza sala
przytyka do dolnej wielkiej przez przybudo-
wanie onej wysadnie ze strony zedwornej
tak, że ta leżąc naprzeciw przybudowania
o dwóch izbach od dziedzińca, nadaje dolnemu
gmachowi kształt krzyża.

Obadwaj pawilony mają także swoje pomniejsze
oddziały.

Ustawienia fabrycznych narzędzi do różnych wyrobów służące.

We wielkiej sali piętrowej umieszczono 180 szrubsztaków; 12 tokarń; machiny do wiercenia i żłóbkowania; oraz inne do budowy machin potrzebne narzędzia. W podobnejże sali dolnej jest czynnych 8 kuźni kowalskich i kotlarskich; też różne tokarnie, po największej części do wyrobów kruścowych przeznaczone, w dzielnem zostają tamże zatrudnieniu. Pomniejsza zewnętrzna sala dolna, służy do składania machin już wykończonych. Przy wielkiej dolnej sali w przybudowaniu od dziedzińca, jedna ze dwoch izb, przeznaczoną jest na machinę parową, druga zaś na kocioł parowy; które mają nadawać ruch całej fabryce w różnych kierunkach.

W pawilonie od wnijścia na dziedziniec po lewej ręce, zaprowadzona jest topnia

o dwóch piecach wynalazku Kopla, gdzie co pół godziny wytapia się po osim cetna„rów żelaza.

W pawilonie zaś po prawej ręce jest stolarnia mechaniczna; toż biuro ekonomiczno = fabryczne.

Ilość osob, pracujących przy całej fabryce.

W wydziale ogólnej budowy machin fabrycznych, pracuje 140. osób, pod dozorującym kierunkiem biegłych, z zagranicy sprowadzonych mechani„ków. Oprócz tychże jest 18. osob czyn„nych w pawilonie po lewej ręce.

Ulokowanie osob fabrycznych.

Majstrowie i rzemieslnicy żonaci, mie„szkają w osobnych dla siebie zbudowanych domach; uczniowie zaś mają ogólne koszary pod najlepszą bacznością, i są na wikcie kuchni fabrycznej.

vide

Szkółka dla młodzieży wiejskiej.

Ażeby czasu swego dla fabryki nie zbywało na usposobionej własnej młodzieży, mogącej wychodzić na użytecznych rzemieślników, dla tem łatwiejszego rozwinięcia przyrodzonych zdolności i pojęcia naszej młodzi, zaprowadzona jest w samej Biłce szkółka elementarna, która przy wyższym stopniu postępów fabrycznych zapewnie niegdyś i do dalszych technicznych umiejętności otworzy stanowisko.

Inne dzielne usiłowania przedsiębierców.

Idąc w ślady fabryk zagranicznych, wzorujących i ze swego kwitnącego już stanu, i z nieustannych zabiegów o wszelkie dogodniejsze ulepszenia swoich zakładów; gorliwi przedsiębiercy wkrótce

sprowadzą z zagranicy biegłego inży-
niera w chemii, gornictwie i mecha-
nice na dyrektora tejże fabryki, któ-
rej zakres dalsze jeszcze ma dla siebie
odznaczone granice.

Fabryka rzeczona ciągle zajęta od po-
czątku swego niedawnego istnienia wy-
rabianiem zamówionych artykułów, ja-
koto: młocarni, sieczkarni, młynów o
kamieniach, młynów walcowych, pras
hydraulicznych, pomp korbowych, różnego
wynalazku pługów, przyrządzeń do
cukrowni, gorzelni i. t. d. nie
miała dotąd czasu bynajmniej, zająć
się budową machin w kraju naszym
jeszcze nieupowszechnionych — co
wszakże przy swej usilnej dążności,
i przy większem rozwinięciu swojej dzia-
łalności, pewnie uczynić nie zaniedba,

a to tém niezawodniej, iłeże coraz
większe zbiera dowody szczególnej
gorliwości o dobro własne światłych
współobywateli.

Materyjały, których fabryce biłecky
nie dostaje, jakoto: międź, blachę
żelazną, cynk, cynę i pobiera także
fabryka ze Styryi i Węgier.

Wzory różne, sama dla siebie wyra-
bia fabryka podług rysunków na-
desłanych jéj z fabryk angielskich
i francuzkich.

W braterskiém zamiłowaniu znaj-
dą ~~dują~~ tam okoliczni obywatele,
którzy przedsię~~wzięli~~ wezmą myśl zaprowa-
dzenia także u siebie fabryk po-
jedyńczych, na swoje wezwania wszel-

ka gotowość w udzielaniu onym potrzebnych objaśnień, tak względem samych fabryk, jakoteż i machin wszelkiego rodzaju, oraz co się dotyczeć może wyrabiania pla-nów, projektów, i w tej mie-rze potrzebnych wyrachowań.

Fabryka ta nie ograniczając się na samych widocznych korzyściach, dla przemysłu, handlu i gospodar-stwa wynikających, przyjmuje także do nauki pod umiarkowa-nemi warunkami wynagrodzenia, synów ubogich włościan, jakowyś dowcip lub zręczność okazujących, lecz opatrzonych w świadectwa moralności.

Przyjemno bowiem jest widzieć już roz-
wijające się talenta krajowej młodzi
przy tej fabryce użytej, które objawia
w budowie machin, w tokarstwie z
żelaza i bronzu, i pewną rokującej
nadzieję usunięcia zastarzałych u nas
przesądów, że wyłącznie tylko cudzo-
ziemcy do wynalazków i wykonania
rzeczy szczególne posiadają zdolności.

Dla ułatwienia wiadomości, jakich się
przy bitkowskiej fabryce zamówionych przed-
miotów i po jakiej cenie nabywa, do-
stać można przy tej fabryce drukowa-
wanego spisu, w którym wszystkie
artykuły są wyszczególnione.

Zamówienia przyjmuje się w Bitce osobiście
lub przez listowanie; franco: adresując
„Do fabryki wyrobów żelaznych w Bitce."
Ostatnia stacyja pocztowa: w Gajach.

Przy zamówieniu składa się tamże, jako zadatek, jedna trzecia część wartości zażądanych przedmiotów, resztę zaś należytości płaci się przy zabieraniu wyrobów.

Do ustanowienia zamówionych machin fabryka posyła swoich mechaników na miejsce, dla których wszakże zastrzega koszta podróży tam i napowrót, dziennie po jednemu zr. m. k. i wikt.

Planów układu budowli, do ustawienia młocarni małych i wielkich, tudzież do przyrządzenia przy tychże sieczkarń i młynów, fabryka przy zamówieniu udziela bezpłatnie.

Życzyćby należało, oby każdy z oby-

wateli naszego Kraju, gdyby nawet z
okolic najodleglejszych, przez wzgląd,
że tenże zakład fabryczny stać się
może dla Galicyi ogólnem i naj-
bliższem źródłem, krajowy przemysł
ożywiającem, jeżeli już nie przez
samo stowarzyszenie się, starał się
przecie nabywać z tego zakładu
potrzebnych dla siebie, a przynajmniej
niezbędnych wyrobów fabrycznych - prze-
coby podwójną uczuwał pociechę: raz,
postrzegając rozkwitanie się ogólnej
Kraju pomyślności — też znowu,
że i on dłoń swoją, do życzliwej podał
dłoni - zaszczepiającej w rodzinnym kra-
ju błogi przemysł, rękodzielnie, i lepszy
byt obywatelskiej przyszłości!

O fabryce Wyrobów glinianych

Zamiar zaprowadzenia w Państwie Biłeckim cukrowni, wymagającej naczyń glinianych do rafinacyi cukru miodzownych, zniewolił przedsiębierców założenia fabryki; jakoż po różnych mozolnych i kosztownych doświadczeniach osiągnęła ta fabryka cel zamierzony, albowiem wydaje już formy i potrzebne naczynia gliniane ⊥ co do dobroci i trwałości innym nieustępujące; cukrownie zatym krajowe chcące nabydź potrzebnych dla siebie w tej mierze naczyń znajdą w fabryce Biłeckiej każdego czasu gotowość w dostarczaniu onym zamówionej ilości i pomniejszej nierównie ceny jak dotąd zkąd innąd sprowadzać były zmuszone,

⊥ z wynalazkiem, patentowanym, dawania wewnątrz pobiały

dachowkę robią bardzo dobrą. —

1 3/4 łokcia — miejsce między belkami jest na płask cegłami sklepione

szerokość budowli 20 łokci. —

mur gruby na dole 1 łokieć na górze 18 cali —

15 maja początek murowania

Koło Brzuchowic przed 30 laty koło 20 Joch flugsand było w roku 1808 już było podług wymiaru 400 Joch aby zaradzić Schwestka aż do r. 1814 260000 dnew zasadzić kazał

w Zotkiewsk. Złoczow: Brne zarisk czesto kalk mergel

Platan zachodni w Kortuma ogr. kanadischn Pappel Jesuit gart italiän. Pap. Bernardin gart Balsam Pap. Kortum gart – koło Kleparowa i Hodoska Czeresky Weichselkirsch weissen süssen Kirschen u. sauern

[illegible] schwarz fleischig

Podzimne Kerie Pimpernuss

Ginster (Genista) deutscher-
siraniger-färber Schmilfär-
niger (Szczodrzenica) aller
in Lubaczow, Nisko, Grodek
Mosty, Brzuchowice, bei
Brody

de Roze

Koło Kałusza Sołotwiny
Nadworny 5000 Joch
Krummholz Kiefer
Wacholder Bäume
im Sandecer Gebirg
bey Żołkiew na Harasju Koło
Mikołowic, Podzimno, Zimna
woda Flugsand zaczyna
koło Brodow ciągnie się bez
Lwów, Wiszenka, Lubaczów,
Leżajsk, Ranizow, Radłow,
Niepołomice do Olkusza Sław
kowa, Sewierza

Liber beneficiorum przez ~~Łowkwickiego~~ przez Lirawskiego pisany za Jana Łowkwickiego r. 1615.

Król Kazimierz Datum et actum Szandomirie feria sexta proxima ante dominicam qua cantatur Judica me deus etc. Anno Domini 1355. 106

Gregorius Tymschicz (owi) daruje wies Dawidow in terra Russie et districtu Leopolen. sitam cum nemoribus haymy zbormy zbierczami aquis, aquarum decursibus et piscinis jezory Bahany molendinis

Staresioło r. 1617 własności Jannusza Xcia z Ostroga Kasztel. Krakowsk.
Sołomynia.   Xie w starym siole trzymał osobn. starostę.

Leopoli feria 6 post festum S. Adalberti

R. 1585 Nicolaus Herborth de Fulsztyn Castel. Haliciens.

Nicolaus Herburth de Fulsztyn in Dzedzitow Succamer. Halicien

Joannes Herburth de Fulsztyn in ~~Dzedzitow~~ Brukhal Leopol. świadkowie

przy rozgraniczeniu między Crothoszynem a Dawidowem Zubrą i Zyrawką wsiami.

akta wspominają że w Czeszkach koło Krepetyna stał Monastyr

R. 1552 Andreas Wysocki de Winniki Tribunus Buscensis

1355 fer. 6. ante dominicam Iudica Krol Kazimierz wies Dawidow Gregorio Tymoshic pro fideli servitio donat pergam. z pieczecia 107

1381. circa festum Nativit. Dni List ruski ze Deretko y Zabry przedali Szanozec za grosy 16 et Panu Gregorowi Dawidowskiemu

R. 1410 Jan Czuryto de Stchosanice przedaje za 100 grzywien wies Czerepin L. Ostachowi de Dawidow

R. 1415 fer 5ta post fest. Pasche Vladislaus rex villam Dawidow et Nowosielce Ostachovis hereditarias ex jure Ruthenico in jus Theutonicum transfert

R. 1423. Krol Władysław w Samborze wies Czerepin daruje Stanisławowi Dawidowski

R. 1442 Stanisław Dawidowski Sędzia Lwowski Dominikanom lwowskim 3 kop. za 3 msze cotydzien na Dawidowie zapisuje

Dawidowscy do 1612 tę wies posiadali potem Klodniccy

Bobry w Galicyi

Rodatycze wieś od Gródka milę odległa leży w przyjemnej dolinie mokrej która otoczona jest drzewami i którą dość głęboki strumień przerzyna ginąc w głębokim stawie. W tem samotnem miejscu mieszkają bobry. Budują nad wodą chałupki swe mające różne wychody. Chałupki te mają 2-3 stóp wzniesienia w środku gliną wylepione za pomocą nóg. Z wierzchu ich nie widać i można bez takowe przejechać nie postrzegłszy je. Chałupki te mają kilka izdebek w formie rur. Izdebki idące w wodę służą im za spiżarnię to jest mają oni tam porozgryzane gałązki. Rury te idą do góry; z dołu w wodzie wchód tak że ogón bóbr w wodzie może trzymać. Kopane one są w ziemi; nad rzekami robią jaz przed taką chatą podcinając zębami drzewa na brzegu stojące tak że prosto w wodę wpadają; drzewa te w poprzek rzeki kładą i z wierzchu wody sterczące gałęzie obgryzują środek zaś w wodzie zapychają gałęziami i lepią gliną. Dla ciągnienia drzew do wody robią często drogi. Galicyjskie bobry nie budują na kilka piętr jak amerykańskie. Płynąc bez wodę tyle tylko mordy wystawiają aby czerpać powietrze. W ciemnej nocy tylko po wierzchu pływają. Są one bardzo bojaźliwe. Długość galicyjskich bobrów dochodzi często kroć od końca ogona do nosa 4 paryskich stóp i więcej; mięso z nich lepsze niż w innych krajach nie ma tranowego smaku i takie jest jak wydry; zęby używają do wyzłacania; strój do lekarstwa.

Dzikie Kozy i Kozły w Karpatach

Koszenilla (Coccus polonica) robaczek płodzący się na korzeniach (Scleranthus annuus) rosnącej po wybrzeżach wód miejsce jego zastępuje Krap (Rubia tinctorium) lub prawdziwa Koszenilla. Czerwiec niektóry z tąd nazwy czerwoni lub krasnej Rudzi wyprowadzenie

Bobak (Murmeltier) w Karpatach

Kwiczoł

109

Straż Walkowa gora Od Końca prawego do 1 Schodów 100 Kr.
Od Schodow do 2 Schodów 92 Kr. odtąd do Komorek 97 Kr.
Od Komorek do rozdziału 60 Kr Od rozdziału do Końca
62 Krokow — Schodow drugich 11 — Komorek
22 wszystkich — jeden Krok ma 3 Stopy prawy
oddział idzie na lewo na doł do wody lewy oddział
idzie do góry pod Kościoł Szerokosc gankow 1½
Łokcia wysokosc w góre przeszło sąg w niektórych miejscach
z piasku

Janów
D.O.M. Konstancya z Czartoryskich Poniatowska
Kasztelanowa Krak. Umarta 27. 8^bris 1759.

Ego Venceslaus de Bogusławice Comes Sierakowski
Archiepiscop. Leopol. consecravi hanc ecclesiam
sub titulo SS. Trinitatis 1774 Maj 22. Presi
dente tunc huic Ecclesiae Adalberto Borzejowski
Ki Archidiacon. [illegible] Zolkiewiens.

Generoso Nicolao Potocki Capitaneo Kanioviensi fideliter Nobis dilecto gratiam nostram regiam!

Generose fideliter Nobis dilecte! Relatum Nobis est per certos Consiliarios Nostros quomodo in civitate nostra Leopoliensi a Serenissimis Antecessoribus Nostris et Republica abunde juribus et privilegiis dotata, Fidelitas tua famulum sub nomine residentis habere consvevit et habet qui ibidem in convulsionem legum et privilegiorum nostrorum posthabita jurisdictione Nostra regia super cives circa Magistratum et Officiales ejusdem civitatis sitā cives opprimere, judicia super eos cum summo ausu formare, incarcerare, Magistratum importune aggredi, atque nullo jure nocentes et transfugas sub nomine Fidelitatis tuae continuo protegere audet et praesumit, decreta Nostra convellit, uti et recens decretum Nostrum de scultetia in Worocow et Straze in capitaneatu Janoviensi nobili Reynoldo Zlotorowicz Secretario Nostro a Nobis benigniter collata, modernus Fidelitatis tuae Correspondens nobilis Wieprzycki vilipendit, eamque scultet-

tiam nulliter et violenter occupat et devastat. Quare tantarum injuriarum acerbitate moti, authoritate Nostra Regia Fidelitatem tuam admonendam esse duximus et admonemus praesentibus quatenus famulos suos et memoratum Wieprzycki pro debita justitia diligenter cohibere non intermittat, neque per protectiones praetensa jura civitatis nostrae Leopoliensis convelli non minus securitatem publicam violari permittat praesentis Rescripti vigore mandamus. Pro gratia Nostra regia et Officii sui debito. In quorum fidem praesens manu Nostra subscriptas sigillo regni communiri jussimus.

Datum Varsaviae die XXX mensis Decembris A. D'ni MDCCXXXVIII Regni vero Nostri VI anno.

Augustus Rex

Franc. Ant. Budziszewski Pincerna Terrae Nurensis S. R. M'tis Secretarius.

Jaskinia w Straczy. Tatarzy zapaliwszy słomę przed wnijściem podusili tych co się tam schronili.

112

Portrety Borkowskich w Winniczkach.

1) Stanisław ~~w żupanie~~ granatowym kontuszu czerwonym żupanie poseł do Wiednie 1600.

113

2) Jerzy, Jan poźniejsze. –

Hriczko

[illegible] de Pomorzani Palatinus Terre Podolie et Capitaneus Trebowlensis
w skutek kłótni mieszczanow Lwowskich i chłopów z dziedzicznej
wsi jego Winnik (Wynniki) za czasów Piotra Odrowansz de
Sprowa Palat et Capit terra Russia Generalis który ludziom
rat (fantował) za to że w lasach między Lwowem a Winnikami
brali drzewo robi układ z mieszczanami Lwowskiemi że
mieszczanom w lesie aż do Winnik, chłopom zaś z Winnik
aż do Lwowa wolno brać drzewo (granica była aże dwor
Curiam nostram in Wynnyky sitam. Leopoli Octava post
judica festi S. Gregorii epp. 1459.

Guntherus de Syenyjawa Judex et Johannes de Wysokie
Subjudex teri. Leopol dają znać że Nobilis Johannes de Goląbek
Heres de Zimnawoda żądał przed Królem od mieszczan Lwowskich
rozgraniczenie pro renovationem atque oponowyenije y
oposypanyje granicierum antiquarum wspomina wprzod,
rozgraniczenie uczynione przez Andreas Odrowąsz de Sprowa
palat et capit terrarum Russia generalem i Gnoszum
Georgium Stromilo Succamer. Leopol. i ciż sędziowie
potwierdzają to dawne rozgraniczenie 1485 w przytomności
mathia de Bnyn Posnaniensis et capit Premisl. Spithkone de
Jaroslaw Sandomiriens et Capit Russ. Generalis Joanne de
Pilcza Russie Jacobo de Buczacz Podolie doboslao de Tyszkow
belz. Palatinis Nycolao de Smygrod Premisliens Joanne
de Olesko Malogost. Castellanis Nicolao Czarnkowsky &.

Dan Step [illegible]

hosp zem [illegible]

zyr Oołdecznia woz[illegible]

[illegible] 1 zł xe
25

w hospodstwa jego
36 liter w

Dzitna pisan

1575

Dmitro z Zwirko
wa

1386 fer. 6a post festum Purificationis Nicolaus
Slanka — Nicolao Benkoni bona Zarudice
pretio 70 Kop. groszy sprzedaje
1402 feria 2 post Dominicam Reminiscere
Nicolaus Benko dobra Zarudce nadaje
Dominikanom
Byl Benko dziedzicem przez 18 lat.
Potwierdził Krol w Piotrkowie d. 11
Styczn. 1559

1399 w Sieverei Vladislaus Rex 2 dworzyszcza
jedno w Krotoszynie drugie w Kosiejowie
nadaje Dominikanom.
1611 Kulikow Konstantyna Korniakta
a r. 1630 zas Stanisl. Zorawinskiego
a 1647 Teofila De Danilowicza Sobieska

115

Nicolaus Benko hæres de Zabokruki cum Anna cara consorte sua nobilitate generis et singulari in deum pietate ac benevoli cordis pro pensione ordini prædicatorum affectus in perpetuum suæ consortisque animæ suffragium villam hereditariam Zarudzce dictam conventui Lemburgensi Smi corporis Christi fratrum Prædicatorum peregrinantium inscripsit et donavit anno 1402 quam ~~donavit anno 1402~~ donationem acceptavere frater Maternus prior et frater Nicolaus de Bolthberg inquisitor hæreticæ pravitatis anno 1403. confirmavit vero diplomatem regium Sigismundus III rex Poloniæ et Sveciæ anno Dni 1559 Santo benefactori de hoc cœnobio optime merito gratissimæ memoriæ monumentum positum est.

Wody burzące się od. paraszkę za Tenowem

118

przed Rokitnem wsią, koło Lwowa we
wsi przydworze jest źrodło siarczanne

Obwód Przemyski

Miast 5 przedm. 8 miasteczek 12 wsi 372 domów 37080
famil 51289 Ludn. swoi 216649 (męż 163165 Kob. 107484)
Obc. 489. Razem 210973 Między tymi Xięży 280 Szlachty
781 Honor. 183. Mieszcz 1231 Włości. 23240 Chałupn.
331 Żyd. 10124 (męż 4978 Kob. 5146) koni 18707 mułów
7 wołów 8120 Krów 27096 owiec 14971.
1810

San. W państwie Kam. Jaworowie 1 Kam. Chyr. i 4 Kam
Akusz. Przemysl Jaroslaw, Jaworow, Mościska mają po
miejskim ~~Chir a parafer~~ Akuszerce a Przemysl i Ja
rosław chir. niej W Przemyslu miejski szpital na
18 Łozek Aptek 5 w Przemyslu 2 Sieniawie 1 Jaworo:
wie 1 Jarosławiu 1.

Posada tego cyrkułu ku północy równiny ku południowi
więcej górzysta. Klima umiarkowane zdrowe, Nad Sanem
żyzne brzegi. San od Radymna zaczyna być spławnym
dla galarów od Jarosławia
i przecina cyrkuł w 2 nierówne części. Mniejsze rzeki w
niego wpadają Wiar, Wisznia, Lubaczowka jest gościniec
cesarski do Wiednia, Lwowa, Dobromila oprócz tego trakt
handlowy z Radymna na Jaworów ku Lwowu Gleba w
pagórkowatych okolicach glinkowata w kierunku od
zachodu ku północy czarna, piaszczysta między Kra:
kowcem, Jaworowem i Sądową Wisznią czarna i
żyzna w okolicach (medyki) (Mościsk (Radymna Hussakowa, Jarosławia Nizankowic
wydaje pszenicę, żyto jęczmień cokolwiek owsa, hreczki:
mało sieją Siana dosyć, Koło Jarosławia i Radymna
sieją wiele cebuli a w Medyce lnu. Lasy najwięcej liściowe
wiele drzewa z Jaworowa do Lwowa dostawiają w nie:
których dobrach prywatnych, robią klepki. Największy
staw w Krakowcu inne znaczne w Jaworowie, Oszanicy
Milatynie, Nowej-grobli, Hrussowie Drozdowicach
dostarczają dosyć ryb. San i Wiar nie są tak rybne jak
Bug. Strzelnictwo mało również i zwierzyny. Góry za Prze:
myslem wydają kamień wapienny, margiel, kamień piasz:
czysty i mniej ważną opokę Most przemyski budowany
i kamieni łupanych w Bachowie. Handel pomimo kor:
zystnego położenia nad Sanem niebardzo wielki Kupcy

mil □ 67½ Miast i miasteczek 18
Królewski 2 Przemysl i Jaworow – muni
cypalne z własną jurysdykcyą Jarosław,
Mościska, pod protekcyją na nowo
Sądowa Wisznia, Nizankowice du
chowne Radymno. Wsi 385 odrabiają
pańszczyznę wyjąwszy wsie kameralne
kolonie i sośnicę. Klasztorów 6 męzkich
2 żeńskie. Żydów 10124 mają 7 synagog
w Przemyslu, Jarosławiu, Sieniawie, Kra
kowcu, Jaworowie, Mościskach. Husza:
kowie żyją z handlu kramarstwa i gorzel
nictwa. W Przemyslu drukarnia ~~Dr~~ 3
dokt medyc 3 Chirurg i 2 Apt. W Jarosławiu
3 Dr Med. 3 Chirur 1 Apt W Sieniawi 1 Chirurg
także w Jaworowie w Sądowej Wiszni; Dr Med
w nienadowy Osobliwości: Zamek Krasickich
na bagnach zamek w Węgierce ogród botaniczny
w Kryssowicach most na Sanie r. 1779 sta
wiany. Cyrkuł przemyski był najprzód
Księstwem potem częścią ziemi Przemyskiej
Województwa Ruskiego był rezydencyją
Kasztelanii większej Starostwa Grodo:
wego i sądów ziemskich.
niemcy tutejsi są potomkami osad przez Kazim Wielk
sprowadzonych

Trzecią część zajmują równiny 2 trze:
cie części wzgórki (średnie góry)
Łatwo uprawnego urodzajnego gatunk
ziemi zaledwie 20 □ mil gruntów gliniasz:
tych 27 □ mil a złe grunta piaszczyste
20 □ mil – Rolnictwo dobre uprawa koni:
czyny (trifolium) sporku (spergula) ugorow
mało łąk najwięcej nad rzeką Wisznią
zarosłe sitowiem bo Wisznia często wylewa
Wisznia od Hubna do Nienowic tworzy moczary
bo płynie w niżinie bez brzegów Ogrody także
w tem cyrkule w Wysocku w Kryssowicach i
Zarzeczach w Krakowcu ogród stawny
przez zmarłego r. 1808 Hrab. Cetnera

...ło żony — w Olszanach w Zarzycach przez
Worszkę zatożony ma wiele kwiatów exotycznych —
mniejsze ogrody w Bolestraszycach Biedanowie
i Harkowie. — Koło Radymna sadzą miesz-
kańce wiele cebuli którą i za kraj wywożą.
Lasów w górzystych okolicach dosyć pospolicie
buczyna koło Radymna dęby nad [illegible]
Sosny nad Wisznią olchy brzozy w państwie Jaworow: upadły
skim wycinają się rocznie bez uszczerbku lasów
do 4130 sąż. 2m. austr. W lasach mało dostęp-
nych rzadko sarny i jelenie nad Wisznią wiele
ptactwa w dobrach Czartoryjskich bażan-
tarnia. W Sanie ryb mało najwięcej węgo-
rzów koło Mielnowa gdzie San z powodu
zakrętu spokojnie płynie Stawów
wielkich 7 w Jaworowie największy naj-
lepiej i najporządniej utrzymany, Olszani-
cach, Krakowcu, Nowej grobli, Mosz-
czanach, Dołhomościskach, Drozdowicach
mniejsze rybne stawy 1859 w Leśniowcach
Berdyszan, Poruchnaku, Roguźnie, Du-
bienin, Dmytrowicach, Stojańcach, Sanni-
kach, Ostrowie, Morańcach, Kupnie, Moszu-
kach, Koryśowicach, Hermanowicach,
Rozubowicach, Hussakowie, Kalnikowie
i Węgierce. Wszystkie stawy czynią przeszło
60,000 fl. W.W. dochodu. Chów bydła pańsk-
znacznie się polepszył jest wiele krów tyrol-
skich i szwajcarskich — Na nizinach państwa
Czartoryjskiego X cia odkryto ślady żelaza w Kon-
helu wsi do Przemyśla należącej wydatne bardzo
Kopalnie kamienia wapiennego.
Ogrody ładne w Boratynie, Krakowcu, Krukienicach
Rudnikach (przez Signera pestac) Drohojowie

Jarosławscy spuszczają Sanem do Polski wino,
orzechy włoskie i inne artykuły oraz pszenicę do
Gdańska mieszkańce Radymna sieci postronki
cebulę, jabłka i inne drobnostki. Papierni 2 w
Sklem i Morańcach; ~~[illegible]~~ fabryk świc i blichów
woskowych w Jarosławiu 3 w Przemyślu 1 Garbar-
nie w Przemyślu Jarosławiu i Jaworowie lecz nie
robią dla handlu w Hureczku browar porteru
i piwa angielskiego założony przez Wice gubernatora
Bechnera. Chłopi biedni lepiej się mają kolonisci
którzy w 7 wsiach kameralnych i jednej prywatnej
żyją. Jest wiele sołtysów w tym cyrkule: W
państwie Jaworowskim jest 7 osad niemieckich
do 162 familij na 20 morgach pola osadzone
We wsi Sarny jest osada Rehberg (Sarne) nie-
miecka. Główny gościniec cesarski od Wiednia z
Lwowa na 13 mil przerzyna cyrkuł od Jaro-
sławia do Rodatycz. Gościniec handlowy węgierski
idzie przez ten cyrkuł od wsi Nienadowy przez
Babice do Przemyśla przez 4 mile. Gościniec
dla handlu sola idzie przez Nizankowice do
Dobromila. Gościniec z Radymna na Kra-
kowiec Jaworow do Lwowa. San zastę-
cza handel koło Torek niedaleko Przemy-
śla spuszczają towary do Gdańska Warszawy
sól, potaż, pszenicę, drzewo i.t.p. z Ra-
dymna płótna grube, sita, kosze, powrozy
cebule. Głównym gościńcem wiedeńskiem idzie
co miesiąc około 1300 bryk niemieckich
i 300 powozek rossyjskich z towarami
Kupców w tym cyrkule 89 Kramarzy 90
w miastach i miasteczkach 2337 rzemieśl.
nie licząc około 650 wiejskich tkaczy. W
samym Radymnie 28 Powroźników.
sitarzy, sieciarzy zaczą wsy od dzieci
przed 21 cyth wszyscy robią ~~[illegible]~~ wreszcie
koło dziejów 21.

<u>Przemyśl</u> Daniel Lew i Kazimierz obdarzyli miasto
przywilejami R. 1412 darował Władysław Jagiełło miastu
100 łanów frankońskich na 4 łanach założono wsie Lipku-
lice i Sełek i łan przeznaczono dla wójta którymu-
siał bydz szlachcicem oraz zatwierdził prawo teutońskie
Licznemi przywilejami obdarzyli Przemyśl Kazimierz IV r. 1456 –
Jan Olbracht r. 1493 – Zygmunci obaj, Batory Zygmunt III
ustawy Sejmu r. 1589 co do wolności podwód z Krakowem
i Lwowem go porównały. Sejmy r. 1655, 1658, 1659
[i] nową ustawą 1662 dawne wolności Przemysla zatwier-
dziły. Sejm zaś 1677 w poczet miast 1go rzędu
go policzył. R. 1648 już Kapuściński półkownik kozacki
zawarł umowę o poddanie się miasta i mieszkańce mieli
to zrobić kiedy 24 Września <u>Koorjakt</u> Konstanty dziedzic
wójski Żurawicy na czele małej ale mężnej garstki rozproszył
wojsko kozackie. Kapuściński postrzelony, schwytany i rozsie-
kany, chorągwie zdobyte i w katedrze zawieszone. R.
1646 Szwedzi pod wodzem Duglasem różne koło Prze-
myśla wywierali łotrowstwa ale od miasta odparci
a r. 1660 porażeni. Tu odbywały się sejmiki sądy ziemskie
i grodzkie, i Kontrakty obywatelskie 25 Stycznia Tuż woje-
wództw ruskich: podolsk. wołyńsk. bracław. kijow. składano
pieniądze z poborów publicznych. Na południe nad
miastem na górze [capicy?] zamek zbudowany z drewna
pierwotnie w X wieku przeciw napadom Węgierskim Około
zamku był zwierzyniec. W tymże położeniu winna góra
na niej rosło wino z tych winnic biskup ruski pobierał
dziesięcinę dziś rośnie wroble proso (millium solis)
Jezuitów do Przemysla zaprowadził roku 1616 biskup
Stanisław Sieciński i zbudował im Klasztor r. 1617.
(Cordara hist. Soc. Jes. Par. VI. L. II)
Miasto to miało swego Kasztelana i Starostę grodzkiego
R. 1819 zaprowadzono tu lyceum mające 2 wydziały
filozoficzny i teologiczny. Tu były następujące drukar-
nie Jana Kleina od r. 1755 i 1756 Ojców Jezuitów
1757–1772. Królewska drukarnia zabrana po Jezuitach
1776 – Antoniego Matyaszowskiego typograf biskupi 1782–1792
Jana Gołębskiego 1800–1818.

Podług Gwagnina miasto murowane nad Sanem
nawigabilem miało mocno zmurowany zamek
i tamże ogromny ogród napełniony zwierzem
wszelkiego rodzaju.

Sądy ziemskie przemyskie według Konstytucji
z r. 1567–1581–1588 odbywały się pierwsze
we wtorek po ś. Agniesce drugie we wtorek
po przewodach trzecie we wtorek po ś. Małgorzacie
czwarte we wtorek po ś. Łukaszu na Ratuszu

R. 1619 Kościół ś. Trójcy za Sanem oddany Be-
dyktynkom Jarosławskim r. 1627 byli Kar-
melici bosi gdzie dziś ruska Katedra.

Drugi most na arkadach dachem pobity na
Wiarze. Zamek stary z basztami od Jarosławia
widok piękny miasto do góry się wznosi
gmachy pałac biskupa [Tarińskiego?] który równie
jak i katedrę biskup Józef Tadeusz Kierski przy-
ozdobił. Klasztor Dominikański z piękną biblioteką
statua alabastrowa którą ś. Jacek z Kijowa tu przy-
niósł – hotel d Europe, pod Opatrznością pod Czar-
nym orłem pod Lwem – Szpital i Klasztor Boni-
fratrów, Kościół i Klasztor Exdominikanek na ma-
gazyn wojskowy obrócony. Kościół Franciszkanów
w którym koronowany obraz Matki Boskiej i cudow-
ny obraz Jezusa miłosiernego darowany z domo-
wej kaplicy hrabiego [Ulińskiego?] wielkiego sokol-
nika Galicyi; Kościół Exjezuicki wspaniały przy nim
miedzią wieżyczki niecałe pobite za czasów
Rektora X. J. L. Majchrowicza sławnego misjo-
narza – zamyślał tu publiczną bibliotekę za-
łożyć biskup Wacław Hieronim hrabia Siera-
kowski i już zaczął budowlę jednak po
zniesieniu Jezuitów bibliotekę tę do
Lwowa rząd zabrał. Katedra
ruska w klasztorze Karmelitów bosych miej-
sce dawnej katedry oznacza piękna wieża. Dom
najwspanialszy z wyborną Architekturą był w mieście
Z. Grossa dyrektora dróg fabryki piękne Semina-
rium i pomieszkanie Szyt. Wincentynów

L sławne jarmarki na konie płótna, lny, przędze, bogate
probostwo w kościele Dominikanów magazyn wojskowy.

Mościska L tu dawniej najlepsze płótna i lny prze-
dawano które do różnych krajów zakupywano.
(in Rowne w Sarockim)

Hrycowa wola r. 1363 Król Kazimierz pozwa-
la tam założyć Adwokatie jednak ~~konn~~ konie-
cie mają dać Królewskiemu prokuratorowi
2 obiady a sołtys 1 lub za każdy objad fertona
przytego ma sołtys na pow?? wyprawę
wyjść na koniu wartym 6 grzywien z zbroją
i lancą.

Łnikut R. 1385 Piotr Gayski przed Hen-
rykiem Bebek całej Rusi starosta zeznał że
kościołowi przemyskiemu katedralnemu N. M.
P. darował wieś swoją Łnekult wieś tę 1390 bis-
kup Erik mora darował kapitule r. 1406
Król Władysław wieś tę z prawa polskiego w
prawo niemieckie przeniósł

Nizankowice kościoł parafialny tutejszy dotaczył
r. 1511 Król Zygmunt zgromadzeniu Wikarych w
Przemyslu. biskup Krzycki r. 1525 dotączył do tego
jeszcze decimam manipularem villa Kniezyce.

Walawa w. letnie mieszkanie biskupa ruskiego

Sosnica w. ruiny zamku Kornjaktów przewoz przez
San i port stąd wiele statkow solą naładowanych szło
na Wisłę wł. krab. Mniszków.

Rybotycze Ruiny zamku Wolskich wiele gorzelni
i szewców prostych.

Krysowice pałac wspaniały kościoł pałacowy i
ogród rzyszny park z wodnemi sztukami przeszłego
wieku wybudował Adam krabia Mniszek chorąży nad-
worny koronny kawaler orderów orła białego i S. Stanis-
ława; brama ładna; kaplica z grobami familijnemi.

Nizynice krab. Mniszka zimowe pomieszkanie
wspaniałe i ozdobne.

Buszkowice w dawnych przywilejach Byszkowyce należały r. 1375 do niejakie- go Chleb Dworsz~~k~~czowicza, który je na mocy przywileju z Gródka (feria VI w piątek) po ścięciu S. Jana 1375 otrzymał od Władysława Xcia Opol- skiego wieluńskiego i ruskiego wiecznymi czasy jako lennosć to jest by tylko wzy- czajem innych baronów ziemi ruskiej od każdego kmiecia płacił co rocznie Komi- nowego 2 grosze czeskie. Prócz tego w cza- sie wyprawy stawał cum una lancea seu hasta et uno sagittario. Na początku 15 wieś wieś tę dostał sukcessyą przemyski Kano- nik Mikołaj Orzechowski[2] który je ~~każde~~ Kapitu- ~~le~~ darował przemyskiej

zwała się Byszkowice. Mikołaj de Prochnik biskup kamieniecki i kanonik przemyski kupił w tej wsi 2 kmieci u włascicieli Dobiesława de Żorawica kasztelana przemyskiego i takowe r. 1476 kapitule przem. darował.

Pikulice na końcu 14 wieku dostały się Kapitule przemysk. 1398 Władysław Jagiełło wziął na osadzenie kmieci wiele z Kapitulnych gruntów w Pikulicach, nadawszy jej natomiast inne 2 łany w Krehrybce.

R. 1446 Piotr bisk. przemyski przy kościele Radymnie założył confraternitatem litteratorum.
R. 1432 biskup przem. Janusz Świętosłao a Gogowa ne daje advocatiam in Radymna.

R. 1628 powietrze i napad tatarów

Radymno r. 1384 wieś tę królewską do prze- ~~[illegible]~~ z włością przyległą myskiego grodu ~~darowana~~ należącą darowała biskupstwu przemyskiemu (tac) Królowa Maryja zwa- ła się Radympna; Król Władysław na prośbę Bisk. przem. Jana Lubinnicza przywilejem swym z Kra- kowa w poniedziałek t. j. nazajutrz po niedzieli judica me r. 1431 wydanym zamienia ją w miasto (civitatem) by się rządziło prawem teutońskim tylko naznacza targi we wtorek i jarmark 3dniowy na S. Wawrzyniec wolny od wszelkiej opłaty. Król Kazi- mierz przywilejem w Korczynie w czwartek po Okta- wie bożego Ciała wydanym 1467 nadaje drugi jarmark na S. Mateusza który ma tydzień trwać Rezydencyje ~~Krakowska~~ biskupiej [2] wystawił Alexan- der Fredro bisk. przem.

Przywilej Kazimierza Wielkiego r. 1366 nadał Bernar- dowie Szynwald prawo lokacyi wsi Radymna w polu zwa nem Radomil na 40 łanach. Władysław Xże Opolski r. 1377 uczciwemu Żelaziątowa do osady wsi Radymna dodał łanów 84 a 6 dla wójta. R. 1378 darował wójtostwo Radymińskie Jaśkowi z Mazowsza aby się wykupił z niewoli w której przez lat kilka zostawał; Maryja z Łutkowa dał mu że nie bogrzywien; ów dopiero Radymno osadził (na prawo teutońskie) ~~[illegible]~~ X. Franc. Siarczyński mniema że tu siedziało wspomniane od Nestora pokolenie Ruskie Radymiczanów. Mieszkańce robią sukkna, cwilich, tkaniny, Trun, sukienny dość wiele szyją, zarzyny szczególniej cebulę prowadzą nią handel Jarmarków 4

R. 1623 Tatarzy spalili

Bisk. przem. Eryk Mora r. 1391 kanonikom Przemyskim darował karczmę w Radymnie aby co roku za niego 2 msze odprawili kupił apud Nobiles Mierzyszko de Oranśko, Protymo et Lasko germanos fratres sculteciam in Radymno za Hermanis ~~odebr~~ ma[illegible] odebrał tę karczmę a r. 1386 Drugi bisk. przemyski dał na to miasto dziesięciny w obwodach Jarosławskim i Przeworskim in Nowosielec et Ostrow

wlasnosci Kornjaktów z tych sławnych Alexander Kornjakt
in Sośnica młodość strawił w Niemczech, Francyi, Hiszpanii,
Anglii, Włoch walczył dzielnie w Przemyskim zbudował wiele
klasztorów fundował Karmelitów w Hussakowie umarł
w 27 roku a żona która miała 26 lat Dorotha Karnkowska
rok poźniej o tej samej godzinie, dniu, na tęż chorobę Umarł
Kornjakt 1639.

Sosnica niegdyś zamek R. 1424 Kapitu-
ła przemyska miała tu 7 kmieci i karczmę
co potwierdził Wład. Jagiełło

Nehrybka jakieś grunta tutejsze odkazał Koś-
ciołowi ruskiemu katedralnemu w Przemyślu r.
1363 X. Jakób z Nehrybki pod powagą Ottona
starosty ruskiego

Pawłowe sioło należało w XVII w. do Jezuitów

Pełkinie należała w XVI wieku Dunikowskim in-
nej wiary (Aryarom ?) na początku XVII wieku kupiłe
wieś tę od Adama Hieronima Sieniawskiego z
Granowa Podczaszego koron. i szwagra Anna
z Sztymberku i Kostków Xiężna Ostrogska

Tywonia ~~grunta~~ wieś spustoszona od Tatarów
(w XVtery XVII w ?)

Klasztor Dominikanów P. Maryi wspaniała i kosztowna budowa do pierwszych
w Polsce należy w połowie szpital wojskowy – jest tu kościół wyznania
Augsburskiego

Jarosław (Jarosłavic) na Przygrodziu stał kościołek S.
Zofii przy którym zapowietrzonych chowano.
na Panny Maryi zieloną jarmark walny
proboszcz tutejszy oddał Jezuitom w połu-
rowany kościół N. P. Maryi. prowadzi handel
wielki ma majętnych obywateli skład towarów
2 bogate klasztory probostwo, komissyę ekono-
miczną wojskową koło 7000 dusz na tutejsze
jarmarki kupcy z Persyi Konstantynopola Wenecyi Moskwy Niemiec
Węgier innych prowincyi towary przywozili †

ma 7 kościołów stolskich i zakonskich z klasztorem Re-
formatów miasto murowane i brukowane ma stary
zamek fabryka sukna. handel na wosk, miód, płótno.
nad Sanem miasto leży który tu spławny wiele kamienic
mieszkańce majętni prowadzą handel drzewem
solą i zbożem do Warszawy i Gdańska. Car Piotr
wielki bawił tu kilka razy i dziecię jednego
mieszkańca tamecznego otrzymał do krztu jak
to widać z metryk kościelnych Złowodźwrzgot
cesarska fabryka sukna wydająca rocznie 1000 sztuk – tka-
czów wiele
Pełno tąd tam jeszcze jego mieszkanie się znaj-
duje w niem poślubił sobie Piotr Wielki prze-
jeżdzając Katarzynę

† za czasów Starowolskiego sprzedawano 40000 wołów
i tyleż połowę koni miasto r. 1656 od Szwedów
zburzono

Jaworow ulubione mieszkanie Jana Sobieskiego †
mieszkańce pobliskich sioł święcą co roku właśnie przy
źrodle Parafska pamięć tego Króla. †

Wiązownica wieś pod Jarosławiem tu urodz.
1 Grudnia 1768 X. Xawery Szaniawski
członek towarz. przyj. nauk Warszaw. tłomacz
Kodexu cywilnego Napoleona autor kilku
dzieł politycznych i ascetycznych †1830.

122

Sieniawa nad Sanem gdzie żył ostatnie lata i umarł zasłużony dla nauk i oświaty w Polsce Xże Adam Czartoryski Jenerał ziem podolskich feldmarszałek Austryjacki umarł dn. 19 marca 1823 urodzony w Gdańsku 1 Grudnia 1734

Lubień z kąpielami siarczystemi (?)

Marańce z papiernią

– tu wiele mularzy który się po całym Kraju rozchodzi. robią także klatki, kosyki z łoziny. obrokąq ma 4 jarmarki. 2200 mies (?) (?). z Przeworskiej nad Sanem

Krasiczyn Crasicinum
Przeworsk Prevorsia
Prochnikum castellum munitum

Starzyska wieś w pobliżu Jaworowa na piaskach wśród lasów. Są tu zabytki zamku: okopy tworzą warownię w której się do 200 załogi przechować mogło dziś w tej warowni ogródek sadzam i sklepy dotąd użyte, szaniec trawą porosły, zamek zbudowany był w czworobok przestrzeń dotąd lipami obsadzona. Z zamku pozostała baszta w której niegdyś kaplica była i brama wjezdna. Baszta dziś słomą pokryta służy za stajnię na przeciw baszty z pozostałego boku stoi dom chlewami obstawiony, mieszkanie dozorcy lasów rządowych teraz. Nad bramą baszty zewnątrz wmurowana tablica z marmuru szarego z napisem: „D. O. M. H.
„Wladislaus Gonzaga Myszkowski Marchio de Mirow,
„Grodecensis, Drohicensis, Mosciscensis, Medicensis Gu-
„bernator, suae et successorum commoditati subdito-
„rumque securitati hoc totum qualecumque vita
„fundamentis erexit A. D. 1643. Pod tym napisem wielkiemi literami herb w rzeźbie familijny

Słone wieś należąca do państwa Dubiecko jest tu źródło słone 73 ℔ wody dają 3 ℔ soli prócz tego ma 1 części wyskonfaltas (?) Ca (?) prossoffiyat i Magnezia ponieważ mały byłby zysk z tego źródła więc zamurowano źródło.

Batycze X. Fr. Siarczyński robi domysł że tu może siedziało wspomniane od Nestora ruskie pokolenie Wiatyczanów (wnder)

Szkło wody tutejsze znane już były za Zygmunta Augusta pod nazwą cieplic Jaworowskich A. 1576 kąpał się w nich sławny podróżnik do Palestyny Krzysztof Radziwiłł opisał te źródła r. 1578. Wojciech Oczko nadworny lekarz Króla Stefana w księdze Cieplice (w Krakowie 1578. 4o) i Erazm Syxt Lwowianin pisał o cieplicach w Szkle pod Lwowem w Zamościu 1617. 4o (wydanie w Warszawie 1788) wiele były w tedy mocno uczęszczane. Syxt wspomina już o użyciu tej wody na kąpiele parowe, kropliste. Bern. Konnor nadworny lekarz Jana Sobieskiego który często w Jaworowie bawił wspomina o jeziorze siarczystym w Szkle które stoi na miejscu zapadłego miasta Brunfrey Bonfigli nadworny lekarz J. Gonzagi Myszkowskiego mówi że źródło z szumem z brzegu pagórka piaszczystego z wyrzuceniem piasku czarniawego wytryska i nigdy nie zamarza. Leży 5 mil od Lwowa budowle dla kąpiących się rząd swoim kosztem postawił jest tu sala jadalna pomieszkania naprzeciw nich łaźnie, ogród z kaplicą. Kąpiel dla wojskowych cały jednej izbie stoją wanny rzędem. Największe źródło leży trochę na wzgórzu siarczystego wytryska z ziemi piaszczystej z marglem zmieszanej woda czysta, stąd woda idzie do kotłów na łazienki.

80 to kroków od głównego źródła jest na tej drugie do napojów używane znajdują się nawet mocniejsze wody w pobliskim lesie. Podług rozbioru J. C. aqueta woda Szkolska ma w części stałych w 20 ℔.
Gipsu czyli siarczanu wapiennego 333 gr
Soli angielskiej — magnezyi 11 —
— Glaubera — sody ... 54 —
Witryolu żelaza czyli ... żelaza 4 —
Soli kuchennej — ... sody 2 1/2
węglanu wapiennego ... 15 —
... (siarki 9) gr.
materyi ... 2 1/2 —
20 cali ... sześciennych gazu wodorodnego ...
1/2 cala sześcien. ... ziemi wapiennej 2 gr. krzemionki reszta ...

nipossz(enije) = seminatura nasiewy
przywowoyedzialschije = indixit se super bona
zdijal = condemnavit sicut profugos.

Ukowice wieś koło Przemyśla sławna wielkiemi sadami jabłek i śliwek które suszone przez wiek. jeżdżą do Warszawy i Gdańska itd. [illegible]

Sądowa Wisznia tu był pierwotnie plebanem Marcin Krowic Xi minister Aryjanów + 1578 pisał dzieło o urzędzie i Apologia.

Hawłowice w tej wsi (die dominica proxima ante sancti Viti Anno dom. 1456 praesentibus circa praemissa nobilibus Johanne de Rozbor z, subpincerna Premisliensi, Michaele de Crzeczowicze alias de Sennow (Siennów) Mathia de Zanthelowicze, Hleb de Borathyn Andrea de Dubcowice (Dubkowice) et Szymkone de Bobrka et aliis quampluribus fide dignis) wydany wyrok przez Jana de Słopnicka judex i Zygmunta Ptaszek de Jankowicze subjudex w którym przysądzają rolę dożywy i zasiewy braci zbiegłych Jana i Rafała w Tyliczowie Wmu Alexandrowi de Prochnik subdapifero Premisliensi

Medyka 1/2 od Przemyśla staw na szkołą ogrodników w dużych oranżeryjach przeszło 6000 gatunków roślin z rożmaitych stron świata stąd posyła się wiele roślin do Rossyi Mołdawii i Wallachii

Kurs tu 3 do 4 lat płacą rocznie po 6 # zastanyje wikt i pranie uczą się po polsku teoretycznie i praktycznie ogrodnictwa R. 1607 probostwo Medyckie Zygmunt III inkorporował Mansyonarowi Przemyskiemu

Białobok i tu był zamek przeciw napadom Tatarskim

Sośnica zamek przeciw napadom Tatarskim

Visnia oppidum

Prochnikum zamek obronny.

Jaworow (Javoriscia)

Ruszowice 3/4 mil od Przemyśla bardzo piękna owczarnia

Krakowiec nad wielkim rybnem stawem z pięknym zamkiem parkiem i cieplarnią bogatą w zagraniczne rośliny

Wielkie oczy ma 6 Jarmarków

Kryszowice z wspaniałym zamkiem parkiem w cieplarnie mnóstwo drzew cytrynowych

Zarzecze z parkiem i pięknemi gospodarskiemi zabudowaniami

Wysocko zakład do chodowania drzew owocowych i wzrost X. Czartoryskiego

Mościszany nad wielkim stawem klasztor i szpital miłosiern. panien.

R. 1835 zmarła tu Izabella Czartoryjska Matka Adama pochowana w Mościszanach gdzie klasztor miłosiernych panien założyła

Bruchnal w XVII wieku dziedzictwo Konopackiego Wojewodzica Chełmskiego

Bibel R. 1433 biskup przemysk. Janusius kanonikowi przemysk. Herpistin nadał 2 grzywny które pobierał z 16 łanów biskupich in suburbio novo civitatis Bibel w zamian za te dało za grunt przy katedrze gdzie drwonice wybudowano.

~~Jarosław~~ [illegible] z tutejsze ~~mineralne~~ ~~rozbierane~~
od przemyskiego Aptekarza Bajer w 7 ℔ 7 Unc.
3 Quantitäten Arzneigewicht ma:

Kohlensäure	Gas	72	Kub. Zoll
do.	Kalk	10, 00	Gran
do.	Bittererde	3, 55	"
do.	Eisen	1, 10	"
Kochsalz	. . .	1, 25	
		16, 50	Gran.

Jarosław źródło tutejsze mineralne rozbierane
Kościół Kollegiatny po pożarze Miasta 7 Maja
1600 odbudował Albert a Muchar z Mucharski
Po powtórnym pożarze r. 1625 d. 24 Augusta na
nowo go odbudował X. Łukasz Raffałowic.
Bibliotekę Jezuitom darował Melchior Petricovius
proboszcz Jarosławski który większą część kościoła
P. Maryi extra civitatem cum turricula zbudował.
jest tu mały kościół dla luteranów okolica bardzo
piękna szczególniej nad Sanem są porosiewane wsie
lasy i pola, jest także bardzo urodzajna szczegól
niej na żyto i jęczmień

Mościska Kościół tutejszy farny ozdobił Christo-
phorus Sapellius S. Theol. et Medic. D.r nadworny le-
karz Królewski Zygm. III. i Wład. IV Kanonik Krakowski
i Kielecki który z tąd był rodem.

Krasiczyn (zapewne zbudował: Martinus Comes Sacri Romani
Imperii in Krasiczyn Krasicki Palatinus Terrarum Podo-
liae, Premisliensis, Bolesnovensis, Lubomliensis Capitaneus
który żyt na ~~dworze~~ Caroli Archiducis Austriae walczył
przeciw Turkom Tatarom Moskalom tenże i kościół
w Krasiczynie wystawił klasztor piękny. Kościół Kar-
melitom Bosym w Przemyślu fundował Zamek Prze-
myski nadpsuty zreparował i obwarował posłował
do Ferdynanda II cesarza + 1633.

Rybotycze Starowolski Monum. Sarm. p. 589 cytuje
nagrobki w Przemyślu: Albertus Buckowski de Rybo
tycze stemmate Sas + 1604 d. 4 April. Aet. 69 Żona jego
Elisabeth de Łlesowicze. = Christophorus Buckowski
ecl. Prem. venat. praefect. + 1594 d. 11 Decembr. Aetat ~~[illegible]~~
60.

Joannes Baranko de Krasszyce za mszę
co roczne za swego ojczyma Michała wójta
przemyskiego zapisuje pół grzywny na swej
wsi Krasszyce d. 10 Grudnia 1413.

bl. Niżankowic 1/2 m. od Rybotyce 2 cerkw. zwie się także Jakomanice.

Akomanice ma nazwę od Niemieckiej rodziny
Ackomanow tu w 14 wieku osiadłej: potem
gniazdo domu Akomanickich lub Jakoma-
nickich h. Leliwa który zgasł. Należało do
Stwa Przemyskiego jako wójtostwo Król.
pt. Kw. 198 fp blisko Przemyśla od Wójta
Akomana. Mikołaj Wolski Marsz. Nadw. Kor.
tu wystawił pałac wspan. ogród - wszystko
zniknęło. Piotr Akomanicki Stolnik Sanocki
pojął Wesłowną dzckę dóbr: Niklowice, Or-
chowice, Kocierzyn, Hołodówka, Mokrzany,
Lesniowice, Dubanowice.

Mysłatycze cerkiew ruska tu założona 1536.

Adamówka dano tej nowej wsi imię od Xcia Adama Czartoryskiego feldma. W. Ces. Król. dóbr Sieniawskich dziedzica.

Arlamowska wola w. bl. rz. Wiszni m. 1. od Mościska: Sądowa Wisznia

Babice m. par. tu dusz 1300 na gości 1/2 m. od Dubiecka tyleż od Krzywczy skąd winny 1643 z Kosuotem niegdyś fundacji Stanisława Kmity Wojewody rusk. dziedzica r. 1507 posiadali je Grabińscy w 18. Naprzód byli Babińscy.

Bachów z Stupnikiem wieś nad Sanem Zinińskich dzdz bl. Babic. Góry przyleg. te zawierają kamień zdatny ciosowy z którego po większej części filary pod most w Przemyślu na rzece Sanie są wymurowane.

Balice w. bl. Hussakowa stąd Baliccy h. Ostoja na nim Skarzewscy h. Cholewa W. 17 m. 1 od Mościsk 2 od Przemyśla. Wieś rozległa ludna i dobrze zagospodarowana posiada w gruntach rudę żelazną. Długo na 4 części rozdzielona wielu miewała panów. Ruda żelazna w dużych sztukach. Godne widzenia rolnictwo porządne, ogrody etc.

Bakończyce pod Przemyślem przed tym do Starostwa Przemysl. teraz dzdz łetne-row nad rz. Wiarem dom, ogród bardzo ładny, gustowny, rola urodzajna wieś te zalecają. Jest ona ulubionym miejscem przechadzki w dni świąteczne dla mieszkańców Przemyśla.

Batycze w m. 1 od Przemyśla d. c. 11,739 p. 18,222 ogród 7 pol orn. 561 Łąk 288 w grunt rewiz. pol orn. 907 Łąk 134 lasu 3561. Cegielnia Gorzelnia Stawy Cena fisk 54,860 fl m. K.

Wiſznia (Sądowa) tu bywały generała ruſkiego woje:
wództwa ſejmiki ziem: lwowſkiej, przemyſkiej, ſanockiej i
halickiej rozległe przedmieścia kościoł farny w mieście na
górze za miaſtem kościoł X. Reformatów fundacyi Siemińſkich. dobrodzieyem tegoż klaſztoru był Alexander Łoś 1752.

Dołchomościſka w. Siemińſkiego kaſztelana lwowſkiego
z pięknym pałacem i ogrodem.

Bieńkowa Wiſznia w. Siemińſkiego referendarza ko:
ronnego kawalera orderu orła białego z pałacem.

Jarosław magazyny komiſsyi wojskowej w klaſztorze S. Jana
Ex jezuickim na głębokiej kollegiata z wieżą wſpaniała z niej
nabożeńſtwo przenieſione do kościoła S. Jana w którym było
w ołtarzu marmurowym przy zakryſtyi ciało S. Walentego ka:
płana męczennika. Szkoły piękne od Maryi Tereſy wyſtawio:
ne na inny użytek obrócone bo tu tylko ſzkoły normalne
z klaſztoru Benedyktynek magazyny wojſkowe, klaſztor
i kościoł Franciſzkanów w mieście klaſztor reformatów na
przedmieściu w przyległym kościołku oratoryum ewangelic:
kie. fabryki świec woſkowych. kapeluſzów ſzedł ſię tu
trybunał w r. 1724 jarmarki bywały bardzo ſławne
przed laty za miaſtem kościoł jezuicki ~~z ... ami~~
pobity miedzią od Fredra biſkupa przemyſk. jeſt tu cudow:
na ſtatua boleſnej matki Boſkiej r. 1755 od Wacława Sie:
rakowſkiego biſkupa Przemyſkiego koronami z Rzymu
przyſłanemi koronowana wieże piękne okryte miedzią
miejscami wyzłacaną klaſztor po ~~zgaſłym klaſ~~ jezuitach
doſtał ſię Dominikanom. miaſto było Czartoryſkich było
ſiedzibą Hrabſtwa Jarosławſkiego.

Zmoſzczennica w. X. Czartoryſkich z ogromnym browarem
doſtarczającym trunków na całą okolicę.

Wielkie Oczy m. domu Łaszczów potym Potockich
dalej Lubomirſkich (i Mohiłów?) klaſztor Dominikanów
i kościoł w którym cudowny obraz matki Boſkiej.

Zmigkiez w. z wyſadzanemi ulicami i piękna
auſteryja.

Berendowice w. dawn. osady przypomina hordę Berendów, który razem z Turkami pomagali Rusinom jako jazda lekka 1/2 m. od Nizankowic i Rybotycz.

Bobrowka w. dawniej bobrowy. staw zwany dla potoku znacznego bobrów, należał do Surohowa m. 2. od Jarosławia.

Borszowice w. w taryfie Borszczowice była drzewa Król. pł. kw. 660 fp. nad Wiarem przy ujściu reki Rynskie do Wiaru przy Nizankowicach tu rz. Dobromilka do Wiaru wpada.

Brylińce w. Brylińscy h. Sas. drzwa Król. pł. kw. 790 fp. 1/2 mili od Przemyśla 1/2 mili od Rybotycz.

Byblo w. przy rz. Ryni Byblo r. Bybel. Skład winny 1643. Pod Nowemmiastem.

Cetula vel Cytula w. był półłanek Król. pł. kw. 18 fp.

Ciemierzowice w. m. 2 od Przemyśla, znajduje się w górze jednej Antymonium

Cisowa w. było tu wójt. Król. pł. kw. 331 fp. w górach tu kamień tuszczasty i góra tak się zowie 1/2 m. od Bircza.

Czerwona wola mit Czereć w. młyn na 8 kamieni m. 1 od Sieniawy nazwa od murów. nad rz. Lubaczowką stawy, młyny, browary.

Hodynie w. pret. fix. 2500 fr. 1/2 od Mościsk drzwa Król. płacku. 2487 przy ujściu rz. Sieczy do Wiszni

Horysławice w. i Hościsławice Bawórowskich bl. Hussakowa przy Bulanowce w gruncie gips dobry bl (Hussakowa) i nazwę swą bierze od położenia gór Kowatego

Huczków. tu rz. Huczanka płynie którą w ćwierci mili 17 razy przejeżdżać potrzeba uchodzi do Sanu.

Hureczko w. tu dzd. Oechsner założył był fabrykę piwa angielskiego nad Sanem przy wiel gościńcu 1/2 m. od Przemyśla.

Jankowice w. w wieku XIV była Ptaszkow. Ptaszek dzied. 1420.

Kalników w. przy potoku nad Wisznią słynie raków potowem m. 2 od Mościsk i. od Krakowca.

Jaworów Kośc. łac. luteśsy założył Władysław Xże Opawskie i Raciborskie dziedzic Jaworowa r. 1454 co potwierdził r. 1470 Liotr z Szamotuł Kasztel. Przemyski r. 1470 a który fundację powiększył Łukasz Górka Kasztel. Poznański dziedzic Jaworowa r. 1512 były to dobra Królew. przy tym Kościele który do dyecezyi Lwowskiej należał istniało dawniej bractwo Bożego Ciała.

Bybło w. dawniej Bybel r. 1375 Władysław Opolski darował wieś Bybel i sołtystwo w Dobrowoda (Komu ?) R. 1463 Stanisław de Chodecz Wojew. podolski wieś Bybel Grzegorzowi z Sanoka Arcybisk. za 300 grzywien sprzedał. (gnoi ta wieś w Przezarskim koło Dunajowa

Krukienice już r. 1459 są wspominane i Bolanowice

Zarzecze leży ~~nad~~ za rzeczką Ciecrew wraz
z Próchnikiem i Węgierką własność kr. Morskiej
hrabiny Magdaleny z domu Dzieduszyckiej
(Ob. jej opis w Wiedniu r. 1836 drukowany)
Piękny pałac z rotundą z kolumnami
wybudowała hrab. Morska Wewnętrzne urządze-
nie ładne, piękny ogród. Domki wieśniaków
z ogrodkami i budynki dworskie w angielsko
holenderskim guście wystawione nadają całej
wsi widok parku angielskiego. Jest i ładny
zajezdny dom leży mile od Jarosławia. Pod-
czas napadu szwedzkiego spustoszono i spalono
kościół w Zarzeczu bo proboszcz miejscowy —
według podania — z franców leżących w moczarach
w Żurowicach długich które jeszcze dotąd
widać ubił ze strzelby dowódzcę szwedów.

Kidałowice w. rząd je pusuit P. Lutshke na założe-
nie fabryki sukna dla Komissyi wojskowej dziś posia-
dają sukcessorowie.

Sklo odległe 2 mil od Janowa 5 mil od Lwowa jest
piękne zabudowanie dla kąpiących się duża sala jadal-
na i 15 pomieszkań naprzeciw pokojów mieszkalnych są za-
raz łazienki przed domem tym jest piękny ogród z
kaplicą mała długa ulica lipowa ciągnie się aż do
gościńca. Źrodło mineralne leży w małym parowie
rynny i studni okryte są siarką. Pod nowemi kąpiela-
mi znajduje się stare dla wojskowości gdzie w jednej
długiej izbie wanna koło wanny stoi. Niedaleko
kąpieli jest piękna papiernia Lidlerów do której
zwykle spacerują. Jest tu duży staw koło którego zwy-
ny las, woda do tego stawu zwana Barashka przycho-
dzi ze wzgórz. Sklo leży w równinie ku północy jest
wielki staw. Prócz tego w pobliskim lesie jest kilka siarczys-
tych źródeł. Temperatura w lipcu o 9 do 10 stopni R. zim-
niejsza od temperatury powietrza. Smak nieprzyjemny Cię[illegible]
Specificzna w porównaniu z wodą destyllowaną była 1017:1000
Jeśli woda w naczyniu stoi robi żółtawobiałą osadę.

Rodatycze mile za Gródkiem. W środku lasu wpośród mokrego
gruntu do dużego stawu płynie ~~[illegible]~~ dość głęboki strumień Tu sobie
na brzegach strumienia budują bobry pomieszkania w kształcie przypominające
w kształcie ruł z drzewa w środku gliną wylepione mające w przeciągu
2 do 3 stóp idą z ukosa wchód pod wodą otworu drugiego niema
tak iż bóbr tamże siedzący trzyma ogon w wodzie mają tam kil-
ka także pobocznych dziur w których spiżarnie t. j. kora, gałąź-
młode z drzew, na strumieniu porobili kilka jazów aby wo-
da równie wysoka była. jazy te z drzewa które w lesie poucinały
wychodzą najwięcej w nocy, płynąc głowę im tylko widać. Bobry
te (Castor terrier Buf.) bywają przeszło 4 stóp paryzkich długie
futro ich kasztanowato-brunatne. Z bobrów tych używają skórę
na futra, stroj, mięso bardzo smaczne do jedzenia, zęby do
złocenia. Oprócz bobrów są w Rodatyczach wydry (Mustella Lutra —
Lutreola) pomieszkają i mają w dziurach pod drzewami w korzeniach
pod wodą

Krakowiec tu jest bardzo ładny angielski park założony przez hrab
Cetnera wojew. bełskiego z ładnym pałacem i piękny kościół. dokoła
na kilka mil same piaski porośnięte mit [illegible]. Tu i ow-
dzie w tych piaskach duże kamienne bloki.

Powietrze chociaz z powodu bliskich gór często zmianą podlega ogólnie zdrowe i umiarkowane. Koło Jaworowa Krakowca po prawym brzegu Sanu piaszczyste pasmo dla urodzajów i drzew szpilkowych przydatne. Na tych piaskach wszelkie pozbiorze gdy na glinkowatych gruntach zaczynają żniwa. Stawy dość liczne koło Jaworowa, Krakowca, Bobrówki, Wołczuch, Gródka, Janowa, Olszanicy, Nowogrobli, Milatyna, Hruszowic, Drozdowic. Lasy dębina koło Jarosławia na bale i klepki i sosny niedawno Anglicy na maszty skupowali. Dawniej czerwiec, liczne stada kuropatw, przepiórek. Południowe góry składają się z leżącego wapienia na piaskowcu mają dobry kamień ciosowy do budowli, wapno gipsowe i alabaster. Ruda żelazna po większej części obłazgowa dobywają we wsiach Ostrowie i Tuszempach. Kopalni innych kruszców niema chociaż Rzączyński mówi że koło Przemyśla miedź lecz to się nie pokazało. Wody słone pasmem koło Karpat ale niema warzelni. Rusinów dwakroć więcej niż Polaków ich płeć żeńska w porównaniu z inną brzydka wcześnie się starzeje do czego się sposób życia w wilgoci i smrodzie przyczynia. Rusini zachodni już wiele z swej narodowości utracili, pół z Polakami na równinach majętniejsi ale gnuśniejsi ku górom gdzie mniej urodzajów nędzniejsi ale pracowitsi, przemyślniejsi. Rusin się nigdy jednak co do majątku z Krakowiakiem równać niemoże ma odzież lichszą i wóz lichszy który skrzypiący dla braku mazi mazią zowie. W górnych okolicach przeszło 4000 Krzyżów tylko w zimie i przednówku najwięcej robią i to najwięcej żydom w procencie za pożyczone zboże lecz takich niema żeby mieli po dostatkiem przed zapasem i ciągle robili zresztą ustanowiony podatek zarobkowy wiele przyczynił się do upadku. W stronach gdzie owce chowają wieśniak nosi burą sukienną gunię i kożuch a gdzie tylko len i konopie używają płótnianki (: kachtan :) starzy w święto zgromadzeni w karczmie przegawędzą całe święto przy ½ kwaterce wódki czasem i kwarty niemijają w ten czas kończy się zabijatyką. Kobiety siedzą w karczmie lecz się niebiją. Młodzi albo śpi na piecu albo zgromadzona tańczy. Tańce: Kołomyjka, (: linkr (taniec rekrucki) Polak młody chodzi koło ław i stołów prosi ojców to matek, to muzykanta o taniec wybierają dziewki i polaka kołomyjka kończą. Często się trafia że chłopak podkówką na depcze bosą tanecznice a ona się ani skrzywi —

Według Synodu r. 1723 miała Dyecezya Przemyska dziekanij 9 Przemyski, Mościcki, Krasieński, Dynowski, Samborski, Jarosławski, Drohowski, Sanocki, Leżajski, Kościołów farnych 158.

Cyrkuł przemyski prowadzi [znaczny] handel solą, miodem woskiem i płótnem.

Gry najwięcej gęsior i wilk i inne przy kądziołkach. Zza karczmy każda zaproszona gospodyni niesie kilka placków i garków z jadłem i flaszeczkę wódki z tego robią uczte którą przez często przewodniczy zowią to babinami

Obwód Przemyślski.

Niemcy tutejsi jeszcze przez Kazim: W zaprowadzeni.

Przemyśl U franciszkanów przy drzwiach portret Adama ze Zmigroda Stadnickiego † 1612 Starosty Ruskiego Przemyslskiego Stryjskiego Wojew: Belskiego dobrodziej Klasztoru. W Kaplicy obraz oblężenia Przemysla przez Rakocego. Przed W. Ołtarzem portret bisk. Siestrzeńcowskiego a po drugiej stronie Moora Niemca przełożonego Klasztoru w XIII w. Katedra ruska ma amboną w formie okrętu zbudowaną z Kościoła Karmelitów. Katedra Łacińska ma brązowane ołtarze Nadgrobki z czarnego marmuru Alex: Fredra biskupa Przem † 1634 i białego marmuru rycerz zbrojny leżący Fredro Kaszt. Przem: żyjący koło 1678. Obok Kobieta w habicie może jego żona. Z ruin czarujący Widok na Sanie most stawiany 1778-1779 kosztuje 40,500 Złr Biskupstwo ruskie założone przez Leona 1292 (Już 985 był warowny gród kogo Włodzim W. X. Kijow opanował. Nestor o nim w 11 w wspomina - 1098 dobywał go Koloman Król Węgierski - 1498 spalili Tatarzy z Wołoham - 1624 napadli Tatarzy pod Stefanem Wojewodą pod Chmielnickim ledwie przez Konstantego Korniakta obroniony który 24 Września Kozaków pobił) - 1656 Szwedzi tu grasowali) W Katedrze złota monstrancya roboty Zygm: III Biskup Paweł Piasecki † 1649 i Stan. Orzechowski. Na miejscu mieli być Tatary zmarli Bartłomiej Wargocki dominikan i Teolog, Jakob Stiwski Kanonik w 17 w. Autor. Bylinski Stan Archidyakon w 15 w. urodzony Biskupi: Piotr Tomicki - Andr. Krzycki. Kanonik Tomasz Matyszko Krakowczyk poeta 1780 poeta i historyograf polski Kapituły tutejszy lecz dzieło jego nie druko

wane Portret jego w zakrystyj katedr. Bibliotekę założył Długosz przez darowanie xiąg zek. Bisk. lut. Walenty Herburt w 16 w. posłował na dwór ne Trydenckim. Alexand. Trzebiński z żołnierza biskup został i poseł do Turcyj + 1644. Kanonik jedney Ustrzycki (1700) Bisk. Eryk Mora franciszkan + 1387. Jan Karnkowski 1527. Piotr Sulima Gamrat Nom. nat 1537 Piotr Gębicki 1636 Biskup ruski Michał Korystyński 1594 na Soborze w Brześciu litewsk. przyjął Unię jednak poźniej znowu od tej ze odstąpił. Jerzy z Winnik Winnicki 1720 na Soborze Zamojskim przyjął unię 1244 byli tu jeszcze Dominikanie znalazł ich Jacek Odrowąż z Kijowa przybyły Katedra tam zbudowana 1474. Gwardyan Reformatów Chrystyan Szyszkowski w 17 w. 1672 rozproszył Turków tutaj. Biskup Małachowski i jego matka w tatarskiej niewoli vide Samska.

1074 Katol. 264 luter 275 żydów

Sądowa Wisznia z zamkiem tu się odbywały sejmiki szlachei ziemi Lwowskiej Jaworów tutaj w kościele obran Jana III

Kubno 1390 zwycięstwo nad Węgrami przez Jadwigę mogiła pomiędzy ludem podanie że w tym samym miejscu zabity naczelnik Wojska trafiony kulą z zamku Sośnickiego wchwili gdy się myt i ubierał gdzie przytym i innych zabitych zot nieszyposiągano i usypano mogiłę. 200 sążni od niej za zabudowaniami Dworskiemi bessta usypana z ziemi

Boratyn właściciel ma znaczny zbiór zbroi między innemi i szablę Sta. Stadnickiego diabłem zwanego

Sośnica zamek w pół zamieszkały własność Korjatków

więcej mówi że Korjatt się wśród lata z przemyśla do lasniej po
cukrze sankowat. Podatycze tu mają być dobry. 128

Raytarowice zmarły 1830 Józef Dzierzkowski Wice Marsza-
łek Galicyi mąż godny pamięci dla obywatelstwa i nauk. Ar-
chiwa stanów Galicyjsk: których członkiem przez 13 lat był są
dowodem jego pracowitości i pięknego sposobu myślenia dla
Kraju. Urodził się 11 Marca 1764 w Siemakowcach nad Prutem.

Radymno był tu w 15 wieku zamek obronny którego Tatary
r. 1498 zdobyć nie mogli, jak świadczy przywiedziony w Lobek-
łękowsk. ich dziejopis Chodzy- Seaded-din zwając to miasto
Redomja.

Mościska Cellarius wspomina ojczyzną Melchiora i Miko-
łaja Mościckich pierwszy spowiednik Zygm: Aug. i Wielki In-
kwizytor w Polsce drugi filozof pod Zygm III Horacjusz i Mościsk
poeta i Mowca + 1613-
uczący filozofii na Akademii Krakow. nauczyciel Starowolskiego.
Melchior z Mościsk urodził się tu 1511 nie chciał przyjąć różnych
biskupstw, gdy Zygm Aug w czasie chwiejących się zdań religijnych
w Polsce chciał Augsburgskie wyznanie przyjąć on mu wyrwał
pióro z ręki i uratował Katolicyzm (Chodyński) + 19 Maja 15
1591. Michał Mościcki Dominikan i celny Teolog 17 wieku
Wojciech Mościcki także dominikan przełożony Klasztoru
Świdnickiego w Szląsku 17 w. nie tylko miasto ale i Klasztor i Sanowi odwa-
gą swoją w religijnej wojnie uratował. Jakób Mościcki Krak. Aka-
mistrz filozofii uczony drukarz w Krakowie w Lwowie w 17 w.
Jan Mościcki znany kaznodzieja. Podług Nakielskiego Mościcczanie
byli zawsze wielkiego i znamienitego dowcipu. Tu się

urodził Sepelius + 1648 którego Nakielski chlubą akade-
mików a Poseł światłem ziemi ruskiej nazywa. Jakob
Przyłuski znany prawnik i poeta 16 wieku przyjaciel Trze-
ciewskiego Orzechowskiego i Reja + 1554 był tu proboszczem.

Przemyski obwód ma 7 Kolonii niemieckich: Mußzielo-
wic, Lardikau, Moosberg, Schomlau, Kuttenberg,
Kleindorf. Cały obwód ma 334558 Joch 1171 □ Klftr
Ackerland; Wiesenland mit Einschluß Gärten und Hutwei-
den 143548 Joch 268 □ Klftr; Waldboden 618329 Joch
247 □ Klftr za Józefa cesarza.

Ille terrarum mihi praeter omnes
Angulus amoenus ridet. Horat
Nescio qua natale solum dulcedine captos
Et non immemores non sinit esse sui.

We wsi Stojanciach mile od Sadowej Wiszni jest tatarska mogiła.

Ros potok, ~~dzielił~~ dyecezyę Przemyślską ob. ł. od Lwowskiej podług urzędowego rozgraniczenia oddzielał, który ciągnął ku Bobrzewi a którego dziś śladu zna lesć niemożna. Czasop. Ossol. 1828. zesz. II str. 8. w notach.

131

Wiar rzeka ~~nazwana~~ mała pod Przemyślem, tu w czasie Bolesław przebywał dobywając Przemyśl w. około r. 1069. Czasop. Ossol. 828. cz. II 67. utonęło w tejże rzece wiele wojska Kolomana życie stracili około r. 1098. przy dobyciu Przemysla ob. wyż. str. 74.

Wypływa od wsi Poleny poza Chyrowa. Długosz górę, z której początek bierze, Trybusz zowie. Bieży pod Nowe miasto, Niżankowice, przeżyna gościniec biały lwowski u wsi Kolasa, a pod wsią Hureczko do Sanu wpada. Bieg jej tak jest kręty, iż między Nowemmiastem i Niżankowicami 25 razy przebywać ją trzeba. Fr. Siarczyński domyśla się ~~i nad tą rzeką~~ aby wziąść ją za pierwiastek nazwy Wiatyczanów, a może niegdyś Wiatyczanów, może Wiar rzeka, Wiat niegdyś zwaną była.

132

Rada, rzeczka w przem. obw. [zbiera się] o mil 3 od Radymna z małych potoków i źródeł, których jedno z pod wsi Brzeckowce, drugie z pod wsi Kupienice wypływa, obie w Podmościach się łączą, i rzeką głęboką pod Radymnem koryto i do Sanu uchodzą.

P. Nro 370.

Löbl

po rusku Peremyszl po łacinie Peremyslia, Premislia

Dzieje biskupstwa przemyskiego

Około r. 1228–37 Xże Wrocławski Henryk bro-
daty poddał Łacinników na Rusi pod władzę [Jędrzejego w Opatowcu w Sandomirskim ... Władysław Xże Brzeski]
biskupa Lubuskiego. (Ludwik Król pols. i węgier.) pro-
sił Grzegorza XI o pozwolenie założenia biskupstw
Lwowskiego, Przemyskiego, Włodzimierskiego i
Chełmskiego. Komissarze wyznaczeni Arcyb. Gnieźnień-
ski, Krakowski i Płocki donieśli o potrzebie za-
łożenia biskupstw tych mówiąc iż Przemyśl, Wło-
dzimierz, Chełm dawniej jeszcze były Kościołami
Katedralnemi lecz się utrzymać nie mogły przez Ru-
sinów. Grzegorz XI bullą 13 Lutego 1375 z Awenionu
~~pote~~ zezwolił na erekcyję tych 4 biskupstw; lecz
o uposażeniu nic nie mówi. Tenże papież wysłał z
Luneburga (Saxonii) Franciszkana na biskupa: Eryk
czyli Henryk Mora, zaraz przy wstępie ~~[illegible]~~ darował
dziesięciny biskupie w obwodzie Łańcutskim i rzeszow-
skim r. 1384 Demetryusz kardynał Legat Papiezki w
Węgrzech i Polsce zatwierdził donacyę Eryka na dziesię-
ciny z gruntów i nowin Łańcuta [districtu Lanczudensis] i z wójtostwa
~~z~~ Krzemienicy [Cremnecz], z Wysoki, z Helwirg [(albigowa?)], Heszow (Heschow), (Husow?)
Markenhofo [(markowa?)], Kosyn [(Kosine)], Czetyes [(Sieteza?)], Nawedorff [(nowosielcze)], (Hanclowka)
Langhenkow [(Kapirnge)], Schonewald [(Sryniawa)], Hanzel~~[illegible]~~nów i t. d.
Przybywszy do Przemyśla zastał Katedrę wraz z dob-
rami biskupiemi od Króla Ludwika wyznaczonymi
zajętą przez Rusinów i zdezelowaną, tę odbudo-
wał dał jej nazwę N. P. i S. Jana Chrz i osadził przy
niej Kanoników i prałatów.
R. 1384 Marya ~~królowa~~ [córka Ludwika Króla] Węgier, Dalmacyi, Kroacyi,
Ramy, Serwii, Galicyi, Lodomeryi i t. d. w Węgrzech
wydaje przywilej w którym 5 posiadłości Królewskich i Klo-
rych jedna do Grodu Przemyskiego cztery zaś do Sa-
nockiego należały odrywa i biskupstwu przem. da-
ruje miejsca te są: Bresen (Brzozow) [do Sanok] et Domarethz
in aqua Stobnicza vocata, item villas Rauna (Równe)
Cyrgow et [do Przemyśl] Radymyna. — z wszelkiemi pożytkami.

Przemyśl źle zabudowane Magistrat około 7000
dusz (1811) Biskupstwo łacińsk. najbogatsze w
Galicyi podług spisu z r. 1523 należało do bis-
kupstwa przemyskiego 86 łanów duchownych.
R. 1390 pod czas napadu Węgrów gdy Władysław
Jagiełło był zatrudniony w Litwie Królowa Jad-
wiga wpada na Ruś na czele wojska wygania
dowódzcę Emeryka Bebek ze Lwowa zdobywa
zamki Żydaczew, Jarosław, Przemyśl, Grodek
Trembowlę i Halicz.
Dyecezyja prazka sięgała po Styr i Bug r. 1086
Dominikanie w Przemyślu 1244
Dochod biskupów Przemyskich był mały dla tego zwyk-
le byli pieczętarzami Koronnemi. Dyecezya obejmo-
wała pierwotnie tylko ziemię Przemyską Sanocką
i część Żydaczowskiej R. 1723 Kapituła miała kano-
nii 14 dekanatów w dyecezyi 9 t. j. Przemyśl, Jaros-
ław, Mościska, Dynów, Krosno, Rzeszów Sanok,
Sambor i Leżajsk w nich kościołów farnych 158.
Przemyśl (49° 46' 30" Szr. 40° 36' Dłu)

R. 1406 biskup Maciej nadał Kanonikom dziesięciny z
Żyrawica, Ostrow, Kuhinice, Wysatyce, Wy(k)comice
r. 1424 biskup Janusz nadał dziesięciny w Ostrow,
Gnykowice, Cusrinice, Żyrawice, Wirthatice villis
ea districtibus Rzesthow, Landschutte, Prze-
worsko, Jarosław et Przechnik

Donacyę tę potwierdził na prośbę Macieja bis-
kupa Przemyskiego w Piotrkowie 1510
we środę po niedzieli Reminiscere. Król
Zygmunt.
R. 1403 Władysław Jagiełło listem danym w Sędzice
dobra te od ciężarów Królewskich uwolnił
nadania Jagiełły potwierdzili Kazimierz IV 1456
Olbracht 1493 Zygmunt I r. 1510 Zygmunt August
1552 Stefan 1576 Zygmunt III 1589 Władysław
IV 1632 i t. d.

Przemyśl podług wieści założone od Xcia Prze:
mysława zwanego Leszkiem III - Zamek daleko
poźniejszej budowy niż pierwotny 1340 przez
Kazimierza II na nowo odbudowany. Roz:
waliny składają się z 2 baszt i 4 ścian otacza:
jących mały 4graniasty podwórzec. Na
jednej baszcie rok 1768 ostatniej restau:
racyi ~~dla~~ sądu ziemskiego. Miasta opisy przywi:
lej miasta w kopii Władysława Jagiełły z r.
1389 tam mówi że miasto ~~[illegible]~~ bardzo stare
i prawie zupełnie zburzone było wtedy otrzy:
mało miasto prawo Magdeburskie czyli
(*) S. Piotra ~~[illegible]~~
Teutońskie które w wielu przypadkach od
królewskich zależało starostw. W archiwie
miasta pięknie pisane prawa Magdeburskie
i inne historyczne i prawne dzieła przed
zaczęciem druku pisane także protokoła spo:
rów prawnych sądu miejskiego z XV wieku z r.
1414 są w niemieckim języku pisane i porząd:
nie wyraźnie pisane rachunki z XVI wieku
Żydostwo przemyskie ma swoje Archiwum
dokumenta ma fundacyje najstarszy przy:
wilej z r. 1559 Zygm. Augusta w którym
wyrażają że tu już bardzo dawno żydzi sie:
dzieli. R. 1498 złupili i spalili Przemyśl Tatary
z Wołochami którzy aż do Kańczugi się rozciągali. R.
1502 sam Przemyśl Tatarom się obronił lecz przed:
mieścia i okolice poszły w perzynę. R. 1524. 1575
1624 Tatary napadali Przemyśl. Zamek w Prze:
myślu w 15 wieku na więzienie brańców wojennych
przeznaczony już nadpsowany r. 1626 Stany Rzeczypos:
politej umocnić kazały R. 1667 sejm naznaczył komisyję aby
wraz z Marcinem Madalińskim starostą potrzeby tego zamku
pogranicznego uznano i sposoby obwarowania lepszego obmyś:
lono. R. 1678 poleciła Rzeczpospolita Konckiemu staroście
i Jeneratowi artylleryi aby zamek umocnił i zbrojownię
w Przemyślu założył ku czemu na nabycie placu Zupne
zwanego zezwoliła. R. 1699 Matczyński wojewoda ruski
na obwarowanie Przemyśla i Lwowa 36000 złtp. odkazał
R. 1760 Stanisław Poniatowski starosta Przemyski zamek pod:
dźwignął w nim skład pism urzędowych miejsce dla sądów
mieszkanie dla sędziów postanowił. Przy tymże zamku
był wielki zwierzyniec królewski podług Gwagnina

R. 1385 Petrus Gayski darował Katedrze wieś
Pnekolt (Pnikut) w obwodzie Przemyskim w przy:
tomności Emeryka Bebek starosty ruskiego, Her:
burta Dobromilskiego i innych konzulów w Prze:
myślu dn. 8 po św. Filipie i Jakobie. (Donacyję tę
~~miał~~ potwierdził Władysław 1486)
R. 1390 w poniedz. między oktawą 3 Króli w przy:
tomności Herborto milite dziedzica na Fulsztynie i in:
nych obywateli (Terrigenis) biskup Eryk daje erek:
cyje Kapitule i statut podług którego tyle kanoników
być ma ile dochodów na które przeznacza wieś
Pnikut i dziesięcinych biskupich Łańcuckim i Rzeszowskim
R. 1388 Przemyscy Dominikanie udali się do Arcy
bisk. Lwowskiego aby im ~~[illegible]~~ Kościół konsekro:
wał, Arcyb. zjechał i uczynił to; stąd powstała kłót:
nia między Dominikanami i biskupem Przemyskim
zjechali kanonicy przemyscy i pogodzili strony.
Bernard Arcybiskup Halicki zaskarżył Henryka
że się wdziera do jego dyecezyi Urban VI zlecił Kar:
dynałowi Demetryuszowi aby to załatwił lecz ten
umarł.
Znowu 2 biskupa zaskarżył Arcybisk. Halickiego
Jakóba że się wdziera mu w dyecezyę. Bonifacyusz
IX 1397 wysłał Piotra bisk. Krak. który następujący ~~[illegible]~~
wyrok zjechawszy osobiście na miejsce, wydał we
Lwowie w zamku mniejszym 1398 dn. 24 Septembr.
granice dyecezyi Przemyskiej gdzie się schodzą gra:
nice Lubaczowskie i Grodeckie do rzeki Rusz:
czyli raczej mostu na tej rzece potem wprost od
mostu tego do rzeki czyli bagna Błoszew rzeką
Błoszew aż do do jej ujścia w Dniestr stamtąd brze:
giem tej rzeki do źródeł rzeki Stryj ~~[illegible]~~ (Stryj)
a tą rzeką aż do miejsca gdzie w Dniestr wpada.
inclusis castris Tustan et Zambo nec non distric:
tibus Strigensis, Drohobycensis cum eorum ad
iacentys universisa parte illa dictorum
fluviorum situatis wszystko ma należeć do
biskupstwa przemyskiego i koszta procesu
mają obie strony zapłacić. Na drodze z

dn. 27 Sept 1398

Jarosławia jeszcze wydał rozkaz duchownym aby słuchali Macieja biskupa, Jakoba zaś obiecuje exkomunikować gdyby się wdzierał. Maciej biskup przemysk. r. 1398 karczmę w Radymnie odjął kapitule a dał natomiast biskupie dziesięciny z gruntów do zamku w Jarosławiu, Przeworsku z Nowosiedlcza i Ostrowa należących. Wydał statut 1398 w którym znosi postanowienie Eryka aby wszyscy w jednej kamienicy naprzeciw katedry mieszkali i jedli. Było 7 kanoników. Dziekanowi Janowi Wigandzie daje pagórek przytykający od południa ko kościoła S. Piotra Męczennika (klasztor dominikański) oraz z sadzawką poczynszy od cmentarza tego kościoła aż do kościoła ruskiego. Kantorowi: Jan Wolmari i kanonikowi Mikołajowi z Pilzna daje plac naprzeciw domu plebana i dzwonnicy katedralnej. Kanonikowi Janowi Kapelli i Janowi Plebanowi w Przemyślu plac naprzeciw domu mieszczana Pipera zakupiony od piekarza Szyndlera, Kanonikowi Janowi Krystyni i ~~Janowi~~ Piotrowi Plebanowi z Lubatowy plac przyległy aby sobie dworki własne powstawiali. Dochodami zaś tak rozdzielił: wieś Przekolt Dziekanowi i Kantorowi – folwark Pekulicz (Pikulice) X. Mikołajowi z Pilzna i X. Kapelli – Byszkowycz (Buszkowice) Xdzu Janowi Krystini i Piotrowi z Lubatowy. Każdemu przy katedrze mieszkającemu co sobotę fertona to jest 1/4 grzywny. Papież Eugenius IV 1432 brewem swym to potwierdził. R. 1421 już wspomione są wsie Sosnica i święte jako własność kapituły. R. 1405 przywilejem swym danym z Niepołomic Król Władysław nadaje kapitule z przemyskich czynszów 20 grzywien polskich grzywny po 48 groszy rachując. R. 1408 też Król kmieci wsi poddanych kapitulnych Pikulic, Prikuta Buszkowic, Sosnicy uwalnia ~~kmieci~~ jeśli w tych opuszczonych (per desertationes) miejscach osiędą od wszelkich danin, podwód, pogoni, stójek opłat pieniężnych osobliwie od poddymnego. Prócz tego z Krosna Wła-

Dzieje Księstwa Przemyskiego

Założenie Przemyśla przypisują Przemysławowi Księciu polskiemu około r. 760 Był znamienitem grodem ziemi Przemyskiej, która za Mieczysława I do Polski należała. R. 981 (r. 983 inni 986) ~~podbił ziemię~~ Włodzimierz wielki acz kolwiek się gród bronił był więc wtedy warowny. R. 1018 Bolesław Chrobry odzyskał nazad, wzmocnił miasto zamkiem drewnianym na górze, wałami i okopami – Za Mieczysława II ziemia odpadła od Polski. Roku 1026 Jarosław syn Włodzimierza dostał Przemyśl i osobne księstwo tu i mieszkanie założył Kazimierz I około r. 1041 biorąc za żonę Dobrogniewę siostrę Księcia Jarosława Kijowskiego prawa im zwierzchniego do niektórych ziem i grodów odstąpił. R. 1069 Bolesław II śmiały postanowił opanować księstwo przemyskie nad którym wtedy Wołodar ~~[illegible]~~ syn Rościsława Włodzimierzowicza który w dziale po ojcu ziemię Przemyską dostał R. 1069 na wiosnę Król z wojskiem przebywszy w pław San zdobył miasto warowne, gród zaś całe lato ~~[illegible]~~ oblegał aż się wreszcie poddać musiał. Wtedy oblężeni podług Marcina Bielskiego dla niedostatku wody zrobili z zamku podziemny przekop do Sanu. (?) Król naznaczył zimowe leże wojsku w mieście sam na zamku mieszkał. R. 1072 drugi raz tu zimował. Król powracając z wyprawy węgierskiej wraz z wypędzonym z Kijowa Izasławem Xciem Kijowskim który się z rodziną i bogactwy tu schronił. Po opuszczeniu Przemyśla przez króla Wasylko Rościsławowicz wyrznąwszy załogi polskie znowu księstwo zagarnął po nim panował r. 1094 Ruryk – po nim Dawid i Wasylko. R. 1098 Król węgierski Koloman namówiony od Izasława Światopełkowicza Księcia Kijowskiego z wojskiem z możnemi panami i 2 biskupami przystępuje pod Przemyśl niby za poczynione od Rusinów w Węgrzech grabieże, Dawid wezwał Połowców do pomocy a gdy ani Lanka ani posłowie połowieccy Kolomana do układów nakłonić nie mogli w nocy napadli Rusini z Połowcami śpiących Węgrów i okropnie ich porazili że Król ledwie mało uszedł. R. 1100 na zjeździe w Wietyczach Rusini oddali Wołodarowi Księstwo Przemyskie i Trebowelskie z obowiązkiem utrzymywania ślepego brata Wasylka i płacenia rocznie po 200 grzywien Dawidowi. Wołodar niszczył osady Polskie Bolesław robi wyprawę na Rusinów w tej rycerz polski Piotr Włoszczowic zdradzić na Xsięciu podejmuje się schwytać Wołodara

Piotr wdaje zdrajcę, zyska zaufanie Wołodara wyprowa-
dza na łowy do Wysocka i tam przez ukrytych wspólni-
ków go łapie, więzi i na księztwie osadza r. 1113. Król
chciał Jarosława Księcia Kijowskiego na Przemyślu osadzić
już zdobył Bełz, Czerwonogród, Włodzimierz gdy r.
1122 za okupem 20,000 grzywien dn. 22 lipca Bolesław
Wołodara uwolnił aby spokojnie siedział. Wołodar
mszcząc się wypadał z Przemyśla aż do Biecza na Polskie
~~[illegible]~~ posiadłości i inne książęta ruskie podmawiał
aby się z przemocy polskiej wybili. Bolesław pod Wili-
chowem napadł Rusinów zbił ich przyczem 3 wodzów
ruskich: Nawrot, Zaszczytnik i Dymitr padło. Wołodar
uciekł do Halicza i w krótce 1126 umarł pocho-
wany w cerkwi S. Jana w Przemyślu wydał córkę za
Księcia Romana synowi starszemu Włodzimirkowi
dał Księstwo Dźwinogrodzkie z Podolem, młodszemu
Rościsławowi II Księstwo przemyskie – Rusini zgro-
madziwszy siły pustoszyli kraje aż po Wisłokę. Włodzi-
mirko chciał potem bratowi odebrać Księstwo Przemyskie
za pomocą Węgrów, Rościsław wezwał do pomocy książęta
Kijowskie a gdy rozmowa w Szczercu do skutku
nie przyszła oblegał Rościsław Dźwinogród ale musiał
odciągnąć i pokój stanął (podług innych pisarzy Roś-
cisław chciał Włodzimierkowi Księstwo Dźwinogrodzkie
wydrzeć) – R. 1136 Rościsław zdradą dobywa Wiślicy
i Wiślicę wszystko w pień zrobiwszy pochód – Bolesław wpa-
da w dzierżawy Rościsława i niszczy wszystko. R.
1156 Rościsław zabiera Księstwo Dźwinogrodzkie wypę-
dza Włodzimierka który w Węgrzech szuka przytułku
Rościsław daje przytułek Włodzimierzowi Księciu halickiemu
którego Jarosław Xże Kijowski wypędził. Wezwany od Jaros-
ława Geyza ścigał Włodzimirka aż do Przemyśla i ob-
legał go, który prosiło ugodę. Król węgierski i Rości-
sław Xże przemyski 1159 pogodzili kłócące się Książęta
R. 1160 pojął Bolesław Xże polskie Helenę córkę Rościsława
przemyskiego – R. 1170 po śmierci Rościsława zabrał
Kazimierz II Król polski Księstwo przemyskie R.
1187 Wołodymir Xże Halicki na czele rusinów
spiknięty opanował nazad Przemyśl i zamek
wyrzucił Polaków i panował na Księstwie Halickim i
Przemyskim + 1198 Po nim dostał Przemyśl Roman Mści-
sławicz który się zwał Królem Rusi często w Przemyślu
przemieszkiwał nadania Przemyślowi od Wołodara
uczynione powiększył. Dwakroć z Polakami wojnę
prowadził zginął w walce pod Zawichostem 1205.
Zostawił 2 synów Daniela i Wasylka. Daniela
mającego 4 lat wypędzili Haliczanie a gdy

dysław Jagiełło nazajutrz po Wszystk.
Świętych znowu 20 grzywien przyczynił i
na żupach Przemyskich zabezpieczył. aby
codzień mszę za Króla i żonę (Annę) a jeżli umrze
to w tydzień prócz tego 3 msze rocznie za
duszę Królowej Jadwigi. Tenże Król listem
swym z Dobrostanów miejsca łowów 1421
wyznacza tylko liczbę Kanoników i prała-
tów na 9. Tenże Król listem swym z Krakowa
(Olbracht Kr. dodał 2 kanonie na które akademia krakowska naro-
dzała kandydatów)
w dzień Sgo Dominika wydanym nadaje 2 parafie
swej kollacyj w Przemyślu i Krośnie by za to
codziennie mszę jedną śpiewano. Przywilej ten
potwierdził Król Zygmunt 1537 w Lwowie.
R. 1424 będąc w Przemyślu w katedrze w dzień W.
W. Świętych w kościele podczas mszy dostał wiado-
mości że królowa (Zofia) powiła syna nadaje 14 ogrodów
łan z folwarkiem za Sanem przy drodze do Próchnika
(Dziadowszczyzną) łan przy młynie klasztornym
(Benedyktynek) leżącego przeciw jeziora Niemile
należący z dawna do kościoła parafialnego
przemyskiego, pole nad Wiarem zwane sołtysko
(z Kniein w Sofiej.)
wolę w Świętem Garb zwaną dziesięcinę snopowe
zwaną za Sanem dwa wójtikowicami dwa w nekrofble
snopowe należące do zamku przemyskie
go mianowicie z Mezankowic Jaksma-
nic folwarku Królewskiego na przedmieściu
w Przemyślu, rybaka jednego we wsi Mos-
tyszu mieszkającego nad Sanem przed
Przemyślem idąc na Władycze oraz inne
stare dobra potwierdza z Łysejgóry w Wilię
S. Katarzyny 1424. Zatwierdził to w Turu-
niu Stefan Batory 20 grudnia 1576 i w War-
szawie 10 Marca 1643 Król Władysław
R. 1434 nadał tenże Król w Przemyślu dał
im na wieczne czasy 12 beczek soli z żup prze-
myskich zwanych Sól aby się Kapituła modliła
codziennie za niego i Królowę Jadwigę Annę

Elzbietę, Zofiję za synów Władysława i Kazimierza
i córkę Jadwigę wszystkie przywileje zatwierdził
król Kazimierz 1456. R. 1436 Jan biskup za
800 grzywien wziętych z Kapituły dał dziesięcinę
z obwodu Tyczyńskiego, z Błażowy z Rokietnicy
a na folwark Kapitulny Hanczakowskie nadał
dziesięciny z Przemyśla, Żywicy, Ostrowa, Kuhsiny
Wyszatycz. R. 1441 król Władysław 10 beczek soli z żup
stone w ziemi ruskiej Kapitule zapisał. Dołączył do tego
biskup Piotr Chrząstowski dziesięcinę pieniężną z Nowego
Sambora i z przedmieścia z Kotkowic, Uherc, Biesz-
kowic Strzelkowic. Zygmunt August przyłączył
przywilejem z Gródka 14 Maja 1568 dziesięciny z no-
wych folwarków na Woli pod Mościskami i z Ujska
dziś z Falkenberga. R. 1447 biskup Piotr ustanowił
jeszcze przy katedrze 9 ~~pod~~ wikaryuszów. Biskup Miko-
łaj Błażejowski r. 1468 w Przemyślu wystawił szpital
zamiast walącego się katedralnego kościoła na zamku wys-
tawił z ciosu nowy okazały bliżej miasta, darował pier-
ścień który położnicom szczęśliwe skutki sprawiał. Zyg-
munt August 1570 nadał beneficium w Dolinie do którego
Dobrasspas z dużemi lasami należały aż do 1786. R. 1688
biskup Jan Zbąski nadał Kapitule Wójtostwo w Przy-
łętnicy kluczu Brzozowskim. R. 1384 dostała Kapitu-
ła dziesięciny biskupie z obwodu Kańczuckiego 1393 z
Jarosławia, Przeworska, Nowosielec. Dziesięciny
każdy obywatel dyecezyi przemysk. płacił od r. 1398
z każdego łanu czynszowego po 6 groszy praskich.
Biskup Jan Dziaduski stawał oporem Krobickie-
mu Orzechowskiemu. Krzysztof Szembek
w dużych 5 księgach opisał Kościoły dyecezyi spra-
wił ołtarz srebrny liborii posadzki marmuro-
wą w Chórze Wacław Sierakowski wystawił
znacznym kosztem rezydencyą biskupią w Prze-
myślu.

Dzieje biskupstwa ruskiego

Już Nestor w 12tym wieku wspomina biskupa Prze-
myskiego i Samborskiego. Dzieje wspominają 1218 Epis-
kopa Antoniego który na Archiepiskopa do Nowogrodu
powołany na miejsce Metrofana złożonego, jednakże
przez Metropolitę Kijowskiego do Przemyśla nazad
odesłany – Niesiecki widział portret malowany na
ścianie biskupa Abrahama obranego 1254 † 1271.
Biskupstwo zależało od metropolii Kijowskiej i patry-
archatu carogrodzkiego, w wieku XV od świeżo utwo-
rzonej metropolii Halickiej. Od Kopestyńskiego Micha-
ła aż do Jerzego Winnickiego byli podwójni bisku-
pi unici i nieunici. Sejm r. 1632 nieunitom wolność
wyznania podpisał a r. 1635 na nowo zatwier-
dził – Umowa Zborowska z Chmielnickim władystwo
Przemyskie nieunickie naznacza. Ludności dye-
cezyi ruskiej koło r. 1660 była do 3,000000
przeszło 3000 cerkwi farnych i zakonnych
w samem Przemyślu było 14 cerkwi. W hie-
rarchii Rusi całej r. 1730 biskup Prze-
myski był szósty – Biskupstwo to posiada
kopię pierwszego dokumentu fundacyi
ruskiego X i c [illegible] z r. 6800 to jest
1292. Do biskupstwa tutejszego należało niegdyś
opactwo Chełmskie. Tum ruski dawny klasztor Kar-
melitów pięknej struktury z arabeskami i misternego
sklepienia jest widownią monachomachii Krasickiego
który był przemyskim kanonikiem.
Księgozbiór katedry zbogacił kanonik Ławrowski darem
biblioteki zawierającej 20000 ksiąg i 8000 rękopisów
podług innych 12,000 ksiąg najwięcej teologicznych
i 2000 rękopismów.

Altarysta bożego ciała w Przemyślu r. 1443 po-
siadał dziesięciny in Fełsztyn, Darowice, Sąsiado-
wice, Barańczyce, Dąbrowka, Olszanik

Ołtarz B. M. V. ac S. S. Gregorii, Martini
założył 1442 Piotr de Grochowce sędzia ziemski
przemyski i altarystę przy nim wyposażył.

z Przemyśla rodem Andrzej Wargocki sławny kaznodzieja i filozof tłomacz Kurcyusza, Waler. Maxyma i Salustyusza Bartłomiej Wargocki brat jego celny kaznodzieja III Antonin z Przemyśla tłomacz Ksiąg nabożnych z Włoskiego 1583. Adam Stryjewicz uczony akademik Krakowski r. 1684 na wsparcie uczących się w Akademii ubogich Przemyślanów fundusz uczynił.. Kościół i Klasztor braci miłosiernych Piotr Mnich Zek pisarz ziemi przemyskiej 1670 fundował - Sieciński biskup przem. zas. Collegium Jezuickie: szkoły 1610 - Reformatów Hermolaus Sprawski - Fundusz Karmelitów bosych rozpoczął Marcin Krasicki wojew. podolski synowiec jego dokończył a sejm 1690 zatwierdził. Missionarzy i Franciszkanów za pomocą Waclawa Sierakowskiego biskupa stanęły Kościoły - Cerkwi było

9

Stanisław
II Dybowski lekarz królewski i fizyk Marcin Krowicki Socynianin (Stanisław August Poniatowski był starostą)

w Przemyślu był Klasztor Dominikanek (2?) Jezuitów klasztor z szkołami który wystawiła panna Słuząca Księżny Ostrogskiej Jezuici mieli ładną bibliotekę która po zniesieniu zakonu znikła

Szkoły przemyskie były osadą akademii Krakowskiej która dostarczała jej nauczycieli w początku 1790 wieku Jezuici (Codz. 1819) w nich uczyli teraz liceum z wydziałem filozoficzn. i teologij.

Drukarnię w połowie 18° wieku miał Adam [illegible] Klein potem ją utrzymywali Jezuici po nich Matyaszowski, potem Gołębiowski r. 1829 zakupił Śnigurski.

Klasztor Dominikanów S. Piotra w Przemyślu założony około 1355 gdyż wtedy bez Pozwolenia biskupa miejscowego Eryka mnisi tamże sobie klasztor wystawili

R. 1419 bisk. przem. Maciej założył tamże ołtarz który opatrzył daninami biskupiemi z miasta Sambora i wsi Kołkowice r. 1433 ołtarz ten Władysław Jagiełło nadał Wikarym przemyskim

Seminaryum w Przemyślu; na założenie onegoż nadał r. 1596 Zygmunt III probostwo Lubaczowskie z 3 wsiami Wawrzyńcowi Goślickiemu bisk. Przem. aby 6 Kleryków z tego edukowano; aż do r. 1660 Przemyskich Kleryków edukowano w Krakowie, w którym to czasie biskup Stanisław Sarnowski za 12000 złp. pod samym zamkiem ogród i pole w Przemyślu zakupił, trwałe Seminaryum kosztem swym wymurował i prócz tego jeszcze na utrzymanie 32000 złp zapisał. Biskup Jan Zbąski sprowadził z Warszawy r. 1687 do Przemyśla na Professorów Missyonarzy oddawszy im beneficyum w Samborze. Biskup Alexander Fredro całe seminaryum zostawił zarządowi Missyonarzy 1733 nadał im probostwo lubaczowskie, i wieś Zatusze i kapitał ow 32,000 aby z tego 12 alumnów utrzymywali.

Kościoł pierwszy katedralny z razu parafialny miał być dn. 16 Maja 1212 Konsekrowany przez Jana Biskupa Laodycejskiego Sufrag. Krakowsk. od r. 1384 katedralnym przez Grzegorza XI papieża mianowany zwał się S. Piotra i stał gdzie dzisiejszy pojezuicki, Parafię wcielił do Kapituły 1391 Król Władysł. Kościoł ten spalił się r. 1406. Biskup Sieciński oddał go r. 1618 Jezuitom co Papież Alexander VII zatwierdził R. 1665 Jezuici na miejscu starej nową i wspaniałą zbudować zaczęli świątynię R. 1412 odebrał dyzunitom Włady. Jagiełło Kościoł Katedralny S. Jana (akta przem. zas mówią że S. Mikołaja) który leżał in pede montis arcis supra testudinem czyli lectorium arcis t.j. u dołu góry zamkowej opierał się o baszte i wznosił się nad mur zamkowy. Kościoł ten oddano Łacinnikom Ponieważ Kościoł był mały niekształtny i niedostępny i walić się zaczynał r. 1763 rozebrano go, a biskup Mikołaj Błażow.

Błażkowicz (dokończona budowa 1474?)
ski) z ciosowych ciosowych kamieni bliżej miasta kazał sta-
wiać katedrę pod nazwą P. Maryi i S. Jana Chrzciciela
Budowa trwała wiek cały bo r. 1571 papież Mikołaj V
wydał bullę iż ~~kto~~ temu ktoby się przyczynił do budowy kości-
ła tego i spowiadać będzie w dzień S. Trzech Króli i Na-
wiedzenia N. P. Maryi ma być zmniejszona nałożona
pokuta o lat 7 i tyleż razy po 40 dni. Pierwszą wieżę
przy katedrze zaczął murować r. 1661 kanonik Temberski,
dzisiejszą wieżę zaczęto murować 1759 lecz dla braku
funduszów nie wykończona. Dzwon wielki pękł 1744 R.
1766 przelał go na nowo dzwoniarz lwowski Teodor Polan-
ski za biskupstwa Wałęckiego z Opina Wężyka co 30000
złp. kosztowało. R. 1728 zaczął przerabiać katedrę
na dzisiejszą biskup Alexander z Pleszowic Fredro na co
dobra swe Przedzel sprzedał. Nowo zbudowane sklepienie
zawaliło się 1733 dla tego też za jego śmierci r. 1734 w Ra-
dymnie niedokończono katedry zapisał na dokończenie
wielkie sumy, zbudował on poboczne kaplice sklepienie
pokrycie miedziane, groby, wielki ołtarz. Katedrę do-
kończona poświęcał na nowo 3 Maja 1741 biskup Sierakowski.
Do zakrystyi sprawiali biskupi Szembek, Fredro, Sierakowski;
kierski kanonicy: Konstantyn Fredro Seb Zacharski. Bisk.
Szembek ołtarz ciborium oprawił w srebro dał organy,
marmurowe posadzki nowe ołtarze, adamaszki kobierce
Bisk. Fredro dał lichtarze srebrne obrazy pretyoza do
monstrancyi. Bisk. Młodziejowski 1776 kielich szczerozłoty
i t. p. R. 1788 oddano do kasy kamery nadwornej srebra w
wartości 2.597 Reń a podług inwentarza z r. 1800
srebra i złota kapitulne szacowano na 21,700
W Przemyślu były kościoły: Dominikanów, Karmeli-
tów bosych, Jezuitów, Franciszkanów, Reformatów
Bonifratrów, Benedyktynki, Dominikanki. Kościół
S. Ducha leżący za bramą lwowską rozrzucono r. 1777.
Klasztor Dominikanów w nim r. 1224 zostawił Jacek Odrowąż
alabastrowy posąg Maryi Panny. Na początku 17 wieku w pobliż-
kości tego klasztoru wystawiono klasztor Dominikanek. – Klasz-
tor benedyktynek założyła i opatrzyła z Wandalinów Mnisz-
chów Żołęcka wojewodzina – u Benedyktynek Mniszech pochowana

matka pomocy u Andrzeja króla węgierskiego szuka
z braci Igorewiczów książąt wzięli Halicz: Włodzi-
mierz trzeciemu bratu Świętosławowi dostał się
Przemyśl. Lecz wydany od ~~[illegible]~~ mieszczan przemys-
kich Węgrom oblegającym Przemyśl R. 1211 zabity
w Haliczu. Leszek biały r. 1211 ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ trzyma Przemyśl. Polacy i Węgrzy żądają
nagrody od Xtwa Przemyskiego za obronę godzi ich
Pakosław Wojewoda Sandomirski. Po wypędzeniu
Kolomana z Halicza żąda ~~król~~ Andrzej węgierski od Daniela
1219 aby mu Przemyśl który posiadał odstąpił, gdy
mu to odmówione było wchodzi z wojskiem zajmuje
Przemyśl, Trębowlę, Zwinogród ale porażony
od Mścisława Xcia Kijowskiego musi uchodzić

(Zdaje się iż Przemyśl należał wtedy do Xtwa Włodzimier-
skiego i był w mocy Romana. Ten król dał w dzierżawę
państwo Włodzimierskie Alexandrowi Xciu Bełskiemu
który na żądanie Leszka wygnanym synom Kolomana
Tychomli i Przemysła odstąpił gdzie z Salomeą niejaki
czas siedzieli. Gdy król węgierski Andrzej przez ugodę
z Leszkiem Xięstwo Włodzimierskie pozyskał zajęte
Pakosławowi. Przemyśl Lubaczów dostał Wojewoda Pakos-
ław wkrótce zajął Koloman znowu Przemyśl i
Lubaczów: nową wojnę wzniecił)

Daniel opanowawszy Przemyśl dał go Jarosła-
wowi synowi Xięcia Ruryka 1229 któremu
wydarł państwo Łuckie R. 1235 Przemyśl
zatwierdzono znowu Danielowi gdy między Mi-
chałem Xięciem Czerniechowskim i Danielem
dobijającym się o Halicz zatargi pogodzone
były. Lecz syn Michała Rościsław korzystając
z niebytności Daniela który wojował przeciw
Tatarom opanował Przemyśl, lecz Daniel
zaraz 1250 Przemyśl odzyskał. Po zgonie
Daniela syn Lew r. 1266 odziedziczył Prze-
myśl i w nim mieszkał. Ten oddziedziczył przez
~~[illegible]~~ od Szwarna Xięcia Drohickiego i od
Wojsiełka mającego dzierżawy w Litwie, Ha-
licz Chełm i Drohiczyn i mieszkanie z
Lwowa do Przemysla przeniósł. Odtąd Przemyśl
upadać zaczął. R. 1280 Leszek czarny kr. polski
uprzedzając się na łupiących w Polsce Rusinach po-
zwycięstwie u Goslic z 30,000 zbrojnych ludzi
wkroczył do Rusi i ziemię Przemyską aż po
Lwów spustoszył. Po śmierci Lwa 1301 ~~[illegible]~~ panował
syn jego Jerzy ten + 1336 bezpotomnie. Przemyśl
przykładał się do haraczu winnego Tatarom który
cała Ruś płaciła. Po śmierci Jerzego Bolesław

Trojdenowicz ~~[illegible]~~ Xże Mazowieckie który miał matkę
najprzód córkę dwa Dańtowicza zdobył całe Ruskie
posiadłości za pomocą Litwinów i S. Jana Chrzc.
i Tatarów lecz struto go 1340 R. 1340 Król Kazi
mierz Wielki na mocy krewieństwa zajął Czerwonom
ściną i Daśka najmożniejszego z bojarów pochodzącego
z krwi ~~[illegible]~~ książęcej Starostą ziem: Przemys:
kiej postanowił. Daśko śpiknął się z Danielem boja:
rem z Ostrowa (czyli jak go niektórzy nazywają
Ostrogskim) wezwał do pomocy Tatarów lecz nic
nie zrobił bo Tatarzy pobici 1341. Jako Wojewodów
przemyskich zza panowania Polskiego widzimy r.
1345 Hrycka Kossaczowicza, a roku 1372 Piotr
Sumprech. R. 1376 Ludwig Król wiele zamków
ruskich w dzierżenie Węgrom puszczał n. p. Jur:
giemu Zuderowi, Emerykowi Bebekowi, Janowi
Sapolemu i t. d (Ob. Stryjkowski) Ludwik po odjeź:
dzie do Węgier Władysławowi Xięciu Opolskiem
Siostrzeńcowi pozostawił rządy Rusi który się pi:
sał Dominus et haeres. Lecz Władysław dostał w za:
mian ziemię Dobrzyńską od Ludwika który odtąd
Ruś czerwoną jako prowincyją węgierską uwa:
żał zamki Starostami i załogą węgierską opatrzył
R. 1386 Lubart Xże Litewskie zabrawszy Ruś
zamek i ziemię Przemyską posiadał. Za pano:
wania Władysława Jagiełły Jadwiga Królowa
1390 z rycerstwem posłała na Ruś aby ją z Węgrów
i Szlązaków którzy najlepsze grody trzymali oczy:
ścić, zdobyła Przemyśl, Jarosław, Gródek, Halicz,
Lwów, Żydaczów, Trembowlę. Dzieliła się potem
ziemia Przemyska na 2 powiaty Przemyski
i Przeworski w każdym powiecie były osobne
księgi powiatowe i osobne roki grodzkie. W
Przemyskim powiecie uważano dwie części
przed niestrzańską i zadniestrzańską zdaje się że
się granice Xtwa ruskiego po rzekę ~~[illegible]~~ Mleczkę i jej
ujście do Wisłoki rozciągała. — Dla wyśledzenia opryszków
kryjących się w górach obwodu przemyskiego trzymała
Szlachta pewny rodzaj żołnierzy Smolaki zwanych.
Starostwo Przemyskie oprócz miasta obejmowało wsi
16. Długo je Koniecpolscy jako prawem zastawnem
dzierżyli w 16tym wieku dopiero Opalińscy je wykupili
z dochodów zaś ta część do skarbu koronnego ta r. 1764
wcielona 17656 osobno z wójtostwa 120 dobra te starostwa
wyjąwszy miasto rząd dał w zamian za Nadworkę
dobra solne hrab. Ignacemu Cetnerowi Wojewo. 15 Oktobra.
dzie Bełzkiemu.

z sławnemi i znacznemi jarmarkami szczegól:
niej na konie leży na trakcie

Mościska miasto i Kościół założył r. 1404
Władysł. Jagiełło do miasta należało wtedy wiele
wsi pomiędzy innymi Starzów, Wola Tyłowa
Rudniki wspomniane są w przywileju Kazimierza
II r. 1462 wydanem w Brześciu, Feria Secunda
post Dominicam Conductus w którem zapewnia
Kościołowi dziesięciny i mówi o wsiach które
inter mericas et gades ad praefatum oppidum
spectantes mają być założone. — Zygmunt
II August potwierdza przywilej dany 1537 dla
S. Maria Magdal. Kościołowi w Mościskach oraz
drugi 1545 w dzień S. Katarzyny wydany — r.
1570 w Warszawie 25 Marca wspomina tam
jako wsie królewskie do Mościsk należące, Rud:
niki, Sokole, Matnow, Matnowska Wola
Sarny, Laszki, Wola Tyłowa, na której
grunicie wieś Hodynie zbudowano, Star:
żów oraz nadaje wolny wrąb do lasów Mości:
skich i Medyckich plebanowi w Mościskach —
Zygmunt III w Warszawie 24 Augusta 1623 potwier:
dza powyższe przywileje oraz więcej nadaje dziesięcin
wspomina tam oraz wsie Wola Artamowska Za
kościele, Czerniawa, Sokala oraz mówi
że parafialny Kościół w Strzelczyskach przyła:
czono jako filię do Mościsk. — Władysław IV potwier:
dza r. 1645 w Warszawie 22 Aprila nadania też
samo uczynił król Michał w Krakowie r. 1669

137

Krupeckiemu ~~dyzunicie~~ unicie biskupowi przemyskiemu gdy innego biskupa ~~...~~ dyzunickiego obrano dano na rezydencyją monaster S. Spasu, S. Onufrego i Sprolnica nazwany za Władysł. IV

Dzieje Księstwa Przemyślskiego
obacz. Czasop. Ossolin. 1828. Zeszyt II. str. 63.
i Zesz. III str. 3.

Dzieje Biskupstwa Przemyślskiego
obrz. greckiego i łacińskiego
ob. Czasop. Ossolin. 1828. Zesz. IV str. 3.

Przemyśl miasto nad rzeką Sanem – ~~c~~ cyr-
kułowe – ma Liceum, szkoły Normalne, Se-
minaryum Łacińskie, i inne zakłady Na-
ukowe – Złotnia i skóry w znaczney ilości
wyrabiaią się – Księgarnia założona w 1829
~~r.~~ – liczy to miasto przeszło 7000 ludności
Chrześcian i Żydów – dawniey to miasto było
Stolicą udzielnego Xięstwa – potem Woiewódz-
twa, wreszcie gdy Ruś weszła do Polski zos
tała wcieloną – Woiewództwo Przemys-
kie na Kasztelanię zamienione – Stanis-
ław August Poniatowski w 1760 był Jego
starostą – do Upadku Polski były w nim
Sądy Ziemskie i Grodzkie

Starostwo Przemyskie
Koniecpolscy prawem
zastawnym trzymali – do
piero w 16 wieku wykupi
li ie Opalińscy –

Przemyśl tu w XVI wieku wyrabiano sławne piwo które po Polsce rozwożono. 140

Przemysl zbudowany około 700 a Przemislo principe

Bielski p. 34.

Reformatow r. 1622 Zygmunt Tarło Kasztelan San-

decki w Klasztorze w Zakliczynie osadził –

441

142

Premisslie a. 1408

Controversia inter

fratres Pred. et m

inores et Joannem

Rutheni

143

kościół Karmelitów. Godna widzenia tu ambona, mająca formę okrętu. Od drzwi wielkich katedry téj piękny widok na okolice miasta.

W Krakowcu. Kościół założony przez Cetnera wojewodę bełzkiego, budowy rzymskiéj, w bardzo pięknym stylu, z napisem: DEO ET POPULO

pewnia »że nie w ciemie bity«. Lubi surową przywdziewać powagę, nie śmieje się nigdy, lecz tylko uśmiecha z pogardą; przeciąga twarz; ręką, skinieniem głowy więcéj odpowiada niż słowy, lecz najczęściéj tylko ramionami wzrusza, i ciągle nad głupotą drugich lituje się. Co sobie ubrzda, tego mu i młotem z głowy nie wybijesz. Wszystko cokolwiek on pisze, mówi i

ob. Rolnictwo Poema oryginalne w 4 Pieśniach. Dyzmy Boncza Tomaszewskiego. w Lwowie. 1801.
str. XXVIII.

Lecz kto wiary nie daje mieć te dziwoię płody
Idzie widzieć w rozkoszne Krakowca ogrody
Tam wśród pielęgnowanych rzadkich Roślin wiele
I ludzi i natury znaydzie przyjaciela,
Długo z obywatelską Marszeł godny cnotą
Służył swojej Oyczyznie z naywiększą ochotą,
Lecz gdy wiek już spokojne wskazywał schronienie
Przed burzą, która niosła Krajowi zniszczenie
Tam w cieniu drzew wyniosłych Łąk dawnych jak świadły
Łzami nad Polską swoje skrapia kwiaty

145

Przypowieści prowincyonalne:

Bełżanie do prawa, nie do korda.
Bieczanie dobrzy do rady, ale do skórze.
Bufszczanie szczodrzy we słowach ale nie w rzeczy
Haliczanie rzetelni ale pyszni
Kołomyjszczanie zgodni, samochwalcy
Lwowianie mili, ale łakomi
Lubaczewianie przyjemni ale zdradliwi
~~Mielniczanie~~
Opoczanie ni do kufla ni do korda
Pilznianie szczodrzy bez rozsądku
Przemyślanie wielkiego dowcipu, małej cnoty
Sandeczanie bitni, ale nie przykładni
Sanoczanie do korda, nie do prawa.
Trembowlanie pyszni, ale rzetelni
Zaborzanie o sławę zbyt, a pieniądz mało dbają
Żydaczowianie dumni, a weseli
Zwinogrodzanie bardziej o worek, niż o brzuch dbają

Dobromil miasto w ziemi Przemyskiej, w wojew. Ruskim, o mil 5 od miasta Sambora położone, Malowanie Dobromilskie w domu Herburtów: ob. Pam. Sendomirski T. II 208–213.

Sola miasteczko niedaleko Sambora w ziemi Przemyślskiej, dawniej zwane Stara Żupa. Pam. Sendom. T. II 618 wspomina: o Rękopiśmie Różne ziemniaka z Soli.

...äsidium!

...n Unterzeichnete ... mein
...en Schulgelds-Conrigue
...tion bis zum letzten März
1839 seinen ...
...Präsidium gehorsamst
...anzuzeigen.

...Hermannstadt 2 März 839.

Konstanty Kornjakt załozył klasztor Karmelitów w
Hussakowie masstnosci swej i uprowidował go trzy chiesta
kilka tysięcy lecz niemogł go dokoncyc. Z Janem Zamojskiem
walczył w Inflanciech, Biatego Kamienia przez 3 lat przeciw
Szwedom bronił. Walczył męznie z Zamojskim hetmanem w
Węgrzech przeciw Hardemu Kiaxciu Michałowi kilka chorągiew
własnym kosztem przeciw Tatarom pod Buze wyprawił
miał za Zonę Ossolinska wojewodziankę Sędomirska ta zmarła
mając lat 30 wiele do Kościoła Dominikanów Lwowskich sprawiała
Syn jego Karol Franciszek na Białobokach Sośnicy, Kornjakt
marszałkował na sejmikach bywał posłem na sejmikach a na Trybu=
natach deputatem młodości w cudzych krajach wojennych w Hiszpa=
nij, Francyj, Anglij, Belgij, Hollandyj poworocwszy był pokojow:
cem u Krola. Przeciw Kozakom walczył po porazce Piławieckiej
Przemysl z chorągwią dragaiej wicżonej i kilko maty ria cami
własnych poddanych uwolnił od nieprzyjaciela; znakiem tego jest
chorągiew kozacka w Kościele Katedralnym przemyskim zawie:
szona. Pod Zborowem był z 5 chorągwiami własnego zaciągu
i sam walczył trzy razy Tatarów tam odpędził za czwartym
wiele trupem zostawił. Pod Beresteczkiem własnym kosztem
panterną chorągiew wystawił Szwedów pod Przemyslem gromił.
Za młodości nosił krzyz po ulicach reprezentując P. Jezusa. Zapowietrzo=
nych wspierał r. 1656. Siostra tegoż Karola była za Starostą
Piotrkowskim ~~Zerzym~~ Ossolinskim ~~Alexandra~~ Zona zaś jego była Katarzyna
z Betzca. Wojewodzianka Podolska.

Prezent znamienitych cnot i heroicznych dziel Wielm. JM. P.
Karola Franciszka na Białobokach Zorawicy Korniakta
niebu od smierci oddany, Kazaniem pogrzebowym w Przemyslu
przez W.O. Bonawenturę od S. Stanisława Karmelitę Bozego
roku 1672 d. 4 miesiąca Kwietnia. W Lwowie w drukarni
M. Jakuba Mościckiego Philos. Doct. R.P. 1672 – dedyk Katarzy
nie z Betzca Kornjaktowej zonie zmarlego kart 22 nie
liczbow in 4to.

Kompania niebu i ziemi wdzięczna podwyższenia Krzyża na Górach Wieczności i Jastrzębców Krainę Empirejską leżącego przy spolnych exequiach Wielmożnego JMći L. Karola Franciszka na Białobokach Korawicy Korniakta i Wielmożnej Jey Mści L. Alexandry Joanny z Bełzca Ossolińskiej starościnej piotrkowskiej od X. Karola Kochanowskiego zakonu S. Franciszka Reformatów Kaznodzieje w Przemyślu z Ambony Prezentowana dnia 6 kwietnia Roku pańskiego 1672 w Krakowie u dziedziców Krzysztofa Scheda J. K. M. Typ. in 4o. arkuszy 3 dedykowane Jerzemu hrabi z Tęczyna Ossolińskiemu staroście Piotrkowskiemu.

147

Karol Fran. Korjakt miał Katarzynę z Wołyca + 1672 Kon
jakt d. 2 Kwietnie ojciec jego Konstanty fundowany klasztor
franciszkanów w Husakowie młodości przebył w Hiszpanii
Francyi, Anglij Belgium, Holandyi

Encykl. pow. T. II zesz. III str. 116.

Aniot Marcin, rodem z miasta Jarosławia: wydał poemat pod napisem: „Rzym stary przez Marcina Aniota wykonterfektowany, roku 1630 in 4to przypisany Maciejowi Hajderowi, radzcy lwowskiemu

Krasiczyn.

Do najładniejszych pomników naszego kraju które jeszcze w całości z starożytnych czasów pozostały, należy przed innemi zamek Krasiczyński, półtorej mili od Przemyśla na zachód odległy. Wznosi on się na dolinie zamkniętej dwoma górami i przerżniętej kręto lecz poważnie płynącą rzeką Sanem, którą, chcąc dojść do zamku, na wygodnym promie przebywać trzeba. Budowa całego zamku czterograniastego, po rogu basztami obsadzonego, zdala wydaje się siwa już od wieków, ale jednak mimo tego czerstwa. Dokoła ma szerokie wodą napełnione okopy, przez które od zachodniej strony, gdzie się przód budowy znajduje, dość długi na łukach murowany most do bramy wiedzie. Przy wstępie na most, w kilka posągów świętych ustrojony, stoją na kamiennych słupach dwa pachołki dworskie w wiszących czapkach z muszkietami w ręku, ci zdają się bronić wejścia do zamku. W środku przedniej strony, gdzie się także obmurowane źródło zamkowe znajduje, jest potężna brama żelaznemi wrotami zaparta; nad nią wznosi się wysoka wieża z zegarem i napisem rytym na kamieniu, głoszącym rok zbudowania. Trzy strony zamku są na piętro zmurowane, porządne ganki prowadzą do pomieszkań; czwarta strona z prawej strony ma równie wysoki mur, jak pomieszkania, z piętrnemi w górze kabłąkowatemi budowniczemi ozdobami. Na dole tej ściany ciągną się długie murowane stajnie dla koni dworskich i wozownie. W środku lewej strony jest piękna kamienna altana

zdobna w słupy i posągi królów i bóstw starych, z pięknym pokryciem
sklepionym. Altana ta służy za wchody do pierwszego piętra i
najładniejszych sal zamkowych. Mury wewnątrz dziedzińca zdob=
ne są w popiersia rozmaitych królów, książąt, cesarzy i sławnych
osób, robione w murze niebiesko skrobanym sposobem (al grafitto)
Z lewej ostatniej baszty wiedzie wązki, po obu stronach oknami opa=
trzony murowany kurytarzyk do ogrodu, w starym sposobie założo=
nego, w którym się wysokie rzędy odwiecznych lip znajdują. Wewnętrz=
ne pokoje prawie wszystkie są sklepione, zdobne kominkami z
czerwonego, czarnego lub siwego marmuru, które niemal wszyst=
kie rok 1603 noszą i w rzezane arabeski oraz głowy różnych kró=
lów są przystrojone. Na szczególniejszą uwagę zasługuje sala duża
na pierwszym piętrze po lewej stronie, dla swego plafon=
du, zbudowanego na wzór tego, co się w izbie poselskiej na Krakows=
kim zamku znajdował. Cały ten plafond zdobny jest ośmnastoma ładnymi
obrazami, które wraz ze złoconemi w kwiaty i arabeski przybranymi ramami
są w jedną całość spojone. Po wszystkich rogach ram wystają głowy snyc=
erską robotą z drzewa rznięte, przedstawiające rozliczne pokolenia ro=
dzaju ludzkiego w właściwych narodowych pokryciach. Pomiędzy obrazami
jest sześć allegorycznych, reszta zaś obejmuje historyczne zdarzenia
z czasów panowania Zygmunta III i początku Władysława IV. W środku
widać Króla Zygmunta III na tronie, dalej Żółkiewski przedstawiający
królowi pojmanych Carów – sejm elekcyjny pod Wolą warszawską – wjazd
Zygmunta III do Krasiczyna, gdzie go Krasicki przyjmuje – potyczka z
Tatary, w której Krasicki z kilkoma dzielnymi młodzianami Cecylię
Renatę żonę Władysława IV króla polskiego od napaści wrogów
oswobodził. ~~wyratował~~ Pierwsza baszta z lewej strony nosi imię baszty papiez=
kiej, jest ona okrągła, zdobna obrazami różnych papieży, w środku
na sklepieniu wznosi się złocony duch Św. W baszcie tej były niegdyś

bogate kobierce, dziś w niej złożone są zamkowe obrazy i malowidła kilku sławnych mistrzów to włoskiej, to flamandzkiej szkoły. Między innemi są niektóre polskie, mianowicie popiersie trafne Bohdana Chmielnickiego. W drugiej okrągłej narożnej baszcie znajduje się obszerna kaplica zamkowa zdobna w marmurową sztuczną posadzkę, rzezane ławki, piękny ołtarz i różne święte malowidła z wyzłacanemi biblijnemi napisami. Ostatnie dwie baszty, rozmaitego są już kształtu, w prawej ośmiokątnej umieszczony był skarbiec mocno warowny i sklepiony.

Zamek w Krasiczynie, jak to z całego rozkładu widać, służył więcej dla przepychu niż dla obrony. Zaczął go budować Stanisław z Siecina Krasicki Kasztelan przemyski r. 1592, a dokończył syn jego Marcin Krasicki Wojewoda Podolski, jak to napis przed bramą głosi. Za mężną obronę Cecylij Renaty, córki cesarza Ferdynanda II, która, gdy dla zaślubin z królem polskim Władysławem IV prowadzoną była, od Tatarów koło Przemyśla obskoczoną i przez Krasickiego orężem uwolnioną została, wyniósł w stan hrabski cesarz Ferdynand rodzinę Krasickich. Przy rozprawie tej padło kilku dzielnych pancernych; mogiły ich dotąd się za zamkiem wznoszą. Krasiczyn sławny już w XVI wieku za czasów Geografa Cellaryusza, odwiedzany był przez królów polskich: Zygmunta III Władysława IV i Jana Kazimierza, którzy w okolicy tej polować lubili. Obecnie zajmuje się gorliwie naprawą tego ładnego zabytku starożytności Książę Lew Sapiecha, — teraźniejszy Krasiczyna wł

Żegota Pauli.

Daniel Max Schmalz Kunstweber –
hat mehrere nach der neuen Manier gewebte
Tafeltücher im Klostergebäude bey St. Anna
aufgestellt, vornehmlich Tischtücher von belie-
bigen zu haltenden Größe, Servietten u. d. g.
mit geschmackvollen dessins – und um äußerst
billige Preise.

Gregory

Medyka W ogromnych 10 szklarniach jest tamże do milion drzew krzewów i ziół. Oddział palm i roślin równikowych są piękne Zamije, Pandanusy, wielka liczba palm, był tu przeszło cetnar ważący Żółwiowiec (thamus elephantipes, testudinaria) – W oddziele mimozów są tysiące różnych akacyj, zbiór wrzosów (erica) miał kilka tysięcy exemplarzy, samych kamelij r. 1840 było do 50,000 – W oddziale roślin pasożytnych i wodnych celują Arum, dzbanecznik (nepentes destillatoria) papyrus, rożne paprocie, – Kaktusy, opuntie, euforbije – Oranżerya i figarnia dobrana – Szkółka drzew owocowych obejmuje wszystkie gatunki jabłek, gruszek, śliw, wiśni orzechów, agrestów w ulicach, szkółka ziół i krzewów lekarskich, są tu aleje Urzędows=kiego, Spiczyńskiego, Falimierza, Kluka, Jundziłła, Dziarkowskiego, Wodzickiego, Urus=kiego, Kopernika, Śniadeckiego, Ossolińskiego, Czackiego i t. p. Ogród warzywny obejmuje także rośliny pastewne, zboża i rośliny farbierskie – Jest tu szkoła ogrodników gdzie się młodzi zwo=lennicy prócz nauk botanicznych uczą czytać, pisać i religii = Biblioteka liczy przeszło 8000 książek najwięcej narodowych i do 200 rękopismów – Zbiór polskich rycin i rysunków do 18000 sztuk – Zbiór mapp ~~do~~ przeszło 600 sztuk – Zbiór mały obrazów polskich – Przeszło półtora tysiąca monet (między temi lwowskie, Jagiełłów i Piastów) i przeszło 600 medali – Zbiór sfragistyczny obejmuje pieczęcie z r. 1212 Leszka Białego, Bolesława wstydliwego, Leszka czarnego, Łokietka, Kazimierza Wielkiego, Ludwika, prawie wszystkie majestatyczne pieczęcie Jagiellonów, pieczęcie ~~arcy~~biskupów i prywatne niektóre początków 13 wieku sięga=jące. – Oprócz tego kilka dziesiąt ~~przywile~~ dokumentów pergaminowych łacińskich, polskich, ruskich = Medyka było starostwo do którego należały: Szechynie, Toki, Rozdziały i które płaciło kwarty 9582 złp. pol. – Władysław Jagiełło bawił tu r. 1412 przez dni 15 przyjmując Jana arcybiskupa strygońskiego i Michała Kochmagistra posłów Zygmunta cesarza, tu dostał za 40,000 kop praskich groszy w zastaw ziemię spiską – Drugi raz bawił tu Jagiełło 1434 jadąc z Krakowa do Halicza na odebranie hołdu od wojewody multańskiego Stefana, tu ~~w~~ słuchając sło=wika zachorzał i w Gródku umarł. Dwa były okopy w Medyce jedno pewnie ~~szw~~ dawny zamek

szczupłe wodą oblane, drugie zewnętrzne obszerniejsze – okopy tę z bastyonami – Za Jana Kazimierza obozowali tu wodzowie tatarscy. – Szlachta województwa ruskiego po zgonie Zygmunta Augusta 1572 zjechała się tu na sejmik przedelekcyjny – Sejmy z r. 1564 i 1613 wyznaczyły tu miejsce dla popisów rycerskich ziemi przemyskiej. – Kościół łaciński z drzewa ma erekcyją parafialną Zygmunta Starego. Zygmunt III r. 1608 przyłączył to probostwo do katedry łacińskiej w Przemyślu i odtąd wikaryusze przemyscy dzierżą to probostwo. – W cerkwi ruskiej jest parochem literat Józef Łoziński. – Za rządu Austryi dostały się medyckie dobra koronne Lubomirskim w zamianę za dobromilskie dobra solne. Posiadał potym Medykę Głogowski od którego ją kupił Józef Benedykt Pawlikowski.

Medyka Ceny roślin nierównie tańsze jak za granicą
wiele bardzo roślin idzie do Rossyj i Wołoszczyzny. Corocz=
nie sprzedają tu kilka tysięcy szczepów po 12 Kr M. K.
Samych pelargonij jest przeszło 900 gatunków, Kameliów
250, erików 235 róż 160 akacyów 80 Rhododendrów
40 gatunków i wszystkie rodzaje citrus, ficus, gladiolus,
amaryllis, oxalis i zamia. Między palmami jest tu
Maximiliana regia najnowsza i najrzadsza w Europie
jest tu wiele wodnych roślin i parasytów (Schmarotzer=
pflanzen) Tu jest Królowa wodnych roślin pyszna Ne=
lumbium z Indyj. ciekawe Nepenthes destillatoria
z Cejlonu ma dzbankowate pęcherze z czerwoną nakrywką
która się otwiera podczas największego dziennego gorąca i
Mieszkańcom wysp moluckich słodką chłodzącą, orzeźwia=
jącą wodę daje dosyć jest 6–8 takich dzbanuszków dla
człowieka – [illegible] ~~[illegible]~~ Thierpflanzen – Dionea
muscipapa bewegliche [illegible] którego listki podczas
dostatecznego ciepła ciągle się ruszają – Ciekawy jest znak
Schinus Molle z Peru: seine zerrissenen Blätter schwim=
men auf die Oberfläche eines stillstehenden Wassers ~~mit~~
gelegt infolge kleiner Harzexplosionen herum.
ze wszystkich stron świata jest oprócz 4500 roślin
z pomarańczarni i szklarni przeszło ~~do~~ 5000 jedno i dwu letnich
potem ciągłych trwałych (perennirende) roślin które w
wolnym polu rosną. Dyrektor Józef Błaszek.

153

. Sapellius Krzysztof urodzony w Mościskach uczył się w Rzymie
potym S. Teologii i Medycyny był nadwornym lekarzem Króla Władysław
IV i Zygmunta III z Władysławem był w Moskwie po śmierci żony swej
został Xiędzem i Kanonikiem Krakowskim Kieleckim i dziekanem w
Krakowie u Wszystk. Świętych. był professorem w Akademii Krakows.
kiej potem w Zamojskiej wspierał biedną młodzież ucząca się + 16 Julii
r. 1648 mając lat 60.

154

Sapelius
z Moszisk
Rocznik Tow. Krak
Tom 8. 50

1. Czerwca Środa. Miasteczko Niżankowice dosyć liche ma same drewniane domy rynek mieszkańców. Kościołek na szczególniejszą zasługuje uwagę otwór od wschodu słońca zdaje się że nowy dosyć jednak w zewnętrznym murze tylnym wmurowana z jednej strony bardzo stara głowa Króla z Koroną ręce ma złożone z drugiej w osobliwszym ubiorze czy nie Kobiete rozeznać niemożna bo zczerniało od starości ma pióra na głowie. Robione z Kamienia wypukłe. Warte przerysowania. Za Niżankowicami zjechaliśmy do Rybotycz z gościeńca. Droga przykra błotniste złamał się [illegible] oracyk przyjechaliśmy przed mętny Wiatr

155

Środa – Krasiczyn.
Czwartek Niżankowice
Piątek Kalwaria
Sobota Sarnawa
Niedziela Uherce

Wtor. 30 Nocleg w Krasiczynie
Środa 31 ~~Krasiczyn~~ Niżankowice
Czwa 1 ~~Niżankowice~~ Kalwarya
Piątek 2 Sarnawa
Sobota 3 Uherce.

156

Pyliński Stanisław urodzony we wsi … (Sądowej) doktor decretorum w Aka-
demii Krakowskiej potem kanonik przemyski pisał: Defensorium ecclesiae adversus
Laurentium Corvinum (Lutheranae haereseos sectatorem) Cracoviae 1531.

Kościół zbudowano (R. 1624 Tatary ziemię Przemyską zniszczyli)

Murowany kościół na który materyjał i plac Ludwika z Mniszchów Wandalinowa Zołocka Kasztelanowa Krak. Hetmanowa Koronna darowała założony 1768 (mieli Miechowici i w Przeworsku Klasztor)

Obraz cudowny Niepokalanego poczęcia Matki Bosk. Wacław Hieronim z Bogusławic Sierakowski bisk. przemyski po inkwizycji r. 1745 tego obrazu za gratiosam uznał urzędownie —

Erekcyja Kościoła parafialnego w Rudołowicach do czego kościół w Tuligłowach jako filie przychodzi w lecie r. 1393 die undecim millium Virginum Martyrum przez Mikołaja Mzurowskiego nadał mensę w 4 wsiach przyl.: Rudołowice, Bystrowice, Tu-Wietkowice Maciej Biskup przemyski potwierdził erekcyę 1396.

byli przy kościele proboszcz w Tuligłowach zawsze z zakonu Ordinis Canonicorum Regularium Custodum Sanctiss imi Sepulchri Hierosolimitani

Łopatyn Kościoł tuteyszy Niepokalania N. P. Maryi fun-
dowany 1414 w Bełzie w Srodę po wielkiey nocy
od Ziemowita Xiązia Mazowieckiego i Ruskiego
ostatniego listopada 1576 potwierdził funda-
cyą Stefan Batory Krol – wieś ta dawniey była
Mniszchow obraz cudowny Matki Bozey prze-
niesiony ~~[illegible]~~ z Rytkowa do Łopatyna 1756
d. 5 Lipca

~~Klaryssek zakon powstał~~

Jezuitów zakon założony 1540 od Hozyussa
r. 1564 zaprowadzeni Collegia: w
Jarosławiu w Krośnie w Lwowie. w
Przemyslu, Rawie (?) ~~Domicylium~~
Rezydencyje w Samborze Prowincya
polska miała 1740 Osob 993 Collegiow 24
Rezydencyi 12 Missyi 36
Prowincya Litewska Kollegiow 24 Rezy-
dencyi 8 Missyi 47 Osob 998

przez jednego xiędza podczas napadu Tureckiego
Tuligłowy obraz przeniesiony z Kudrenic z Podola
na Boruszu (?) w Tuligłowach rudera ~~zamku~~ pałacu
Schizmatyków. Obraz był nayprzod przybi-
ty na Topoli

Pierwszy kościoł z drzewa w Tuligłowach wystawiony
1393 od Mikołaja Mzurowskiego Rudołowic i Tuli-
głow dziedzica R. 1446. Jan i Mikołay Mzurowscy
oddali zakonowi (cf Nakielski Miechovia) Miechowitow
ten Kościoł r. 1629 ~~stary~~ nowy drewniany dotąd stoiący

Joannes de Hurkowice p. 481.
w Lecie 1624 Kościół w Rudołowicach przez Tatarów spalony został który paroch Gregor Wiśkitcyn swym kosztem ładnie zbudował a r. 1602 Arcybiskup Lwowski Dymitr Sulikowski pod tytułem Assumption B. Virg. M. poświęcił. w tedy 1624 Tatarzy pod Kazymirem Murzą aż do Sędziszowa doszli zrabowali Urzewice Siedlarów Gniewowice
R. 1448 wyrażeni ~~podpisani~~ sołtysi Buthco z Jarosławia And real de Pawłowoschola Stanislaus Choytko de Wyrzbna, Phalisl aus de Monumma, Procop Nieczuja de Wsikowsko, Petrus de Wazewnica, Martinus de Monastez &c. . . na przywileju Makowiskow – Przeworskim

Bóg (Bok) rzeka i zdroje w najdawniej-szych czasach części boskie odbierające w Sel-zerowie od ludów zwiedzanemi były.

Wody kruszcowe siarczane we wsi Szkło pod Jaworowem p. Marcyana Łysowskiego. Z Krzewodlego 1827. w Czasop. Ossol. 828 Zesz. III. 84–113.

Przypisują pierwsze wynalezienie [lepsze] poprzedni przyrodzonemu Włoni używaniem tych wód od swierzbów uleczonych, Włókowi zaś z wrzo-dów, i spuchłej nogę tam często myjącemu skuteczności lekarskiej potwierdzenie. Od tych zwierząt nauczeni ludzie wody tej używać zaczęli. Za Zygmunta Augusta wody te już pod nazwiskiem Jaworowskich znane, a w r. 1576 pod Stef. Batorem Ks. Mik. Radziwiłł tych wód używał. Wojciech Oczko pierwszy opisał te źródła ze zlecenia Kr. Stefana [w Krak. 1574]. Niebyła bezużyteczną Oczka staranność, gdyż wody w skale najle-psze ze wszystkich w polsce opatrzone już w końcu 16 wieku jak najporządniej oczyszczane zostały, nietracąc nigdy prawie nimo za-niedbania swego na swojej wziętości. Za Zyg-munta Wazy zniewoliła wód szklańskich sława Erazma Syxta Lwowianina obszerne tymże wodom poświęcić pismo, nazwał kąpie-li Jaworowskiemi od przyległego miasta tegoż imienia, Skielskie od przezroczystości wody lub od imienia wsi Szkło, w napoju radzą uży-

Czarnowonsower Dominium
[illegible]
[illegible]
[illegible]
pro I medio
1839

wać wody siarczystej w Szkle na kolki, rżnię-
nie w jelitach w chorobach nerek, częstokroć.
W pierwszeniu strumienia na człowieka koronowały
okazyję tych wod skuteczność, skuteczności bły-
ta wod Szkielskich, w zmiękczeniu guzów stwar-
niałych, tęchże rozpędzeniu i t.p. Wojny niespo-
kojne ciągłe za Zyg. III upadający porządek,
jący w zaniedbanie zwracały tę natury lekarskie
z wiekiem Wład. IV nauki tu szybkowy dążącej
i naszych zrodeł zaniedbania były przyczyną.
Wład. IV r. 1631. do Eger a r. 1651. do Baden jeździł
gdy chciał ratować słabiejące swe zdrowie.
Wzmógł się wprawdzie za Jana III często w
Jaworowie przebywającego nieco stan zdro-
jów naszych, ale to krótko trwające ulepsze-
nie, nie zjednało stałych pożądanych po-
rządków. Kończył się już wiek
XVII pamiętny nieumiejętnością lekarską i już
August II objął rządy państwa gdy Onufry Bonf-
figli Siworańczyk lekarz Gonzagi Myszkowskiego
zdroje tejże i choroby szczególnych badań pod-
rzeni ozgduwszy, wymienia o zdroju
w Szkle. Pozostała nam także pamiątka
w liście Fryder. Hoffmana który względem
użytku wod Szkielskich zapytany mniema-
nie swe ogłosił.
Idatowczyzm 28 Sierp. 1742.

Ciąg dalszy w następnych zeszytach.

160

Walawa pod tą wsią znaleziono r. 1826 w Sanie skamieniałą głowę Mamuta znajdującą się w bibliotece Ossolińskich.

Albinowski, herbu Jastrzębiec. Dom szlachecki kwitnący w ziemi przemyskiej. ob. Enc. pow. T. I. zesz. II str. 382.

161

3. Chirurgów i dwie Apteki. W Jarosławiu
3 Doktorów medycyny, 3 Chirurgów i ~~dwie~~
1. Apteka; w Jaworowie Chirurg i Apteka.
W Nienadowiey Doktor Medycyny, a
w Mościskach i Sądowey Wiszni Chirurg.
W Szkle, iest uczęszczany do Lubieńskie-
go zbliżaiący się zdróy siarczysty,
gdzie łaźnia kosztem Rządu dla ranio-
nych żołnierzy iest wystawiona. W
Przemyślu iest spital mieyski z fun-
duszem na kilku chorych.

6. Między osobliwości Kunsztu i staro-
żytności liczyć można zamek Krasi-
czynski w Architekturze gotyckiey i roman-
sowey okolicy nad sanem położony, na bag-
nach z wielkiem kosztem wystawiony,
zamek Przemyski na górze iuż spu-
stoszony, zamek w Węgiercc, ogród bota-
niczny w Krakowcu, angielski w Krey-
sowicach i most w Przemyślu na Sa-
nie w roku 1779 na trzech ogromnych
filarach kosztem skarbu zbudowany,
dachem pokryty.

7. Cyrkuł Przemyski przed rewindyka-
cyą Galicyi był częścią ziemi Przemy-
skiey, Woiewództwa ruskiego, był rezy-
dencyą Kasztelanii większey, Starost-
wa grodowego i sądów ziemskich, zaś
przed połączeniem Rusi i Polska
za Kazimierza Wielkiego, było udzielne

Xięstwo Przemyskie pod panowaniem Xiążąt z dzielnicy ruskiey, których stolicą był Premysł. dokąd granice tegoż Xięstwa rozciągały się czyli tylko ziemie Przemyską, lub co więcey w sobie zawierały, trudno wyśledzić. Pisano pod stopniem 40 długości wschodniey, a 49 szerokości północniey.

D. Z. C. L. W. M. w K.

Obwód Rzeszowski

Miast 4 miasteczek 12 wsi 331 domów 36804 famil 52307 Ludn. swojsk 222669 (107773 męż i 114896 Kob) Obcych 337 Razem 223006 między temi 190 Xięży 252 Szlacht 168 honorat 286 Mieszcz 18251 Włośc. 1780 Chałupn. 11757 Żyd (5789 męż 5963 Kob) Koni 14901 Mul 1 wołów 13645 Krów 32305 owiec 4160. [margin: 1800 r.]

Do zdrowia 1 Fizyk cyrk. 1 Chyrurg cyr. 1 Akuszerka cyrk w Leżajsku 1 Kameral. chirurg i Kameraln. Akuszer. 1 miejsk. Chirurg w Nisku 1 Kam chir. w Łańcucie 1 miejsk. Akusz. W Przeworsku szpital miłosiern. panien na 12 łożek w Rzeszowie 1 apteka.

Kraj równy i leśny Brzegi Sanu i Wisły bagniste i piaszczyste bo te rzeki wylewają grunta urodzajne wiele ~~lnu~~ dobrego wydają. Mieszkańce trudnią się rolnictwem wprzódy i budowaniem statków. ~~[illegible]~~ oraz innych towarów drzewianych także garbarstwem gdzie niegdzie

Rzeszów Już r. 1638 nazywają akta Ka-
pituły przemyskiej to miasto obszernem,
że miało piękne budowle, zamek obronny w któ-
rem Senatorowie przemieszkiwali i sławne
jarmarki na które Małopolanie, Moskale, Ru-
sini, Węgrzy zjeżdżali. Kościoł murowany
fundowali Rzeszowscy lub Ligęzy właściciele
Po śmierci Mikołaja Spytka de Bobrek Ligęzy Kaszt. Sandomirsk.
odziedziczyła jego córka Zofia Pudencyanna
Rzeszów, zamężna Władysławowi, Dominikowi
na Zasławiu i Ostrogu Xciu W. Kor. Koniuszemu.
Który kościoł za pozwoleniem Piotra Gębickiego bisk.
Przemysk. do rzędu prepozyturalnych podnieśli: r. 1638 —
R. 1621 pożar wszczęty z wosku który żydzi topili
pochłonął miasto i znaczną część kościoła R.
1623 kościoł za usilnem staraniem Bartłomieja
Robakowskiego kanonika Wolickiego Sekr. J. K. M.
i Mikołaja Spytka z Bobrku Ligęzy Kasztelana
Sandom; Bieckiego, Robczyck. Starosty kościoł
do piękniejszego jeszcze stanu. W mieście były zdawna
Łazienki. X. Łukasz Doktoryusz pleban tutejszy
na lepsze utrzymanie 7 mansyonarzy dał 700 Złr.
byli tu Bernardyni który r. 1726, Piarysci
który 1678 miejscowemu proboszczowi przyrze-
kli być uległemi, prócz tego Reformaci i 7
Mansyonarzy; bractwo 4 j. t. Archikonfraternia
Kapłanów, bractwo S. Różańca, S. Anny i bractwo
literatów (może młodzież szkolna?) oprócz tego
były tu altarye N. P. M. Częstochowsk. S. Mikołaja i S. Jana
Kantego. Cechów było 10: piekarze, szewcy, tkacze, piwowary,
szewcy prości, garbarze, cieśle, kowale, rzeźnicy, mularze.

Wiele złotników w nim

Nagrobki Rzeszowskie u Starowol. Monum. p. 439.
Katarzyny, Zofii de Sternberg Kostka żony Dobiesława
de Cieklin Cieklińskiego Castell. Czchowskiego dziedziczki
ostatniej dobr Tyczyna, Sokołowa, Załesie †1644.
Hermolaus Ligęza de Bobrek in Brzeznica & Dol-
cza Supremus regni Sambor. Drohob. & Capitaney
Felix Ligęza de Bobrek Archiep. Leop.
Sigism. Ligęza Pocillator regni Pol. Leopolien. Capit.
Stanislaus Ligęza Castell. Zarnov. Capit. Lubaczov.
Joannes Ligęza de Bobrek Palat. Lecicensis
Nikolaus Spitek Ligęza de Bobrek in Rzeszow
Głogow, Sędziszow, Gorzice Haeres Castell. Sandomirien.
Biecen. Ropic. Capit. Fundator et Extructor totius
operis templi & Monasterii hujus
Nicolaus Ligęza de Bobrek in Gorzice Castell. Vislic.
Biecen. Zydacovien. Capitaneus ex germana sorore
Joannis Tarnovii ortus
(pewnie portrety tych Ligęzów)

podług Starowolskiego był tu ładny zamek
były tu sławne jarmarki na św. Wojciecha wygra-
biające wiele linteaminum et lacticiniorum
w około osady Niemców przez Kazmierza za-
łożone, pochodzą z Saxonii.
(Resovia) leży w Nizinie Bredecki nazywa
go Galicyjskiej Jeruzalimą ~~[illegible]~~ znane jest
powszechnie złoto rzeszowskie: najwięcej żydów
złotników jest tu także Węgbauamth

Goldschmiedarbeiten

R. 1723 tak wiele było żydów że nowe miasto wystawili bo im stare było za szczupłe oraz 2 synagog. R. 1742 był dziedzicem Jerzy Jgnacy Xże Hrabia na Wiśniczu i Jarosławiu Lubomirski, Generał Kawaleryi woysk Saskich kawaler orderów Orła białego i S. Henryka, Rycerywolski i Lubuski starosta Pan dziedziczny na Rzeszowie. Mons pietatis bank pobożny w którym na fanty bez lichwy pożyczano założył r. 1635 Lukasz Doktorysz Xr. R. 1700 kapitału miał 2285 złp. r. 1720 3000 złp. 1741 = 6817 złp 1745 = 6304 złp. Poźniej raz zaginął. Na zamku była także kaplica prócz tego był tam szpital S. Ducha dla chorych i drugi szpital dla ubogich.

Jan Biskup Lubuski 1393 listem danym z Szter waldu Janowi Tarnowskiemu Wojewodzie Sandomirskiemu dozwala stawiać kościół S. Katarzyny parafialny w Przewor: sku: dzisiejszy stołowi swemu należące kościołom Jarosławskiemu i Przeworskiemu odstąpił (z nagrodką) Kościół parafialny założony 1394 a r. 1473 zupełnie dokończony na ścianie koło wielkiego ołtarza po stronie ewangelii zawieszony starożytny obraz podług wieści z cerkwi która na tym miejscu stała przeniesiony jest na drzewie w środku stojąca Marja piastuje Jezusa po prawej Archanioł stoi (u którego nog 3 mężczyzn klęczy koło nich herb Leliwa) z złożonemi rękami po lewej stronie zdaje się być S. Anna u nóg jej trzy klęczące kobiety koło nich herb Korczak. Na drewnianej ramie dokoła w ptaszkorzeźbie gotyckiemi literami napis: Magnificus Dominus Raphael de Jarosław Castellanus et Capitaneus Sandomiriensis nec non mareschalcus regni Poloniae obiit vigesima secunda die mensis Decembris anno Domini millesimo quadringentesimo nono.

[illegible] się cwierernia w Kraju po folwarkach wpędzie Potocki odczernie poza prowadzał

Przeworsk z płóciennikami i drelicharzami

Rudnik Tu Czarnecki odniósł zwycięstwo nad Karolem Gustawem na błoniach pod miasteczkiem

Leżajsk zbudowany jak Jan Kochanowski mówi przez Kustrę z Krzyżowa Matka Boska u Bernardynów koronowana r. 1752

Kańczuga mieszkańcy najwięcej drociarze chodzący po kraju

Bojanów ze szklannemi hutami tu się rodził Maurycy Mochnacki.

~~Rudołowice R. 1393 dziedzic Mikołaj Mzurowski założył kościół św. Mikołaja i nadał mu mieszne 2 wsi swych: Rudołowice, Bystrzyowice, Woczkowice Węgierka. potwierdził te fundacją i darował dziesięcinę w tych wsiach Maciej biskup Przemyski 1394 – R. 1446 w Przeworsku Jan de Mzurow Dziedzic i Mikołaj Brata Kościoły w Rudułowicach i Tuligłowach dali Miechowitom. Piotr biskup Przemyski 1448 potwierdził dziesięcinę manipularem, które Jan Gołuchowski de Roszdwienica we wsiach swych Wola Roszdwienicka kościołowi w Rudułowicach zapisał~~

Lezajsk (Lanzaysko) kościołowi S. Trójcy zapisał Wład. Jagiełło 2 łany i jezioro (Krzaza nieczecca) rybactwo wolne i obstaculum w Sanie dziesięcinę miodu w Leżaj. przy dziesięcinę z skur mardurum i jedne łąkę w Brzeczu 1400. Łukasz Opaliński Capitan. Lezeyski 1604 prowadził z Stanisławem Stadnickim z Łańcuta wojnę. Zygmunt 1606 potwierdził fundacyję wtedy Felix Skarszewski z zakonu niebernardów na miejscu drewnianego kościołka zmurował z cegieł i baszty przeciw napadom tatarskim przy nim wystawił

Łukasz de Bnin Opaliński Suprem. Regni Mareschalcus. w kościele w Leżajsku pochował żonę Zofię z Żurowa

Agatówka przysiołek do wsi Pilchów bl. Sanu pod Rozwadowem przy gościńcu

Albigowa z Czekajem w. zwana dawniej Heilige Kreuz – tu głuche Niemcy paraf. d. 1162 dz. Skarbek jgr. Hrab. m. 1. od Rzeszowa i Łańcuta Czekaj dusz 1070 Ottona z Pilczy w W. 15 dzd. osada niemiecka później Kornjaktów.

Antoniow z Wólką wies

Bajorki przy drodze cesarsk. gdzie Szuter z Wisłoki wozi się na drogę pod Pilznem (?)

Bąkow nut Bartynia Łąka w. Nad Sanem przy gościńcu 1/2 m. od Rozwadowa.

Będziemyśle w. Kopalnia szutru do drogi ces. bl. gośc. 1/2 mili od Sędziszowa 2 od Rzeszowa.

Bieliny nut Mokradle w. dziedz. Bielińskich w nich sejm r. 1613 pozwolił pobierać myto dla dróg naprawy. Dzd. teraz Mniszech par. Łac. d. 1462 nad Sanem.

Błędowa w wa Kamień wapienny m. 1 od Tyczyna.

Bratkowice w. nut Czekaj, Sitawka u Skworcza drzwa Król. pt. kw. 8715 sp. była w Pilznieńskim.

Brzyska wola. w. Tu wójt. dwa. pt. kw. 957 sp.

Chmielnik w. w górze kopią kamień do drogi cesarskiej par. dusz 2000 dzd. Mostowski m 1/2 od Tyczyna.

Dąbrowica vel Dąbrowa nut Szklęraki w. warsztaty cienkich rąbków.

Dąbrowa bni Sędziszów w. Kopalnia szutru do drogi cesarsk.

Dymarka zu Rzeszawa allinent (s. imie samo oznacza dawną kuźnie.

Dzikowiec w. Wojt pł. kw. 500 fp. rudy żelazne dar: niowe w tej tu okolicy znajdują się. Szkoły tryw. Kamer. par. d. 3390.

Grodzisko Dolna Laska w. gr. Grodziskich dzd. Borzę: kich bardzo osiadłe w tkaczów st. pirami dawnemi

Hirschberg czyli Baranów osada niem. do Leżajska

Huszow w. Kopalnia góry kamiennej do drogi ces. par. dusz 1064 góry, lasy, m. 1. od Kańczugi.

Kopki w. pal sanowy naprzeciw Krzeszowa nad Sa= nem szpichlerze na zboże skąd galery ładowane odbijają.

Przeworsk sądy ziemskie odbywały się 1) we wtorek po S. Dorocie (które r. 1601 w trzy tygodnie po przemyskich co sa po S. Agnieszce odłożono) 2) we wtorek post Cantate 3) we wtorek po S. Piotrze w okowach 4) we wtorek po S. zmarcinie. Konstyt 1598.

Borek w. Kościół X. Dominikanów w którym cudow: ny obraz Matki boskiej

Łąka w. z pałacem, ogrodem, wspaniałym kościo: łem wł. hrab. Morskich.

Ropczyce m. sławne jarmarkami na żywność postne od wstępnej środy w post kilkudniowy licznym bardzo w kupców i kupujących.

Kosina w. dzat Sanguszków osiadła tkaczami.

Tarnowiec w. nad Sanem do Leżajska należąca Potocki były Krajczy Koronny piękny pałac i ogród tu zbudował.

Ulanów nad Sanem dla dobrego przystępu wiele ma szpiklerzów przedtym całego Bełskiego, Podola, Pokucia i Rusi Czerwonej port kupców osobliwie z płótnami wałowemi.

Bielany w. pod Ulanowem wł. hrab. Mniszcha.

Urzawy w. dz. barona Hadziewicza w samym cyplu stykających się rzek Wisły i Sanu.

Dzików m. nad Wisłą wł. hrab. Tarnowskich piękny ogród i pałac ciekawy xięgozbiór i inne ciekawości Kościół i klasztor Dominikanów w którym cudowny obraz Matki Boskiej z S. Józefem.

Radwa w. należąca do Ekonomii cesarskiej w Kościele cudowny obraz S. Antoniego.

Żdżłobień w. wł. Starzeńskich z pięknym Kościołem murowanym.

Nosówka w. wł. Starzeńskich z murowanym Kościołem.

Babica w. rozciągła z pięknym domem, statuami kamiennemi.

Białoboki w. niegdyś domu Kornjaktów, ruiny ich obszernego zamku.

Leżajsk Gwardyjan Bernardynów Wojciech Gazecki sprawił sławne organy

164

Przeworsk. Hic iaci mag^co Anna de Szamotuly uxor Magn. Raphael de Jarosław Castelan. Wonnicen. Capit. Russ. 6ta feria pr^o an^u Mathiae Appli^o Anno Dni (1452.) MCCCCLII

Wielki dzwon lany 1628 przelewany 1721 na koniec 1771.

Lancut nad zamkiem czarny marmur. tablica z napisem że zbudowany 1641. lecz na prawej wieży von der Südseite oben der Rund nu Jugrod mit ugnmohlten Lablam: Aedificatum anno 1590 co dowodzi że dawniej zamek zbudowany Kościół farny poświęcał Wacław Sierakowski bisk. prem. 1744. zbudował Kościół Piliciorum gens potem Lorecki profanata aż na koniec Stanisław krak. na Wśniczu Lubomirski Wojewoda ruski restauravit 1628 na Wielk. dzwonie napis 1737. Kościół S. Wincentego a Paulo i S. Urszuli zbudowała Urszula z Branickich Lubomirska 1766 22.

Kańczuga nagr. Albertus Kamieńskiego Marmur. + 1653. — Lucas Kwolek advocatus Kańczug. fundator huius capeli & ad S.S. Rosarii B. M. V. + 1660. w zakrystyi portrety 1) Sophia de Sprowa Odrowążic Kostczyna 2) Jgnat Krzyżanowski Epis. Saldycensis 1765 3) Franciszek Candid de Szczyg... Ossoliński Epis. Kijov. 1773. Kościół farny S. Michała z kamienia i cegły blachą pokryty fundowany przed 400 lat — stawne 18 ławek z ładną snycerską robotą — Obraz S. Michała rzymskiej szkoły malarskiej

Leżajsk 1) marmurowy nagr. Florianus Kosztowicz civit et causarum judex Advocatus Leżajski musices peritissimus + 1625. Klasztor bernardynów tam kaplica M. Bożej fundował 1808 Chryzostom Grabiński Starosta Rudelnicki w tejże kaplicy Matki Bożej Sumptu illustr. magn. Dn^ae Annae Potocka Ducissae campestris hoc Artificium per Laurentium Satuniewicz extructum A.D. 1699 Jll^ae vero Ludovicae de Mniszów Potocka Castellana Cracov. Ducissae Regni auro ac pictura de novo restauratum A.D. 1750. d. 25 Julii dalej napis Aedificium huius ecclesiae coeptum A 1618 finitum 1628 depictum ipso anno coronationis 1752 d. 8. Septembr. Nagrobki 1) Jana Krasowskiego Cohortis reg. Stipendiarius + 1667 2) Joan. Szedzinski + 1612.

Rzeszów u Bernardynów. nagr. Katarzyny Zof. z Stembergów Kostczanki dziedziczki dóbr Tyczyn Sokołów Zalesie & mąż Dobiesław z Ceklina Cikliński Castell Czchów poto... + 1644 Aetat 20. 2) Osob. Alabastrowa klęczące Hermolaus Ligęza de Bobrek in Orzelgrica (+1632) et D'olsza Supr. Thesaurar. Regni Sambor. Drohob. Olsztyn. Capit. 3) Osob. Klę. Alab. Felix Ligęza (+1639) de Bobrek Archi Ep. Leop. 4) Osob. Kl. Alab. Nicolaus Ligęza de Bobrek in Goryce Kastelan

+1559 (+1713) +1637

Visslic. Biec. Zydaczov. Capit. 5) Ill. Kl. alab. Sigismundus Ligęza Pocillator regni Poloniae Leopolien. Ticovien. Krzepicens. Capit. 6) Ill. al. Kle. Joannes Ligęza de Bobrek Palat. Lęciciensis 7) Ill. Alab. Kle. Nicolaus Spytek Ligęza de Bobrek in Rzeszow Głogow Sędziszow, Gorzyce, Lores Castel. Sandomir. Biec. Robczycen. Capit. Castellani Visslicensis filius. 8) Ill. Kle. Alab. Jan Sobieski Krol. Polski wszystkie te 7 statuy z alabastru są w murze po prawej i lewej stronie wielkiego ołtarza. Nagrobek pod Nr. 1) jest na czarnym marmur. płycie litery złocone po prawej od wchodu w ścianie naprzeciw kazalnicy. – Po prawej ręce od wchodu niedaleko wielk. ołtarza płyta [illegible] z marmurowa na niej napis jest to cały przywilej Krola Władysława którem mianuje przez czas niebytności swojej w Polsce w Węgrzech M. D. Jana Ligęze in Czyzow Castel. Cracov. (podług optima nostra deliberatione Baronumque Maturo Consilio) loco nostri regni Poloniae terrar. videlicet Crac. Sandom. Russiae et aliar. terrarum ad easdem spectantium tutorem, rectorem et gubernatorem per tempus quo nos in regno hungariae praedicto morari et manere contingat daje mu prawo sędziów karać porywać daje mu prawo kassę skontrować Datum Cracoviae Sabatho post conductum Paschae Anno salut. 1440 napis dużej znajdujący się polski mówi że miał tenże i drugi przywilej dany w Waradynie 1444 którem mógł rozdawać urzęd

Kościoł Expiaristow nagrobek Alex. Myszkowskiego tribuni Sandecensis + 1710 który Kościoł w Okulicach wystawił i srebrne naczynia temuż posprawiał

Lwów Kościoł dominikanow po prawej stronie wielk. ołtarza napis z tytułem dominik Nicolao Potocki Stephani Palatini Betzensis filio praefecto Caniowiensi fundatori egente Zilavitarum odnowił Sacellum Antiquum fundatum ab Constantia principissa (vide Lwowianin) zatożył nicol. Potocki 1764. 2) Vencesl. Sierakowski (vide Lwowian)

S. Marcina Kościoł w zakrystyi obrazy. 1) Alexand. Zborowski Colonellus S. R. M. fundator hujus loci 2) Stanisl. Bonifac. Mniszech Capit. Leopol. benefactor hujus loci 3) Joannes Aubergi Ill. Pocillator. Horodlien. Benefactor. 4) Alexander Siedlinski Dapifer Livon. Benefactor. Kościoł poświęcał Marcin Mikoł. Ig. Wyżycki Arcyb. Lwowski 1753. d. 22 Julii

Katedra w kaplicy flagellant. Christ. Dni 1) Marca Ostrogorskiego i Susanny Campian. 2) Martinus Groswaier 3) Paul. Campiani 4) Martinus Campianus. – W kaplicy Załuskich Mikołaj de Załuski in Juligłowy Krosnowski + 1723.

168

<u>Jarosław</u> Grunta tego miasta sławne były uprawą cebuli

<u>Łańcut</u> z wspaniałą figurą męki bozej wyzłoconej na kolumnie murem opasanej na miejscu szkoły żydowskiej rozwalonej przez Lubomirskich.

<u>Leżajsk</u> tu była fara pod zarządem Miechowitow; klasztor bernardynow z największemi w całej Polsce organami.

1504.

Rzeszów i Dembica spaliły się całkiem 1620

169

Jan z Gniazdowa Śniadecki znany czasu swojego teolog i kaznodzieja, żyjący w początkach 17 wieku był dziekanem tuteyszym. A znany urodzony 16 wieku Jan Januszowski grammatyk (?) pierwotnie drukarz krakow. Archidiakonem. Sącz oddalony ode Lwowa o mil pocztowych 48.

170

Rzeszów.

Ma 5000 mieszkańców. Rodem ztąd Mikołay z Rzeszowa przepisywacz rękopismów około roku 1536. Podobnoś także Benedyktyn z Łysiey gory (Ob. Lewela bibl. ks. dwoje Tom. st. 88.) Brzetzki nazywa Jerozolimie względem mnogości żydów. Rzeszów oddalony ode Lwowa o mil pocztowych 25. —

Numizmatyka Polska

W Gnieźnie odkryte są pieniądze z wyrażeniem imienia Mieczysława literami hebrayjskiemi —

Z Pszczółek Krakowskich

z roku 1821.

W miasteczku Chęcinach w województwie Krakowskim znajdują się ułamki dwóch starożytnych posągów. Lud prosty nazywa jeden *Dziadem* a drugi *Babą* i uznaje w nich zabytki bałwochwalstwa naszego o czem wątpić niemożna. —

Obraz przedstawujący Mikołaja Wierzynka Radcę Krakowskiego który za Kazimierza Wielkiego żył znajduje się między obrazami biskupa Krakowskiego w pałacu.

Wiersz

na mogiłę w Oszanach(*)

Niech się Bogacze z nagrobków wynoszą,
Które kamieni ręka im wyryła;
Dalekoż większą przy mnie rozkoszą
Mężów walecznych mogiła.

(*) Wieś Oszany leży w cyrkule Samborskim na prywatnym trakcie do Lwowa. Tam za Jana III mieli Polacy z Turkami walną stoczyć potyczkę. Mogiła Polaków oznacza się krzyżem drewnianym

(zatanyna z Mene-
jowskich

Wieś Hyżne należała do Dzerowa i była Wapowskich
Wapowska wygnała Rusinów zburzyła im cerkiew osadziła 171
Polaków i drewniany kościołek wystawiła r. 1590 i od-
dała do niego cudowny obraz Matki Boskiej ze Zniesienia
na tablicy lipowej malowany
Przemyskiego. ~~Kościołek~~ poświęcał 1594 Wawrzyniec
Goślicki bisk. prem. Tatary pod Kantymirem murzą pod
Krasiczynem wtedy Tatary ~~pl~~ płot wyszli związali i na nim
brańców przez San przewozili przywiązawszy do ogonu koni
Kościołek wszystkich świętych był tamże r. 1624 ~~zbudowany~~
który orda spaliła ~~1729~~
altaryja w kościele Hyżneńskim fundował Kas-
per Neborowski 1716 ~~Ale~~ ołtarz P. Jezusa ukrzy-
żowanego wystawił Dziarott stolnik Czerniechowski
pochowany tamże 1733. Kościół na nowo zmurowa-
ny i poświęcony ~~r~~ 1745 d. 29 Augusti Opisał
~~Ł~~ Ewiesz Nawrotowski Piotr pleban. Ol. Tuszyński

Wasylij Uszakewicz Robił drzeworyty do dzieła Apostoł
wydanego w Lwowie w druk. Stauropigii 1666. nie źle

F

Götter Griechenlands pierwsze 5 strof przełożone w Mrówce poznańskiej 1821. Nr. 2 str. 106-108

Rozprawa Jaśnie Wielmożnego JMci P. Stanisława z Koniecpola Koniecpolskiego, Woiewody Sendomirskiego, hetmana Koronnego etc. etc. z wojskiem Xiążęcia Sudermańskiego Gustawa pod Amersztynem W roku Pańskim 1627 d. 17 kwietnia z rękopismu „nie pogodna i bardzo niewcześna jesień" mrowka poznańska 1821. Nr. IX str. 193 – 212.

W Poznańskiem lud mogiły zowie kamienne: pogańskiemi żalami mrowka poznańska Nr. IV r. 1821. str 83.

~~Le Talmud de Babylone traduit en langue française et complété par celui de Jérusalem et d'autres monumens de l'antiquité judaïque par l'abbé Louis Chiarini professeur de mów i starożytności w uniwersyt. warszawskim lecz tylko r. 1830 prospect wyszedł.~~

Urząd hetmanów wielkich i polnych podniesiony na ministerium przez konstytucyą 1768 r. dawna zaś hetmanów władza przeniesiona na departament wojskowy w radzie nieustającej. Hetmani oprócz pensyi od Rzeczypospolitej wyznaczonej mają każdy po 2 regimenta które zowią się wielkiej i polnej buławy i po jednej chorągwi janczarów w Litwie a w Koronie strzelców lub Węgrów.

Posąg Kopernika w Warszawie postawiony 11 Maja (1830) (model ukształcił P. Thorwaldsen a artyści Warszawscy PP. Gregoires ulali go ze spiżu

1728

Anna Eleonora córka Jana Kazmirza Cselesty
z Cselistyna dziedzica auf Mowniz i Anny
Eleonory urodzonej von Elszinger und der Lohe
poszta za Krzysztofa Zborowskiego z Zborowa
auf Cziwklitz, Ridultow und Boyszow der
freyen Standes=Herrschaft Pless in Ober
schlesien Land Aeltest. Beysitzern

T. II p. 570.

floriret zu dato Herr Christoph Zborowski
p. 284.

~~córk~~
~~Jan Zborowski miał córkę~~ ~~bara~~ ~~Joachima barona~~
~~de Maltzan i Bernhardyny Wallensteinowny~~

Chyzno wieś w Sanock Kościół tu wymurowała
Katarzyna z Maciejowskich Wapowska
Andrzeja Wapowskiego męża swego pomnik
z Alabastru w Dynowie wystawiła.

Endimonia Olbrachta Łaskiego Wojewody Sieradz
kiego 8118 13/

Johan Sinapius Schlesischer Curiositäten des
Schlesischen Adels Leipzig 1720. I p. 1100
Nr 4350.
1728 II p. 1144

Kolankow kulczyk miedziany
wielki mały Arenbrand pierścień jak
gwiazda

Sidorow Lanasowe pieczat orzeł
wielka bransoletka i petlicy
guzik srebrny

173

W Łazienkach posąg Henryka Lubomirskiego pod postacią geniusza miłości przez Canova

-C/

... n.º 40

Przeworsk tu 1656 Karol Gustaw w plebanii mało od
Stef. Czarneckiego niebył złapany

175

Przeworsk miał 3 Kościoły dawniej był murem opasany któ-
rego jeszcze ślady. były bramy Miasto to było niegdyś ruskie dziś
tu nie ma żadnego Rusina żydowska osada była ludniejsza i
bogatsza od lwowskiej a handel płóciankami i drelichami
tego miasteczka na tydzień do 1000 dukatów wynosił bo ten
towar prowadzono aż do Buenos Aires jest tu zamek Lubomir-
skiego i oranżeria park porządny dom gościnny za miastem. Klasztor
Krzyżaków postawiony na gruncie [illegible] cerkwi Miasto z początku
Tarnowskich U Bernardynów których budowa Jan Kaz[illegible] an roz-
porządzał. jest więzienie dla duchownych. (Ob. Nakielski.....)

176

Przeworsk Jest tu obraz P. Maryj (na ścianie koło wielkiego ołtarza od strony ewangelij) na boku S. Anna koło niej 3 Tarnowskie i herb Korczak pewnie matki napis na ramie drewnianej w płaskorzezbie.

„Magnificus Dominus Raphael de Jaroslaw Castellanus et Capitaneus Sandomiriensis nec non Mareschalcus regni Poloniae obiit vigesima secunda die mensis Decembris anno Domini millesimo quadringentesimo nona (gesimo)

Kościół w Przeworsku 1394 założony a 1473 dokończony.

Przeworsk na obrazie jest Raphael de Jarosław Castellanus et Capitaneus Sandomiriensis nec non Mareschalcus regni Poloniae Anno domini 1690.

177

O gospodarstwie rybnem p. Józefa Olszewskiego Rozmaitości 1829. Nr 9 str. 65–70.

Przeworsk w ogrodzie podzamkowym studnię arte-
zyjską kopano r. 1832.

178

Rozwadów klasztor Kapucynów stawiał architekt Jan Opitz kosztem Jerzego Lubomirskiego generała saskiego 1744.

179

28 marca 1745 spalił się klasztor Dominikanek na Gródku.

Petrasius Rokosz eques Melitensis założył Kościół drewniany Urodzenia Matki bosk. we wsi
Tarnawcu i zapisał rectori scholae tarnaviensis missalia siliginis maldratas 150 avenaeque tolidem
de praedio villa Tarnowiec de villis Brzezowka, Łotakowka, Glinniczek, Umieszcz, Sodkowa
Urocanka, Dobrucow co mają poddani tych wsi co roku na S. Marcina płacić. Idem Rector Tarnav:
censis habet agros tres emetonales jedne za cegielnią od przodu Kościoła aż do granic wsi Czelysznica,
drugi na lewej stronie aż do granic wsi Dobrucowa, trzeci z tyłu Kościoła aż do granic wsi Brze
zowka; oraz łąki na których 2 kop siana co roku oraz decimam manipularem omnis granis et seminis
oraz subditos 4 którzy co tydzień po 3 dni odrabiać będą, oraz domum ligneam cum horto. Datum in
villa mea Tarnawcensi die 8 Octobris 1313.
Walenty Zarwowski kanonik liwoński proboszcz Tarnowiecki za niego zbudowano Kościół, poświęcono
murem otoczono, plebanię wystawiono r. 1773. były tam nawet 2 Missie Jezuitów.

181

1. Dawne rozgraniczenie województw w Rzecz.
2. Krzemienica
3. Łańcut a mianowicie:
a. o pobycie Jagiełły r. 1410.
b. tegoż u Pileckiej — 1417. która go jako nowo-żeńca suto przyjmowała.
c. Proces jego z Pileckimi.
d. z czasów Stadnickiego diabła co? on miał za mennicę — czy są monety?
e. O soborze różnowierców 1567.
f. O pobycie Jana Kazimierza 1657.

4. O. Dzikowie.
5. " Ułanowie.
6. " Kańczudze.
7. " Grodzisku.

Obwód Samborski

Miast 7 przedm. 18 miasteczek 3 wsi 352 domów 42715 famil. 59896 Ludn. swojs. 237362 (męż. 117145 kob. 120217) Obc. 396 Razem 237758 Między tymi xięży 273 Szlachty 6519 honor. 166 Mieszcz. 411 Włośc. 26941 Chałupn. 2113 Żydów 9809 (męż. 4995 kob. 4814) Koni 15260 Woł. 15504 Krów 33646 owiec 6562.

r. 1810.

San. W Drohobyczy Chir. Dystryk. Kamer. Chir. 4 w Łomnie Podburzu, Boryni i Drohobyczy W pierwszych 3 miejscach: w Spasie są po 1 Akuszerce kameralnej Miasta ~~Komo~~ Sambor Komarno i Drohobycz mają własn. miejs. Chirurga a ostatnie 1 miejsk. Akusz. W Samborze jest ~~Szpital~~ dla Kryminalist. Aptek 2 W Samborze 1 w Drohobyczy 1.

Kraj na południu górzysty na północ równiejszy i urodzajniejszy. Góry wydają żelazo, żupy solne. Co do przemysłu fabryki garbarnie i przędziwa. Rozległy cyrkuł 89 mil □ dzieli się na kraj płaski koło 23 średnie góry i wysokie góry około 43 mil kwadratowych. Staw Komarzeński na milę rozległości miał w środku stawu wyspę z lasem na 20 morgów. Dominiów najznaczniejsze w tym cyrkule 94 ~~[illegible]~~ Państwo skarbowe samborskie z 29 wsi Drohobyckie z 24 wsi Boryńskie z 26 wsi Łomnickie 24 wsi Podbuskie 21 wsi Spaskie 26 wsi samo skarbowe prywatne państwo Komarneńskie (22 Janko) z 22 wsi Skarbowych wsi wiejska część była 177 wsi. miasteczek 6. wsi 352. do których osiedlono 28 domów 43,045 miasta król. Sambor. Stare miasto. Drohobycz. Stara Sól. Miasteczka Turka, Łaszki murow. Rudki, Komarno, Chyrów, Felsztyn. 89 wsi liczy więcej jak po 100 domów 34 więcej jak po 200, 10 więcej jak po 300 wieś skarbowa Hruszów ma 477 domów wieś skarbowe Dorożów 562 domów jest tu około 30 wsi szlacheckich w których wiejska część mieszkańców składa się szlachty która częścią dworskie częścią poddańcze grunta posiada przeto z nich mandataryusza zwią Prefektem

R. 1811 było ludności 56464 familij chrześc. 2252 famil. żydow. ludności cała 237785 6656 szlachty 155 honoratiorów 398 mieszczan 26220 Włościan 114 Chałupników 84190 ludzi nienależących do rubryk Kobiet 119779 Obrządku Łacińsk. 32,052 ruskiego 193357 wyznania Augsburskiego 1465 helweckiego 813 oba te wyznania mają 6 Kościołów 2 pastorów w Königsau i Brygidau. Żydów 10,065 jest ich 8 gmin mają 9 synagog 22 minjanów prywatnych 3 Rabinów. Szkół trywialnych 11 w Zawrowie szkoła niemiecka Lekarzy 2 chirurg. i akuszer. 16 akuszerek 7 aptek 3. Szpitalów ubogich 15 lecz 6 tylko i to muszą nie wyposażonych

Osiadłości dworskie i poddańcze r. 1811.

Pola orne	(338780 siar) 308799 morg		52759 2 □
Sady ogrody	16,220	"	1454
Łąki	87,232	"	1139
Pastwiska, zarośle	(131299 siar) 130,375	"	110
Lasy	206,325	"	138
Stawy	6292 (6293 staw)	"	1166
Ugory (nieme)	899	"	1594
	(ten sam) 750145	"	1328

nie

nieliczęc do tego 358 sztuk znacznych gruntów przez wylewy rzek nadszarpanych jako to jezior bagien i t. d. Bagna wynoszą około 35600 morgów z których około 6000 (10.000 sąż.) (8000 siar) morgów koło Sambora Biliny Zotubowa ~~[illegible]~~ Nedenic oszacowano. Bagna nad Dniestrem koło Kornelowic Horodyszcz, Koniuszek, Chłopczyc, Biliny małej i wielkiej, Dołobowa, Kraj Kowicz Pohorzec, Sufulowa, i Wołoszczy wynoszą około 29545 niektóre bezdna.

Osiadłości poddańczych gruntowych 14,420 zagrod-
ników i chałupników 24,56 Spichlerzy gro-
madzkich 25 mających miejsce na 14,730 Korcy.
Najmajętniejsi wieśniacy, koło Drohobycza trzymają
wiele bydła na pastwiskach nim handlują, równie jak
gola, wieśniacy w Komarnie trudnią się furman-
ką. Bydła r. 1812 = 17,518 koni 17,893
wołów 37,551 krów, 10,600 owiec 30000 niero
gacizny. Ulów przy domach 6,366 w lasach 1,474
Ptastwa wodnego wiele koło Horuczka, Komar-
na, Lubienia, Czajkowic — Siarka w Lubieniu
Truskawcu — W Truskawcu pokazują się
obfite żyły ołowiu — W Nahujowicach, Susta-
nowicach, Popielu olej ziemnych — W Brownie
Smolnie i Majdanie 3 hamerni przy tych 2
wielkie piece 6 fryszerek (do przetapiania suro-
wego żelaza) 2 blecharnie i 1 młot. W tych ha-
merni wyrabiają rocznie do 26,000 ctn. rudy
do 3000 ctn żelaza surowego z którego robią
szyny, gwoździe, kraty, zamki, obręcze, narz-
ędzia młyńskie, pługi, panwy, blachę. Koło
wsi Turza gatunek mało wydatnego srebra —
Koło Chyrowa kopano za mało wydatnym
kruszcem srebrnym i złotym. Targi na bydło są
w Drohobyczu, na buty w Starejsoli na Dreli-
chy i płótno worowe w Komarnie którego sze-
kulani żydzi co roku do 200000 sztuk do
Wiednia, Brünu i Leszna sprzedają. Bydło i len
sprzedają na jarmarkach w Turce (Samborsk.)
Smorzu (Stryjsk.) Lesku Stryniu, Lutowiskach
Rymanowie, Nowym mieście (Sanock) W gor-
zelniach co roku około 3000 sztuk wo-
łów karmią. — Ledwie piąta część ludności jest ob-
rządku Katol. . Stan bydła r. 1820 koni 19,459 wołów
21,482, krów 45 702 owiec 8 235 trzody przeszło
30,000 Bydła w stosunku do paszy dość mało. Drogi
wiece uboczne w którymi bydło pędzą
jest tu przędzenie przędzy lnu, konopi do 500
warsztatów tkackich gaścernie, i stolarskie rzemi.
Stawne monastery w XVII wieku były tu Kuprzańycki.
tak zwany S. Spasa — Onufrejski z wsią Naczówka.
Ławrowski z Ławrowem wsią i Smolnicki.

Gleba w równinach i przedgórzach jedna trzecia
częścią czarne dwie trzecie części gliniaste piasz-
czyste i mieszane. W górach najwięcej gliniaste
piaszczyste i kamienne pola Uprawia się żyto
jęczmień, owies w górach, proso len. kono-
pie hreczka, groch, bób, kartofle. 4/8
pól zasiewają owsem 2/8 żytem 1/8 jęczmieniem
1/8 pszenicą. Trzecia część gruntów stoi ugorem
+ 12 częśc obracają na zasiew koniczyny więcej daleko pod kartofle
przy pańskich posiadach. Drzew owocowych około
60,000 sztuk najznaczniejsze sady w
Barańczycach, Czaplach, Czyszkach, Łące, Lod-
horcach, Sanoczanach wydają przednie jabłka.
Ogród w Czaplach ma oranżeryją która rocznie
do 200 cytryn dobrych wydaje. Łąki więcej kwaś-
nego niż słodkiego siana wydają. W górach połon-
iny piękne łąki na których się owce pasą
o milę lub więcej od wsi odległe. Najwięcej past-
wisk koło drogi idącej z Sambora do Konieczna
i koło Drohobycza. W płaskich okolicach niema
lasów w górach wiele swerkowych i jodłowych
rośnie i buków dość w płaskim kraju dęby brzozy
olchy. W górach co roku do 50000 sztuk drze-
wa wyrąbują, potrzebują wiele hamernie i żupy
Klonów do 29204 sztuk najwięcej w państwach
Borynin, Drohobyczu, Uroży. Stawów 24
Staw w Komarnie ma karpie, szczupaki, jesiotry,
półnice i liny smaczne i wielkie. W innych stawach
szczupaki liny, okonie karasie i inne. W Dnie-
strze koło Czajkowic karpie ważące 30 do
40 lb bardzo wielkie szczupaki, i jesiotry, wydry
w górach w Stryju i Dniestrze pstrągi. W gór-
szych kule tym 126 folwarków 14 browarów naj-
znaczniejsze w Lubieniu i Komarnie 329 gorzel-
ni 2 miodowni 158 domów zajezdnych 218 szynk-
ów nych 610 gorzałczanych 21 miodowych 11 Szyn-
klerzów 7 węglarni w państwie Podbuskowskim
wapiennice w Podbużu, Borynin Komarnie
16 cegielni 4199 żarn 6 wiatraków 2 końskie młyny
ny 311 wodnych o 422 kamieniach 18 pras olejowych
1 folusz w dominium Borynin 23 tartaki i 5
żup solnych.

(Br 49° 31' 30" L. 41° 15' 36")

Sambor po lewej stronie Dniestru w pięk:nej urodzajnej równinie, ku południowi widać w dali przedgórza niebieskie Karpackie ładnie zabudowane ma 6573 mieszkańców, magistrat z własnymi dobrami ~~[illegible]~~ żydów nie tak wiele jak gdzieindziej za to mieszczan więcej lepiej ukształconych, cyrkuł, (przygodobowdany, liczne uczęszczane) gimnazyum, kryminał główna cyrkularna normalna szkoła, Drohobyczer (urząd nadzorczy solny) Salinenintendenz, Districtual (górniczy) Berg-gericht fara łacińska z dekanatem i ruskie probostwo, Verwalterya ces. dóbr, magazyny soli tytuniu, wojskowe i poczta

Solec warzelnia soli niedaleko ziupy jest źródło słone w Kołpcu, studnia 48 łokci głęboka machina czerpiąca z niej wodę oraz z dolnej skrzyni 15 łokci wyżej od poziomu ziemi czterema pompami jednem poruszeniem wyprowadzająca w górę i do rur wylewająca które do 1800 łokci odległej panwi Soleckiej idą godna jest widzenia.

Starasól w bliskości jest źródło oleju skalnego

Komarno wiele (219) tkaczów (173) szewców i wielki handel na płótno 400 domów

[illegible] roku 1791 wydał 19 080 cetn.

Smolna [illegible] ~~[illegible]~~ łaźni i wielki piec

Browe " " " "

Lubień znaczna i porządna wieś. Zamek Hrabiego ładnie budowany z pięknym ogrodem; we wsi pochatach także są łazienki

Drohobycz Magistrat tutejszy r. 1819 miał rocznego dochodu 76,573 fl. wydatku zaś 39001 fl. a szkół innych nie ma kromie (głównych) normalnych bazyliańskich (!) Zu 4 Quart Mutterlauge [illegible] Brom [illegible] ist 17,5 Gran [illegible] 2,828 [illegible] Brom zu [illegible] Magnesia [illegible] Wasser in 1 Quart 646 [illegible] und 396,48 Gran [illegible] Magnesia.

(fabryka wyrabiane) obrusów i blach wosku — Dla różnicy od starego nowym Samborem zwany, r. 1378 od Władysława (króla ?) Opolskiego pana Rusi założony; r. 1390 w Samborze nowym Spytek z Melsztyna sprzedał wójtostwo Bejmikowi za 80 grzywien srebra. W przypisach do kroniki Nestora Sambor jako znakomity gród wspomniany z dodatkiem „tu leży święty Onufriej (lecz to pewnie Stary Sambor) w samym mieście żydom osiadać niewolno podług dawnych praw. Klasztor Bernardynów założony przez Jana Odrowąża z Kurpnowic wojewodę ruskiego 1474 r. 1514 Beata z Tęczyńskich Odrowążowa po spaleniu przez Tatarów nazad go odbudowała, a gdy i ten zniszczał przez nieprzyjaciela teraźniejszy klasztor jest trzeci. Dom Jezuitów dawniej rezydencyą zwany wraz z pięknym kościołem wystawił i uposażył Marcin Chomętowski wojewoda mazowiecki r. 1680 jezuici uczyli tu szkół. Mieli tu i Dominikanie swój klasztor fundacyi r. 1500 Beaty z Tęczyńskich Odrowążowej wojewodziny ruskiej. Benedyktynki przez Bronowskiego koło r. 1520 do Sambora zaprowadzone. Parafia łacińska tutejsza roku 1696 liczyła 2440 dusz, aż do rewindykacyi Galicyi przyłączona była do Seminarium Przemyskiego od Zbąskiego biskupa co Sejm r. 1685 zatwierdził. teraz oddzielna parafia. Za miastem wielki młyn na Dniestrze dawniej Jezuitów teraz Kamery o 10 Kamieniach

Die [illegible] in 1 Quart (2 U destill Wasser) [illegible] 445,75 Gran [illegible] und 295,93 Gran [illegible] Magnesia [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] Magnesia alba [illegible] 173 Centner [illegible]

Drohobycz wielka salina tutejsza z przyległemi salinami w Modrycach Solcu i Stebniku wydaje rocznie 74,000 cetn. soli handel, kramarstwo przez żydów tutejszych. Nad rzeką Tyśmienicą magistrat najbogatszy 8 przedmieść (4 przedm. [illegible]) szkoła dla dziewcząt, [illegible] fara w stylu gotyckim zbudowana należy do najpiękniejszych w kraju w klasztorze bazylianów wiele obrazów 7000 książek z tych 74 ruskich a 2 rękopisy treści religijnej mieszkańców 11 do 12000 trudnią się handlem zboża garncarstwem, garbarstwem. Warzelnia tutejsza najlepsza wydaje rocznie do 80,000 cetnarów soli

mericef = obrchari
predium folwark = wzor
bajtko = pop
poczaftka = obdarowanie coroczne wojta
kangć kapnęć

Sambor nowy tu często dla łowów bawili Królowie
Kazimierz IV tu r. 1450 poselstwo Wołochow przyj-
mowat. R. 1451 przybyła tu do Króla bawiącego Ma-
ryja po Eliaszu hospodarze wdowa. Sambor r. 1498
Tatarzy zniszczyli. R. 1530 Krzysztof Odrowąż Szydło-
wiecki kasztel. Krakowski obwarowat go watami prze-
kopami i murem — R. 1643 Sejm komorę celną od
Węgier tu naznaczył. R. 1657 obronili górale z
Karpat miasto od Szwedów łupiących. — R. 1707
prawie całe miasto zaraza morowa wysępiła.
Stąd rodem Grzegorz Vigilantius (Czujnicki) Sambori-
tanus czyli Roxolanus zwany + 1573 za Zygm.
Augusta pierwszy z Polaków pisarz Sielanek — Tegoż
wieku uczony Andrzej Bargiel professor w szkołach
lwowskich filozof biegły w greckim języku — Kamie-
ński Domiminikan + 1605 sławny Teolog.
Tu się rodził 1610 Marcin Radzymiński biograf
sławnych Akademików Krakowskich — i zaliczył
ki sławny poset r. 1683 przez obóz turecki — Radzymin-
ski 50 sławnych nauką celujących Samborzanow
w Akademii Krakowsk. naliczył. W Dniestrze pod
Samborem podług Rzączyńskiego znajdowano gatun-
ek kamienia czarnego którego złotnicy za kamień pro-
birski używają. i powiada że za jego pamięci dobyto w
tym miejscu kamień z napisem greckim. Znost nagosciniwina
w nad Dniestrem długi 70 sążni. Starostwo Samborskie
z miastami Lwow Gliniany, Żydaczów trzymat w zastawie
Andrzej Odrowąż Wojewoda i Starosta Lwowski lecz dla
różnych wyrządzanych bezprawiów uchwaliła szlachta
ruska na zjeździe lwowskim aby wykupić to starostwo od tem miejsca
celu zbierano z łanu po 1 szojcu a z domu i roli wotu 1go
zebrano przeszło 20,000 wołow przedaż ich zlecono Janowi
Rzeszowskiemu kanonikowi Krakowskiemu. Zapła-
cono więc Janowi Odrowążowi który starostwo pobrane
objął r. 1465 złtp. 20,000. i dobra z zastawu uwolniono.
R. [illegible] 1526 Zygm. I Starostwo Samborskie dał potąd wdzier-
zawę Stanisławowi Odrowążowi Wojewodzie podolskiemu
Staroście Lwowskiemu i Samborskiego jako mężowi Anny
Księżniczki Mazowieckiej, póki ~~[illegible]~~ niespłaci posagu
za Księstwo Mazowieckie na Annę przypadające które Król
objął. Lecz niechciał ustąpić z Sambora później Odrowąż dla
tego mu mocą odebrano. Odrowążowie pisali się jako panowie
dziedziczni Księstwa Samborskiego. Stany wyznaczyły Starostwo
Samborskie w liczbie dóbr stołowych Królowi należały do tego wiele
włości także Ozmina i Medynice. Za Zygm. III posiadał w dzierżawie
to Starostwo Jerzy Wandalin Mniszech wojew. Sandomirski ojciec ca-
rowej Maryny. z starostwa tego płacił on r. 1591 z 50 000 złtp. (teraźniejszych 428333 złtp.)

Truskawiec mila od Drohobycza wody siarczyste
tutejsze mają siarkę w sobie.

Nanowa R. Zygmunt I szlachetnemu Michałowi
pozwolił zatożyć ~~[illegible]~~ tę wieś sposobem
i prawem wołoskim mieszkańców przez 20 lat
uwolnił od danin wszelkich r. 1516 — R. 1532
przywilejem danym w Krakowie feria sexta die
S. Francisci; pozwala w tym wojtostwie ~~[illegible]~~
wystawić cerkiew, folwark i inne oraz całe wojtostwo
zapisuje wojtowi który do dworu Królewskiego w
Przemyślu miał za to corocznie dawać 12 baranów
i na wojnie konno w łuk i strzały uzbrojony
miał wyjechać i każe mieszkańców sądzić prawem
wołoskim mają tylko być sądzeni od kapitan. Przemyskiego
i wojta. Wojt miał z tej wsi 3 dni roboczych daninę Po-
czaftka i dziesięć wszystkich dochodów

Spas tu był monaster Bazylijanów w którym
podług Dunczewskiego Lew Xże w zięwszy kapicę
życia dokonał (?)

Stary Sambor, stare miasto zbudowali tu najprzód
zamek Xiążęta bo polować lubili okolica była sambor
(las) ~~[illegible]~~ r. 1266 zadał Lew Xże ruski ~~[illegible]~~
swobody temu miastu ma to miasto list tegoż Xię-
cia ~~[illegible]~~ na Dąbrówkę wieś dla Tatary nowicza Ru-
sina r. 1266 dany w Starym Samborze. Gdy to miasto
spalono mieszkańce o milę budować się poczęli w
nowym mieście czyli nowym Samborze, ślad
zamku w Starym Samborze pozostał w nazwisku
przyległego miastu. Stary Sambor miał
niegdyś z nowym jedne tylko osadę tworzyc.
Wspisie biskupstw w przypisku do Nestora jest 17te
Episkopia Samborska (pewnie od Przemyskiej oddziel.
na ruska) — Kościoł Tarnowski tutejszy wystawiony r.
1654 miasto drewniane. — Na lewym brzegu Dniestru
miasto niedaleko gór od Sambora 2 mil w zachodnio południowej stro
nie ma 3000 mieszkańc. z tych 1/4 żydów sa tyż wojskowy dla
2 pułków w zabudowaniach starego zamku.

Drohob…
Modry…
Nahuj…
Kołp…
Trusk…
Stebni…
Solec
Spryn…
Stara…
Zupp…
Krosn…
przemy…
za nie…
Kwart…
Strasz…
denyja…
Plesko…
maryn…
Bryg…
Jozefo…
Wróbl…
Kawa…
Ławr…
dyś ze…
Mich…

Drohobycz od Sambora mil 3. wydaje roczni soli 48000 solowek a 145 tb wied.

Modrycz ma 3 panwie wydaje rocznie 16000

Modrycz		"	"	"	10,000
Nahujowice	2 panw.	"	"	"	?
Kołpiec	2	"	"	"	12,000
Truskawiec	1	"	"	" -	?
Stebnik	2	"	"	"	
Solec	2		"	"	12000
Spryn	1		"	"	8000
Starasól	5		"	"	44000 zwana także

Zuppa Salensis r. 1405 król Władysław Jagieło w Krośnie in crastino Omnium SS. zapisuje kapitule przemyskiej 20 grzywien in Zuppis Salensibus aby za niego za żyjącą żonę Annę i zmarłą Jadwigę co kwartału msze odprawiano.

Straszowice wspomniane w dokumencie Xcia Leona jest tu rezydencyja zimowa biskupów ruskich przemyskich.

Pleszowice gniazdo Fredro tu się urodził sławny pisarz Maxymilian Fredro kasztelan lwowski.

Brygidow (Brigittenau). Kolonia niemiecka ma imię od Józefa hrabiego de Brigido Gubernatora Galicyjskiego.

Wróblowice wł. Ustrzyckiego Kasztelana Inowłodzkiego Kawalera orderów polskich teraz hrab. Tarnowskich.

Ławrów z wielkim monasterem XX. Bazylianów niegdyś zachwalonemi ich szkołami teraz zniesionemi.

Michalowice w. baronów Karnickich.

(Samboria)
Sambor (Klasztor Bernardynów tu pochowany Chometowski Hetm. poln. Koronny wojewoda mazowiecki kilka krotni poseł rzeczypospolitej mianowicie do Turek + 2 Września 1728 r. w starostwie drohobyckim

podług Gwagnina był murem otoczony

Rusini mają cerkiew murowaną z XIII wieku. Przedwiekiem 12tym na tem miejscu był sam bor (las) podług powieści założona osada przez jakiegoś króla bawiącego się tu łowami który dał za herb miastu Jelenia bo w tym miejscu zabił takiego Bona lubiła polować w tych stronach i wiele się do fundacyi miasta przyczyniła na zamku stoi starożytny domek ma to być domek strzelecki Bony. Mają przedmieść z któremi w obwodzie przeszło 1½ mili zajmuje domów przeszło 1,231. Przez Dniestr most 70 sążni długi, Kryminał dla Sanock. samborsk. Przemysl. i Stryjsk. obwodu. Professorowie gimnazyum z dochodów miasta płatni, blechy wosku i płótna źle urządzone i nie tak czynne jak dawniej, skład' tytuniu i tabaki Magistrat, szpital ratusz przez Bonę zbudowany z ładną 8kątną wieżą i zegarem domow murowanych przeszło ~~[illegible]~~ 1240 (sa) z nich niektóre piękne. Rusini mają cerkiew murowaną z 13 wieku Mieszkańców 10,000 Chrześcian Żydom w mieście na mocy dawnych przywilejów nie wolno osiadać rzemieślników 1400 w Samborze z tych przeszło 60 samych tkaczów z tych 10 wyrabia bieliznę stołową. Targi co czwartku przedają na nich zboże, drzewo, bydło przędzę grubą i. t. p. mieszkańcy mają przywilej iż do 11 godziny im tylko wolno jest zakupywać po 11tej dopiero wolno żydom i przybyszom kupować z tąd życie tanie tutaj Od Sambora do Lwowa mil 11 do Gródka 7 do Rudek 4.

Nestor żyjący około r. 1100 wspomina obok ruskich biskupstw halickiego i przemyskiego także samborskie acz kolwiek Zubrzycki mylnie twierdzi że się tu r. 1069 podczas napadu Bolesława Śmiałego Biskup z Przemyśla przeniosł

Samborskie starostwo przyłączono do Ekonomij królewskiej (Constit. 1590 fol. 177)

Sambor tu w drukarni Jego Cesarsk. Król. Apostolsk. mości 1790 dn. 10 Stycznia 8vo. pag 24 wyszedł: Katechizm o tajemnicach rządu Polskiego (z angielskiego Sterne)

Drohobycz: in 1000 Theilen der Salzsohlenmutterlauge fand Torosiewicz

Kochsalz	220,372
Salzsaures Kali	7,169
do Magnesia	29,175
Glaubersalz	6,060
Gyps	1,200
Bittersalz	4,400
Brom Kalium	0,539
Jod do	Spuren
Kieselerde	0,260
	269,175

Starasol nach Tor. in 1000 Theilen Salzsohlenmutterlauge:

Kochsalz	235,91
Salzsaures Kali	11,79
do Magnesia	20,05
Schwefelsaure Magnesia	30,20
Kieselerde	0,05
Brom Kalium	nicht ausgemittelt
	298,00

Truskawiec nach Torosiewicz im J. 1835.

I Ferdinandsquelle: Gasarten:

	In 100 Kub. Z. Wasser	In 1 lb = 12 Unc Wasser
Schwefelwasserstoffgas	1,178 Kub Zoll	0,255
Kohlensäure do	7,285 " "	1,579
Stickgas	1,481 " "	0,321
	9,944	2,155

Ein Kub. Zoll des Schwefelwassers wiegt 265,58 Gran

Fixe Bestandtheile:	In 22570 Gran	In 1 lb = 12 Unc.
Chlorkalium	96,546	24,637
do Natrium	1069,966	273,061
do Magnesium	291,250	74,328
Brommagnesium	0,200	0,051
Schwefelsaures Natron	205,741	52,506
do do Kalk	39,676	10,124
do do Bittererde	138,400	35,321
Kohlensaurer Kalk	5,100	1,301
do do Bittererde	1,594	0,406
do do Eisenoxydul	0,263	0,067
do do Manganoxydul	0,060	0,015
Kieselerde	0,580	0,148
Bituminöse Substanz	0,295	0,075
Jodverbindung	Spuren	
	1849,659	472,040

II Marienquelle: Gehalt in 100 Kub. Zoll		In 1 ℔ = 12 Unzen	
Schwefelwasserstoffgas	3,462 K. Z.	0,713	Kub.-Zoll
Kohlensaures Gas	5,918 " "	1,358	" "
Stickgas	1,500 " "	0,343	" "

Ein Kub. Zoll aus dieser Quelle wiegt 25,135 Gran

feste Bestandtheile in 47368 Gran		In 1 ℔ = 12 Unz.
Chlornatrium	48,140	5,853
do Magnesium	15,500	1,884
Schwefelsaures Natron	20,200	2,456
do do Kalk	129,240	15,715
do do Bittererde	40,440	4,917
Kohlensaurer Kalk	31,500	3,830
do do Bittererde	2,049	0,249
do manganhaltiges Eisenoxydul	0,438	0,053
Kieselerde	0,520	0,063
	288,027	35,020.

III Trinkquelle: Gehalt in 100 Kub. Zoll		In 1 ℔ = 12 Unz.
Wasserfreies kohlensaures Gas	5,295 K. Z.	1,210 K. Z.
feste Bestandtheile: in 53020 Gran		In 1 ℔ = 12 Unz.
Chlornatrium	1,26	0,1369
Gyps	3,34	0,3624
Kohlensaurer Kalk	8,07	0,8767
do do Bittererde	6,23	0,6768
do do Eisenoxydul	0,26	0,0282
Thonerde	0,05	0,0054
Kieselerde	0,52	0,0564
Bituminöser Stoff	unbestimmt.	
(Fulstinia)	19,73	2,1408.

r. 1448 bisk. przemyski Piotr darował z miasta Fulsztyn dziesięciny swej kapitule. d. 23 Septembra 1572 chowano tu zmarłego Walentego Herburta Karo. niy się nie lo zjechali lecz nabożeństwo nie było w Kość. cele tylko na cmentarzu kościoło bo się zarazy morowej która wtedy panowała obawiano; wtedy odprawili także kanonicy kapitule.

Felsztyn (2½ mili od Sambora nad Strwiążem którego woda kolka młynów miele miast ezko to niegdyś od napadów tatarskich wałem ostonione i zawarowane murowanemi bramami dziś szczątki. Należało Herburtom którzy pochowani w farze mają ładne nagrobki. Kościół otoczony głęboką i szeroką fosą jeden wchód prowadzi do niego mieszkańce sławni są z Muzyki Sf Sebastian z Fulsztyna muzyk)

Lomna mieszkańcy tutejsi mają zwyczaj że sobie obierają matrzeństwo przyjaciela (druha) który się nie żeni i niezgraniczone zaufanie żony i męża posiada.

Tustanowice wieś 386° nad powierzchnią morza wschod-
niego wzniesiona.
Koniuszki nad Dniestrem most prowadzi na wyspę Dniest-
ru długą 2 1/2 mili a 3/4 mili szeroką. tu wpada Strwiąż
do Dniestru ...
Hordynia 1 3/4 mili od Sambora nad Dniestrem tu jest przekop
38000 długi dla osuszenia moczar naddniestrzańskich
lecz je r. 1837 znowu woda zalała.
Ławrów 1 1/4 mili od Starego Sambora klasztor Bazy-
lianów nowicyat na całą Galicyję i główna szkoła.
Rosochy wieś szlachta zamieszkała. w cerkwi tamtejszej
jest hakownica z której naprzeciw 1000 kroków odległości
zabił wodza Tatarskiego szlachcic Terlecki z muru
którem dawniej cerkiew była otoczona.
Adrianów wieś blizko Rumno przy stawie wielk
1/2 mili od Komarna.
Babina w. z Kalinowem wieś kameral. nad rz. Dniestr m. 1.
od Sambora Urząd drogowy
Bachnowate wieś lep. Bachmatów tu w Samborsk.
góra najwyższa Połonina się wznosi. Tu było Wójtostwo
kw. 133 fp. Cena fiskalna roczn. dochodu 357 fr.
Baczyna wieś gniazdo Baczyńskich herbu Sas dzierżyli
Zukotyńscy h. Sas m. 1/2 od Starejsoli nad Dniestrem
Tu Sołtystwo Król. było.
Baraniczyce w. wielkie i małe z attynent. Barani-
czyzki gn. Baranieckich h. Sas. bl. rz. Błożewki dzierżą
dzd. Orzechowskich w w. XVI tej włości urodzony Stan. Orze-
chowski był panem Tu znaczne sady drzew owocowych
Żeliborski h. Sas dzd. 1610.
Boguszyce Boguscy dzd. Lipi-
Bylice vel Bylice w. z Boguszyc, na gość Samborsk. Staw w.
kich w 17. weszło od Fredrów, na gość Samborsk.
pięknym położeniu Cerk. Musiał tu być zamek bo folw.
jeden Podzamcze się zowie nad rz. Błożewka m 1 1/2 od
Sambora.
Bilicz w. Bylec wójt: p. kw. 651 fp. m. 1. od Starego
miasta.
Biszkowice lub Byszkowice mit Rudno w. tu błotne
ruda żelazna znajduje się, teraz zarzucona; inni pisza
Biszkupice.
Bystrzyca w. dominium Podbuż paraf. Smolna.

Borynia w. dzd. kameralne tu należą wsie Ilnik,
Radycze, Mołdawsko, do prefekt Boryni nal. Butelka,
wyżne, Krasne, Krywe, Zadnielsko. Włośc. kamer. zawiera
26 wsi w Boryni są wapienie. Lasy tuteysze obszerne i wróżne
drzew gatunki obfite, wyżej Boryni Stryj bierze początek

Borysław. w. nad Tyszmanicą z tąd Borysławscy. Tu obfi-
cie z góry się olej skalny zbierają i sposobią go do użycia mil
1½ od Drohobyczy wyżej.

Bronica w. Tu wójt. pt. kw. 456 bl. źródeł rz. Trud-
nicy m. 1½ od Drohobyczy.

Burczyce w. król. pt. kw. 398 złp. są stare i nowe
kamer. nad Błozewką m 1. od Krukienic i Sikoły tryw.

i własność Borzęckich z pięknym domem, niedaleko jest Kościół
i Klasztor S. Anny XX. Karmelitów dawnej obserwancyi fun:
dacyi domu Borzęckich.

Czeplet w. sady owocowe znaczne tu pomarańczarnie
które wiele drzew cytryn i różnych roślin utrzymuią – nad
Strwiążem.

Dołhe w. tu się znajduje ruda żelazna nad rz. Stryjem
przy rz. Tyśmienicy m 1½ od Drohobyczy.

Drohobycz m. podług Gwagnina w równinie otoczone
zbyt ostremi palissadami sławne salis fodinis

Holowsko nit Zubrzyca w. leży przy potoku Rybnik
tu ruda żelazna 1½ m. od Turki przy początkach
rz. Seretu.

Jakimczyce w. nad stawem bl. Komarno.

Isaie w. mila i niżej Turki gość. bity. Isrąde przy rz.
Stryj znajduje się tu ruda żelazna.

Kołpiec w. gość. bity bania solna studnia i zarzucone
2 soli 15 ℔ z 100 ℔ wody, studnia 25 woda 8 sążni
głęboka warzą na 2 panwiach rocznie 16800 cent. soli.

Kołowań w. dzd. teraz Szeptyckich ob. Kołowania
pewnie toż miejsce co i Kołowapienie gdzie skało
oleju zdroje.

Luligłowy Kośc. Łaciński fundował r. 1600 dziedzic tuteyszy
i odbudował Stanisław Korytko de Zohorce.

Rumna w. Kośc. Łac. fundował Stanisław de Chodecz
Wojew. Ruski 1471.

Spas. Tu w monasterze około r. 1301 czyli 1302 umarł Xże ruski Leon skąd ciało jego przeniesione do monasteru w Ławrowie. tu byli pochowani Xiążęta Wasilko i Daniło, tam znaleziono tablicę złoconą z pismem na blachach miedzianych.

Ławrow Monaster tutejszy drewniany pogorzał r. 1768 została się tylko kaplica w której były groby zamurowane Xiążąt. Ówczesny tamtejszy Ihumen Polikarp Wolański kazał otworzyć grób w którem 2 trumny grubą srebrną pięknemi rzezbami pokryta blachą okute, i inne drogie sprzęty znaleziono. Na jednej trumnie było wyryte imię Leona. Zabrano potajemnie skarby które na odmurowanie monasteru użyto.

Klasztor S. Onufrego założył Xże ruski Ławer dziad Xięcia Leona; Leon r. 1292 w Przemyślu 8 Oktobra nadaje ten Monaster z posiadłościami Antoniemu władyce oryginał w klasztorze

Straszowice dawniej wieś Straszewiczy Xże ruski Leon wieś tę wraz z Sozaniem monasterem S Michała zapisał ~~[illegible]~~ monasterowi Św. Spasa i władyce Eufemiuszo: wi ~~[illegible]~~ i następcom dodaje do tego kuny w rok snopowe ławaty dziesięciny miodowe i z winogradów. We Lwowie r. 1292. Z przywileju tego pokazuje się że majętności ta zajmowała całą przestrzeń na której teraz wsie Sozań Stryłki, Tyszowice, Słoskie, Lenina mała, Łołok, Wołoszynowa, Wola koblańska, Zawadka, Łużek górny i t. d. Dokument tenże jest w archiwie kapituły przemyskiej

Chruszowice (??) dawniej Ruszewiczy wieś którą Xże ruski Leon we Lwowie r. 1302 zapisuje cerkwi biskupskiej S. Jana w Przemyślu i biskupom przemyskim. —

Ostrów była r. ~~była~~ ~~[illegible]~~ była własności Jorkowskiego Lenko starosta żydaczewski czym rozgraniczenie między tą wsią a drohowicz własnością iwaszki Boryńskiego (mogiły nazywa (zakopy jesmo zakopaty wiecznyj)

Obwód Sanocki

Miast ~~[illegible]~~ 10 przedm. 2 miasteczek 10 wsi 426. domów 33148 famil 51472 Ludności 208472 (męż 102183 Kob. 106289) Obc. 255 Raz. 208727. Między tymi: Xięży 362 Szlachty 1177 honor. 168 Mieszcz. 1064 Włości. 23449 Chałup. 58 Żydów 8615 (Kob. 4386 męż. 4229) Koni 6902 Wołów 22258 Krów 29492 owiec 3496 — r. 1810.

Sanit: ~~[illegible]~~ Prócz tego w Dobromilu 1 dystryktchirurg a dla Dobromilsk. dominium 1 Kamer. chir. 2 akusz. W Dobromilu prócz tego 1 miejski Chir. i 1 miej. akusz. Aptek 3 w Sanoku 1 Dobromilu 1 Lisku 1.

Grunta pomierne, lasy znaczne, rzeczki: Solinka, Hoczowka, Osiowa, chów bydła, warzelnie soli przędzenie i tkactwo. Cyrkuł górzysty bardzo mieszkańce prowadzą handel drewnem i płótnem, chów bydła bardzo znaczny.

Die Gebirgsbreite dieses cyrkułu od Tyrawy Solnej aż do węgierskiej granicy wynosi 7 mil przerzynają ją rzeczki San i poboczny strumień Hoszewka.

Koło Wygłoda następne pokłady: Salzthon, bituminöse Schiefer, Sandmergel u. bituminöser schwarzer Sandstein — dla tego też często się Erzgießgeuellen (?) Schiefer (?) — dla tego też cuszte są Zerguß[illegible]

Rzeki: Jasiołka (de Gwagnina Jasiołda) płynie od Lisku (?)

źródła słone	źródła używane	źródła nieużyte	Głębokość studni	Głębokość wody w studni	Słoność	Funtów	Wydatność roczna
Łacko (z rządu)	1	6	~~6~~ 78	~~[illegible]~~	~~[illegible]~~ 25	4	33000
Ileczko (z rządu)	1	10	80	—	21	3	23000
Hujsko (z rządu)	1	~~[illegible]~~ 3	~~[illegible]~~ 55	30	24	2	6000
Rumin hrab. Mniszka	1	1	100	~~100~~	~~[illegible]~~ 25	—	6000
Tarnawa starost. Białogłowskiej	2	2	38	—	25	—	—

Góra Cergowska wydawa niejakie brzmienie wypuszcza mgły gdy ma być deszcz i wiatry wychodzą dmąc z głębokiej jej przerwy

Blizne wieś leży między Domaradzem a Starą wsią, na umieszczenie jej wraz z sołtystwem nad rzeką Stobnicą porysKał r. 1366 zezwolenie od Króla Kazimierza niejaki Fatko z Krosna. R. 1400 biskup przemyski Maciej Janina dla siebie i dla następców wieś tę za 100 gr. grzywien groszy praskich kupił każda grzywna po 48 groszy od Laczko Walachus w Sanoku w przytomności ~~Dat~~ Stiborius Capitaneus Castri Sanoc. Judex juris provinclis supremus; Laithko Ungarus de Temeschow, Lakosz de Lakoschowka, Petrissius Wzdowski de Wzdów, Dominus Nicolaus Czeschik Dominus de Zyrawa minori, Mathias de Boyschce, Petrissius de Grabownica, Nicolaus de Tarnowa et Bolka de Morochowa hæres

Golcowa R. 1448 in crastino S. Joanis bapt. Piotr Chrząstowski biskup Przemyski Maciejowi Golecz de Golcowa Wola ~~..~~ Sculteti pozwala w lasach i haszczach po obu stronach rzeki Łaczka założyć wieś Piotrowin wykorczować bo Łanów frankońsk. i daje na własność jemu i następcom z prawem Magdeburskim dla siebie ma 4 łany trzechować refiti dać sołtysom prócz tego wystawić 2 młyny z karczmy sklepy dla piekary szewców rzeźników, krawców Kowali, tkaczów na Skotnicę czyli drogę do pędzenia bydła 1 łan dla plebana 2 łany, chłopi zaś 24 lat wolni po czem biskupom odrabiać będą 8 dni co roku ... łanu każdego rocznego czynszu płacić będą półkopek groszy (30) unum truncum (kłodę) avenæ et duos pullos, za dziesięcinę zaś biskupom 6 groszy wyjęci są od wszelkich innych praw biskups i sołtys sądzić ich ma. Sołtysowi wolno w lasach bis- kupić, łowić, polować, barcie zakładać może brać

Sanok (Sanocum) miasto podług Gwagnina drewniane pomiędzy wzgórzami miało murowany zamek. Kazim. Wielki murem opasał.

liberos ab omni solutione contributione una cum super accrescentiis alias obszary

unum marsum pro grege expellendo alias Skothnica.

Sanok (Sz. 49° 31' 5" D. 39° 52')

R. 1434 Władysław Warneńczyk między oktawą wniebowstąpienia w Przemyślu w dzień S. Stanisława w przytomności Dredborio de Konyeczpole Kastel. Rosperien. Nicolao de Brzesye curie nostre Marschalco Pyethnone Judice Przemysliensi Nicolao de Manka Dapsikow Scarbcone et Jacobo biskupowi Przemysk. Janowi Lubiniuszowi w skutek wypożyczonych pieniędzy na wojnę od biskupa przem. Macieja zapisuje miasto królewskie (opidum) Jasliska i wsie w ziemi ruskiej obwodzie Sanockim leżące: Jasliska et Królicowa (Królik) Bós: Kupicze (?) Daleyow (Daliowa) ac Nowa-ya-sthenka (Nowa-Jasionka) (Halembek legit Nowa-nasthenka alii Nowa-Jasienka.) Król Zygmunt na prośbę Biskupa przem Macieja z Drzewicy w Krakowie 1512 potwierdził powyższy przywilej – Kościół w Jasliskach wymurował biskup przem Alexander Fredro

odkmieci na Boże Narodzenie i Wielkanoc honores alias poczty z każdej sprawy wraz z karami grosz 3 a z czynszu wszelkiego grosz 6. Co roku zaś sołtys i jego następcy corocznie na objad 1 ferton (20 złp) dawać mają. Przywilej ten wydany w Przemyślu.

Jaśliska miasteczko dziś już podupadłe. Kazimierz w 8ve S. Agnieszki 1366 z Opatowa w przytomności Zawiszy Kaszt. Piotra Starosty Sądeck. Rafała Sandomirsk. Bodzanty podskarbiego Jana de Jurcow ~~Podskarb.~~ jeneraln. Prokuratora w mieście Hensthok (zepsute z Hochstadt) czyli w Wysokiem mieście nadaje wójtostwo węgrzynowi niejakiemu Henzelinowi i jego następcom do posiadania go prawem Magdebursk. na wzór miasta Biecza odznaczył 200 łanów pola z młynami stawami jatkami sklepami i łaźnią; wójt miał 4 łany wolne dworek czynsze od rzeźników szewców sukienników czynsz zwany Schreyczeig ? czynsze z ogrodów miejskich czynsz od balwierzy miejskich zwany Sthergadom od wagi miejskiej co się zowie Woge; od stacyj solnej Salcteys od składu piwa i wina Schrotowe (?) grosz 6ty z czynszów, 3ci od spraw – 2 łany wolne dla kościoła stawiać się mającego 2 łany na skotnicę 4 łany na pastwisko (Wiwayde) mieszczan na 20 lat uwolnił od podwód, stacyi, pogoni po czym dopiero czynszu królowi płacić mieli 10 szkotów (1 szkot = 32 złp i 1 gr) czynszu plebanowi 1 szkot w dziesięcinie – sołtys przy każdej expedycyi królewskiej ma wyrusz[y]ć cum duabus plachtis. Wójt, i mieszczanie co roku 3 objady dla Króla lub Wiceprokuratora dać mają lub za każdy objad fertona. Wójtostwo to z prawami kupił od Szlachetnego Jędrzeja de Lubne Oporowskiego r. 1432 Jan Lubiniusz bisk. przem. Andrzej Oporowski biskup Warmiński Administrator Przemysk. bisk. w niedzielę mięsopustną 1477 chcąc zapobiec rujnujące się miasto Jasliska stwierdził na wieczne czasy przywilej Króla Kazimierza.

192

Lubatowa (dawniey Lubathowo zwana) wieś kupił Maciej Janina biskup Przem. od Zyndrama Waszkowica Miecznika Królewsk. dla biskupów za 300 grzywien (marcis moneta latorum mediorum grossorum numeri polonicalis 48 grossos in quamlibet marcam computando) R. 1408 w Krakowie Władysław potwierdził to kupno.

R. 1636 Andrzej Szołdrski biskup przemysk. Kapitule nadał wojtostwo w tej wsi. R. 1745 całą wieś biskup Sierakowski kapitule darował.

Brzozów (Brzozovia oppidum manitum) miasteczko wojtostwo tuteysze kupił 1430 biskup Przemyski Jan za 800 grzywien polskich. Tu umarł 19 stycznia 1452 biskup Przemyski Piotr Chrząstowski. Pożar zniszczył go 1593 podwignął Wawrzyniec Goślicki bisk. przem. Piotr Gębicki biskup dwoma armatkami przeciw opryszkom zabezpieczył. Stanisław Sarnowski bisk. prem. wspaniałości tey świątyni wystawił. Krzysztof Szembek zaprowadził Kolegiatę r. 1723 Synod dyecezalny odbył w Brzozowskim kościele i Akta tegoż do druku podał Biskup Józef Kierski wybudował kościół wielkim rezydencyą w Brzozowie. Tu jest apteka.

dn. 11 i 12 lipca pod tytułem Synodus Dioecesana Premisliensis. Cracoviae 1723 fol. zaganie w Rozdz II i III zabic palmami przechodzących, zlewać się wodą wielkanoc tańcowo pogańskich na S. Jan Chrzciciel koło ogniów (sobotnice) hałacie pod klątwą przychodzić do kościoła przy pątaszach i karabelami pasami lub i z kotami w Rozdz XIV grzechy te od papieża tylko odpuszczone być mają: Zgwałcenie kościoła, symonia, pobicie duchownego, pojedynki, podpalanie biskupów. Porwanie panny gwałcenie takowej grzechy nieczystości z mniszką, ludzołostwo spędzenie płodu czary i t. p. i Kolegiacie 1000 złłp zapisał – R. 1359 Cracoviae feria II post S. Michaelis Król Kazimierz dając prawo zakładania wsi Brzozowe obliguje sołtysa i kmieci aby co roku dawali 3 prandia Nuncio regio lub żeby na to miast Sultetus dawał grzywnę a chłopi ½ grzywny.

Starawieś Klasztor Paulinów

Lergowa wieś. Wojtostwo w niej nadał Kapitule prem. r 1630 Adam Nowodworski bisk. prem. wprzody zaś wieś wyjąwszy wojtostwo zapisał kapitule 1609 d. 20 Grudnia biskup Maciej Pstrokoński należała pierwiej biskupom prem. potym oderwana nazad za biskupa Macieja Pstrokońskiego biskupstwo odzyskała.

Jasionka w dawnych przywilejach Jasień stare Księgi konsystorskie zwią ją Biskupeswald nadał tę wieś biskupia kapitule 1609 d. 20 Grudn. biskup Maciej Pstrokoński, R. 1640 Piotr Gębicki dał i wojtostwo

Zboiska zamek koło Bukowska akta kapit. prem. wspominają kaplicę na zamku tamteyszym

Izdebki ~~~~ probostwo z filią / S. Michała

Hłodne ma kościoł Maryi Magdaleny.

Rozdrzec probostwo z filią

~~[illegible]~~

[Kościół S. Krzyża

Warta Sztery te miejsca należały Wapowskim r. 1593 Katarzyna z Maciejowic Wapowska wdowa po Andrzeju Wapowskim Kasztelanie Przemyskim odebrała cerkwie Rusinom a zapłaciwszy im za role za namową Jezuitów osadziła łacińskiemi księżami. We wsi zaś

Prob. Winc. Skrzyński paraf. łac. d. 784. bl. 2 ynowa nad Sanem [z Kościołem S. Wojciecha

Bachórz [odebrawszy cerkiew na Kościół przekształciła r. 1593. i do parafii łacińskiej w

Harta przyłączyła. — Również we wsi

Lubna (także dawniej Lubne zwanej) cerkiew na łaciński Kościół S. Jana Chrz. zamieniła i zrobiła go za potwierdzeniem Wawrzyńca Goślickiego biskupa Przemyskiego filią Kościoła drugiego szpitalnego przy szpitalu w miasteczku (Dinovia firmum oppidum)

Dynów miasteczko ¼ mili z drogi cesarskiej ma Kościół farny murowany w którym się alabastrowe nagrobki Wapowskich znajdowały teraz powyrzucane, rynek domy najwięcej drewniane jest tu Apteka, jarmarki i złodzieje sławne dalej dominium (czy Magistrat?) Miasto to leży nad Sanem na lewym brzegu tegoż; z tąd pochodzili Wapowscy którzy się stąd pisali. Przed kilkunastu laty znalazł pasterz niedaleko Dynowa w paryi duży garnek napełniony pieniędzmi srebrnemi złotemi i miedzianemi z czasów Rzymskich Domiciana, wiele z nich zakupili Żydzi złotnicy w Dynowie i stopili. Niedaleko

Dąbrówka zamek chociaż mały ale narowny z basztami

rą tu litograf. Kamienie. tu pochowany i umarł r. 1583 sławny Kaznodzieja i zawołany mówca Łukasz Leopolita Dominikan. wieku swego LX (Starowolsk. 434) piele zy dów

Starowolski pag. 432 wspomina tu nagrobki Petrus Vapowski de Radochowice & in Dynow heres Dapifer Sanoc. i Beata de Tęczyn jego żona polożył ten nagrobek rodzicom Andrzej Vapowski Subcamerarius Sanocens. 1547.

Stanisława Vapowskiego de Radochowice Succamer. Sanoc. od żony Magdaleny de Zaklicyn. Błażeja Bujnowic od żony Barbary.

Wesoła w 17 wieku Wesioła zwana także ma kościół erekcyi Stapowskich którym to miejsce należało.

Lisko (Lesko munitum) aż do XVII wieku zwało się Lesko i miało wprzódy na innym miejscu Łukawica. Stai, gdzie się zapadło, wielkie państwo dominium leży na prawym brzegu Sanu na wzgórzu niewielkim San płynie popod miastem, za miastem mogiły. San często tu wylewa za miastem na cesarskiej drodze przewóz bez San tudzież piękny pałacyk Krasickich drzewami obsadzony, oranżerie, ogród i dom strzelecki, Bóżnica w Lisku na uwagę zasługuje nietynkowana ceglana wielka ma formę kościoła i wieżyczkę okrągłą mówią że to był luterski (aryjański) kościół

Wetlina wioska po nad tą wioską jest wysoka skalista przepaścista góra zwana Hnatowe berdo miał bowiem z niej Hnat nadół z koniem zeskoczyć i zabić się. Góra ta sławna w powieściach ludu tamtejszego.

Rogi wieś sławna jarmarkami i targami na woły.

Dąbrówka tu zamek stary jest wałem otoczony i basztą wzmocniony są w nim jeszcze działa żelazne; są tu litograf. kamienie

Haczew
Trześniów
Kombornia (dawniej Kaltborn)
} mieszkańce tych 3 wsi są szwedzy jeńcy i dotąd nazyjonalne swe imiona przechowali.

Iwonicz koło 3/4 mil długa wieś ma 260 domów ma 1650 rzymsko-katol mieszkańców środkiem wsi płynie potok Lubatówka źródła mineralne leżą mile za wsią skutkie tej wody te same co Adelhaits quelle.

Arłamów w. przy potoku uchodzącym do Rybni m. 1 od Dobromila.

Bachlowa w. nad Sanem u ujścia rz. Choczewski:

Rymanovia
Dubiecia
Uherce zamek przeciw napadom Tatarskim
Dobromilia

Cellar zwie Dąmbrowa miało zamek przeciw napadom Tatarów

Bachorzec w. dzd. Paw. Krasicki par dusz 450 bl. Dubiecko neid Sanem od dawna do Dubieckiej włości.

Baligród m. niegdys dzdz Balów od nich za=łozone, nazwane i zamieszkane o m. 1. od Liska tyleż od Bieszczadów nad rz. Chocześnką m. 2. od Liska. tu postrzeżono żywe srebro ale nieczyniono starania w szukaniu go. Rza=czyński pisze iż tu drobne kryształy dy=amentowe znachodzą, w innem zaś miejscu że żywe srebro w drobnych grudkach ziarnach zbierano. Założył Piotr Bal Podkomorzy Sa=nocki w. 17.

Balnica w. kamer. do Mrzygłoda z młynem.

Baludzianka zwana Litwinowa w. niet. Wulka 1/2 m. od Dukli.

Bandrow w. przy ujsciu rz. która do Strwią=ża wpada gn. Bandrowskich h. Sas. mil 1 1/2 od Ustrzyk 3 od Dobromila sekol. tryw.

Banica w. do dominium Szczawne paraf. Ma=niow, Balnica w Taryfie Wojtostwo pd. kw. 45 ff. na samej granicy wyżej Maniowa.

Baniowice czyli Boniowice w. bl. Dobro=mila i Nowego Miasta przy gościńcu.

Belchowka wies z przysiołkiem. Tu się zbiera po=tok, który do Sanoczka wbiega. Było dzd. Herburtów Leszczyńskich bl. Bukowska. Lezeńska Bedli przy=miasta Szczepanowskim h. Prus.

Berehy niet Siegenthal w. Tu wojt pd. kw. 294 ff.

Beresko w. drzwa pt. kw. 146 bl. rz. Sanu m. 1. od Liska nad pot. Beresnica.

Besko niet Lorzby w. ma ładne i gustowne zabudowania oraz wzorowe gospodarstwo dobra. Krol z kościołem erekcyi Zygm III r. 1595 Tak często tu napadali łotry iż pleban mieszkać musiał w wystawionej jak baszcie w W. 17. z Beska Besy h. Prawdzic dzd. Urbańskich grunta urodzajne tąki rozległe osada Tkaczów. Dżwa pt. kw. 9212 fr. Polidwor mor. 789 Tyk 236 past 43 lasu 773 leży nad Wisłokiem 1/2 m. od Rymanowa tyleż od Zarszyna.

Biercza m. dzd. X. Humnicki składwinny 1643. par. Łac.
dusz. 1550.
Brzozow miasto szkoły tryw. dt. 452 Q 50.3 par. łac. dusz 2073
Tkacze.
Bystre w. nad rzeką Chocrewka bl. Baligrodu niebrakuie tu
na rudach.
Chyrów miasto par. łac. dusz 812 było dzd. Ossolińskich Mniszchów, staw
jarmarki na woły szkoły tryw.
Cisna w. hamernia żelazna db. Fredrów wiel. piec. bl. [illegible] Solinki
w samych górach.
Dębna vel Dębina zu Mrzygłod Attinent. tu za Rzeczyn:
skiego wyborne kamienie młyńskie nad Sanem.
Duszatyn w. tu wojt kw. 45 fp. nad Osławą rz 1/2 m. od Baligrodu
stąd Duszatyńscy są rudy żelazne w. kameralna z młynem
Holuczków w. wapienne piece bl. Tyrawy 1/2 m. od Sanoka
Hruszowka w. Król. pt. kw. 562 fp.
Hroszowka m. 1. od Mrzygłoda nad Sanem.
Huczek mit Ebrun u Kutnr Engelsbrun w. lub [illegible]
Huczko bania Solna bl. Dobromila przy rz. Ryni.
Hujsko mit Falkenberg w. bania solna przy rz.
Wiar 1/2 mili. od Rybotycz.
Jankowice może Jankowce w. nadana do Prob. w Lisku
przez Piotra Kmitę Wojew. Krak. r. 1539.
Jasienica w. niegdyś włość panów na Kamieńcu, Firlejów,
z wielkiego Chrystowa Wierzbowskich. tu jest zdrój wody
słonej, który wytryskając wydaje na powierzchni
bulki skutek gazu wodnego rzuciwszy się nań węgiel
żarzący pokazują się płomyczki i trzeszczenie sprawia.
Jasienica nad rz. Jasienica w w. 14 należała do
Par. Bliznego.
Jasień w. tu Kość. łac. wyst. w. p. Ustrzyckich 1666
par. łac. dusz. 10,500 bl. Ustrzyki płobne źródła skalo-
oleju nad Strwiążem.
Jaśliska m. jarmarki na bydło i konie Węgier 1473
spalone od Węgrów par. dusz 1567 m. 2. od Dukli:
Kolonice w. fabryka gontow.

Sanok według Konstytucyi z r. 1588 i 1589 odbywały się sądy ziemskie pierwsze po S. Dorocie drugie po S. Wawrzyńcu (które r. 1641 po S. Trójcy przeniesiono) trzecie po S. Michale we wtorek.

D. 15. Sierpnia 1834. 196

Rzeczy rozmaite.

Z Krakowa. P. Józef Muczkowski, Strażnik księgozbioru Jagiellońskiego w Krakowie, wytłumaczył z niemieckiego ~~z czeskiego~~ i wydał dzieło o literaturze czeskiej P. [illegible] Jungmanna ~~i wydał~~. J. S. Bandtkie, bibliotekarz tegoż księgozbioru, mąż wielą wydanemi pracowitemi dziełami wsławiony, od roku mocno zapadłszy na zdrowiu, udał się dla poratowania go do Karlsbadu. P. Paweł Czajkowski, były profesor literatury polskiej w tutejszym uniwersytecie, obrany został sekretarzem towarzystwa nauk: krakow: na lat trzy. Zaprowadzona tu zostanie od d. 1. października r. b. szkoła politechniczna, w miejsce drugiego gimnazyum. Nie za długo wyjdzie z pod prasy plan tejże.

Kilka uwag z wycieczki na prowincyją. Nie należy nigdy obojętnem okiem poglądać na zabytki starożytności, choćby te najdrobniejsze, najmniej pokaźniejsze były; i drobnostki porównane to jedne z drugiemi, to z znaczniejszemi zabytkami, to

z swiadectwami pismiennemi i powieściami ludu mo-
gą się przyczynić do wyjaśnienia zgasłych dziejów.
(W Rozmaitościach ~~lwowskich~~ w N. 27 z r. b. umieszczo-
no wyjątek z jednego z moich listów. W liście tamtym
wspomniałem o Rosochach, o zabiciu wodza tatarskie-
go, o klasztorze Bazylianów w Dobromilu, wypada
mi o tém wszystkiém cokolwiek więcej powiedzieć. Wieś
Rosochy leży w obwodzie samborskim, graniczy zaś z
Sanockim, a mianowicie ze wsią Nanową, do niego
należącą. Tatarzy pozbawieni swego wodza nie czekali
dłużej na miejscu, ale przez las nanowski spiesznie u-
ciekali. Mieszkańce Rosoch i Nanowy pokazują którę-
dy pogaństwo to uciekało, nazywają ten jego ślad
śladem tatarskim. W "Czasopismie nauk: zakładu narod:
im: Ossolińskich", w zeszycie II. z r. 1832. nadybujemy
wiadomość o przywileju osadniczym i nadawczym wój-
towstwa Nanowy przez Zygmunta I. króla pol: r.
1532. Ogłosicielowi wiadomości tej największe dzięki!
Musiemy przecie napomnieć, że Nanowa, granicząca
z Rosochami, ze Stebnikiem, wsią obw: Sanockiego, ~~i~~ z
potokiem Smolnik, należącym do Smolnicy, wsi obw:
Sanockiego, nie należy do obw: Samborskiego, jak

wyższy

ogłosiciel wspomnionej wiadomości nie ma, ale do Sanockiego. Czy pierwsi osadnicy Nanowy byli z Wołoszczyzny, lub nie, tego nie wiém. Oto ordynans Hetmana Sieniawskiego, o którym w liście moim wspomniałem:
„Adam Mikołaj z Granowa, Hrabia na Szkłowie, Myszy
„Sieniawski, Wojewoda Bełzki, Hetman wiel: Kor: jene=
„ralny Lwowski, Ołhatyński i t. d. Starosta. Daję ten mój
„surowy ordynans do Jchmościów Panów pułkowników, Ober=
„szterów, rotmistrzów, Obersztelejtnantów, porucznikow,
„Chorążych i innych namiestników z wójsk JkMości i rze=
„czy-pospol: polskiego i cudzoziemskiego zaciągu i wszyst=
„kich in genere suplementów, także werbunków, aby za
„jego pokazaniem wiedzieli, że dobra Terło, Lubochów i
„Rosochy tak osobliwej u mnie chcę mieć protekcyi, i nie
„w inszym tylko jako moje własne do wszelkiej obrony
„Cho.... (nie można było przeczytać) sobie w ojczy=
„źnie zasługiwali i dotychczas zasługują. Gdzie na sprze=
„ciwiających się tej woli mojej pozwy wydać każatem,
„i sądem moim surowym że karać będę, deklaruję.
„Tudzież zakazuję, aby się żaden tak z chorągwią, ja=
„ko i suplementów w pomienionych dobrach sta=
„wać, noclegów i popasów odprawować, stacyj i

„ chlebów pobocznych wybiérać, konsystencyj żadnej
„(chociażby i kuntorami chorągwie pomienione dobra za-
„sięgały) pretendować i inszych żadnych agrawacyj
„ czynić nie ważył się, pod surowością artykułów woj-
„ skowych. Któryto ordynans nie na rok tylko jeden,
„ ale na wszystkie życia mojego lata trwać będzie po-
„ winien. Dan we Lwowie d. 18. Marca 1708 r." — Wspo-
minałem, że Terleccy piastowali znakomite godności
kościelne: Wawrzeniec Terlecki był władyką przemy-
skim r. 1532., Arseniusz tamże r. 1560, Cyryl pińskim
a potém r. 1585. łuckim; Jeremiasz patryarcha caro-
grodzki zrobił go r. 1589. exarchą całej Rusi. Tenże Cyril
przyjął na synodzie brzeskim unią i wraz z Hipacym Po-
ciejem władyką włodzimirskim Klemensowi VIII. papie-
żowi poddał się pod posłuszeństwo w Rzymie w imie-
niu całej hierarchii swojej. Powróciwszy z Rzymu praco-
wał wiele to około katolicyzmu, to około windykowania
dóbr katedry swojej; umarł 1626. Metodyusz był włady-
ką chełmskim; nie cierpiał on w dyjecezyi swojej żadne-
go syzmatyka. Marcin archimandryta wileński, człe-
wiek uczony, został w Rzymie doktorem teologii, r.
1595. podpisał sobor toruński. Bywali Terleccy kat-

198

ze świeckimi wysokimi urzędnikami. Teraz przystąpmy do Klasztoru Bazylianów w Dobromilu. Ojciec Anastazy wraz z Frankiem schronił się ze Lwowa przed napadem Tatarów w okolicę Dobromila. Zgromadziła się tam znaczna liczba ojców i braci Bazylianów i wszyscy wiedli pustelnicze życie. Odwiedził pustelników Szczęsny Jan Herbart dziedzic Dobromila i Felsztyna w towarzystwie innych panów d. 24. Czerw: r. 1613., a tegoż samego roku w Sierpniu dał Anastazemu przywilej na pargaminie z dwiema pieczęciami, na mocy którego wystawiono Klasztor. Rząd teraźniejszy potwierdził przywilej ten w Maju r. 1784. i znajduje się on do- tych- czas w Klasztorze. Stanisław z Koniecpola Koniecpolski r. 1655 i Krasiński r. 1662. czynili Klasztorowi darowizny. R. 1784. Piatogłowska dziedziczka wsi Tarnawy, leżącej blizko Dobromila, zapisała Klasztorowi wysoki zamek nad wsią Tarnawą. Klasztor wziął się do rozbierania zamku w późniejszych latach, odezwała się na przeciw temu prefektura kamery dobromilskiej i Klasztor musiał zaniechać rozpoczętą pracę, reszta gruzów pozostała, pozostały świadki dawnych dziejów! Nad bramą zamku można aż niewyraźny już napis: "Obrona nasza" przeczytać. W Klasztorze tutejszym grzebali się Ustrzyccy

Bratkowscy i Jaworscy. Co się tycze obrazów klasztor-
nych na uwagę zasługują następujące: a) Obraz histo-
ryczny z napisem: R. 1675 Lipca d. 31. Turcy i Tatar-
zy spustoszywszy Wołyń oblegli monaster Poczajowski,
ale cudownem Matki Boskiej i W. O. Żeliży pokazaniem
się na powietrzu przestraszeni, z hańbą i wielką stratą
swoich rozprószyli się, do czego i S. Michał z pułkiem
anielskim przymusił pohańców. Obraz ten pod wzglę-
dem umnictwa lichy, malarz niektórym aniołom w
lewe ręce miecze podawał. Żołnierze polscy strojni w
kontusze, żołnierze zaciągu niemieckiego w perukach,
pończochach i trzewikach. b.) Obraz S. Pokrowy w po-
bocznym ołtarzu po lewej ręce, pędzla, jak się zdaje, wło-
skiego i c.) drugi św. Onufrego po prawej ręce; oba zasługują
pod względem umnictwa na uwagę. Na kurytarzu na szcze-
gólną uwagę zasługuje portret z napisem: Isidorus Bul-
garus S. R. ex M. Archiepiscopus Kijoviensis ac S. R.
E. Cardinalis, erectus ab Eugenio IV. 1439. Między księg-
kami klasztornemi oprócz wymienionych rękopismów w
moim liście, godzien wspomnienia ~~zasługuje na uwagę~~ Leksikon ruski in 4to
st. 476. w Ławrze pieczarskiej w Kijowie r. 1627. : 1. d.
Pierwszy kościół łaciński w Dobromilu (pod czas gdy imprt
ten wsią był jeszcze) zbudował Jan Herbut r. 1531. R.
1625.

wylcio rzeki Wyrwy zniszczył go. Teraźniejszy na innem miejscu wymurowano; odnowiony i powiększony r. 1772. Na Kościele znajduje się herb Krasińskich, a wewnątrz portret jednego z Herburtów. Zamek Dobromilski, w którym Herburtowie, a po nich Koniecpolscy, Krasińscy i Lubomirscy mieszkali, był położony na miejscu, na którém teraz budynki urzędu gospodarczego kameralnego stoją. Proboszcz tutejszy Xs: Wyszowski posiada rękopisma Krasińskich i Lubomirskich. R. 1616. Ksiądz Andrzej Turski chrzcił dziecię tutejszego drukarza Jana Szeligi, któremu na imię dano Józef. Aleksandra Herburtówna trzymała to dziecię do chrztu, jak to z metryk wyczytałem. Nie znajdzie w metrykach z tamtych lat przezwiska ojca, chyba że ten był szlachcicem. Zapisywano tylko stan ojcowski.

K. J. Turowski.

200

Na Sanie zjawiają się czasem ptaki które się gnieżdżą na samej północy: Anas glacialis & clangula (Eis- u. Schellentauchenten) Mergus albellus (Taucher) Eudytes septentrionalis ~~[illegible]~~ (nur) welche sich [illegible] verirren

[illegible]

Sobótka w Sanockiem

Przed wieczorem w wilię S. Jana Chrzciciela dzieci wiejskie i pastuchy zaczynają „ściągać sobótkę." to jest znosić na stos suche gałęzie jałowcu, jedliny i t. p. Spiędzono potem wszystkie trzody z wioski między trzodą a wsią wznosił się stos. Gazdowie mężczyźni ze wsi obstąpili obsiedli sobótkę którą zapalono Roje świętojańskich muszek połyskiwały na jarach Osława łuna czerwona odbijała się śmiech i krzyk dzieci Węgrowie z za Beskidu od Humennego jadąc postawali i paląc lulki gwarzyli o Sobótce ciemne świerkowe góry nad Osławą wznosiły się. Gdy się stos do pół przepalił skakali chłopięty przez ogień i gnali bydło z rykiem przez ogień Chłopaki roznosili głownie po drogach i wygonach gasząc je o ziemię i pęki bydła Stos przygasł zaczęły się rozchodzić mężczyźni z pieśniami do wioski. Góralska ligawka zwała się miesiąc z poza cerkwi wystąpił: oświecił dym Sobótki który błękitnym pasem przewlókł się po dolinie, patrzył spokojnie w nurty Osławy.

Śpiewają przytem 8 pieśni z jednej ustęp.

Pokil korysznianie pozbihały
Dolisznianie kitku pozrywały: — w drugiej

Na Kupała na Kupała
Diwoczka sie zalapała — w 3ciej

Prosyt asy Boha Rumer
Xoby jej toj stary umer — w 5tej

Uberała sy fijałoczki
Na sobitku na winoczki.

Mieszkańce pod Beskidem w Sanockim zwią się Kurtacy.

W Warszawie na wilię S. Jana puszczają wianki po Wiśle i z utonienia zejścia się i złapania wróżą sobie. Dziewczyna złapany wianek wykupuje.

Koło Krakowa w wilię zielonych świątek chłopczki na wysokie tyki nabijają szczypy płonące lecą z niemi pomiędzy zboże i wołają:

Maju! Raju, Raju, Maju!
Maju! Raju, Raju, Maju.
Święty Mikołaju.

Gdy snop do gorzywa gubią go o zielone jeszcze zboże.

W Kolendach w Sanockiem przychodzi powtarzanie (refrain) „Sobota! Sobota! hora wysoka!
lub też „ Rym! Sobota! hora wysoka.

Miasteczko Brzozow w obwodzie Sanockim położone posiada relikwije szczególne, w kościele swojm Parafijalnym, o których nigdy jeszcze wspomnienia nie było. – Przeszło 150 lat temu, jak Kościoła Brzozowskiego Proboszczem był niejaki Ks. Bartłomiej Misiatowicz, mąż dobrej wiary, znakomitej poczciwości, pełen ludzkości i miłosierdzia. Pamiętny na słowa pisma S: melius dare, quam accipere całe życie swoje dobrocią uszlachetniał, Kościoł przyozdobił, sprzętami go i apparatami duchownemi zaopatrzył, ołtarz wielki odnowił i upiększył – drzwi nigdy niezamykały się przed ubogimi, serce i ręce otworzył dla nich, wspierał gdziekolwiek mógł bez różnicy stanu i wieku, a gdy i środków wsparcia zabrakło, ostatni sprzęt swój suknią nawet dać był gotowy. Przeto też dotychczas i długo później można będzie widzieć pamiątkę po nim – ręce całkowite aż po zgięcie łokciowe nienaruszone, nienadpsute wyschłe jak mumija, paznokcie w zupełnej całości, skóra na nich biała, gładka gdzieniegdzie z włosem tysiąc dziurkami porowemi zasiana, kość w nich zdrowa, ciało bez najmniejszego odrażającego wyziewu oddziela się w drobne nitki tykowate, słowem tak świeże, jakoby do człowieka ledwie przed miesiącem zmarłego należały. Zmarł szanowny ten Kapłan r. 1693 dnia 17 Września w 69 roku życia swego z powszechnym wszystkich żalem, jak świadczy pomnik marmurowy w tymże kościele pod chórem wystawiony przez Biskupa Sierakowskiego, który przy zwiedzaniu grobów kościelnych r. 1759 więc 66 lat później w trunnie jego nic prócz prochu i rąk całych nieznalazł i szczególna, gdy ciała całego i śladu niepozostało, ręce tylekroć świadki licznych tego Kapłana dobrodziejstw w całości znalezione były, kazał je przeto Sierakowski w osobnej trumience w skarbcu umieścić, gdzie do-

dotychczas każdemu ciekawie pokazywane bywają, i wspomniony w łacińskim języku pisany pomnik wystawić, który tak brzmi po polsku: Bartłomiej Misiałowicz Dziekan Krośnieński, Proboszcz Brzozowski i Bractwa Kapłańskiego Przełożony, Obyczajów czystością miły Bogu i ludziom, cnotliwym życiem, obowiązków pełnieniem ~~[illegible]~~ i gorliwością Apostolską znakomity, słynny hojnością w sprawianiu sprzętów kościelnych, imieniem Ojca i Opiekuna od nędznych i ubogich, których był wsparciem zaszczycony, dla nagrody już tu na ziemi rąk ocaleniem cudownem przez Sędziego Boga uświetniony z wszystkich żalem zeszedł z świata tego r. 1693. —

Jest portret Kapłana tego w Zakrystyi między Biskupów licznym poczetem zawieszony z skromnym imienia i przezwiska napisem i to tylko litterami początkowemi jest i drugi na samem bocznemi drzwiami wchodzie, pod którym następujący przez Księży Następców i współpracowników zawieszony napis także w języku łacińskim widzieć się daje, a ten tak brzmi: Przechodniu! widzisz obraz wyżej zawieszony? Był to mąż Bogu i ludziom miły, którego pamięć w błogosławieństwie. Będąc w godnościach wszystkich przewyższył cnotami. Chcesz Dobroczyńcy? był nim ten Kapłan, Kościół to stwierdzi, dawniej pusty teraz jak oblubienica ozdobny i upiększony — stwierdzą i ubodzy, stracili w nim drugiego Tytusa, który dzień miał za zgubiony, gdy dobrego coś uczynić godzinę jedną zaniedbał. Chcesz łagodności wzór? wszyscy poddani ojcem go i obrońcą nazywają, — z płaczem wyrzekają: bodajby nigdy niebył się rodził, lub narodzony nigdy nieumierał. —

Co za chlubne świadectwo! jak długo zostają ślady człowieka cnotliwego w pamięci wdzięcznych potomków! Dobrze Krasicki powiedział: Nie ten godzien pamięci, kto gnębił kto zdzierał,

Nie ten co łzy wyciskał, lecz kto je ocierał. —

I to jest uwagi godna, że ~~przodkowie nasi~~ ręce te są nieznacznie

długie, palec średni ma przeszło 5 cali długości, widać że przodkowie nasi znacznie różni wzrostem od nas olbrzymiej byli budowy.—

Jest jeszcze i inna w kościele tem pamiątka — obraz Matki Boskiej w ogniu nawet nienaruszony i dotychczas imieniem Matki Boskiej ognistej słynący, do którego Parafijanie Brzozowscy szczególnem pałają nabożeństwem. Jest w kaplicy po lewej stronie kościoła w ołtarzu umieszczony, mały, malowidło dawnego stylu na płótnie wystawiające Pannę Maryą z śpiącym Synem, nad którym anioł czuwa. Całe z tem obrazem zdarzenie wyjaśnia napis złotemi literami pod tem że w łacińskim języku umieszczony, który tak brzmi:

Ten obraz Bogarodzicy po spaleniu pierwotnego drewnianego Kościoła Parafijalnego Brzozowskiego przez Kozaków i Węgrów r. 1657 dnia 12 Marca uskutecznionem, gdy wszystko w perzynę się obróciło, bez najmniejszego uszkodzenia od ognia sam tylko w popiele pozostał, zkąd wydobyty ~~dla starożytności po małym~~ cokolwiek odnowiony z wyjątkiem twarzy nienaruszonych, dla czci i uszanowania prawowiernych r. 1692 wystawiony, później zaś r. 1758 dnia 12 Sierpnia do przez JaśnieOśw. Najprzew. Wencesława z Bogusławic Sierakowskiego Bisk. Przem. wystawionej kaplicy z wielką uroczystością był przeniesiony.

D.

Gdyby Szanowna Redakcya Gazety Lwowskiej jakiekolwiek z tych kawałków umieściwszy je w Rozmaitościach choć kilku słowami lub znakami dała zadowolnienie: tem zachęcony nadesłałbym w krótce nadgrobków 4, 2 biskupów, jeden młodzieńca z familij Sierakowskich a jeden Proboszcza, wszystkie mieszczące się w kościele Brzozowskim łacińskim pisane językiem. Zachęcenie wyczytałbym w następujących słowach które przed opisami umieszczone być mogą: Udzielamy czytelnikom nadesłany etc.....

Brzozow 18 30/11 35.

Jasienica poczt. JASIENICA Brzozow

Do Kantoru Gazety
Lwowskiej
w
Lwowie

Przy Ulicy wyzszej
Ormiańskiej
N.ro 144.

franco.

LEMBERG
2 Dec

2/12 1835

Ges. v Kaminski
um gefällige Auskunft

360 – 72
720
792
13.12
15
28.12
9.24

Dąbrowka wieś o pół mili od Łydyczyny znayduie się
zamek starożytny zamieszkały z okopami.

Dobromil. Ojciec Anastazy wraz z Izaakiem schronił się ze Lwowa przed
napadem Tatarów w okolicę Dobromila zgromadziło się więcej bazylianów
i wiedli życie pustelnicze Odwiedził tych pustelników Jan Szczęsny Herburt
w towarzystwie innych panów d. 24 czerwca 1613 : tegoż roku dał im
przywilej na wystawienie Klasztoru z 2 pieczęciami na pergaminie Rząd au-
stryjacki potwierdził ten przywilej w maju 1784 jest on dotąd w klasztorze.
Stanisław Koniecpolski r. 1655 i Krasiński r. 1663 czynili tem klasztorowi
darowizny R. 1784 Białogłowska dziedziczka wsi Tarnawy darowała
klasztorowi wysoki zamek nad wsią Tarnawą. Zakonnicy zaczęli rozbierać za-
mek jednak zakazała tego prefektura Kamery dobromilskiej. W Klasztorze
wiele ładnych obrazów, książek do 700 między temi ruskich 74 (jako to
Beryndy Lexikon ruski w Ławrze pieczarskiej w Kijowie r. 1627 in 4o. str.
476) i 2 rękopisy jedno Ewanielije in fol w języku sławiańskim
cerkiewnym bardzo porządne ~~drugie~~ kirylicą; drugie zawierające Ho-
milije bez początku i końca. W Klasztorze grzebali się Ustrzyccy,
Bratkowscy i Jaworscy. Obraz S. Pokrowy w pobocznym ołtarzu po
lewej ręce pędzla włoskiego obraz S. Onufrego po prawej ręce ładny.
na Kurytarzu portrety z napisem : Isidorus Bulgarus S. B. ex M. Archiepisco-
pus Kijoviensis ac S. R. E. Cardinalis creatus ab Eugenio IV 1439.—
Kościół łaciński w Dobromilu (gdy jeszcze wsią był) zbudował Jan Herburt r. 1531

R. 1635 zniszczył go wylew rzeki Wyrwy teraźniejszy na innem
miejscu wybudowano odnowiony powiększony 1772 na Kościele
herb Krasińskich a wewnątrz portret jednego z Herburtów. Zamek
dobromilski mieszkanie Herburtów, Koniecpolskich, Krasińskich i Lubomir-
skich był położony na miejscu na którym teraz budynki urzędu gospodarczego
kameralnego stoją. — R. 1616 X. Andrzej Surski chrzcił dziecię tatarskiego
drukarza Jana Szeligi któremu dano imię Józef trzymała do krztu
dziecię Alexandra Herburtówna (to w metrykach miejscowych) Nad
bramą zamku w Tarnawie napis Obrona zacna (?) niewyrazny.

~~[illegible]~~

ob. Gaz. Lwow. 1811 str. 513.

Dobromil miasto 7 Września 1810 prawie całkiem w perzynę obróconym zostało. W. Pan Tyszkowski w lipcu 1811 między pogorzelców 130 korcy zboża rozdać kazał.

11 Białłki Kaz. 4f — 4f

10 [illegible] Korez. 1f 30. — 15

10 Kaz. przyg. Mikiew 1f 15. 12 30

10 Nauk. paraf. — 1f 30 15

Hist. bibl. [illegible] 1f 12 30

10 Liarez. Kaz. 1f 15x

Zachar. Kaz. na [illegible] 10x

P. Jez. [illegible] 12x

Officium codz. na welin. pap. nieopr. dwie. 40x

Kaslad. Chryst. nieopr. 1f

Ołtarz stoły nieopr. 1f

przewodn. chrześc. kat. 1f 30x

[illegible] obraz. 2f 30x

10⁵ Malez. Homil. 1f 30x 15. 7-30

110 7-30.

4.

[illegible]

Dubiecko tu się d. 3 lutego 1735 urodził Ignacy (Franciszek Błażej) Krasicki z ojca Jana kasztelana chełmskiego i matki Anny ze Starzechowskich stolnikowny żydaczewskiej. Chrzcił go d. 5 X. Gabryel Drzewiecki dominikan kapelan zamkowy jak tamtejsze metryki świadczą chrzestnym ojcem był Franciszek Załuski najprzód kasztelan wojnicki potem wojewoda czerniechowski a nakoniec płocki; a chrzestną matką Teofila Wapowska ostatnia tego domu pani na Dynowie, Nozdrcu, Dąbrowie i.t.d żona Franciszka Załuskiego wojewody płockiego. W kościele w Dubiecku jest obraz pędzla Mierysa (ojca) przedstawiający matkę Ignacego Krasickiego otoczoną ośmiorgiem dzieci: Najstarszy Ignacy (bisk. warm. później) celuje postacią i śmiałym wzrokiem znać malarz przyszłą sławę jego przewidował drudzy synowie Marcin, Karol, Xawery (Kanonicy Warmińscy) Antoni (od którego dzisiejsi Krasiccy idą) oraz siostry Maryja Rosiszewska i Brygida Starzyńska (a 2do voto Morska) Xięgozbiór Dubiecki przechowuje drobniejsze rękopisy Krasickiego.

207

[...]bieiko wurodzajnej nizinie wokolicy wiele lisow, szpakow gory są same flözgebirge

~~Nam~~ Mieszkańce żywią się rolnictwem, chowem bydła i robieniem drzewianych naczyń

W srodku wielkiego parku drzewami roznemi napełnionego jest pałac hrabiego Krasickiego

208

209

Katarzyna z Maciejowic Wapowska listem swym d. 20 Lipca r. 1593 w Dynowie pisa-nym do Wawrzyńca Goślickiego bisk. przemysk. wyraża że w dobrach swych cerkwie Ruskie na kościoły rzymskiej wiary przekształciła nakazała aby popi słuchali nauk xięży Łacińskich a gdy się nie nawrócili wymówiła im miejsce wypędziwszy ich z własności (!!!)

210

Gdyczyn w. jest tu stary zamek w gurze gołyckim do dzisdnia zamieszkały. okopy w około zamku jeszcze się znayduią

Hoszow (w. obw. Sanock.) Koło Ustrzyk. W wsi tej poczynszy od gościnca aż do lesistej góry Żukow prowadzi do 1000 sążni długi murowany sklepiony podziemny korytarz miejscami zapadnięty, gdzie się przed Tatarami ukrywano. Cerkiew fundował 1733 Szymon Marcelli Dydynski miecznik lwowski

Przywilej bractwa Krzyżaków w Jaśliskach
z archiwum kapituły premyskiej

Joannes Casimirus Dei Gratia Rex Poloniae, magnus Dux Litho. Russ. Prus. Masoviae, Samog. Livon. etc.

Significamus literis nostris, quorum interest et intererit universis et singulis. Congregationem adolescentum Jasliscensium sub clave Ill. A. Rndi Stanislai Sarnowski Episcopi Premisliensis Abbatis Sulejoviensis ac totius vener. capituli existentis praesentasse nobis privilegium quoddam seu literas papireas jus tale continentes, ut latius patet in confirmatione privilegiorum ab antecessoribus nostris datorum, sigillo regni obsigillatorum; petierunt igitur a nobis, ut eas et nos confirmare dignaremur. Eas nos perspeximus, quod nempe statuant ratione sponsaliorum et connubiorum et festi S.S. Innocentium martyrum ac in solemnitate Paschali Domini Nostri Jesu Christi triumphantis, vulgo Krzyżaki celebratorum, assistere debeant, et quicunque ex ingenuis et famatis adolescentibus non adfuerit missis aliisque devotionibus etc. Insuper qui protervus et inobediens congregationi eorum fuerit, poenas debitas luat tam pro Ecclesia, quam pro parocho Jasliscensi existente tum pro aula, videlicet Capitaneo Jasliscensi etc. quam pro spectabilium et famatorum dominorum officiis Proconsulari advocatiali etc. Hoc itaque jus in omnibus punctis clausulis et nexibus ac ligaminibus autoritate nostra regia approbare dignati sumus etc. Hoc tamen eorum Superiores paranymphi to iest drużbowie i poddrużbowie favientes sciant ut benigne illos in congregationem dignentur suscipere Quod quidem jus iterum atque iterum confirmamus approbamus et manu nostra subscribimus obsigillarique jussimus. Datt. Varsoviae A. D. 1660 die 26 Januar. J. Casimirus Rex.

Piękny hymn Stanisława Pacanowskiego (Okolski t. I p 344) dla dzieci

Przywilej bractwa czyli cechu Krzyżaków w Rymanowie.

W imię pańskie Amen.

Władysław z Bożej łaski Król Polski i t. d.

Oznajmujemy niniejszym listem i przywilejem naszym i do wieczney
podajemy pamięci wszem wobec i każdemu z osobna komu o tem wiedzieć
należy jako my z władzy Królewskiej dajemy ten przywilej miasteczku
Rymanów pierwszemu od granicy Węgierskiej a leżącemu przy rzece z gór
od granic spadającej naszwanej Tabulum; za świadczone nam przyjeż=
dżającym z Węgier za granicę Polskie powitanie i przyjęcie, co nas mocno
kontentowało i cieszyło. Za co przykładając się do tak pięknego w tym
miasteczku młodzieży przykładu i proceduru aby większa i większa
chwała Boska mnożyła się a ozdoba i porządek w niem mógł być sławs=
kiego kunsztu towarzyszów jak najpiękniejszy przychylając się z wielkiem
chęci naszej upragnieniem ku woli i potrzebie onych, aby się tem
prawem rządzić sami, nie będąc nie do sądu magistratu pociągnie=
ni, lecz w Kole towarzyszów za przestępstwa sami grzywnami się
co kto w czem wykroczy karali i innym wolnego do postronnych dla
nabycia poloru, miast i miasteczek w tem Królestwie wędrowania
niewzbraniali ale z chęcią świadeczne dokumenta dawali a z wędrówek
różnych mających dowody do społeczności kunsztu i rzemiosła przyjmowali.
Ci zaś będą mieli jako i mają powinność ten porządek zachować aby
w wielki piątek ze wszystkiemi uczniami, chłopcami majstrowskimi grób
pański klęczeniem zdobili, pod rozkazem starszych braci i towarzyszów.
Do sądów zaś swoich będą używać jeżeli tego będzie potrzeba J. X. Proboszcza
Rymanowskiego, jako gospodarza teraz i na potem będących, a nic bez
jego rozkazów czynić niemają. Ołtarz niepokalanie poczętej Maryi mieć,
i onej na świadectwach i dokumentach dawanych wyciśnienia zażywać powinni,
a że dla lepszego porządku i ołtarza jako się obligują przy mszach w święta
i niedziele podczas elewacyi od Sanctus zacząwszy aż do komunii jako i przy
mszach rekwialnych z wachlami i pochodniami asystować. Takowy przywilej
powagą naszą utwierdzamy i wydajemy.

Dnia III Czerwca r. pańs. 1420

Władysław Król.

Wpisano zaś w przywilej: Ja z mocy dyspozycyi i rządu kościoła karbonki małej
ustępuję z tą kondycyją aby klucz jeden u X. Proboszcza Rymanow. a drugi u braci
starszych dozor nad młodzieżą cechów mających zostawał.

Kalwaria pod Lackawiem r. 1668 d. 5 Sierpnia Andrzej Maxymilian Fredro wojewo=
da podolski sprowadził tam Franciszkanów i wystawił w dobrach swych dziedzicznych
Kalwaryję nakształt Jerozolimskiej. Tenże Fredro Konwent Reformatów od Kozaków
zniszczony w Przemyślu z obalin podniosł. Po Fredrze ~~byli dziedzice~~ Kalwaryi Tymoteusz
Podoski i Anna z Rupniewskich Podoska podkomorstwo dobrzyńskie i Klasztorowi Kal=
waryjskiemu świadczyli. Stefan z Ternowa Dwernicki cześnik ziemi przemyskiej kościół
przy klasztorze na Kalwaryi założył którego węgielny kamień położono d. 3 Maja
1770. Obacz dziełko:

Kazanie na uroczystość Znalezienia Krzyża Pańskiego przy założeniu kamienia
na kościół i przy czterdziestogodzinnym nabożeństwie na honor Najświętszego Sakramentu
na Kalwaryi pod Lachawem u XX. Franciszkanów przez X. Rajmunda Hynka S. T. L. Za=
konu Kaznodziejskiego roku 1770 dnia 3 Maja miane a wielmożnemu JMci Panu
Szczepanowi z Ternowe Dwernickiemu Cześnikowi ziemi przemyskiej pomienionego kościoła
fundatorowi ofiarowane. Kart. nieliczb. 22 in 4o.

Drogi krzyża Chrystusowego albo Nabożeństwo przy odprawianiu Stacyi na Kalwaryi Pacławskiey w Dyecezyi Przemyskiey u OO. Franciszkanow rozmierzonych podług położenia mieysc świętych w Jerozolimie licznemi odpustami ozdobioney, dla wygody ludu poboznego wydane w Lwowie w drukarni WW OO. Franciszkanów. 8o. kart 2 i ark
80. Klemens XIV Kalwaryi Pacławskiey r. 1768 odpusty

Drogi męki Jezusowej zaczynają się od Kaplicy S. Rafała przed Klasztorem 2) wieczernik 3) brama Jerozolimska 4) Grob najśw. panny. 5) Ogrojec 6) Pojmanie 7) Cedron rzeka 8) Brama Jerozolimska 9) Annasz 10) Kaifasz 11) Piwnica 12) Kaifasz pomieszkanie 13) Ratusz Jerozolimski 14) Herod T. 825. 15) Rozdzielenie drog od Heroda T. 1011. 16) Ratusz u Piłata 17) Przygotowanie krzyża T 73. 18) I Upadek T 130. 19) Zdybanie N. Panny T. 86. 20) Szymon Cyrenejczyk T. 107 21) Weronika T. 294. 22) Brama zachodnia T. 378 23) Trzy Maryje T 533 24) Trzeci upadek 288 25) Jaskinia T 273. 26) Ukrzyżowanie T 32 27) Zdjęcie z Krzyża T 24 28) Kaplica Grob P. Jezusa T 26.

Drogi Bolesne Najśw. P. Maryi Kaplice 1) Serce Bolesne N. P. Maryi 2) skąd Marya na Cyreneusza patrzała 3) Weronika 4) Brama 5) Zdybanie P. Maryi 6) skąd Maria widziała 3ci upadek 7) skąd na Obnażenie Chrystusa Maria patrzała 8) na Ukrzyżowanie 9) na Namaszczenie 10) Grób 11) Wieczernik 12) Domek Maryi Panny.

Drogi Radosne P. Maryi do zaśnięcia pogrzeb i wniebowzięcie.

1) Domek Matki zaśnięcia 2) Kaplica 3) Namaszczenie jej ciała 4) wyprowadzenia na dolinę Jozafat 5) Brama Jerozolimska 6) Gdzie żyd z mar ciało ~~Chry~~ Maryi chciał rzucić 7) Grób Najśw. Panny.

1) Grób Najśw. Panny 2) Gdzie Chrystus matkę w niebie obok siebie posadził 3) Maryja w niebie 4) Obrona Maryi 5) Wezwanie Boga 6) Radości Maryi 7) Koronowanie P. Maryi

215

Drogi krzyża Chrystuso-
wego na kalwaryi Pra:
Pawskiey.

w Lwowie u Zanoisz: in 8vo

Nozdrzec wieś znajdujące się okopy, ile się zdaje z konfederacyi barskiej

Piatkowa (w Sanock) Tu d. 19 Czerwca r. 1266 zniosł wojsko ruskie litewskie i Tatarskie pod dowództwem rusk. xięc. Swarna i poraził. Dawniej zwana Piatka 217

w Stary wsi objęli
Jezuici wielki klasztor
po Kulipiach podnieśli
drugie piętro, cesarz
kupił im folwarek
niewielki zamieszkuje
w tym klasztorze
z nowicyatem i usługą przeszło
100 osób.

218

Miron Bernawski Hospoda
polszcze otrzymał i do
tyw wolnego narodu p
r. 1629. Niesiecki Tom I

Jan Ławrowski urodz. 1773 d. 15 Maja w Terce obw. Janockim z ojca Bazylego parocha ukończywszy nauki w Przemyślu r. 1798 został prefektem seminaryi lwowskim potem professorem teologii pastoralnej języka greckiego i religii w uniw. lwowsk. – R. 1815 został kanonikiem lwowsk a. 1820 kanonikiem przemyskim i professorem a r. 1835 dziekanem kapituły † w Przemyślu d. 25 Czerwca 1846. Dobra swoe Wola Michowa, Smolnik i Łupków zapisał na fundusz scholastyka oraz na wsparcie wdów i sierot dyecezyi przem. po kapłanach; bibliotekę z blisko 20,000 tomów zapisał Kapitule na użytek publiczny.